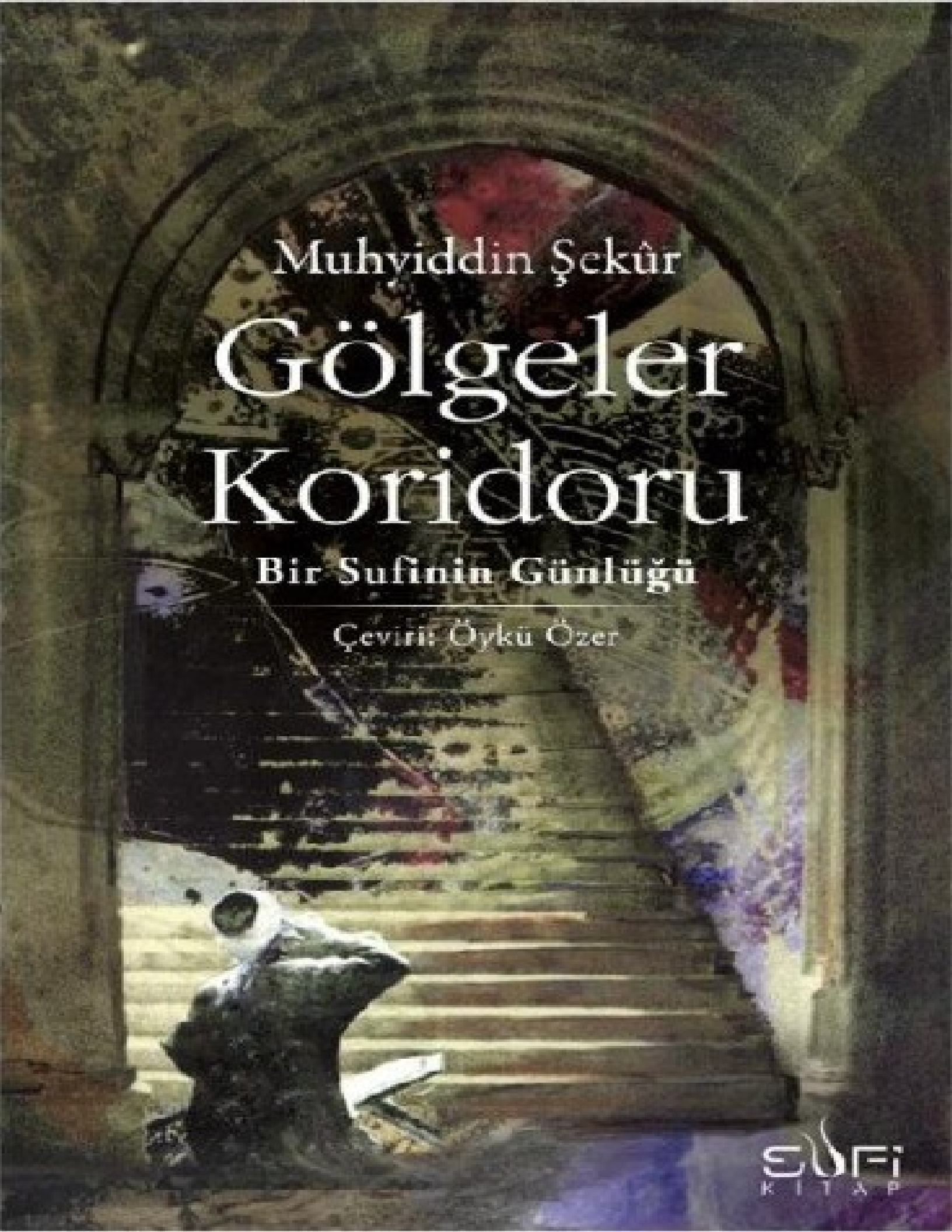

The background of the book cover is a painting of a dimly lit, arched corridor. In the lower left foreground, a person in a dark, hooded robe is kneeling on a wooden floor, their head bowed in prayer. The corridor leads into the distance, where a bright light emanates from an opening at the end. The walls of the corridor are covered in intricate, colorful patterns, possibly tapestries or murals. The overall atmosphere is one of mystery and spiritual contemplation.

Muhyiddin Şekûr

Gölgeler Koridoru

Bir Sufinin Günlüğü

Çeviri: Öykü Özer

The book cover features a painting of a man in a dark robe and white head covering, kneeling on a stone floor in a dimly lit, arched corridor. He is looking up at a large, ornate, and colorful tapestry or rug hanging on the wall. The scene is atmospheric and evocative, with soft lighting and a sense of mystery.

Muhyiddin Şekûr

Gölgeler Koridoru

Bir Sufinin Günlüğü

Çeviri: Öykü Özer

SUFI
KİTAP

iyiki kitaplar var...

GÖLGELER KORİDORU

BİR SUFİNİN GÜNLÜĞÜ

MUHYİDDİN ŞEKUR

ÇEVİRMEN: ÖYKÜ ÖZER

ÇEVİRİ EDITÖRÜ: SENAI DEMİRCİ

TİMAŞ YAYINLARI | 2725

Tasavvuf Edebiyatı Dizisi | 7

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Emine Eroğlu

EDİTÖR

Neval Akbıyık-Seval Akbıyık

KAPAK TASARIMI

Abdul Ragıb A. Salih-İdris Salih

1. BASKI

Nisan 2012, İstanbul

ISBN

978-975-9161-78-1

TİMAŞ YAYINLARI

Cağaloğlu, Alemdar Mahallesi, Alayköşkü Caddesi, No: 5, Fatih/İstanbul

Telefon: (0212) 511 24 24 Faks: (0212) 512 40 00

timas.com.tr

timas@timas.com.tr

facebook.com/timasyayingrubu

twitter.com/timasyayingrubu

Kültür Bakanlığı Yayıncılık

Sertifika No: 12364

YAYIN HAKLARI

© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak

Timaş Basım Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketi'ne aittir. İzinsiz yayınlanamaz.

Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

İÇİNDEKİLER

[PROLOG](#)

[YAPRAK YIĞINI](#)

[BİRİNCİ BÖLÜM](#)

[YÜRÜYEN ÇALILIKLAR](#)

[İKİNCİ BÖLÜM](#)

[ÇALILIKLARIN DERİNLİKLERİNE DOĞRU](#)

[ÜÇÜNCÜ BÖLÜM](#)

[ESKİ MEZARLIK](#)

[DÖRDÜNCÜ BÖLÜM](#)

[GÜVEN: BİRİNCİ PERDE](#)

[BEŞİNCİ BÖLÜM](#)

[GÜVEN: İKİNCİ PERDE](#)

[ALTINCI BÖLÜM](#)

[BİR KEZ DAHA BORULAR](#)

[YEDİNCİ BÖLÜM](#)

[SAVAŞ SANATI: BİRİNCİ BÖLÜM](#)

[SEKİZİNCİ BÖLÜM](#)

[SAVAŞ SANATI: İKİNCİ BÖLÜM](#)

[DOKUZUNCU BÖLÜM](#)

[AKVARYUM KUARTETİ](#)

[ONUNCU BÖLÜM](#)

[VERANDA](#)

[ON BİRİNCİ BÖLÜM](#)

[DİRENİŞ](#)

[ON İKİNCİ BÖLÜM](#)

[DÖRDÜNCÜ SEYAHAT](#)

[ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM](#)

[SEVGİLİ BOSNA](#)

[ON DÖRDÜNCÜ BÖLÜM](#)

[ALTIN İPLİK](#)

[EPİLOG](#)

[TÜRBE](#)

Nûrdur renkleri görünür kılan. Geceleri,
Gözden kaybolur kırmızı, yeşil ve ala çalan kahverengi.
Şu hâlde, nûr sana zulmetle edilir ilâm.
Ve tek mil mahfî eşya sana zıddıyla edilir izhar.
El-Vâhid’in ise zıddı yok, işte bu sebeptendir ki
O El-Basîr, fânî gözlerden ebediyen sakınıyor kendini.
Nasıl ki aniden çıkar karanlık ormanın içinden bir kaplan
İşte öyle sıçrayıverir nûrun içine bir suret, çıkıp o nihân Ruhtan.
Yükselir fikir dalgaları Hikmetin dipsiz Deryalarından
Ve şahlanır söz ve ses suretine bürünüp.
Sonra bu latîf suretler, göz açıp kapayıncaya kadar köpürüp
Erir ve mündemiç olurlar düşen dalgaya.
İşte böyle her şey zâil olur ki, tekrar etsin tezyin
Her şeye hayat bahş eden o Cemâl-i Ebedî’yi.

Hakikat ve Suret¹

Mevlânâ Celâleddin Rumî

“Şayet benim kulağa tatlı gelen fısıltılarımı işitemiyorsan, o hâlde hayatın acı dersleri sana öğretsin öğrenmen gerekenleri...”

Şeyh’ten bir ihtar

¹ Reynold A. Nicholson’ın *Rumi: Poet and Mystic* adlı kitabında yer alan bu şiir, Mevlânâ’nın *Mesnevî-i Şerîf* eserinin birinci cildinin “Tavşanın Düzeni” başlıklı bölümünü oluşturan 1112 ila 1154. beyitlerinin serbest çevirisidir (çev. notu).

PROLOG

YAPRAK YIĞINI

*O'nun bilgisi dışında bir yaprak bile düşmez.
(En'âm: 59'dan)*

“John Greene suç duyurusunda bulundu.” Şeyh, “Bir sonraki kitabının ilk bölümü işte bu cümleyle başlamalı” dedi, Pine Crest’in, yani o dönemde yaşadığı güney kasabasının bir sokağından arabayla geçerken. “Bu ülkenin dört bir köşesinde tıpkı onun gibi mağdur durumda olan kaç kişi olduğunun farkında mısın?” diye sordu.

“Eminim onun gibi milyonlarca kişi vardır” diye cevap verdim. Ancak John Greene’i diğer mağdurlardan farklı kılan, siyahî olduğundan dolayı adaletsiz bir muameleye maruz kalmış ve bu konuda suç duyurusunda bulunmuş olmasıydı. ‘Peki ya, onu yegâne kılan ne?’ diye sorabilirsiniz. Zira pek çok siyahîye ve farklı milletlerden, farklı ten renklerine sahip insanlara her gün adaletsizce muamele edilmektedir. Evet, doğru. Ne var ki, bulunduğumuz güney kasabasında o güne kadar John Greene’den başka hiçbir siyahî, ırk ayrımcılığına tâbi tutulduğu için suç duyurusunda bulunmamıştı. Eğer Şeyh, John’un gözlerini açmasaydı, muhtemelen o da diğerleri gibi şikâyetle bulunmayacaktı.

John Greene’in hikâyesi, kışın sonlarına doğru Şeyhimi ziyaret etmek için yaptığım yolculuklardan biri esnasında benim hikâyemle kesişip, aynı mecrada akmaya başladı. Şeyh ile birlikte halvete çekilmek ve hizmette bulunabilmek için başka bir müridin refakatinde, Şeyh’in evinin bulunduğu kasabaya gelmiştim. Arabayla yaptığımız yolculuk tam bir gün sürdü ve bu uzun günün ardından, kasabaya gece epey geç bir saatte vardık. Nihayet Şeyh’in evine girdiğimizde derin bir oh çektik. Orada olmak bir teselli kaynağıydı. İster enfüsî âlemime isterse etrafımı saran âfâkî âleme ne kadar büyük bir herc ü merc hâkim olursa olsun, Şeyh’in yanında her daim huzur buluyordum. O hayatımda olmasa ne yapardım diye düşünüyordum sık sık. Gerçi kendisi geçmişte, bana ve diğer müridlere, hâlihazırda ölü bir adam olduğunu hatırlatmıştı: iktidar ve şöhrete duyulan açlık karşısında ölü, her bir hevâ ve hevesinin peşinden gitmek arzusu karşısında ölü ve tatmini bu dünyada bulmak arzusu karşısında ölü. Ama bir yandan da ahirete göçtüğünde aramızdaki rabıtaı daha da kuvvetli hissedeceğimiz konusunda bizi temin etmişti.

Kendime baktığımda, karşımda yegâne umudu, zincirlerinden kurtulmak olan bir mahpus görüyordum hâlâ. Nefsimin beni esir ettiği dar hücreden, yani öteden beri beni boyunduruğunda tutmakta olan birkaç nefsanî heves ve arzumdan kaçmış olduğum için Rabbime şükrediyordum elbette. Ama Şeyh’ten farklı olarak, henüz kelimenin tam anlamıyla hür olmaya muvaffak olamamıştım. Gerçi hücrenin dışındaydım, ama mahpusluğum devam ediyordu. Hususî hapishanemin duvarlarının ötesinde, daha büyük ve daha kusursuz bir hürriyete kaçmanın yolunu arıyordum hâlâ.

Biz Şeyh’in evine gelmeden az önce oradan ayrılmış olan iki mürid, arkalarında bir not bırakmışlardı. Bu notla bize selâm ediyor ve o esnada şehir dışında olan Şeyh’e gelen mesajları iletiyorlardı. Biraz meyve yiyip birkaç bardak çay içtikten sonra yatsı namazını eda edip istirahat çekildik. Ertesi gün, evin ufak tefek tamir ve temizlik işleriyle uğraştık. Akşam namazının vakti çıkmak üzereyken, nihayet Şeyh aradı. Telefon çaldığında kalbim yerinden fırlayacak gibi oldu. İşte o anda, bütün bir günü Şeyh’ten gelen telefonu bekleyerek geçirdiğimi fark ettim. Şeyh, bize her zamanki sıcaklığıyla selâm ettikten sonra seyahatimizin nasıl geçtiğini ve evine ne zaman ulaştığımızı sordu. Sonra da havaalanına nasıl gidileceğini bilip bilmediğimizi sordu. Bilmediğimizi, ama haritadan

bakabileceğimi ve gerektiği takdirde birilerinden yolu tarif etmelerini rica edebileceğimi söyledim.

“Pekâlâ” dedi. “Havaalanına gelmeniz yaklaşık kırk dakikanızı alacak. Allah nasip ederse sizi pek yakında göreğim. Bir mahzuru yoksa bana gelen postaları da yanınıza alın. Arabada okumak istiyorum.”

Havaalanına vardığımızda Şeyh’i bulmamız zor olmadı. Aslında iyi görünüyordu ama bana öyle geldi ki zihnini kurcalayıp duran bazı meseleler vardı. Evrak çantasını arabanın arka koltuğuna koyarken bizi yeniden selâmladı; biz de derviş halkamıza mahsus kardeşlik selâmıyla karşılık verdik.

Tam arabayı çalıştırmıştım ki, kendisine gelen postayı kucağına alırken “Neden buradayız?” diye sordu iç çekerek. “*Sen* neden buradasın Hacı Muhyiddin? Peygamber Aleyhisselâtüvesselâm’ın Tebük’e yaptığı seferin bir maksadı var mıydı?”

Derin bir iç çekiş eşliğinde gelen bu soruları bir işaret addettim. Yeni bir irşadın, yeni bir dersin başlamakta olduğunu anladım. Şeyh’in bir soruyu belirli bir amaç gütmeksizin sormadığını öteden beri biliyordum. Onun irşadı, Buddha koanlarından² farksızdı. Sorduğu sorular zaman zaman insanı şaşkına çevirirdi. Bu sorulara mantık yürüterek cevap aradığımızda hiçbir mânânın yakınından uzağından geçemezdik. Ama bilirdik ki Şeyh, her zaman biz müridlerine himmet etmek maksadıyla sorardı bu soruları. İrşad, bir bilmece ya da muamma gibi çözülmesi gereken bir şeydi ve Şeyh, sadece müridin verdiği cevabın muhtevasıyla değil, cevap verme tarzıyla da ilgilenirdi. Gerçi Şeyh’in soruşu bana o anda bir tecahül-i arifâne gibi göründü, ama yine de soruyu, üzerine tefekkür etmem gereken bir şey olarak düşünüp ciddiye aldım. Şeyh’in kısacık bir soruya sığdırdığı bu nebevî irşad, nice derin mânâlara gebeydi. Tebük Seferi’nde vuku bulan hadiseler hakkında okumalar yaptığımızda ve bu hadiseleri izah eden Kur’ân ayetlerini gördüğümde, Şeyh’in sorduğu soru üzerine tefekkür etmeye ve bu sorudan bazı mânâlar çıkarmaya başladım. Ne var ki, başlangıç safhasında anladıklarım, buzdağının görünen kısmından ibaretti henüz.

Muhammed Aleyhisselâtüvesselâm, Bizanslılara karşı sefere çıkacağını ilan etmesinin ardından, hayatı boyunca komuta ettiği en büyük orduyu toplamaya başladı... Tam otuz bin askerden ve on bin attan müteşekkil bir orduydı bu. İlginç olan şu ki, sefer, hurmaların olgunlaşmakta olduğu ve kavurucu sıcakların hüküm sürdüğü bir zamanda ilan edilmişti. Kalmak için de gitmemek için de sebep çoktu. Buna rağmen, ümmetin büyük bölümü alelacele hazırlıklara koyuldu. Bazıları ise savaşa gitmemek için türlü bahaneler uydurdu. Münafıkların yanı sıra Bedevilerin ve imanı nispeten zayıf olanların arasından bazı kişiler, sefere katılmamak için Peygamber Aleyhisselâtüvesselâm’dan icazet istediler. Ayrıca, sahabenin önde gelenlerinden dört kişi de, ordu onlarsız yola koyuluncaya dek ayak sürüyüp hazırlıklarını erteledi.

Ordu yola çıktıktan yaklaşık on gün sonra, geride kalan bu dört zâttan biri hata yaptığını fark ederek Peygamber Aleyhisselâtüvesselâm’a ve ordusuna katılmak için alelacele yola koyuldu. Bu zât, hüsn-ü kabul ile karşılandı.

Sonuçta, İslâm ordusuyla Bizans ordusu savaş meydanında karşı karşıya gelmedi. Ancak, bu sefer, insanlara kendilerinin ve birbirlerinin gerçek yüzünü gösterdi. Peygamber Aleyhisselâtüvesselâm, Tebük’te geçirdiği on günün ardından Medine’ye döndü. Sefere gitmemek için türlü bahaneler uydurmuş olan münafıklar Peygamber Aleyhisselâtüvesselâm’ın yanına gelerek meramlarını anlattılar. Peygamber bu zevâtın dediklerini kabul etti, ama onlara Âlim-i Mutlak’ın onların en gizli düşüncelerinden dahi haberdar olduğunu da söyledi. Sefere gitmeyen üç mümine gelince, bu kişiler ümmetten tecrid edildiler; Müslümanlar, *Allah haklarında hüküm verinceye değin* onlarla

konuşmaktan men edildi. *Bu üç zât elli gün boyunca ümmetten dışlanmış hâlde yaşadı.* Ellinci gün, sabah namazından sonra Peygamber Aleyhisselâtüvesselâm, Gafururrahîm'in onlara acıyarak merhamet ettiğini ilan etti ve bu üç zâta, kendileriyle ilgili vahyin nihayet geldiğini müjdeledi:

Savaştan geri kalan üç kişinin de tövbelerini kabul etti. Yeryüzü bütün genişliğine rağmen onlara dar gelmiş, vicdanları da kendilerini sıktıkça sıkılmış, böylece Allah'ın azabından yine O'na sığınmaktan başka çare olmadığını anlamışlardı. Sonra eski hâllerine dönsünler diye, onların tövbelerini de kabul etti. Şüphesiz Allah tövbeyi çok kabul eden ve çok merhamet edendir.

(Tevbe: 118)

Şeyh, evinde misafir olduğum günlerden birinde, beni John Greene ile Greene'in karısı ve oğlu ile birlikte öğlen yemeği yemeye davet etti. Porsiyonları doyurucu, ev yemekleri yiyebileceğimiz ve makbul bir menüsü olan bir aile restoranını tercih ettik. Yemek boyunca hepimizin ilgisi John'un oğlu üzerindeydi. Yedi yaşlarındaki bu çocuk, yaşından umulmayacak kadar olgundu: sefere katılmamak için Hiç zorlanmadan kendini ifade ediyordu; algısı çok açıktı; üstün bir anlama yeteneği vardı ve tam bir akıl küpüydü. Varlığı insana neşe veriyordu... Güler yüzü, gamzeleri, iştahı ve terbiyesiyle sevimli mi sevimli bir çocuktuk. Bu güzelim çocuk, zulüm gören bir milletin içine doğmuştu, ancak bu bile onun yeteneklerini zerre kadar perdeleyememişti.

Yemekten sonra, Şeyh'le hakları yenen insanlar hakkındaki bazı düşüncelerimi paylaştım. Şeyh, bana ciddiye alınmayan insanların aslında ekseriyetle meşru hak sahipleri olduğunu, ama feleğin öyle ya da böyle bir gün onların yüzüne güleceğini söyledi. "Zira çark-ı felek her daim dönmektedir" dedi. "Bir gün kral köleye hükmeder; ertesi gün bir bakarsın köle, kral olmuştur."

Öğle yemeği esnasında, 1980'lerin ortalarında John'un, ailesinin geçimini sağlamak için yılda asgarî 20 bin dolar kazanması gerekirken sadece 10 bin dolar kazanabildiğini öğrendim. Dahası John, işyerinde kendisinden daha çok maaş alan ya da üstü olan kişilerden belki de daha nitelikliydi. Ama ten rengiyle ilgili önyargılar bazı güney şehirlerinde kemikleşmiş durumdaydı ve Amerika Birleşik Devletleri'nde Sivil Haklar döneminden sonra dahi, bazıları hâlâ John gibi siyahîlerin sözüm ona insandan daha aşağı bir mertebede olduğunu düşünüyorlardı.

İşyerinde kendisi de zulmün bambaşka bir türüne maruz kalmış olan Şeyh, bir an olsun korkup sinmemişti. Bu sebeple, vereceği mücadelede John'a ilham kaynağı olmak için biçilmiş kaftandı. Şeyh bununla da yetinmeyerek John'a, bir canî misali boğazına sarılan sistemle nasıl muhatap olması gerektiği konusunda da yol gösterdi. Ona gerek kendi haklarını gerekse ailesinin haklarını müdafaa etmek zorunda olduğunu ve zayıflık gösterip istibdadın şerrine teslim olmaması gerektiğini izah etti. Öyle tahmin ediyorum ki, Şeyh, John'a şayet bu uğurda çaba sarf ederse mutlaka galip geleceğini ve korkunun elini kolunu bağlamasına müsaade etmemesi gerektiğini de söylemiştir. John işittikleri karşısında afallamıştı gerçi ama hem kendi yüzü hem de karısının yüzü, o gün tepemizde duran masmavi gök kadar berraktı. Şeyh'in sözlerine karı koca birlikte kulak vermişlerdi. John'un, bir çıkış yolu bularak içine sıkışıp kaldığı açmazın içinden anbean nasıl sıyrıldığına kendi gözlerimle tanık oldum. Ona bakınca, yüzündeki şüphe izlerinin silikleştiğini görüyordum. Şüphenin yerini kuvvetli bir inanç ve özgüven ile daha fazla mücadele etme cesaretinin aldığını hissedebiliyordum.

Yemeğin ardından eve dönerken Şeyh bana, Tebük'te yaşayan insanların bir çöl halkı olduğundan bahis açtı. Tebük halkının, hayatlarının büyük kısmını ekmek parası kazanmak için alinteri dökerek geçiren, manevîyata ilgisiz ama aslında müspet insanlardan oluştuğunu söyledi. "İşte John, günümüzün

“çöl insanlarından biri” dedi Şeyh. “Onu cenderesine sokan sisteme karşı cihad etmek yararına olacaktır.”

Bu konuşmanın ardından bir süre sessizlik içinde yol aldık. Bu esnada arabanın camından dışarı bakan Şeyh, sessizliği şu sözlerle bozdu: “Yapraklar uçuşunca şer aşikâr olur, çünkü kâfirler rahatları ne zaman bozulsa ortalığı gürültüye verirler. Hacı Muhyiddin, dünya bu yaprakların bir emsali değil de nedir? Dünya, bir yaprak yığınınından farksızdır.”

Şeyh tekrar tekrar bizi meşakkatli günlerin beklediğine dair ipuçları vermiş, lafı hiç dolandırmadan, çok büyük bir imtihanın eşiğinde olduğumuzu söylemişti. Ama Şeyh’e göre bu imtihan, bize tıpkı John gibi meşakkatlerin karşısında dik durmak ve çekeceğimiz acılar yoluyla tekâmül etmek fırsatı verecekti.

Şeyh imtihanımızın bir kısmının Şarklı bir adamla alakalı olduğu ikazında bulundu: “Size namazdan *Rabbenâ ve leke’l-hamd* tahmidini çıkarmanızı tavsiye edecek. Bu sözlerinden tanıyacaksınız onu.” Böyle bir tavsiyenin düşüncesi bile bize saçma geldi; öyle ki kimilerimiz kahkahayı bastı. Çünkü “Rabbimiz, hamd ve şükür ancak Sana mahsustur” mealindeki bu tahmid, bütün namazların her rekâtında tekrar edilen bir duadır. Şeyh ise tebessüm dahi etmiyordu, çünkü ufukta görünen tehlikenin farkındaydı. Bu imtihan vesilesiyle, bize tarikatın gerçek mahiyeti gösterilecek, akabinde de bu yola devam etmek ya da yoldan dönmek tercihiyle baş başa bırakılacaktık.

“İnsanoğlu Kerbelâ’dan bu yana en vahim günlerini yaşıyor” dedi Şeyh. “Gün geçmiyor ki şer, dünyanın farklı bir köşesinde yeni zaferler kazanmasın. Bu savaştan galip çıkma şansımız neredeyse yok desem yeri... Hiç vakit kaybetmeden bu yaraya deva olacak bir merhem bulmamız gerekiyor. İşin kötüsü, adaletten taraf olan insanlar ekseriyetle en büyük acıları çekiyor, diğer taraftakiler de hakikatin sesine kulaklarını tıkıyorlar. Ama önümüze hangi engeller çıkarsa çıksın, vazifemiz, yaşama hakkını müdafaa etmektir.”

“Size şunu da söyleyeyim” dedi Şeyh, “Tarikat, fırtınada göz gözü görmezken insanlığa yol gösteren ışıktır. Tarikat, hakikati müdafaa eden insanlardan oluşur. Hakikati müdafaa etmek, Müslümanların, yani selâmette olan ve kendini Allah’a teslim eden insanların hasletlerindendir... Kimin Müslüman olduğunu ise Âlim-i Mutlak olan Allah bilir. Müslüman olmak, en şerefli unvanı taşımak mânâsına gelir. Bu unvan, başrahiplerin ve devlet başkanlarınınkinden daha âlî bir unvandır. Prenslerin ve kralların unvanlarından da daha yücedir. Ondan daha âlî bir unvan yoktur. Bir insanın kavuşabileceği en yüksek mertebe olan fenafillâh, Allah’ta yok olmak ya da kaybolmaktır. Şeyhlerin müridleri için en çok arzu ettiği şey, onların Allah’la kurdukları rabitalarında mutmain olmalarıdır.”

Geçmişteki dersler bana gösterdi ki, fenafillâh mertebesine uzanan yola baş koymak için yeterli imana ve cesarete o an için henüz sahip değildim belki de. Ancak fenafillâha giden yolun kapısının, onu arayanlara açık olduğunu yine o derslerden anladım. Kişinin bu mertebeye vasıl olmasına ise bir paradoks dense yeridir, zira bu tecrübe, *yapmaktan ziyade olmanın* neticesidir. Şeyh bize şu sözleri söyleyerek bir ipucu verdi: “Niyet, amelden mühimdir. İhlâsın, edebin ve teslimiyetin gücü, tahmin ettiğinizden çok daha büyüktür.”

John Greene’in yaşadığı doğu kasabasına daha sonra da defalarca gittim, ama onu bir daha hiç görmedim. Uzun zaman, John’un açtığı davanın akıbetinden Şeyh’in neden söz etmediğini merak edip durdum. Bu konuyu ne zaman başkalarına açsam, her seferinde konuşmamızı bölen ya da bizi bu konuyu konuşmaktan alıkoyan bir olay oldu. En sonunda, John Greene’in hikâyesinden çıkarılacak dersin John ile hiçbir alakasının olmadığını gördüm. Bu ders aslında bizzat benimle alakalıydı.

Benim de John Greene'in nice tereddütten sonra üzerine aldığı sorumluluğun aynını almam, yani hikâyemin sonunu elimden gelen en iyi şekilde yazmam gerekiyordu. Aslına bakarsanız, bu hepimizin yaptığı bir şeydir. Zira hepimiz, her gün, kendimiz için ve kendimize rağmen aldığımız kararlarla ve yaptığımız tercihlerle hayatlarımızın kitabını yazmaktayız.

John Greene olayının üzerinden yıllar geçti, Şeyh o gün olduğu gibi bugün de zulme karşı direnmek mevzuu üzerinde ısrarla durmaya devam ediyor. Eğer müridleri olarak onun bize izah etmeye çalıştığı dersi gereği gibi anlamış olsaydık kimbilir nice acının önüne geçerdik. Ne var ki, biz, üstümüze düşeni yapamadık, Şeyh'in öğrettiklerini ortak bilincimize yeterince hızlı bir şekilde kazımayı başaramadık. Biz daha ne olup bittiğini anlamadan, bir baktık ki Şeyh'in bizi ikaz ettiği hadiseler gerek kendi hayatlarımızda gerekse çevremizde bir bir cereyan etmeye başlamış.

Şeyh bir kez daha “Dünya bu yaprakların bir emsali değil de nedir?” diye sordu. Sonra gülümsedi ve cevap verdi: “Dünya bir yaprak yığınının farksızdır.” Çok geçmeden, insanoğlunun fitratına derc olunmuş kuvvet ve imkânlar meselesinin, ilk bakışta basit gibi görünen bu soruda saklı olduğunu fark etmeye başladım. Fenomenler dünyasını gerçekte olduğu hâliyle bir kez gördü mü insanoğlunun *olabileceği* ve *yapabileceği* şeylerin esrarını işaret ediyordu bu kısacık soru.

“Herkes kendi anının gelmesini beklemektedir” dedi Şeyh bize, “ve o an hiç kuşkusuz gelecektir.”

İmanın meyvesi olan dönüşüm anı, hak yolcusu kalbini bu dünya hayatına dair şu basit hakikate açtığında gelir: Dünya bir yaprak yığınının farksızdır. İnsan, dünyanın Everest Dağı ya da McKinley Dağı'yla³ aynı maddeden yaratılmış olduğuna iman ederse, tırmanması gereken, ardı arkası kesilmez dağ silsileleri uzanacaktır önünde. Ama şayet insan, bu denli nüfuz edilemez, ağır ve engin görünen bir şeyle yüz yüze geldiğinde, bu dünyanın aslında *insan neye karar verirse o olduğunu* fark ederse, o zaman, bazılarının bir Everest ya da bir McKinley Dağı olarak görme eğiliminde olduğu şeyin onun indinde bir yaprak yığına dönüşmesi işten değildir.

BİRİNCİ BÖLÜM

YÜRÜYEN ÇALILIKLAR

O, Evvel ve Ahir'dir. Zâhir ve Bâtın'dır.

O, her şeyi hakkıyla bilendir.

(Hadîd: 3)

Tarikattaki on birinci yılımda, ilkbaharın ilk günlerinde, Şeyh'i yeniden ziyaret ettim. Beraber seyahat ettiğim dervişle birlikte, sabahın erken saatlerinde arabaya binip yola koyulduk. Şeyh'in o dönemde yaşamakta olduğu küçük güney kasabasına tam bir gün süren bir yolculuk sonunda varabildik. Böyle bir yolculuk yapmanın pek çok bakımdan olağandışı bir yanı yoktu. Şeyh senelerdir defalarca evini taşımıştı ve müridlerinin onunla birlikte olabilmek için seyahat etmeleri mutad bir durumdu. Halvette biraz zaman geçirmeyi temenni ediyordum; bunun dışında, alışılmışın dışında bir şey olması gibi bir beklentim yoktu. Sadece Şeyh'in yakınlarında olmak ve onun etrafına yaydığı enerjiden feyz almak bile benim için kâfiydi.

Yolculuk için ideal bir gündü. Gökyüzü alabildiğine açık ve mavi, hava hayli ılık ve yumuşaktı; güneş ışıyıyor ve hafiften bir rüzgâr esiyordu. Her şey o kadar fevkalade görünüyordu ki, ister istemez insanın içinde, gördüklerini resmetme arzusu uyanıyordu. Göz kamaştırıcı güzellikte bir gündü. Öyle

ki, başımı hangi yöne çevirsem gördüğüm güzellikler beni hayrete düşürüyordu. Güneşli hava da temâşâ ettiğimiz manzaranın güzelliğine güzellik katıyordu.

Şeyh'in evine gece geç bir saatte vardık. Bir mürid bizi içeri buyur etti, yiyecek ve içecek ikram etti; ne aç kalacak ne de tıka basa doycak kadar yiyip içtikten sonra dinlenmek üzere köşelerimize çekildik.

Ertesi gün Şeyh, bizimle sohbet etmek için gelip yanımıza oturdu. Tazmanyaya seyahatinden yeni dönmüştü. Muhabbete başlar başlamaz telefon çaldı. Şeyh'in evinde kaldığımız süre boyunca telefonu açma vazifesi bana verilmişti; bu sebeple bir koşu telefona cevap verip yerime döndüm.

Şeyh "Arayan kimdi?" diye sordu.

Arayan müridin adını söyledim.

"Ne istiyormuş?" diyerek konuşmamızın detaylarını sormaya devam etti.

"Sizi görmek istiyormuş" dedim. "Ve sizinle bizzat konuşmak. Ben de tavsiye ettiğiniz üzere, hem sizin hem de onun için münasip bir zamanda olmadığımızı söyledim. Dilerse daha sonra aramasını tavsiye ettim."

Yapmacıksız bir edayla "Pekâlâ," dedi Şeyh, lafı hiç dolandırmadan. "Peki söylediklerine nasıl tepki verdi?"

"Zorlandı" dedim. "İletmek istediğim mesajı anlıyor gibiydi, ama duymayı arzu ettiği bu değildi. Bir yandan söylediklerime kulak vermeye çalışıyor, bir yandan da bir çıkış yolu bulmaya gayret ediyordu."

"Bu söylediklerin, özellikle 'çıkış' sözcüğünü kullanmış olman hayli ilginç Hacı Muhyiddin. Müridim, peşine düştüğü çıkış yolunu kendi içinde bulacağının farkında mı acaba? Telaşı yüzünden farkında değil, ama çıkışı kendi içinde bulmak zorunda."

Müridin telefonun ardından başlayan sohbetimiz insanın kendi farkındalığının olağanüstü gücü ve içimizdeki çıkış yolları etrafında dönüp durdu. Şeyh, sohbetin başlarında ilk bakışta konuyla ilgisi yokmuş gibi görünen, ancak daha sonra anlamı büyük ölçüde berraklık kazanan bir hikâye anlattı. Hikâye, bir süreliğine dinlenmek için seyahate çıkan, ancak gittiği yerde dinlenmenin mümkün olmadığını gören bir adamı konu ediyordu. Sokakta bir çocuk dur durak bilmeden düdük çalıyordu. Adam bu sesi duymazdan gelmeye çalıştı ama ne mümkün. Kulağına düdük sesi çalındıkça yerinden sıçırıyordu. Hop oturup hop kalkıyor, bir yandan da ya sabır çekip sesin kesilmesini bekliyordu. Ama sabredip beklemek fayda etmedi; çocuk saatler boyu düdük çalıp durdu. En sonunda sabrı taşan adam çaresizlik içinde pencereden bağırdı:

"Genç adam, düdük çalan sen misin?"

"Evet" dedi çocuk.

"Düdük çalmayı çok sevdiğin belli" dedi adam, kendini dostane bir edayla konuşmaya zorlayarak.

"Evet, seviyorum" diye cevap verdi çocuk.

"Güzel çalışıyorsun, ama bak ne diyeceğim?"

"Ne?"

"Eğer çalmayı bırakırsan sana on dolar vereceğim. Ne diyorsun?"

"Tamam" dedi çocuk. "Anlaştık."

Adam, meseleyi halletmiş olmaktan memnun, uyumak için yatağına döndü. Ama daha başı yastığına değmemişti ki bir gürültü koptu. Pencereden dışarı baktığında gördü ki civardaki bütün çocuklar

adamin penceresinin altına toplamı dñdñk çalmaya başlamış. Adam hışımlla pencereyi açıp öfkeyle haykırdı:

“Allah aşkına, ne oluyor burada?”

Cevap verdi çocuklardan biri:

“Buralarda, dñdñk çalmayı bırakanlara on dolar veren deli bir adam olduğunu duyduk.”

Şeyh, bu hikâye hakkında bir soru sormakla yetindi:

“Allah hoşumuza gitmeyen bir şey gönderdiğinde, bu şeyi değiştirmeye çalışmalı mıyız?”

Her ne kadar bu soru, cevaba dair bir ipucu veriyorsa da bu ipucu, buzdağının yalnızca görñnen kısmıydı. Çok geçmeden, hikâyede saklı çıkış yolunu buldum. İnsan bir sorunla karşılaştığında, ya kalbinin kapılarını sonuna kadar açan ya da sıkı sıkıya kapatan bir çözñmñ tercih ediyordu. “Doğru tercih” ise içinde bir paradoks barındırıyordu, zira zaman zaman açıklık gibi görñnen bir şey insanın yolunu tıkayabiliyordu, kapalı gibi görñnen şeyse, insanın önüne yepyeni bir âlem açabiliyordu. Bu ikilemi anlamak, manevî arayış içinde olan kişi için büyük önem arz ediyordu. Şeyh’in o akşam bize verdiği ders, anlattığı hikâyenin mânâsının gitgide berraklaşmasını sağladı.

Şeyh bir şeyler yazmakta olduğunu fark etmiş olsa gerek ki bana ne üzerinde çalıştığını ve projemin bir başlığının olup olmadığını sordu. Ona, şimdiye kadar aklıma iki seçeneğın geldiğini söyledim. Bu iki başlık, *Hiçbir Yere Geçiş* ve *Gölgelerin İçine Doğru* idi. Bana bakarak şöyle dedi: “Yazdığın derinlikli bir kitap olabilir elbette. Ne var ki, söylediğın iki başlık da kitabına uygun değil. Çünkü bu başlıklar kulağa, süpermarkette satılan ucuz romanlar gibi geliyor.”

Şeyh’in verdiği tepkiye tamamen hazırlıksız yakalanmışım. Teklifsizliği beni şaşkına çevirmişti. Fikirlerimi ıskartaya çıkarmak pahasına onun teklifini kabul etmek bana hayli zor görünüyordu. Ama gösterdiğim direncin farkına vararak, Şeyh’in anlatmak istediklerini keşfedebilmek için işi olurlna bırakmaya çalıştım.

Şeyh sohbet esnasında, verdiğim tepkiyi gündeme getirdi. “İnsanın hayal gücünü ve daha geniş ölçekli kavramsallaştırma yeteneğini bazı bakımlardan sınırlandırdığını” söylediğı öznel algılarını ve anlama türlerini uzun uzun izah etti. Anlattıklarını somutlaştırmak için, seyahati sırasında tanıştığı Tazmanyalı misyonerler hakkında bir hikâye anlattı bize. Bu kişiler Şeyh’i, rezervasyon yaptırdığı otelde hiçbir şey yememesi gerektiğı konusunda kesin bir dille uyarılmışlar. Ayrıca, onu kendi evlerinde kendi arzularınca ağırlamak istediklerini söylemişler. Şeyh’in otelde kalmasına gönülleri bir türlü razı olmuyormuş. Şeyh, otelin ücretini çoktan ödediğı için otelde kalmaya mecbur olduğunu söylemese ve otelde kalmakta ısrarcı olmasa, onun kararını zinhar kabul etmeyeceklermiş.

“Madem öyle, otelde hiçbir şey yemeyeceğine söz ver” demiş misyonerler. “Ve kedilere dikkat et.”

İşin tuhaf yanı şñ ki, Şeyh çok geçmeden otel çalışanlarının kendisini her fırsatta yemeğe davet ettiklerini fark etmiş. Çalışanların alabildiğine nazik bir şekilde dillendirdikleri teklifler, zaman zaman, insanda neredeyse güç kullanacakları izlenimi uyandırıyormuş.

“Bir şeyler yemelisiniz” demiş bir resepsiyon görevlisi. “Uzun bir yolculuk yaptınız. Sizin için bir şeyler hazırlatmamı istemediğınızden emin misiniz? Bu bizim için hiç zahmet olmaz. Hatta dilerseniz yemeğı odanıza bile gönderebiliriz.”

“Hayır, teşekkür ederim” demiş Şeyh tekrar tekrar.

“Peki o zaman, en azından içecek bir şeyler verelim size. Bir şeyler içmenin yorgunluğınızı atmanıza yardımcı olacağına adım gibi eminim. Kesinlikle bir şeyler içmelisiniz.”

“Hayır, teşekkür ederim” demiş Şeyh bir kez daha, dönüp odasına giderken. Kamışla kaplı bir çatısı olan, üstü kemerli bir geçitten ve uzunca bir koridordan geçerek odasının kapısına gelmiş. Tam kapıyı açmak için anahtarını çıkarmış ki, bu kez kat görevlisi kadın belirmiş yanında.

“İyi akşamlar efendim. Çantalarınızı taşımanıza yardımcı olabilir miyim? Odanızdan memnun kalacağınızı ümit ediyorum. Size yiyecek ya da içecek bir şey getirmemi ister misiniz? Yaptığınız uzun yolculuğun ardından acıkmış olmalısınız.”

“Hayır, teşekkür ederim.”

“Ama bir şeyler yemeniz gerekli. Yemek istemediğinize gerçekten emin misiniz? Oda servisi dilediğiniz zaman siparişi kapınıza, hatta yatağınızın yanı başındaki masaya kadar getirebilir.”

“Hayır, teşekkür ederim” demiş yine Şeyh.

Ertesi gün misyonerlerin yanına döndüğünde, derhâl sorguya çekmişler Şeyh’i:

“Oteldeyken bir şey yedin mi?”

“Sadece bir tane portakal yedim.”

İrkilerek “Ne!” demişler hepsi bir ağızdan. “Seni o kadar da uyarmıştık. Nasıl yaptın bunu? Peki portakalı nereden buldun?”

“Portakal benim yanımdaydı zaten” diye cevap vermiş Şeyh. “Çantamda duruyordu.”

“O zaman sorun yok” dedikten sonra hep birlikte rahat bir nefes almışlar. “Bir an bizi o kadar endişelendirdin ki.”

Şeyh hikâyesini burada noktaladı. Herhangi özel bir ikazda bulunmadan, bu hikâyeye uygun bir başlık bulmamızı önerdi ve hatta bizi hikâyenin nasıl sonlanması gerektiği konusunda düşünmeye teşvik etti.

“Ama bunun için elimizde yeteri kadar ipucu yok. Hikâyenin bir parçasını biliyoruz sadece” dedi dervişlerden biri.

“Hayal gücünüz var ya, işte size onu kullanmak için mükemmel bir fırsat” dedi Şeyh açık yürekli ve ciddî bir edayla. “Bu bir soyut düşünme egzersizi.”

Lafa girerek ortaya birkaç hikâye başlığı attım: “Yasak Meyve Oteli’ne ya da Tazmanya’nın Esrarengiz Misyonerleri’ne ne dersiniz?” Şeyh “hayır” anlamında başını salladı. Dervişlerin gözlerindeki boş bakışlar, bu konuya hiç ilgi duymadıklarını söylüyordu. Nitekim benden başka kimse hikâye için başlık önermedi.

Akşam olunca, Şeyh olanca nezaketiyle, bize evinde misafir olduğumuz zamanı en verimli şekilde nasıl değerlendirebileceğimize dair önerilerde bulundu. “Burada bulunduğunuz süre zarfında, daha önceden tecrübe etmediğiniz bir şeyle karşılaştığınızda hissettiğiniz tedirginliği mercek altına almayı deneyin” dedi. “Zihninize yerleşik kavramları ve soruları bir kenara bırakmaya çalışın.”

Hep beraber akşam yemeğine oturduk. Şeyh yemek boyunca seyahati hakkında daha önce anlatmaya fırsat bulamadığı pek çok şey anlattı. Anlattıkları ekseriyetle, farkında olalım ya da olmayalım, bizi eğitme gayretinin bir parçasıydı. Seyahatine dair hikâyelerden bir diğeri, Chicago’daki uluslararası havaalanında buluşacağı bir adama teslim etmesi istenen bir paketle alakalıydı. Anlattığına göre, buluşmak üzere sözleştiği adam, kararlaştırdıkları saatte gelmemiş. Şeyh beklemiş beklemiş, ama ne gelen varmış ne giden. Daha fazla bekleyecek zamanı kalmayınca aktarma yapmak için havaalanının başka bir bölümüne gitmek üzere servis aracına binmiş. Araçta Şeyh’in tam karşısında bir kadınla bir kız çocuğu oturuyormuş. Şeyh, yaşından umulmayacak kadar olgun bakışlara sahip olduğunu söylediği

bu kız çocuğunun gözlerindeki olağandışı derinliği ve hikmeti incelemeye ve bunların üzerine tefekkür etmeye koyulmuş. Bu esnada çocuğun annesi, Şeyh'in kucagında tutmakta olduğu paketin üzerinde yazılı ismi fark etmiş ve Şeyh'le konuşmaya başlamış. Şeyh, zarfın üzerinde adı yazılı olan adamın dört çocuğu olduğunu söyleyerek kadının gösterdiği tepkiyi ölçmüş. Kadın, sözünü ettikleri adamın sadece iki çocuğunun olduğunu söylemiş ve kız da bu iki çocuğun oyun arkadaşları olduğunu söyleyerek annesini doğrulamış. Dahası kadın, kendi ailesi ile o adamın ailesinin dostane ilişkiler içinde olduğunu ve o hafta içerisinde beraber akşam yemeği yiyeceklerini söylemiş. Bu sözleri duyunca kadının doğru söylediğine ikna olan Şeyh, paketi ters çevirerek kadına uzatmış ve bu paketi adama teslim edip edemeyeceğini sormuş.

Şeyh “Size bu hikâye ile alakalı olarak sormak istediğim şey şu” diyerek sürdürdü konuşmasını. “Bu karşılaşma bir tesadüften ibaret olabilir mi? Böyle bir şeyin gerçekleşme ihtimali nedir? Benim, Chicago O’Hare gibi büyük bir havaalanında bu kadın ve çocuğuyla karşılaşma ihtimalim nedir?”

Akşamın ilerleyen saatlerinde, geceyarısından az önce, Şeyh hep birlikte dışarı çıkmamızı önerdi. Günün büyük bir kısmını dört duvar arasında geçirmiştik. Bu nedenle Şeyh, dışarı çıkıp biraz hava almanın hepimize iyi geleceğini düşünüyordu.

“Yürüyüşe çıkmaya ne dersiniz?” diye sordu. “Yürüyen çalılıkları müşahade etmenizi istiyorum.”

Sonra, hepimizi pencerenin önüne çağırdı. Bir yandan Şeyh'in talimatlarına kulak verirken, diğer yandan da yüzlerimizde şaşkın ifadelerle camdan dışarı bakıyorduk.

“Işığa doğru gidin. Bu gece çok özel bir gece. Yalnız, dışarıda çok uzun süre kalamazsınız. On beş dakika içinde geri dönmeniz gerekiyor.”

Daha sonra, uzakta, ağaçların arasından yüzünü gösteren kehribar renkli ışığı işaret etti. Bunun akabinde, hep beraber evin kapısına yöneldik. Şeyh, arkamızdan kapıyı kapatmadan önce bizimle son bir kez daha konuştu. O sırada orada bulunan üç kişiye birden hitap ettiğini biliyordum, ama ona en yakın duran bendim ve doğrudan benim yüzüme bakıyordu.

“Tekmil tarikatı (Tarikat'ın sunduğu fırsatları) ve hakikati (Hakikat'in tahakkuk etmesini) arzu ediyorsanız, bilin ki bu gece her ikisine açılan kapı da size aralanacak. Ama bunun için tarikatın ve hakikatin sizin talebiniz olması gerektiğini unutmayın” dedi. “Tam da bu noktada, daha önce bahsettiğimiz meselelerden biri olan tedirginliğe yeniden temas etmeliyiz. İnsanın, zihninde yer etmiş olan kavramların her duruma tatbik edilemeyeceğini teslim etmesi için istekli olması gerekir.”

Biz, üç mürid, göz açıp kapayıncaya kadar merdivenlerden aşağı inmiş, binanın dışına adım atmış ve sokak boyunca yürümeye başlamıştık bile. Çimle kaplı alanı geçerken, uzakta köpek havlamasına benzer bir ses duydum. Bunu ani ve yalın bir sessizlik izledi. Ara sıra civardaki diğer sokaklardan geçen arabalardan gelen tek tük sesler dışında hiçbir ses çalınmıyordu kulağımıza. Üçümüz sokakları arşınlarken, insanların çoğu yataklarında mışıl mışıl uyuyorlardı. Ne var ki, bize görünen, tabiri caizse gözlerimizin önüne serilen şeyler, uykudakilerin gördükleri rüyalarla kolaylıkla boy ölçüşebilirdi. Orada, o karanlık ve kavisli yol boyunca gördüklerimiz kavrayışımı öylesine aşmıştı ki, bir rüyada olsak ancak bu kadar olurdu.

Gece o kadar güzeldi ki, gözlerimize âdeta ziyafet çekiyordu. Gökyüzünde, tek tük yıldızlar ile tavandan sarkan bir lamba misali asılı duran ve gitgide incelmekte olan hilâlden başka bir şey yoktu. Önümüzde hafifçe kıvrılarak uzayan yol, masal kitaplarından çıkmış pastoral bir resme benziyordu. Civardaki bir iki katlı evlerin hepsi düzgün bir şekilde sıralanmış; ön bahçelerini kaplayan çimler özenle biçilmiş; çalılar muntazaman budanmıştı. Her nasılsa, ağaçlar ve çalılar asil ve haşmetli

görünüyordu. Ağaçların daireler çizerek kıvrılan dalları gecenin içine doğru uzanıyordu. Alabildiğine gür yapraklar ise, baharın son günlerine özgü bir yeşillik ve canlılıkla göz alıyordu. Yapraklardan bazıları, üzerlerini yalayan kehribar rengi yumuşak sokak lambası ışıklarından ötürü sarıya çalıyordu. Kemâl-i dikkatle müşahede ettiğim ağaçların, ciddî duruşlarına ve toprağa saldıkları kuvvetli köklerine rağmen, hareket ettiklerini algılıyordum. Bir ağacın ya da çalının arkamdan geçip gittiğini hissederek hissetmez hızla arkama döndüğümde, gözlerimin kıyısından, ağaçların ötesindeki ağaçların suretlerinin hoplayıp zıpladıklarını, saklambaç oynadıklarını ve gölgelerin içine doğru atıldıklarını görebiliyordum. Benim dışımda bir başka mürid daha gördü bu gölgeleri. Ateşböceklerinin, fitrî fenerlerini bir yakıp bir söndürerek, etraflarında uçtuğu ağaçlara dikkatimi çeken de yine bu müridi. Yanıp sönen bu ışıkların her biri gökyüzündeki yıldızlar kadar parlaktı ama yıldızlardan farklı olarak ateşböcekleri hareket ettikçe ışıklar da hareket ediyordu. Yıldızları, belki de aslında olmadıkları bir şeye (yani ateşböceklerine) dönüştürmeye hayli kararlıyım, zira yıldızların bu denli aşağıda asılı durduklarına ya da ateşböcekleri gibi hareket ederek yanıp söndüklerine daha önce hiç tanık olmamıştım. İşte böyle düşüncelere dalıp gitmişken, hemen yakınımızdaki sokaktan geçen bir arabamın farları ağaçları aydınlattı. Araba ışıklarını ağaçların üzerinde bırakmıştı. Hayrete düşmüştüm, gözlerime inanasım gelmiyordu. Bunun bir izahı olmalı, deyip duruyordum kendi kendime. Ben daha bu duruma bir açıklama getirmeye çalışırken, bir kuş ya da kanat çırpın bir başka mahlûk, havalanarak başımın üzerinden uçtu. Başımı kaldırıp bu mahlûku takip etmek üzere etrafıma bakındığımda, kehribar rengi ışığın içinde kaybolduğunu gördüm. Bu tecrübe, daha sonra Şeyh’le de paylaştığım bir şiir için bana ilham kaynağı oldu:

*Gecenin gezginleri uçmakta nûra
Raksetmede ağaçlar gölgelerin kuytusunda
İnip de yıldızlar gökten arza
Parıldayan ateşböcekleri edâsıyla.
Karanlık koşarken rüzgârın ardı sıra
Yırtıldı ezberlerimin gömleği.
Yıkıldı kavrayışlarım hızla.
Belki bir çağrı bu bana.
Uzak bir ülke var yakınımda.*

Şeyh, eve döner dönmez, bize neler gördüğümüzü sordu. O esnada henüz bu konuda bir şeyler kaleme almamıştım, ama Şeyh’e kısaca neler görüp fark ettiğimi anlattım.

“Diğer müridler gibi, sizleri de birbirinizden destek alınız diye beraber gönderdim” dedi Şeyh. “Ama şuna emin olun ki, sizleri yalnız başınıza gönderirsem, kuvvetle muhtemel ki bundan çok daha fazlasını göreceksiniz.”

Şeyh’le geçirdiğimiz bu ilk güne pek çok şey sığmıştı. Dersimiz, gecenin ilerleyen saatlerine kadar sürdü. Yürüyen çalılıkları bulmak için çıktığımız yürüyüşten döndükten sonra, sohbet bir anafor misali bizi mevzuun içine gitgide daha çok çekerek devam etti. O zaman anladığım kadarıyla mevzu, birbirleriyle iç içe geçen iki husustan ibaretti. Bu hususlardan ilki açılımlardı ve insanın enfüsî âleminde çıkış yollarını nasıl bulacağı, kalbini nasıl açacağı ve kalbini neye açması ya da neye açmaması gerektiği gibi konulardı. İkinci husus, *hakkını vererek görmeyi* öğrenmek olarak ifade edilebilirdi. Nasıl gördüğümüz ise; baş koyduğumuz manevî yolda vardığımız kavşaklarda tekemmülümüze engel olan bütün algı ve kavramlarımızla ve esneklikten yoksun düşünme ve dünyaya

bakma biçimlerimizle doğrudan irtibatlıydı.

Geceyarısından bir süre sonra, Şeyh'in bize vermeye çalıştığı dersin parçaları olan yürüyen çalılıkları ve gölgeleri birbirlerine tuturmaya çalıştığımız çok canlı bir sohbe kendimizi kaptırmıştık ki, birden telefon çaldı. Israrla telefona kendisinin cevap vermesi gerektiğini söyleyen Şeyh dışında kimse, gecenin o saatinde telefonun çalmasını beklemiyordu. Şeyh telefonu açtı, bir ya da iki dakika konuştuktan sonra telefonu uzatıp benden ahizenin diğer ucundaki yabancıyla konuşmamı istedi. Çok geçmeden bu yabancıнын müridlerden biri olmadığını anladım. Telefondaki meçhul şahısla, mevcut dengeyi bozmamaya dikkat ederek konuşuyor; ona gereğinden fazla ya da gereğinden az söz söylememeye gayret ediyordum. Konuşurken bir yandan da kalbimden geçenleri müşahede etmeye çabalıyordum. Şeyh bu telefon görüşmesi boyunca yanımda durdu. Konuşmaya başlamamızdan kısa bir süre sonra ahizeyi geri aldı ve vakti geldiğinde, telefonu kapattı.

Görüşmesi bittikten sonra bize baktı. “Telefona neden cevap verdim?” diye sordu. “Telefon neden bu vakitte geldi? Bu bir tesadüf mü? Arayan nasıl bir insandı?” Sonra doğrudan bana hitap ederek şöyle dedi: “Telefonda konuşan kişinin sesinden hareketle bana onun kişiliği hakkında bir tarif yap. Bana bu telefon görüşmesinin mânâsını anlat!”

Ben ve bir başka mürid, Şeyh'in sorularına cevap vermeye çalıştık. Bu ikinci derviş, arayan kişiyle ve gölgelerle alakalı pek çok bağlantı bulup çıkarmıştı; ben henüz bu bağlantıları kuramıyordum. Tek bildiğim, o anda gözümünden kaçan bir bağlantı olduğuydu. Daha sonra fark ettim ki, Şeyh, o akşam olup bitenler yoluyla, bize açılmak ve kapanmak hakkında verdiği derse devam ediyordu. Bu dersin enfüsî yanı, en azından benim anladığım kadarıyla, kalbe bakıyordu. Ders, insanın kendini ve kalbini kime ve neye açması, kime ve neye kapaması gerektiği ile alakalıydı.

Hak yolcusunun, baş koyduğu manevî yolda, kendi nev'i şahsına münhasır en derûnî hevâ ve hevesleriyle, dünyevî bağılılıklarıyla ve istiyaklarıyla, hayalleriyle ve umutlarıyla karşılaştığını bilmesi gerekiyordu. Bir tercihle karşı karşıya kalıyordu mürid. “Bunu mu tercih edeceksin, Allah'ı mı?” “Hevesini mi seçeceksin, Allah'ın rızasını mı?” Hak yolcusunu vardığı her dönemeçte bu iki seçenek bekliyordu ve yolda aynı anda ikisine birden yer yoktu. Aslında, bu yolda sana (yani nefsine ve onun sırtındaki yüklere) yer yoktu! Nitekim Şeyhü'l-Ekber, “Yolculuk; hayatın zahmetlerine ve meşakkatlerine, dertlere ve imtihanlara, tehlikelerin ve büyük korkuların kabulüne dayanır” derken bundan başka bir şey ima etmiyordu. Hak yolcularına, “bu yolculukta kemâl-i rahat, emniyet ya da saadet bulmak imkânsızdır” diyerek onlara baş koydukları yolun kaybetme-kazanma ihtimalleriyle dolu olduğunu haber veriyordu sadece.

² Koan: Budist pratikte, anlamı mantık yoluyla değil, sezgi ya da sıradışı düşünme biçimleriyle kavranan bir hikâye, diyalog, soru ya da sözdür (çev. notu).

³ McKinley Dağı: ABD'nin Alaska eyaletinde bulunan bu dağ, Kuzey Amerika kıtasının en yüksek dağıdır (çev. notu).

İKİNCİ BÖLÜM

ÇALILIKLARIN DERİNLİKLERİNE DOĞRU

Bütün bu anlattığım olaylar nihayete erdikten sonra, gecenin geç saatlerine kadar oturup notlar çıkardım, “Yürüyen Çalılıklar” hakkındaki şiiri kaleme aldım ve beyin fırtınası yaparak Şeyh’in Tazmany’a da karşılaştığı misyonerlerle alakalı hikâyesine uygun düşen başlıklar bulmaya çabaladım. Akşamki sohbetten ve yürüyüş sırasında gördüklerimden aldığım ilhamla, ciddi bir çaba göstererek, hayli emek vererek o gece boyunca ve ertesi gün de aralıklı olarak çalışmaya devam ettim. Şeyh gün içinde hayli meşguldü. İlk sohbetimizi takip eden gün, akşamın geç saatlerine kadar gelip bizimle birlikte oturmadı. Nihayet aramıza katıldığında ise, bize öyle güçlü ve etkili dersler verdi ki, her birimiz bu derslerde umduğumuzdan çok daha fazlasını bulduk. Şeyh’in o gece bize verdiği dersler, tarif edilemeyecek kadar zor ve gayet mahrem şahsî meseleleri konu ediyordu. Şeyh bizi bütün kuvvetiyle itince, her biri mücadele yüklü olan bu derslerin içine bodoslama dalıverdik.

Geceyarısından belki yarım saat önceydi, Şeyh tempomuzu değiştirerek hep beraber arabayla gezintiye çıkmayı teklif etti. Dervişlerden birinin arabasına bindik ve göz açıp kapayıncaya kadar kendimizi kasabanın anacaddesinde bulduk. Şeyh, bir şeyler yiyip içmek için bir restorana gitmeyi önerdi, ama kapısını çaldığımız ne kadar restoran varsa hepsi kapı duvardı. Arabayla yaptığımız bu gezintide, postaneye de uğradık. Şeyh buradan bir kart ya da bir mektup postaladı. Daha sonra da, bir alışveriş merkezinin içinde bulunan büyük bir süpermarketin yanından geçerken kenara çekmemizi istedi ve arabadan indi.

“Siz devam edin. Yolun devamında açık bir restoran bulmaya çalışın. Eğer bulamazsanız, şuraya gelip beni bekleyin” dedi. Bunları söylerken eliyle, yemek ve benzin satan “7/24 açık” bir dükkâna işaret ediyordu. “İçeri girip bir şeyler yiyin. Ben de işimi halledip sizinle orada buluşacağım inşaallah.”

Tembihine uyarak yola devam ettik. Açık bir restoran bulamayınca, oturup Şeyh’i beklemek için gerisin geriye benzin istasyonuna döndük. İçecek bir şey almak ve Şeyh’in görmemi umduğu şey her neyse onu görebilmek için “7/24 açık” olan dükkâna girdim. Otoparka girerken, dükkânın yanına iki polis arabasının park etmiş olduğunu fark ettik. Polis memurlarından biri dükkânın içindeydi ve kasanın arkasında durmuş, iki genç kadın kasiyerden biriyle konuşuyordu. Diğer polis memuru ise dışarıdaydı. Kaldırıma park edilmiş bir motosikletin yanında durmuş, kaldırımın kenarında, kendisine aitmiş gibi görünen bir kamyonetin yanında duran bir kadınla konuşuyordu. Kamyonetin içinde, direksiyonun başına oturmuş bir adam vardı. Bu sahnede, polisin kasada durmasının garabeti dışında sorun arz edebilecek hiçbir şey sezmedim. Polisin genç kasiyerle konuşmak için kasanın arkasına geçmiş olmasına anlam veremiyordum. Dahası, polisle kasiyeri görmemin, Şeyh’in bizi bu dükkâna göndermesiyle en ufak bir alakasının olup olmadığını dahi bilmiyordum. Ama Şeyh’in gördüklerimiz hakkında soru sorma ihtimali olduğunu bildiğimden, daha müteyakkız olmaya ve çevremde olup bitenlere gözümü dört açmaya gayret ettim. İki polis arabası da, Şeyh gelmeden önce oradan gitti. Başımı kaldırıp Şeyh’in yolun karşısından bize doğru yürümekte olduğunu gördüğümde, arabada oturmuş, içeceğimi bitirmekle meşguldüm. Şeyh, dosdoğru dükkânın kapısına yürüdü. Sonra da kapının önünde durup bizi yanına çağırdı.

“Bir oyun oynamak ister misiniz?”

Hiçbirimiz oyun oynamaya hevesli görünmüyorduk. Esasında, bu fikir bize biraz tuhaf gelmişti. Ama

Şeyh'in o gece söylediği şeyleri aklımın bir köşesine yazdığımдан, kendimi açık tutmaya ve olayların akışa bırakmaya çalıştım. Dükkânın arka tarafında, bozuk parayla çalışan ve içinde ucuz peluş oyuncakların olduğu, cam kutudan yapılma devâsâ bir oyun makinesi vardı. Bu oyuncakların hepsi, boyutlarının daha küçük olmasının dışında, panayırlarda raflarda duran şişeleri topla vurmak karşılığında kazanmayı umabileceğiniz türden şeylerdi. Kutunun tavanından, oyuncakların üzerine doğru vinci andıran bir mekanizma sarkıyordu. Bu mekanizmanın ucuna ise, bir tür mekanik kıskaç monte edilmişti. Makineye yirmi beş sent attıktan sonra vinci dilediğiniz yöne doğru hareket ettiren düğmelere iki kez basabiliyordunuz. Ancak, bundan sonra iş sizin kontrolünüzden çıkıyor ve kıskaç, rastgele bir yere düşüyordu. Bu noktadan sonra elinizden gelen tek şey, arabanın arka koltuğunda oturup da şoförlüğe özenen kişi gibi yüzünüz gergin ve durduğunuz yerde çaresizce kıvranarak kısıkcının peluş oyuncaklardan birini kavramasını ve bu oyuncağı oluktan aşağıya bırakmasını ümit etmekte.

Sırayla hepimiz kutunun başına geçtik, ama bir tane bile oyuncak kazanamadık. İtiraf etmeliyim ki, kendimi aptal gibi hissettim. En az iki kere, para bozdurmak için kasiyerin yanına gittim, ama ne benim ne de diğerlerinin sarsılmaz ısrarı işe yaradı. Dükkândan elimiz boş çıktık. Üstelik Şeyh'in bizden neden böyle bir şey istemiş olabileceğini bir türlü anlayamadığımız için kafamız adamakıllı karışmıştı. Aslında kendimi, tam olarak da zihnimde uyanan sorulara ve kendimde gözlemlediğim bu tutuma karşı muhafaza etmiş olmam gerektiği ne yazık ki sonradan kafama dank etti. Şeyh'in vermeye çalıştığı ders artık o kadar incelikli ve o kadar güç algılanır bir seviyeye ulaşmıştı ki, daha önceden bize himmet ederek pek çok ipucu vermiş olmasına rağmen, çıkarmam gereken dersi neredeyse gözden kaçırıacaktım. Anlattığı hikâyeler, verdiği tavsiyeler, yaptığı yorumlar ve sorduğu sorular, dersi somutlaştırıyordu aslında. Mesela şu sözlerini hatırlayalım: “Kavramlarınızı ve sorularınızı bir kenara bırakmaya çalışın” ya da “Bu durum tesadüften ibaret olabilir mi? Bu tür bir olayın gerçekleşme ihtimali nedir? Peki ya Chicago O'Hare gibi büyük bir havaalanında böyle bir olayın meydana gelme ihtimali nedir?”

Haftalar sonra, bu ders üzerine uzun uzun tefekkür edince fark ettim ki, madem O Melîk-i Mutlak, Chicago O'Hare Havaalanı kadar büyük bir yerde dilediğini yapmaya kadirdir, o hâlde eğer dilerse, aynısını dükkândaki cam oyun kutusunda yapmaktan O'nu –hâşâ- ne alıkoyabilirdi? Amma velâkin, oyunu kazanmak için, algılama ve düşünme biçimimi sil baştan değiştirmem lâzımdı. Bir tane bile oyuncak kazanamamış ya da tabiri caizse enfüsî âlemimdeki çıkışı bulamamış olmamın altında, oyunla değil, benimle ilgili bir sorunun yattığını er geç fark etmem gerekiyordu. Beni olduğum yere mihlayan şeyin, sorgulayıcı ve şüpheci tutumum ile dünyayı görme biçimim olduğunu fark edinceye kadar, çıkış yolu parmaklarımın arasından kimbilir kaç defa kayıp gidecekti. O gece olan biten şundan ibaretti: Dükkândan, elimiz boş çıkmıştık, hem de birçok bakımdan. Ama Şeyh, kalın kafalılığımıza rağmen, en ufak bir hayal kırıklığına dahi kapılmamıştı. Aksine, bize bu dersi öğretmek için gayret göstermeye kaldığı yerden devam etti.

Elân, hak yolunun yolcusu bilsin ki Şeyh, müridini, vaziyet nasıl görünürse görünsün, terk etmez. Himmetiyle, müridinin kemâle ermesine vesile olmak için elinden geleni ardına koymayan hakikî bir Şeyh'in, gerektiği zaman kullanmak üzere elinin altında hazır tuttuğu en aşağı yüz yirmi dört bin usulü vardır. Arzu, müridin kalbinde neşvünema buldukça, Şeyh ona rehberlik etmeye devam edecektir.

Yeniden arabaya bindiğimizde, Şeyh bana bakarak o gece olanlarla hayli alakasızmış gibi görünen bir soru sordu:

“Siz benzincide beklerken ben sokağın karşı tarafında ne yapıyordum?”

Yanımızdan ayrıldıktan sonra açık bir restoran bulmak için arabayla gezerken, Şeyh’in o anda ne yapıyor olabileceğini merak etmiş ve onu zihnimde canlandırmaya çalışmışım. Tahayyül ettiğim şeyleri kendisine naklettim: Zihnimde onu, süpermarketin manav reyonunda durup meyvelere bakarken, ardından da başka reyonlarda, bize getirmeyi ya da bizimle birlikte kullanmayı düşündüğü bir şeyler ararken canlandırmışım.

Şeyh söylediklerimi dinledikten sonra doğrudan gözlerime bakarak şöyle dedi:

“İster yakınında olayım ister uzağında, beni, sanki tam karşında duruyormuşum gibi net bir şekilde görmeyi öğrenmelisin.” Eve döndüğümüzde, Şeyh yeni bir sohbet başlatmadı. Odasına çekilmeden önce beraberce çok kısa bir süre oturduk. Ben, yürüyen çalılıklar hakkında bir şeyler karalamaya başladığımdan söz ettim ve yazdıklarımın en azından bir kısmını dinlemek ister mi diye sordum. Ayrıca, Tazmanyalı misyonerlerle ilgili hikâyesine bir başlık bulmaya çalıştığım da bahsettim. Şeyh, saatin epey ilerlemiş olmasına rağmen, yazdıklarımı dinlemek istediğini söyledi. Tavsiyesi doğrultusunda hareket ettiğim için hayli memnun görünüyordu ve ben de onun dikkate şayan bulduğu bir şeyler yapmış olmaktan dolayı alabildiğine mutluydum. Ben notlarımı ve kâğıtlarımı çıkarırken, Şeyh ve diğer müridler de okuyacaklarına kulak vermek üzere etrafıma toplandılar. Sözü kısa tutmak için birkaç paragraf takdim etmekle yetindim. Okumam, birkaç dakika sürdü.

“Çok güzel olmuş” dedi Şeyh. “Evet, çok güzel. Elhamdülillah. Şu anda önünde duran sayfalar senin bir sonraki kitabın olacak inşaallah.”

Söylemeye bile gerek yok, üzerinde yürüdüğüm bu yolda hiç ummadığım anlarda başıma gelen bu gibi şeyleri düşünüp hem sevindim hem şaşırdım. Tecrübelerim hakkında bir şeyler karalıyordum ama Şeyh telaffuz edinceye kadar, yazdıklarımın gelecekte bir kitap olacağı aklımın ucundan bile geçmemişti. Aniden bir *deja vu* yaşadım. Seneler önce, Şeyh’e intisab etmemin hemen akabinde, elimde bir tomar not ve kâğıt, soluğu Şeyh’in dairesinde almışım.

“Elinde tuttukların nedir?” diye sormuştu bana.

“Sadece birkaç not” diye cevap vermiştim mütereddid bir edayla.

“Biliyorum” demişti. “Bu kâğıtların ne olduğunu biliyorum. Seni bir kitap yazımı yolculuğu bekliyor.”

O notlar sahiden de daha sonra *Su Üstüne Yazı Yazmak* kitabımın ilk bölümünü teşkil etti. Şimdi tarih tekerrür ediyordu. Aynı gece, Şeyh’e hikâyesi için bulduğum birkaç başlıktan da bahsettim. Kendisiyle paylaştığım dört beş fikirden üç tanesine sıcak baktı. Bu başlıklar şunlardı: “Ahmaklar için Ziyafet” “El Sürülmemiş Tabak” ve “Kamış Çatının Ötesinde.”

“Tazmanya kelimesini hiç kullanmamışsın” diye bir yorumda bulundu. “Oysa Tazmanya, bu hikâyedeki anahtar kelimeydi. Hikâyeye mesela şöyle bir başlık koyabilirsin: ‘Tazmanya’nın Saz Çatısının Ötesinde’” Çekine çekine, Şeyh’e aslında kendisiyle henüz paylaşmadığım bir fikrim daha olduğunu itiraf ettim. Bu başlığın tam olarak hangi çerçeveye oturabileceğine henüz emin olmasam da zikretmekte bir beis görmedim. Aklıma gelen başlık, “Gölgeler Koridoru”ydı.

“*Gölgeler Koridoru*” diye tekrarladı Şeyh. Yüzüne yayılan tebessüm, yerini bir kahkahaya bıraktı. “Hayli güzel bir başlık. Hangi çerçeveye uyduğuna gelince, aslına bakarsan bu başlık her çerçeveye kolaylıkla oturabilir!”

Şeyh’in cevabını duydum ama o esnada tam olarak ne demek istediğini anlamadım. Orada öylece oturmuş, zihnimdeki taşların yerine oturmasını beklerken, Şeyh ayağa kalkıp bize selâm verdi ve

yanımızdan ayrıldı. Diğer iki mürid ise usuldan köşelerine çekildiler. Ben de onlar gibi yapmayı düşünüyordum, ama yastığa başımı koyar koymaz, gözlerim fal taşı gibi açıldı. Hiç uykumun olmadığını fark edince lambayı kapatmaya ve bağdaş kurup zikir çekmeye karar verdim. Tam elim lambaya uzanmıştı ki, Şeyh tekrar odaya geldi.

Ciddî bir edayla “Hacı Muhyiddin” dedi ve kaybedecek hiç zamanımız yokmuşçasına lafı hiç dolandırmadan, doğrudan konuya girdi: “Seninle beraber biraz dışarı çıkmak istiyorum. Gelmek ister misin?”

“Elbette” dedim. Şeyh’in evine gelirken bana refakat eden dervişin arabasını ödünç istedim. Birlikte dışarı çıkmamızla beraber, dersin aşına olmadığım bir boyutunun beni aniden içine doğru çektiğini hissettim. Önümde yeni bir kapı daha sonuna dek açılmış ve ben bir kez daha meçhul bir âleme uzanan bir koridora savrulmuştum. Üstelik bu kez bana rehberlik edecek hiçbir uyarı ve ipucu da yoktu. O akşam Şeyh, beni yeniden imtihana tâbi tuttu. Bu imtihan, çok yakında olacaklar için bir girizgâh niteliğindeydi. Arabaya biner binmez benimle konuşmaya başlamıştı. Ben de konuşmaya rahatça devam edebilmek için arabayı yakınlarda bir yerde kenara çektim.

“İlk kitabın tarikat hakkındaydı” dedi. “Peki o kitabın son cümleleri neydi?”

“*Entel Hâdi Entel Hakk. Leysel Hâdi illâ Hû*” diye cevap verdim. “Rehber olan Sen’sin, Hakk olan Sen’sin. O’ndan başka rehber yoktur.”

“Sen hidayete erdin” dedi Şeyh. “Yani sen, kendisine rehberlik edilensin. İkinci kitabında gaybî âlemi keşfetmede daha da ileri gideceksin. Gayb âlemi, senin hakîki âlemindir. Ama bu âlemde, daha önceki gibi sana yardımcı olacak iğne de, tıkanmış borular da, park konuşmaları da olmayacak. Gayb âleminde kendini, varlığından azade olarak tecrübe edeceksin. Bu dünya ise sana bir hayal gibi görünecek. Ve Allah nasip ederse, bundan daha fazlasına da şahit olacaksın.”

Sonra yolda koyulduk. Geçtiğimiz kavşakların birinde, Şeyh direksiyonu sola kırmamı işaret etti. Döndüğüm cadde boyunca, işyeri olduğunu tahmin ettiğim bir binalar dizisi uzanıyordu. Caddeye sessizlik hâkimdi. Arabayı, caddede bulunan küçük bir park yerine çektim. Şeyh arabadan indi.

“Beni burada bekle” dedi ve park yerinden çıkıp karşıya geçti. Sonra, bir binanın içine girip gözden kayboldu. Nereye gitmiş olduğunu göremiyordum, ama binadan içeri girer girmez, onu kalbimin gözüyle takip etmeyi denedim. Beni sadece ona refakat etmem ya da birlikte biraz laflamak için oraya getirmediğinin farkındaydım. Bu yüzden, mümkün olduğunca dikkatimi toplamaya ve gözümü dört açmaya çabaladım. Tahmin ettiğim üzere, geri geldiğinde binada ne yaptığı hakkında sorular sormaya başladı.

Arabaya yeniden biner binmez sorduğu ilk soru “Ben binanın içindeyken sen ne yaptın?” oldu. “Gözüne bir şeyler çarptı mı?”

Binadayken, onunla irtibat kurmayı ve kalbimi müşahede ederek onu takip etmeyi denediğimi söyledim.

“Çok güzel” dedi, verdiğim cevabın nazar-i dikkatini celbettiği izlenimini veren bir ses tonuyla. “Tam olarak ne gördüğünü anlat bana.”

Şeyh’e, onu binaya girdikten hemen sonra birisinin yanından geçerken ve hayli uzun bir koridoru adımlarken tahayyül ettiğimi söyledim. Yanından geçtiği kişinin erkek olduğunu ve onunla kısaca konuştuktan sonra kendisini binadaki odalardan birine girerken gördüğümü de ekledim.

“Peki o gördüğün oda” dedi “koridorun sağ tarafında mıydı, sol tarafında mı?”

Sağ tarafında olduğunu söyledim.

“Güzel,” dedi “lütfen devam et.”

Odaya girer girmez bir masaya yaklaştığını ve masanın çekmecesinden bir şey alıp odadan çıktığını söyledim.

“Haydi gidelim” dedi, park yerinden çıkmamızı istediği yönü işaret ederek. Gösterdiği yöne doğru giderken söylediklerini pürdikkat dinledim.

“Gecenin geri kalan kısmında, çalılıkları keşfe çıkacaksın. Bu kez çalılıkların derinliklerine nüfuz etmeni istiyorum. Orada, seni caddeden uzaklaştırıp daha içerilere götüren patikalar bulacaksın. Dante’nin *Inferno*’sunu okudun mu?” diye sordu, bir şeyler kitabın adını hatırına getirmiş gibi. Kitabı baştan sona okumadığımı söyledim. Üniversitede öğrenciyken bazı bölümlerini okumuştum sadece.

“Kitapta Acheron adındaki bir ırmaktan bahsediliyor” dedi. “Üstadı Vergilius’un, Dante’ye bu ırmağa ulaşmak konusunda söylediklerini mutlaka okumalısın.”

Arabaya doğru yürürken, o akşamın daha erken saatlerinde yaptığımız sohbetin ve benim şahsî cihadımın daha önce hakkında konuşma fırsatı bulamadığımız cihazlarından bahsettik. Kısa bir süre sonra apartmana ulaştık. Eve girdikten sonra Şeyh odasına çekildi, ben de kendi köşeme. Orada öylece oturup üzerine tefekkür edilecek öyle çok şey vardı ki.

Ertesi sabah, ezanı Şeyh okudu. Gece boyunca gözünü hiç kırpmamış gibi bir hâli vardı. Sabah namazını beraber eda ettik ve mütevazı bir kahvaltı yaptık. Şeyh hâlimizi hatırlamızı sorduktan sonra, o günkü işlerini halletmek üzere yanımdan ayrıldı. Onu öğleyin tekrar gördük. Yine yanımda çok uzun kalmadı. Her birimize belli vazifeler vererek bunları halletmemiz için bizi yalnız bıraktı.

Günün ilerleyen saatlerinde, güneş battıktan hemen sonra gaybî bir mahlûk ziyaretime gelerek bana gölgeler âlemi hakkında manevî bir ders verdi. Bu mahlûk, etrafına esrarengiz bir ışık saçarak zuhur etmemişti. Üstelik ziyaretçim geldiğinde, vecdî bir tefekkür ya da niyaz hâlinden henüz çıkmış da değildim. Mahlûk, bir yandan oturmuş, tecrübelerimi notlar hâlinde kâğıda dökmekle uğraşır, diğer yandan da o akşam çalılıklarda neler olacağını düşünürken gelmişti yanıma. Bu, benim daha önceleri hiç şahit olmadığım kadar incelikli ve algılanması güç bir tecrübeydi. Ama şurası su götürmez bir hakikat ki, mevzubahis mahlûkun varlığını, benimle hasbîhâl ettiğini ve beni *gölgeler âlemi* konusunda irşad ettiğini kalbimin derinliklerinde hissettim.

Mahlûk bana, “Tekmil mevcudat hayal içinde hayaldir” dedi. Dinlemek için azamî gayret göstermiş olmama rağmen o an adamakıllı işittiğime ya da anladığıma emin olmadığım daha pek çok şeyden biri de “Hakikî var oluşun sadece O’nunla olduğunu bil ve bunu zinhar aklından çıkarma” sözleriydi. Gece, kararlaştırdığımız saatin gelmesini sabırsızlıkla bekledim. Nihayet vakit gelip çatığında, apartmandan çıkarak geceye adımımı attım. Sokak boyunca ilerledim. Evden çıkmamın üzerinden çok geçmeden, sağ taraftan gelen bir havlama sesi duydum. Çalılıkların ağaçlıklı kısmına yaklaştığımda durup, ışıkları ve gölgeleri pürdikkat temâşâ ettim. Ağaçların dallarındaki karanlığın içine bakarken, gözüme, gölgelerin etrafında uçuşan yıldız-ateşböcekleri ilişti. Bunlardan birinin sürekli aynı noktada yanıp sönmeye devam ettiğini fark edince, o tarafa yönelerek çalılıkların arasına girdim. Aniden, adımlarımın yaprakları ezerken çıkardığı ses çalındı kulağıma. Gölgelerin içinde duran ince gövdeli bir ağacın hemen yanında bir tepelik vardı. Bu tepeliğin üzerine çıktım ve gölgeleri rahatça izlemek için sırtımı ağaca verdim. O an gördüm ki, biri sağ yanımda, diğeri sol yanımda duran ve uzun ve dik biçimleriyle bekçi köpeklerine benzeyen iki gölge bana katılmış. Hareketsiz duran bu gölgelerin varlığı, bana emniyet ve huzur hissi veriyordu.

Sırtım hâlâ ağaca yaslı vaziyette çömelerek, bu kez dikkatimi karanlık üzerinde yoğunlaştırmayı denedim. Civar sokaklardan geçen arabaların sesleri gitgide uzaklaştı ve karanlık gitgide daha aşikâr oldu. Dakikalarca sessiz sessiz oturduktan sonra, yıldız-ateşböceklerinin toplaşmaya başladığını fark ettim. Bu mahlûklar yeryüzüne inmiş yıldızlar gibi görünüyordlardı âdetâ. Raks ediyor ve titrek ama pırıl pırıl ışıklar saçan şahaplar misali kayıyorlardı gökyüzünde; öyle parlaklardı ki gördüklerimin hayal olmadığına inanmakta güçlük çekiyordum. Şaşırtıcı olan şu ki, gördüğüm şeyler, bana hayatın normal akışından zerre kadar sapmadığı hissini veriyordu. Sanki çalılıkların arasında olup bitenler, her gün herkesin başına gelebilecek türden gündelik olaylardı.

Bana şunun şurasında birkaç dakika gibi gelen bir zaman diliminde, yıldız-ateşböceklerinin yaptığı harikulâde gösteri son bulmuştu. Şimdi, sönük bir ışığın ağaçların arasında sürünmeye başladığını fark ediyordum. Ben sadece ve sadece bakmak ve işitmek maksadıyla çalılıkların arasında oturup dururken, gecenin karanlığı daha da kesifleşti. Şahit olduklarım, normal şartlarda uğursuz ve ürkütücü olarak nitelenebilecek şeylerdi, ama içimde ne tedirginlikten ne de korkudan eser vardı. Bütün bunları sadece görür gibi olmama dahi müsaade etmiş olduğu için Cemâl-i Ezelî'ye şükrediyor ve O'nun rızasıyla daha fazlasını görmeyi ümit ediyordum; hepsi bu.

Bir süre sonra, bu kez sol tarafımdan havlama sesleri gelmeye başladı. Bu sesleri, zamanımın sona ermekte olduğuna dair bir ipucu olarak yorumladım. Ayağa kalktım, geldiğim yoldan dönerek çalılıkların arasından geçip caddeye yöneldim. Tam çalılıkların arasından çıkmak üzereydim ki, bir mahlûk, çalılıkların içine doğru atıldı. Bu küçük mahlûkun bir tür hayvan olduğunu tahmin ediyordum, ama onu adamakıllı görmeme fırsat kalmayacak kadar hızlı hareket etmişti. Mahlûk, bana yer açmak için çalılıklardan dışarı fırlatıldığı için öfkeyle hırlıyor gibiydi. Öfkesi, üzerimde hiç nüfuzu ya da iktidarı olmamasından kaynaklanıyordu sanki. Yanımdan fırlayıp geçtiği anda irkildim, ama hiç korkmadım. Geldiğim kıvrımlı yoldan geri dönerek Şeyh'in yaşadığı apartmana döndüm. Eve vardığımda köşeme çekilip biraz zikir çekmek için bir süre oturdum. Daha sonra istirahate çekilmek için hazırlandım. Ertesi sabah erkenden Şeyh telefonla beni aradı. Önceki gece çalılıkların arasındayken bir şeyler görüp görmediğimi sordu, ben de heyecanla "Evet" dedim.

"Bu gece ormana gitmeni istiyorum" dedi Şeyh. Kalbim şevkle ve ümitle çarpıyor, gecenin gelmesini sabırsızlıkla bekliyordum. Nihayet gece olduğunda, Rabb-i Kerim'in kereminin benim nâkıs hayallerime sığmayacak kadar sınırsız olduğuna şahitlik ettim. Kalbim sonsuz şükranla dolu, şükür namazına durdum ve Muhammed Mustafa'ya nice salât ve selâmlar getirdim. Rabb-i Rahîm'den, Peygamber Aleyhisselâtüvesselâm'ın ayak izinden yürüyen ve benim de kendilerinin ayak izinden yürüdüğüm necip evliyalar silsilesi için de rahmet diledim.

Dışarı çıkıp binanın hemen önünde bulunan çim alanın üzerinde durdum. Bakışımı, Şeyh'in daha önceden işaret ettiği yönden gelen ışıklara doğru çevirdim. Sonra kafamı kaldırıp gökyüzüne baktım. Hayli yüksekte uçan bir uçağın yanıp sönen ışığı olduğunu sandığım bir ışıkla, gökyüzüne serpilmiş tek tük yıldızlar gözüme ilişti. Bu yıldızları kemâl-i dikkatle temâşâ ettim ve gökyüzünün büyük bölümünün bulutlarla kaplı olduğunu fark ettim. Daha sonra, gözlerimi gökten yere indirerek ormanın içine doğru nazar ettim.

Ateşböceklerine benzer, yanıp sönen nice ışık vardı. Bu mahlûkatın ışıkları baş döndürücüydü! Parlak ışıkları bir yanıp bir sönen bu ateşböcekleri, daha önce gördüğüm ateşböceklerine hiç mi hiç benzemiyorlardı. Yıldızlara öykünüyor gibiydiler. Parlak ışıkları bazen dağınık bir şekilde, bazen de kümeler hâlinde yanıp sönüyor. Zaman zaman ışıkları sönmeksizin uzun uzun yanıyor; bazen de,

kuyruklu yıldızlar misali havada geniş kavisler çiziyorlardı. Başlangıçta yarı uyur yarı uyanık bir hâlde seyrettim onları. Her ne kadar müteyakkız olmaya çalışsam da, uykuyla uyanıklık arasında gidip geliyor, gözkapaklarımı güç bela açık tutabiliyordum.

Orada öylece ayakta dururken birdenbire ışıklardan birinin belli bir noktada ve diğerlerinden daha yoğun bir parıltıyla yanıp söndüğünü fark ettim. Bu, yanlılıkla uçak sandığım yıldızdı. Az sonra aklıma, bu ışığın beni ormana götürecek patikayı işaret ediyor olabileceği fikri geldi. Daha da yaklaşıncı ışığın hemen arkasında bir patika olduğunu görüp hayrete düştüm. Üstelik takip ettiğim bu patika beni hakikaten de ormana götürdü. Patikada ilerlerken hiç ummadığım bir anda, böğürtlen çalılara ve etrafı görmemi engelleyen kesif bir karanlığa giriverdim. Çalıları yara yara ilerlemeye çalışsam mı diye durup düşünürken, ateşböceği yeniden yanıp sönerik, sağa dönüp iki metre yürümem, sonra da oradan ileri doğru devam etmem gerektiğini açıkça işaret etti. Ben de bu işarete kulak vererek, ormanın derinliklerinde bulunan ufak bir tepeye ulaştım. Ateşböceğinin beni tehlikeli bir çukurun etrafından geçirmiş olduğunu fark ettiğim anda hem hayrete hem dehşete düştüm. Ateşböceğini takip etmeseydim çoktan boylamış olacağım çukuru görünce, kalbim yerinden fırlayacak gibi çarpmaya başladı. Bana öyle geliyordu ki, vücudumun verdiği bu tepki, kısmen sinirlerimin boşalmasından, kısmen de bütün bu olan bitenin tuhaflığına karşı duyduğum meraktan kaynaklanıyordu.

Ağaçlarla çevrili o tepenin üzerindeyken, ateşböcekleri bir kez daha bana ışıklarını gösterdi. Ağzım şaşkınlıktan açık bir hâlde, ağacın üst kısmındaki dal ve yaprakların arasından yukarıya, gökyüzüne baktım. Sonra, gözlerim, yıldızlardan ateşböceklerine kaydı yeniden. Bu esnada sağ tarafımda, uzakta, bir mahlûkun havlamayla ciyaklama arası sesi çalındı kulağıma. Nasıl olduysa, derslerimin köpek havlamasına benzer bu sesle başlayıp yine bu sesle son bulduğunu fark ettim. Bu sesi iyiye alâmet saydım.

Kafamı kaldırmış, gökyüzüne bakarken, ateşböceği bana doğru uçu. Tabiri caizse “böcekliğini” teşhis edebileceğim ve dost canlılığını hissedebileceğim denli yaklaştı bana. Birkaç saniye boyunca gözümün önünde uçuştuktan sonra başımın etrafında dönüp gözden kayboldu. Göz açıp kapayınca kadar, bir metre kadar uzağımda yeniden ortaya çıktı. Bu kez, üzerine oturacağım dar bir alanı işaret ediyordu. Bu alan, çapı yaklaşık bir metre olan daire şeklinde bir açıklıktı. Açıklığın etrafını bodur ve zayıf çalılar sarmıştı ve çalıların üst kısımları, aşağı doğru sarkarak yapraktan bir çatı oluştuyordu. Ateşböceklerinin ısrarla orada yanıp söndüğünü fark edince, bunu bir işaret addettim ve emekleyerek yapraktan saçağın altına girip oturdum. Ateşböcekleri, ileride, tam karşımda kümelenmiş olan ağaçların arasında bir yanıp bir sönüyorlardı. Yayıkları ışık ağaçları çepeçevre sarıyor ve gecenin yumuşak beyaz ışığı ağaçların üzerinde geziniyordu. Ağaç kümesi, gökyüzünde süzölen bir buluta benziyor, rüyalara özgü dumanımsı bir atmosferde usul usul hareket ediyordu. Hayrete gark olmuş bir vaziyette, fısıltıyla *Fatiha* ve *Ayete’l-Kürsî* okudum. Gözlerimi kapadım ama yine de beyaz ışık gözümün önünden gitmiyordu. Gözlerim kapalıyken diğer duyularım her nasılsa öylesine keskinleşmişti ki göremediğim şeyleri hissetmeye ve işitmeye başladım. Dünya ayaklarımın altında duruyordu, ama ben başka bir yere gitmişim. Işık, gökyüzüne ve bulutlara öykünüyor, ateşböcekleri de kendilerini yıldız sanıp onlar gibi hareket ediyorlardı. Durup kendime nerede olduğumu sordum merakla. Orada öylece duran dünya bana hem çok yakın hem de çok uzaktı sanki. Peki ya bu suretlerin Sahibi neredeydi?

Birdenbire, ormanda beni çevreleyen her şey hareketsizliğe ve sessizliğe gömüldü. Artık gitme vaktinin gelip çatığını biliyordum, ama daha uzun kalmak istiyordum. Bu sebeple, gönölsüzce çıktım

ormandan. Yürürken, az önce tecrübe ettiklerimi hatırıma getirmeye çalıştım. Geldiğim yoldan dönerek, hafta başında ilk kez ateşböceklerini gördüğüm yere gitmeye karar verdim. Ama ateşböcekleri, bu kez ormanın o kısmını mesken tutmamışlardı besbelli. Beni yönlendirecek bir işaret aradım. Macera devam etsin istiyordum. O esnada gözüme gökyüzünde asılı duran, tuhaf görünümlü iki bulut ilişti. Bu bulutlardan biri sağımda, diğeri solumda iki kalın duvar örmüştü sanki. Üstelik de tam tepemde asılı duruyorlardı. Öyle ki, kendimi bir koridorda gibi hissediyordum. Öte taraftan bu iki bulut, önceki gece çalılıkların arasındayken yanımda duran bekçi köpeği şeklindeki gölgelere şaşırtıcı derecede benziyordu. Doğruyu söylemek gerekirse, bu bulutlar sözünü ettiğim gölgelere o kadar benziyordu ki, bana aynılarmış gibi geldi. Sanki bana bir oyun oynuyorlardı. Önceki akşam, gecenin karanlığında, hemen önümde, yerde duruyorlardı. Bugünse tepemde, ışığın beyazlığında asılı duruyorlardı. Beni ormanın içlerine doğru götüren koridoru geçtiğimde, karşımda ikinci bir patika buldum. Sadece bir metre sonra, karşıma kalın ve bodur böğürtlen çalıları çıktı. Burada, tek tük ateşböcekleri vardı, ama bunlardan hiçbiri daha önce gördüklerim kadar parlak değildi. Çalıların altına doğru emeklemeye çabalarken gözüme bir şey battı ve yine emekleyerek dışarı çıkmaya çalışırken bir ses şöyle dedi: “Hayıflanmayı bırakıp dışarı çık ve gözlerini aç.” Dışarı çıktım ve yürümeye devam ettim. Bakındım durdum, ama nafile. Bir türlü çıkış yolunu bulamıyordum. Derken o haftanın başında vazifem gereği telefona cevap verip, Şeyh’le görüşmek isteyen bir müridle konuşmamın ardından, Şeyh’in söylediği şu sözler geldi hatırıma:

“Müridim, peşine düştüğün çıkışın, kendi enfüsî âleminden zuhur edeceğinin farkında mı peki? Telaşı yüzünden farkında değil, ama çıkış yolunu kendi içinde bulmak zorunda.”

Tavanı buluttan koridoru aramak için geri döndüm. Bulutlar şekil değiştirerek hemen altında durduğum yekpâre bir buluta dönüşmüştü. Orada durup, bana o ana kadar gösterilmiş olan şeyler için Cenâb-ı Hakk’a ne kadar çok şükretmem gerektiğini düşündüm. Sonra, alçaktan uçan bir uçağın sesi geldi kulağıma. Hiçbir şey görmedim, ama sesi işittim ve titreşimi hissettim. Sonra ses daha da yaklaştı. Uğultuyu vücudumda hissediyordum. Kalbimde hissediyordum. “Hu-u-u-u-u” diye uğulduyordu bu ses. Duyduğum uğultu, her nedense kalbimi avutuyordu, zira içinde, her şeyin yolunda olduğunu söyleyen bir mesaj saklıydı. Başımı kaldırıp yeniden ağaçlara baktım. Ağaçlardan birinin üstünde yapraklar, bir çelenk misali halka olmuştu. “Hu” hattını andıran bu çelenk, bir mükemmeliyet halkası gibi görünüyordu. Çelengin tam ortasında parlak bir yıldız vardı. “Hamd ü senâlar olsun” dedim fısıldayarak. Oradan ayrılmak üzere tam arkamı dönmüştüm ki, uzaktan havlayan köpeğin sesini işittim. Geldiğim yoldan geri dönerken kalbimin yerinden oynarcasına çarptığını hissettim. Bütün bunlar yetmezmiş gibi, bir ara başımı yere eğdiğimde, kendi gölgemden üç tane gördüm. Bu gölgeler el ele vermiş, vücudumun etrafında dans ediyor, enfüsî âlemimde hissettiğim kalp ve ruh ferahlığının bir yansıması gibi, bir oraya bir buraya atlayıp zıplıyorlardı. Yolda yürürken attığım adımların ritmine ayak uydurarak etrafımda dönüyorlardı. Şeyh’in evine döndüğümde kalbim minnettarlık ve şükürle dolup taşıyordu.

“O hâlde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz?”

(Rahmân: 77’den)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ESKİ MEZARLIK

*“Bakmaz mısın Rabbına?
Gölgeyi nasıl uzatmakta!”
(Furkân: 45’ten)*

I

Şeyhimle ancak çalılıklara üçüncü yürüyüşümün üzerinden yaklaşık bir hafta geçtikten sonra konuşma fırsatı bulabildim. Nihayet konuştuğumuzda, öylesine dolmuştum ki, anlatmak istediklerim içimden taşı taşacaktı. Şeyh her ne kadar neler olup bittiğini ve benim ona neler söyleyeceğimi biliyorduydu da, sözüm bitene kadar sabırla dinledi beni. Ona bahsettiğim ilk şeylerden biri, bana gölgeler âlemi hakkında talimatlar veren görünmez mahlûkla alakalıydı. Bu olay diğerlerinin arasında öne çıkmıştı, zira şimdiye kadar aldığım bütün derslerden farklıydı. Şeyh derhâl karşılık verdi sözüme:

“Sana, bunun daha önce bildiklerinden farklı olmaması gerektiğini düşündüren nedir?”

Cevap vermeme gerek yoktu. Şeyh yıllardan beri bıkip usanmadan, insanların kavramlara bağımlı oluşuna dair dersi öğretmeye çalışıyordu bana.

“Evet, hakikaten görünmez bir müridler zincirimiz var” dedi. “Ve evet, bu müridler hakikaten kendilerini görünür kılma kabiliyetine sahipler. Paylaşmak istediğimiz nice sırrımız var, ama hazır olmayanlarla paylaşamayız bunları. Ama eğer hakkı arayanlar, gaybî âlemin esrarına nüfuz etmezlerse, hak yolcusu olmalarının hiçbir anlamı kalmaz. Hak yolcularını ilim deryalarına götüren bir dizi adım vardır. Ama iş bu deryalara vasıl olmakla da bitmez. Hakkı arayanlar, bundan sonra sadece Ehad ve Samed olan Allah’ın var olduğu Ehadiyet makamına erişirler. Bu makamda, sen Allah’ın içinde, O da senin içinde var olur. Çoğu mürid bu mertebeye vasıl olamaz. Unutma ki, bu mertebeye ulaşmak için mürid, kişiliğinden ciddî anlamda feragat etmeye mecburdur. Bunun içinse, kendini enesinin ve nefsinin boyunduruğundan yeterince kurtarmış olmalıdır. Ne var ki, insanoğlu dünyaya öyle bir nefis, hevâ ve heves potansiyeliyle gelir ki, bunlarla cihad edebilmek için en azından bunlar kadar kuvvetli bir iradeye sahip olması gerekir. İnsanoğlunun bu cihadı esasen, ruhun cesede karşı verdiği mücadeledir.

Şunu unutma ki, insanoğlunun önemli bir bölümü, dünyevî bağılılıklarını ve nefsanî arzularını kendilerine mürid edinmiştir. Bu insanlar, enelerinin ve heveskâr nefislerinin rehberliğiyle ve talimatıyla hareket ederler.

İslâm nedir? İslâm bir hareket değildir. İslâm bir din de değildir. Sadece ve sadece İslâm’dır! Yani, kendini tamamen ve kayıtsız şartsız Allah’a teslim etmektir. Allah’ı arayan kişi için başka hiçbir yol meşru ya da muteber değildir. İnsanın inandığını ilan ettiği dinin adı her ne olursa olsun, ferdî olarak izlediği yolun Allah’a itaat ve teslimiyet yolu olması gerekir. Söz konusu yolun, bu mânâda, İslâm olması gerekir. Bütün insanlar takip edecekleri yolu bulmaya çalışırlar, ancak bu arayışın sonunda tercih ettikleri yol nefislerine, kişiliklerine ya da oyunlara tâbiyse, o yol beyhude bir yoldur.

Çalılıkların arasında saklı olan Eski Mezarlık’a gitmeni istiyorum senden. Bunun için gerekli hazırlıklar tamam. Hiç endişelenme, orada güvende olacaksın. Mezarlığa tekkede yatsı namazını

kıldıktan sonra gideceksin ve gece boyunca orada kalıp şafak sökerken döneceksin. Siyah iplikle beyaz ipliği ayırt edebileceğin vakti, yani şafağın gökyüzüne temas etmeye başladığı anı gözleyeceksin. Sabah namazı için tekkeye erkenden dön. *Yürüyen Çalılıklar* dersinde sergilediğin itaat, seni yepyeni bir kapının eşiğine getirecek. Çalılıkların arasında yürürken gördüğün her şey gerçektir. Gördüğün ışıklar ateşböcekleri değildir. Vakti gelince, gölgelerin gerçeklikler olduğunu idrak edeceksin. Zahirî olan her şey, senin gözünde gölgelere dönüşecek: Ailen, inşa edilecek olan ev ve işlerin hepsi gölgelere dönüşecek.”

Şeyh, laf arasında, Tazmanya’ya yaptığı yolculuk hakkında birkaç yorumda da bulundu:

“Uçakla güney yarımküreye seyahat ederken” dedi “gökyüzünde, bakanları hayrete düşürecek denli güzel bulutlar gördüm. Bütün yolculuk boyunca, batmakta olan güneşe doğru uçtuk. Tam on bir saat boyunca gün batımına şahit olduk. Ekvatoru geçtikten sonra ise, sayısız tabiat olayının vuku bulunduğu bir diyarda bulduk kendimizi. Aşına olmadığım o kadar çok şey vardı ki orada. Gel gör ki, buradan çıkarılacak ders, gölgelerle ve insanın aşına olmadığı şeylerle alakalı. İnsan, belirli tür bulutları görmeye alışık olduğu kuzey yarımküreden çıkıp güney yarımküre üzerinde uçarken bambaşka bulutlar görünce, daha önce bildiği bulutları birden unutuveriyor. Evet Hacı Muhyiddin, biz kadim sırların muhafızlarıyız. Ne var ki, bütün bu sırların hepsi aslında Allah’a aittir. Hepsi Allah’ın katındadır, zira O olmasa hiçbir sır da var olmazdı.”

Şeyh’le konuştuğumuz üzere, Ramazan ayının devamında, kararlaştırdığımız saatte gölgeler âlemine dair dersin devamı geldi bir gece. O hafta iki kez halvetgâhın sol tarafında bir ışık ilişmişti gözüme. Mezarlığa gideceğim gece ise ışık sağ tarafa geçmişti. Aynı gecenin daha erken bir saatinde, teheccüd namazını tekkede kılmak üzere evden çıktığımda, önceki gecelere nispeten daha az yıldızın görüldüğü, bulutlarla kaplı gökyüzünde hemen gözüme ilişen tek bir parlak yıldız vardı. Eski Mezarlık yönünü işaret eden bu yıldız, yol boyunca ilerlerken bir sağıma bir soluma geçti, ama görüş alanımdan bir an olsun çıkmadı. Tekkenin yakınlarına geldiğimizde, yıldız tam karşımda duruyordu.

*“Karanın ve denizin zifiri karanlığında onlara bakıp
yolunuzu bulabilesiniz diye yıldızları sizin için var eden O’dur:
Gerçek şu ki, Biz bu mesajları kavrama yeteneği olan insanlara
açık ve anlaşılır kılıyoruz!”
(En’am: 97’den)*

Gecenin ilerleyen saatlerinde mezarlığa giden yolun kenarındaki patıkaya vardığımda, havlamayla ciyaklama arası o bildik sesi yeniden işittim. Ama arabayla yol alırken bu seslerin yanı sıra, meçhulüm olan bir mahlûkun çıkardığı acayip sesler de çalınmıştı kulağıma. Bunlar insanın her gün duyduğu seslerden değildi. En başta kuş sesine benzetmiştim, ama daha sonra fark ettiğim üzere bu sesler o kadar ısrarcı, o kadar kulak tırmalayıcı ve o kadar şeytanîydi ki, insana en acayip görünen kuşlardan bile geliyor olamazlardı.

Saatler geceyarısını gösterdiğinde karanlık iyiden iyiye kesif bir hâl almış ve etraftaki hareketlilik görünür derecede azalmıştı. Derken, arabanın içinde gölgeler oynaşmaya başladı ve gölgeler âleminden bir mahlûk beni bir kez daha ziyaret etti. Bütün bu hareketler, gölgeler ve bunlara eşlik eden havlamayı andıran sesler, bana artık başlama vaktinin geldiğini açıkça haber veriyordu.

Arabanın kapısını açıp karanlığın içine doğru adım attığımda, gökyüzünün hâlâ hafiften bulutlu olduğunu fark ettim. Ne var ki, kamerî ayın dokuzuncu günüydü ve ay, etrafı, önümü görmeme kâfi

gelecek kadar aydınlatıyordu. Yolun kenarında bir süre yürüyüp biraz yokuş aşağı indikten sonra, yeni çiçek açmış ağaçlarla dolu bir meyve bahçesinin etrafından geçen bir yola vardım. Meyve bahçesinin içlerine doğru ilerledim. Mezarlık, bahçenin arka taraflarındaki bir dönemecin ardındaydı. Bahçenin iç kısımlarına doğru ilerledikçe, yıldızların gitgide daha görünür hâle geldiğini fark ettim. Mezarlığın kapısına vardığımda, gökyüzünde buluttan eser kalmamıştı. Ağaçların arasında doğal bir açıklık vardı ve bu açıklık, aynı zamanda mezarlığa giden yoldu. Burada çok sayıda ağaç, anıt ve mezar taşı vardı. Mezarlıktaki tek tük ulu ağaçlar, buraya gelip, çömelip oturmuş gibi görünüyorlardı. Mezarlığı çevreleyen pek çok başka ağaç da, orada durmuş nöbet bekliyordu sanki.

Bu mezarlığı bir iki sene önce de ziyaret etmiştim, ama o ziyareti gecenin bir vakti yapmamıştım. İlk ziyaretimden bu yana bir ya da iki ağacın, kendiliğinden ya da bir darbe sonucu devrilmiş olduğunu fark ettim. Bana hayli dostane hisler veren ulu ağaçlardan birinin yamacına mevzilendim. Gölgelelerin içine doğru hareket ederek, az sonra olacakları adamakıllı temâşâ ve müşahede edebilmek için gözlerimi dört açtım. Çok geçmeden, en katı nesnelerin dahi aslında gölgeler olduğunu fark ettim. Işıklar, etrafı alabildiğine aydınlatıyordu, ama yine de ortalık gölge kaynıyordu. Türlü mahlûkât oradaydı ve hepsi karanlığın içinde hareket edip duruyordu. Ulu ağaçlardan birinin, yelpazeyi andıran bir dalı üzerine âdeta bir ışık seli yağıyordu. Başımı çevirip mezarlığa girdiğim kapıya doğru baktığımda, kapıdan mezarlığa uzanan yolun gümüşî ve dumanımsı bir sisle kaplandığını ve bu sisten dolayı dışarısının artık görülmediğini fark ettim. Şaşırtıcı olan şu ki, bu durum bende hiç korku uyandırmadı. Bilakis, muhafaza edildiğime dair bir his oluştu içimde. Mezarlığın dışında bir yerlerden, havlayan köpeklerin sesleri geliyordu kulağıma. Ne bu köpekler ne de ara sıra meyve bahçesinin kenarındaki yoldan geçen arabalar, mezarlıkta özellikle benim görmem için olup bitenlerin bir parçasıydı. Ben, başka bir âlemdeydim artık.

*“Bil ki, ‘Hakk’tan başka’ olan veya ‘âlem’ olarak adlandırılanın
Hakk’a nisbeti, gölgenin kişiye nisbeti gibidir.
Böyle olunca âlem, Allah’ın gölgesidir.”
(İbni Arabî)*

Bana dostça kol kanat geren ulu ağacın altındaki gölgelerin içinde öylece durup beklerken, mezarlığı çevreleyen ağaçlardan üçü gözüme ilişti. Bu kendi hâlindeki gölge-ağaçların tuhaf tarafı, beraberken oluşturdukları görüntüydü. Üç ağacın gövde ve dalları, apaçık bir şekilde, Zahir ve Bâtın olan Allah’ın adındaki harfleri teşkil ediyordu: *Elif, Lam, Lam, Ha*. Bir an için, geceleyin mezarlığın ötesinde kaynaşan böceklerin ve diğer mahlûkatın sesleri diner gibi oldu. Gökyüzünün yeniden bulutlandığını, bununla beraber yıldızların hâlâ parlak ve görünür olduğunu fark ettim. Işık, etrafımda gördüğüm hemen her şeyi yalayıp geçiyordu. Mezar taşlarının üzerine ve ağaçların bütün yapraklarına gölgeler düşmekteydi. Bu esnada, kendimin de yavaş yavaş gölgeler âlemine çağrılan gölgelerden biri olduğunu fark ettim. Ne var ki, o âleme bütünüyle girecek kadar tasaffî etmemiştim henüz. Bitkilerin ve yaprakların arasında, bir filin gürültüsü ve ağırlığı ile hareket ediyordum. Oysa karanlığın içinde, etrafımda oynaşan gölgeden mahlûkatın ışıktan adımları vardı. Nerede olduklarını anlamam ve ne tarafa dönmem gerektiğini bilmem için türlü sesler çıkarıyorlardı ama bunlar, algılanması başka hiçbir sesle karşılaştırılamayacak kadar güç olan seslerdi. Sözünü ettiğim mahlûkat, dalların ve böğürtlen çalılarının arasında, rüzgârdan bile hafifmişçesine hareket ediyordu. Öte taraftan, içine girdiğim bu gölgeler âleminde, rüzgâr denen şey yoktu. Bu âlemin içinde sadece asudelik vardı. Ama bu asudeliğin ve sükûnetin içinde de, şevk, hareket, faaliyet ve hayatla dolup taşan mükemmel bir

âlem vardı! Gözlerim bu gölgeden varlıkları seçemiyordu, ama kalp gözüm onları hayret verici bir açıklık ve yalınlıkla görüyor, hissediyor, duyuyor ve anlıyordu.

*“Âlem, yalnızca gölgelerin bilindiği ölçüde bilinebilir.
Hakk da, bir zatın gölgesinden bilinmediği ölçüde bilinmezdir.
İmdi, âlemin Kendi gölgesi olmasından dolayıdır ki Hakk bilinebilir.
Ve gölgesi yere düşen kişinin suretinin, o gölgenin kendisine bakılarak bilinmemesi gibi
Hakk da gölgelere bakarak bilinemez.”*
(İbni Arabî)

Uzunca bir süre, sessizlik içinde durup bekledim. Olabilecek her şeye karşı gözlerimi ve kulaklarımı dört açtım. Derken, gövdeleri ve dallarıyla Allah'ın adını yazan ağaçların yönünden bir ses geldi. Bu ses, gölgeler âlemindeki mahlûkattan gelen ve bana, hemen yanında birkaç mezar taşı olan ağaca doğru adım atmayı ilham eden bir fısıltıydı. Allah adının yazıldığı ağaçlara giderek mezar taşlarından nasihat aldım. Işığı ve gölgeleri müşahade edip, kalbime kemâl-i dikkatle kulak verdiğimde, her bir mahlûkun benimle doğrudan ve anlaşılır bir dille konuştuğunu fark ettim. Her bir mahlûk kendi hikâyesini anlatıyordu. Bu hikâyeler katıyen peri masalları değildi; bilakis, düaliteye ve zıtlıklara dair talimatlardan oluşuyorlardı. Yanına gittiğim ilk mezar taşının başında dururken, gölgeden bir varlığın benimle konuştuğunu duydum.

II

“Bil ki, uzakta görünen yakın, yakında görünen uzaktır. Işık gibi görünen karanlık, karanlık gibi görünen ışıktır. Soğuk gibi görünen sıcak, sıcak gibi görünen soğuktur. Bütün kavramlarınız yanlış” dedi. “Sesime kulak ver ki, sana soğuğun ne olduğunu anlatayım. Sana ışığı anlatabilirim, tepende asılı duran yıldızların nasıl olup da bu kadar yakın oldukları hâlde bu kadar uzaktalarmış gibi göründüklerini anlatabilirim. Sana, ışık zannettiğin şeylerin karanlık olduğunu ve karanlık zannettiğin şeylerin ışık olduğunu gösterebilirim. Burada, etrafını saran ağaçlara bir bak. Bu ağaçlar gözüne nasıl da katı cisimler gibi görünüyor. Oysa onlar sadece gecenin içindeki gölgelerden ibaret. Sen gündüzleri dirisin, biz ise geceleri. İşte şimdi, bizim yaşamak zamanımız.”

Ses kısa bir süre durakladı, ben de bu aradan istifade ederek işittiklerim üzerine tefekkür ettim. Sonra, ses bana hitap etmeye devam etti: “Dilersen, benden öğreneceklerin var. Sana soğuk nedir öğretebilirim. Sana ışık nedir öğretebilirim. Sana uzak nedir ve yakın nedir, zıtlıkların sırrı nedir öğretebilirim.”

Sessizlik içerisinde, işittiklerim üzerine düşünürken, bir başka gölge mahlûk, yakındaki bir başka mezardan seslenerek beni çağırdı. Mezara yaklaştım ve niyaza durdum.

“Sana yalnızlığı ve hüsranı öğretebilirim” dedi. “Bu ruh, bir tepeye gömüldü ki döktüğü gözyaşları, ait olduğu bedenin gömülü olduğu yerden aşağı doğru aksın. Böylelikle, o beden kendi gözyaşlarında boğulmasın. Gel ve nasıl yaşanması gerektiğini öğren.”

*“O ölmüş gitmiş kişilerin kederi, ölümden değildir;
‘Neden o suretlere kapıldık?’ diye kederlenirler.
‘O suretlerin bir köpük gibi olduğunu göremedik’ derler;
köpük deryadan hasıl olur; gıdasını deryadan alır.
Derya; köpükleri karaya attı mı, var git mezarlığa, seyret o köpükleri.*

Onlara de ki:
'Nerede oynayıyorsunuz, gezip tozmanız!
Derya, sizi helâk olasınız diye kıyıya mı attı yoksa?'
Böyle de ki, dille dudakla değil de hâl diliyle,
'Bunu bize değil, deryaya sor' desinler.
(Mevlânâ Celâleddin Rumî)

Bu mezar taşının yanında, ince ve uzun bir gölge uzanıyordu. Ucu tepeden aşağıya doğru biraz sarkmış olan bu gölge, bir başka cismi işaret ediyordu. Ne olduğunu görmek için yaklaştım. Bu cismin, tepenin kenarına dikili bir mezar taşı olduğunu ve yanından gölgenin geçtiği mezar taşına doğru meyletmiş hâlde durduğunu görünce, "Ya Rabbe'l-Âlemin!" diye haykırdım. Bu iki mezar taşı arasında ne tür bir bağlantı olduğunu bilemiyordum, ama aralarında bir bağlantı olduğu aşikârdı. Tepenin tam kenarında duran ikinci mezar taşı, geriye, yani diğer mezar taşına uzanıp dokunmak için çırpınıyordu âdetâ. Öte yandan, sanki tarifsiz bir kuvvet onu aşağı doğru çekiyordu. Fakat o, kuvvetin kendisini çektiği yere doğru gitmeye niyetli değildi sanki.

"Gördüklerin seni şaşırtmasın" diye buyurdu ses. "Bu ruhun iç mücadelesi, mezarında bile devam ediyor. Onu, diğer mezar taşına doğru çeken şey, gölgesi."

Bütün bu gördüklerim ve işittiklerim beni hayrete düşürmüştü. Sözümlü ettiğim bu ikinci mezar taşının üzerine ayın şavkı vuruyordu, ama taşın gölgesinin gölgesi her nasılsa ışığın üzerine düşüyor ve bu suretle mezar taşını hiç bırakmamacasına kavırıyordu sanki. Gölgeden mahlûkun sesi, gördüklerim karşısında duyduğum hayreti aniden bıçak gibi kesti:

"Bu ruh, hayattayken geriye doğru gitmeyi arzu ederdi" dedi. "Şimdi ileri doğru gitmek istiyor, ama bunu bir türlü yapamıyor."

Gölgenin içinden yükselen ses bana nasihat etmeye devam ederken, mezarlığın dışında bir mahlûk yeniden havlamaya başladı. Bu sesin dikkatimi dağıtmasını engellemek ve gölgenin sesine kulak vermek için bilhassa gayret göstermem gerekiyordu.

"Bu ruhlar, madde âleminde evli bir çiftti" dedi ses. "Mezarını ziyaret ettiğin ilk ruh, serâpâ karanlığa gark olmuş vaziyette, ama ışığa doğru meylediyor ve ışığa ulaşmak için kendini alabildiğine zorluyor. Diğer tam tersine ışığa gark olmuş vaziyette ama geriye doğru meylediyor. Ne var ki ışık, onu kısıvrak yakalamış, hiçbir yere bırakmıyor. Ruhlardan biri ileriye, diğer geriye meylediyor ve böylece bu iki ruh birbirine yaklaşıyor. Dahası da var. Üzerine ayın şavkı vuran ruh, diğer ruha meyletse de bunu süflî yanıyla yapıyor. Karanlıkta kalan ruh ise üzerine ışık vuran ruha meylediyor, fakat bunu ulvî yanıyla yapıyor. Bu ikinci ruh şimdi bütün varlığıyla Göklerin ve Yerin Nûr'una meylediyor, ama O'na hiç mi hiç yaklaşıyor."

"Ya Rabbe'l-Âlemin!" dedim bir kez daha hayret içinde. "Bütün bunların mânâsı nedir?"

"Pek yakında, ışığa uzanan bir geçit var" dedi gölgeden mahlûk. Başımı yukarı çevirdim. Dalları arasından ay ışığının süzüldüğü ağaçların ortasında bir açıklık aradı gözüm. Ben bu açıklığı arayadurayım, "Bazıları için karanlıktan çıkmanın bir yolu var" dedi gölgeden mahlûk.

"Bu ruhlar mı çıkış yolunu bulamadılar, yoksa berzah âleminde bile insanın çıkışa duyduğu iştiağın sonu gelmiyor mu?" diye sordum.

"Söylediklerinin ikisi de doğru" diye cevap verdi gölgeden varlık.

Sonra, bu mezar taşlarının yanından ayrılarak bir başka mezar taşının yolunu tuttum. Önüme çıkan bir mezarın üzerine basmadan geçmeye çalışırken, gölgeden mahlûkun sesi yeniden çalındı kulağıma.

“Bu ruh ıstırap içinde” dedi. Gölgeden mahlûkun sözünü ettiği hakikate benim kalbim de bizzat şahit oldu, zira bu ruha ait vücudun gömülü olduğu mezarın üzerinden geçtiğim anda, ruhun ağlayıp inlemeleri içimde yankılandı.

“Doğru söylemiştir insanların emiri (Muhammed Aleyhisselâtüvesselâm): Dünyadan göçüp giden kimse, ölmüş olduğu için kederlenip hayıflanmaz. Sadece, elindeki fırsatı kaçırdığı için bin pişmandır, o kadar. ‘Niçin’ der, ‘her devletin, her nimetin mahzeni olan ölümü kible edinmedim? Şaşılığımdan, şaşkınlığımdan bir ömür boyu hayalleri kible edindim; onlar da ecel gelince kaybolup gittiler.’”
(Mevlânâ Celâleddin Rumî)

Sonra yakındaki bir başka mezar taşının karşısına geçip durdum. Etrafındakilere göre epey büyük olan bu mezar taşının hayli şaşalı bir havası vardı.

“Tillman Reed, kibirli bir ruh” dedi gölgeden mahlûk. “Ve şimdi boğuluyor. Hadi, fenerini çıkar da şu mezar taşına daha yakından bir bak.”

Sırt çantamdan çıkardığım feneri taşa doğru tutarak üzerindeki ismi okudum. Mezarın hemen yanında devrilmiş bir ağaç duruyordu. Bu ağacın, birbirine dolanmış incecik ve kupkuru ölü dalları, Tilman Reed’in mezar taşını sarmaşık misali kuşatmıştı. Feneri çantama koyup gölgeden mahlûka kulak vermeye devam ettim. Bana neyin gösterilmekte olduğunu anlamaya gayret ediyordum. Gölgeden mahlûk konuşmasını şöyle sürdürdü:

“Bu kişinin cesîm ve asil görünen bir mezar taşı var. Ne kadar beyhude... Ama bilir misin ki, bu kişinin etrafında nice iyi insan da gömülü.”

Onunla aynı sırada bulunan mezarlara şöyle bir baktığımda, diğerlerinin hayli gösterişsiz mezar taşları olduğunu gördüm. Ay ışığının yardımıyla isimleri okumak için, bu mezar taşlarına daha yakından baktım. Fakat zaman, üzerlerine kazılı isimleri silmişti.

Gölgeden mahlûka, “Siz kimsiniz?” diye sordum hürmetkâr bir edayla.

“Biz hiç kimseyiz ve hiç kimse olmaktan son derece memnunuz. Tillman’dan ibret al ve sen de bizim gibi ol” dedi.

Sıranın sonuna doğru yürüdüğümde, mezarlık ziyaretimin en meşum manzarasına ve hissiyatına maruz kaldım. Karşımda, mezarlıktaki en büyük ve en geniş anıtlardan biri duruyordu. Bütün diğer anıtların üzerinde, olanca kurumuyla heyûlâ gibi yükseliyordu. Bu mezar taşı, silindir şeklinde yüksek ve ensiz bir dikili taşa benziyordu. Tepesine konulmuş taca benzer taş, satranç tahtası üzerindeki vezir görüntüsünü veriyordu anıta. Ay ışığının tam altında durduğu halde üzerine hiç ışık düşmüyordu. Ben anıta bakarken, gölgeden mahlûk yeniden konuştu:

“Burada yatan, karanlığın malıdır” dedi. “Ay ışığı onun mezarını aydınlatamaz.”

Bu anıtın yaklaşık bir metre uzağında, daha küçük ama eşit derecede itici başka bir mezar taşı ilişti gözüme. Bu ve bundan önce bahsettiğim mezar taşı, Tillman Reed’in karısının akrabası olan iki ruha aitti. Aslına bakarsanız, Tilman Reed karısı ile evlendiği vakit, karısı onun değil, o karısının ailesine katılmıştı. Sözünü ettiğim mezar taşının hemen arkasında, yaklaşık iki metre genişliğinde ve bir buçuk metre yüksekliğinde, çite benzeyen bir çalı dizisi duruyordu. Üst kısımları yuvarlatılmış olan ve renkleri puslu siyaha çalan bu çalılar, bilhassa tabuta benzeyecek şekilde budanmıştı sanki. Çalılarının yanı başında kalbim küt küt atar bir vaziyette dururken, gölgeden mahlûk yeniden hitap etti bana. O an, gölgeden mahlûktan gayrı her şey derin bir sessizliğe gömülmüştü.

“Bu iki ruh da, dünyada bulundukları sırada mübarek ruhlar değillerdi. Senin de artık malumun olduğu gibi, bir kişi dünyadayken ölüyse, ölümden sonra da öyledir. Bunu sakın ola hatırlından çıkarma!”

Çalılarının yanından uzaklaşarak, küçük bir tepeciğin üzerine geldim. Burada, düzenli sıralar hâlinde pek çok küçük mezar taşı vardı. Bu mezar taşları, huzur içinde ay ışığının tadını çıkardıkları gibi huzurlarını dalgalar hâlinde etraflarına da yayıyorlardı. Mezarlıktaki çoğu ruh bu ruhların emsaliydi. Bunu, daha gölgeden mahlûk söylemeden önce hissetmiştim.

“Bu mezarlıkta pek çok mübarek ruh var” dedi gölgeden mahlûk.

O anda, Şeyh’in neden bizden bu ruhlar için dua etmemizi ve mezarlığın bakımı ile ilgilenmemizi istediğini anladım. Bu hizmeti ifa etmemizi istiyordu, zira bu mezarlıkta yatan insanlar, sade hayatlar süren hayırlı insanlardı. Bu ruhlardan bazıları yüz yılı aşkın bir süre önce ölmüş insanlara aitti, ama ne kadar sâfi ve hayırhâh ruhlar oldukları apaçık hissediliyordu. Orada durmuş, o anın huzurunu tatmaktayken, yıldızların durağanlığını fark ettim. Oysa dersin önceki kısımlarında hayli hareketliydim. Bu tezat hakkında tefekkür ederken, gölgeden mahlûk tekrar zuhur etti:

“Gördük ki, ruhlarla yıldızlar arasındaki rabıtayı keşfetmişsin. Tıpkı yıldızlar gibi, bazı ruhlar parlak, bazıları sönüktür. Bazı ruhlar ıslıl ıslıl ve göz kamaştırıcıdır; hatta bazıları o kadar parlaktır ki, onları kelimelerle tarif etmek mümkün değildir. Sana bu rabıtayı bu gece izhar ediyoruz. Seni bu gece buraya getiren, Kadîr-i Mutlak Rabbidir. Ruhunu, ayın on dördüne doğru büyüyen ışığının altına koyan da O’dur. Senin enfüsî âlemindeki ay henüz dolunay değil, ama kalbin, tependeki ay misali nûrun içinde anbean tekemmül ediyor. Bu mezarlık bu gece sadece senin ziyaretine açıldı. Mezarlığın sınırları dâhilinde kımıldayan tek bir mahlûk yok. Dikkatini dağıtması muhtemel olan her şey, temâşânda sana himmet etmek maksadıyla, buradan uzak tutuldu.”

Orada öylece durup içimde Rabb-i Rahîm’in merhametini hissetmekteyken, O’na hamd ü senâlar etmekten ve O’na lâayık bir kul olamadığımı düşünmekten gayrı ne yapabilirdim? Af dilemek ve kendimi O’nun irşadlarına açmaya gayret etmekten gayrı ne yapabilirdim?”

“Elhamdülillahi Rabbi’l Âlemîn” diye haykırdım. “Ey Âlemlerin Rabbi, bütün hamd ü senâlar Sana olsun. Benden nûrunu esirgeme. *Entel Hâdi Entel Hakk. Leysel Hâdi illâ Hû.* Rehber olan Sen’sin, Hakk olan Sen’sin. Sen’den başka rehber yoktur.”

Mezarlıkta, dosdoğru kalbime ışıyan ayın karşısında duruyordum. Arkamda uzanan gölgem ise, sâfi ve hayırhâh ruhların mezar taşlarıyla aynı hizadaydı. Gölgeden varlık bu esnada benimle yeniden konuştu:

“Gölgeye tahavvül ettiğin kertede nûrun da ziyadeleşir. İmdi, kendini bu mezar taşlarıyla aynı hizaya koyan kendi gölgeden ibret al.”

III

Neredeyse bütün mezarlığı adım adım gezmiştim. Bana yârenlik eden ulu ağacın yanına geri dönmek üzere ayaklandım. Ona yaslanarak işittiğim şeyler üzerine tefekkür etmek istiyordum. Ağacın yanına vardığımda, bu kez geçen sefer oturduğum tarafına değil, tam tersi tarafa oturdum. Tam ağaca yaslanacaktım ki, sırtıma bir şeyin temas ettiğini hissettim. Ne olduğunu anlamak için, ağacın gövdesindeki bu çıkıntıyı yokladım. Ağaca yatay duracak şekilde çivilenmiş, 5x10 cm boyutlarında ufak bir ahşap parçasıydı. Ağacın üst kısımlarına daha yakından baktığımda ise, buna benzer çok sayıda ahşap parçasının ağaca çivilenerek sabitlenmiş olduğunu gördüm. Bu ahşap parçaları, dalların

gövdeden ayrıldığı yere doğru uzanan bir merdiven gibi dizilmişti. Mezarlığa yaptığım bir önceki ziyarette, bu merdiven yoktu. Ayrıca ahşaplar temizdi ve daha boyanmamıştı. Burnuma çalınan kokudan ahşapların yeni olduğu anlaşılıyordu. Bu merdivenle ağaca tırmanarak, dallardan birine çivilenmiş ufak bir platforma ulaştım.

Ağaca çıktığımda, dalların arasından ışık huzmelerinin süzüldüğünü fark ettim. Fakat bu huzmelerin geldiği yönde bir ışık kaynağı yok gibiydi. Ağacın üzerinde otururken, gölgeler âleminden gelen iki mahlûk ilişti gözüme. Bu mahlûklar, iri kelebeklere benziyorlardı. İkisi de yaklaşık altı santimetre uzunluğundaydı. Kanatları da üçer santimetre olduğundan, uzunluk ve genişlikleri birbirine eşitti. Bu mahlûkâtan ilki ışıktan, diğeri de gölgedendi. İkisi de yüzümü hedef alarak bana doğru uçtular; gözlerime iki üç santim kala durdular ve yükselerek başımın üzerinden geçtiler. Daha sonra da, gölgelerin içine dalarak gözden kayboldular. Bu mahlûkları sadece birer kez gördüm. Ama önümde durdukları ve bana saniyenin binde biri gibi gelen o zaman diliminde benimle hasbîhâl ederek dikkatimi geceye çektiler. Ağacın içi dışarıdan daha sakindi. Etrafa derin bir sessizlik hâkimdi, ancak bu sessizliğin içinde hayat vardı. Gölgeden mahlûkat dört bir tarafımda bir o yana, bir bu yana uçuşuyordu. Kendilerini doğrudan göstermeseler de, varlıklarını net bir biçimde hissedebiliyor ve hareketlerini göz ucuyla takip edebiliyordum. Etrafımda uçuşuyor, sıcıyor ve titreşiyorlardı.

“Senin idrak ettiğin ne varsa, mümkün varlıkların aynlarında tecelli etmekte olan Allah’ın varlığıdır. Hakk’ın hüviyeti itibarıyla, idrak edilen şey O’nun varlığıdır. Öte yandan, içerisindeki suretlerin birbirinden farklılığı itibarıyla, bu idrak edilen şey mümkün varlıkların aynlarıdır. Şu hâlde mümkün varlıkların aynlarının birbirinden farklı suretlerde olması itibarıyla, idrak edilen şey her zaman için ‘gölge’ olarak adlandırılır ve yine aynı nedenden dolayı ‘âlem’ ve ‘masiva’ [‘Allah’ın gayrı’] olarak adlandırılır.”

(İbni Arabî)

Daha sonra, aniden mezarlığın ötesinden tuhaf bir ses duyuldu. Bu ses, köpeğe benzer bir hayvanın uluması gibi geliyordu kulağa, ama o ana kadar bana işaret olarak duyurulmasına alıştığım havlama ve ciyaklamayı andıran seslerden farklıydı. Bir huzursuzluk hissi hâkimdi bu sese. Ses dalga dalga karanlığın içine doğru yayılırken bir ısırap ve feryat hissi de yayıyordu etrafına. İşitilmek için ısrar ediyordu. Aşına olmadığım bu sesin ya da ulumaya benzer bu sesi çıkaran mahlûkun ne olduğunu merak ediyordum. Ama gölgeden mahlûk, bu soru karşısında sessiz kaldı.

Mezarlıktaki zamanımın daraldığını hissediyordum. Şeyh bana şafak vaktinde siyah iplik beyaz iplikten ayırt edilir hâle gelinceye değin orada kalmamı tembih etmişti. Şafağın sökmesine bir saat kalmıştı. Yüzümün yaklaşık olarak doğuya dönük olduğunu fark ederek, namazımı eda etmeye karar verdim. Namazda, Hazreti İbrahim Aleyhisselâm’ın Allah’a hamd ü senâlar ettiği duasını da okudum. Bu duayı Şeyh’ten öğrenmiştim. Rabbime hamd ettiğimde, acı uluma sesi de dâhil olmak üzere, her şey tekrar asudeliğe ve sükûnete gark oldu. Cenâb-ı Hakk’ın Ehadiyetine şahitlik ettiğimiz Fatiha Suresi’ni ve bütün hamd ü senâ ve kulluğun sadece Allah’a olduğunu tasdik ederek selâm verdiğimiz Ettehiyyatü duasını okurken, bu dualara nakşolunmuş olan ve benim o ana kadar lâıykıyla hissedemediğim bir letafete şahitlik etti kalbim. Ağacın üstünde teheccüd namazını eda ederken kalbim âdeta mest olmuştu. Sol tarafımda, gökyüzünde asılı duran yalnız bir yıldız bana göz kırpyordu. İletmek istediği mesajı hemen anladım: Artık gece sona ermek üzereydi. Gecenin rengi solarken, ağacın gitgide ağırlaştığını ve o fevkalade zîruh gölgeler âlemine mahsus hafifliğin yerini tarifsiz bir ağırlığın aldığını fark ettim.

“İmdi Hakk, sağa ve sola dönerek secde eden gölgeyi sana ve Kendisine bir delil olsun diye zahir kıldı – sen kendini bilesin; senin Hakk’a nisbetin nedir, Hakk’ın sana nisbeti nedir, anlayasın diye.”

(İbni Arabî)

Ağaçtan indiğimde, başımı yukarı kaldırarak, mezarlıktan ayrılmadan önce son bir kez aya ve yıldızlara baktım. Mezarlığın girişindeki gümüşî ve sisli kapının rengi de solmaya yüz tutmuştu. Turuncuya çalan sarı renkli, yumuşak bir ışıkla parlayan ay, ağaçların arkasından batıyordu artık. Gölgeden mahlûk son bir tespitte bulundu.

“Ay başka, güneş başka dünyalarda batar” dedi.

Sonra, sol tarafımdan, artık iyice aşına olduğum havlamaya benzer o sesi işittim. Uzaktan gelen bu ses, eski mezarlıktaki dersin sona ermekte olduğunu haber veriyordu. Ne var ki, dersin bitişine şahit olmaya hiç ama hiç hevesli değildim. Henüz yeni yeni görmeye başladığım o acayip âlemin kapıları kapanmasın, kendini daha çok göstere istiyordum. Aklımdan bu düşünce geçerken, yıldızların parlaklığı dikkatimi çekti. Bana öyle geliyordu ki, yıldızlar dersin bu son dakikalarını taçlandırmak ve gece âleminin kapıları kapanmadan önce bana son kez göz kırpmak için daha bir parlaklaşmışlardı. Daha önce hasbîhâl ettiğim ay ise, benimle buluşmak için neredeyse göz hizama kadar inmiş gibi görünüyordu. Ay nihayet battığında, gölgeler usulca istirahat çekildi, ama karanlığın içinde hâlâ tek tük ışıklar oynaşıyordu.

“Karanlığın sırrı nedir?” diye sordum. “Zira karanlığın içinde bir güzellik var, ama bu söylediğim ışık için de geçerli. Fakat şayet karanlık ışığın yokluğu olarak tarif ediliyorsa, nasıl oluyor da karanlığın içinde ışık olabiliyor?”

Bu sorunun cevabı enfüsî âlemimin derinliklerinden gelmiş gibiydi, zira gölgeden mahlûk artık benimle konuşmuyordu. Gene de, aldığım cevabı karşımda duran ay kadar açık ve net bir şekilde işittim:

“Bu Benim Keremimdendir, zira şayet isteseydik geceyi, onda ışıktan eser olmayacak şekilde yarattık. Kulumuza indirdiğimiz O Kitap’ta sözünü ettiğimiz gibi karanlık bir gece yaratmaya da kadiriz. Bilmez misiniz ki, ışıkla dolu geceyi yaratmam merhametimdendir?”

Tam o anda, yanı başımda Şeyh’in varlığını hissettim; güneşin ışıklarıyla aydınlanan dünyada benden kilometrelerce uzakta olsa da, gölgeler âleminde yanımda ve yakınımıdaydı. Kalbimin içine baktığımda, onu odasında oturmuş, kalbinde beni izlerken gördüm. Sabaha karşıydı ve saat tam olarak üçü otuz üç geçiyordu.

Gölgeden mahlûkata ve kabir ehline selâm ettikten sonra enbiya ve evliya silsilesinin ruhlarına Fatiha okudum. Feth, şükür ve hidayet duası olan Fatiha hitama erdiğinde, gölgeden mahlûklar duama “Âmin!” dediler.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

GÜVEN: BİRİNCİ PERDE

*Yüz çevirirlerse de ki: Allah bana yeter.
Ondan başka ilâh yoktur.
Ben sadece O'na güvenip dayanırım.
O, yüce Arş'ın sahibidir.
(Tevbe: 129)*

Ramazan Bayramı'nda, Mafsat Hoca (bu şahıs kendini şeyh olarak da tanıtıyordu) olarak tanınan bir adamın şahsında derviş halkamıza muazzam bir ders verildi. Mafsat, yaz ortasında hayli latîf bir Cuma günü, öğleden sonra halkamızın Türkçe bilen dervişlerinden birinin refakatinde tekkeye geldi. Gelişi, her şeyin zirvede görüldüğü bir zamana denk geldi. Yazın, en yeşil günlerini yaşamaktaydık. Dört bir yandan, âdeta infilak edercesine açan güllerin buram buram rayihaları geliyordu burnumuza. Hakkı arayanlardan oluşan halkamız da, pek çok bakımdan bu güllerle rekabet edebilecek kadar neşvünema bulmuş, tekâmül etmiş ve genişlemişti. Başlangıçta sayımız bir elin parmaklarını geçmezken, zaman içerisinde pek çok farklı şehre yayılacak denli kalabalıklaşmıştık. Cemaat ruhunu ve birbirimizle yakınlığımızı yoğun bir şekilde hissettiğimiz coşkulu anlar yaşıyorduk sık sık. Büyük bir heyecanla zikir çekiyor ve seyr ü sülûku hikâye eden ilâhileri öyle şevkle söylüyorduk ki, kalplerimiz âdeta mest olup raks ediyordu. Bu anlattıklarım, benim tarikattaki on birinci senemin yazında, *Yürüyen Çalılıklar* ve *Eski Mezarlık*'ı takiben vuku buluyordu.

Mafsat Hoca, leylakların hemen yanından geçerek tepenin üzerine çıktı. Heyecandan uzak, yapmacıksız hareketlerle kuyuya gidip abdest aldı, sonra tekkeye girdi. Sohbetlerin yapıldığı odaya girip kuruldu ve bizimle konuşmaya başladı. O konuşurken, dervişler de birer birer tekkeye geliyorlardı. Türkçe bilen derviş, Mafsat Hoca'nın sözlerini tercüme ediyordu. Mafsat Hoca'nın konuşması, niyetle ve manevî yolda yürüyenlere müsaade edilen ve edilmeyen davranışları belirleyen şeriatla alakalıydı. Nihayet herkes toplandığında, ayağa kalkıp Cuma hutbesini okudu. Cuma namazından sonra da aramızdan ayrılmadı, öğleden sonranın ve akşamın ilk saatlerini bize nasihat ederek geçirdi. Anlattığı ilk hikâyenin aşağıdaki olması dikkate değerdi:

Bir şeyh, müridlerinden biriyle seyahat etmekteydi. Birlikte büyük bir su kütesinin yanına kadar geldiler. Kayıkları olmadığından, karşıya nasıl geçebilecekleri hakkında hiçbir fikri olmayan mürid, çaresizlik içinde şeyhine sordu: “Ne yapacağız şimdi?”

“Seccadeyi al ve suyun üzerine ser” dedi şeyh. “Daha sonra beraberce seccadenin üzerine çıkacağız. Hareket etmeye başlar başlamaz dediklerimi yapacaksın.”

“Elbette şeyhim” dedi mürid ciddî bir ses tonuyla. Sonra, şeyhin söyleyeceklerine kulak verdi.

“Yapman gereken şey hayli basit” dedi şeyh. “‘Ya şeyh! Ya şeyh!’ diye tekrar edip duracaksın. Ben de ‘Ya Allah! Ya Allah!’ diye zikredeceğim.”

Nitekim böyle de yaptılar. Mürid, seccadeyi suyun üzerine yaydı ve üzerine çıktı. Mürid, “Ya şeyh! Ya şeyh!” diye haykırırken, şeyhi de Allah'ı zikrediyordu “Ya Allah! Ya Allah!” diye. Suyun üzerinde suhuletle ve kazasız belasız seyrediyorlardı, tâ ki Şeytan müridin ensesinde belirip kulağına şu sözleri fısıldayana kadar:

“Pekâlâ Allah'a doğrudan seslenebileceksen, neden ‘Ya şeyh!’ diye haykırıp durasın ki?”

Mürid bu tavsiyeyi makul bularak gayri ihtiyari “Ya Allah! Ya Allah!” diye haykırmaya başladı. Ancak hemen o anda seccade suya batmaya başladı. Mürid, bu kez can havli ile üstadına seslendi:

“Ya şeyhim! Ne yapmalıyım şimdi? Korkarım ki boğulacağız.”

“Sana daha önce yap dediğim şeyi yap, yeter” dedi şeyh cevaben.

Mürid başladığı yere dönerek “Ya Şeyh! Ya Şeyh!” sözlerini tekrar etmeye koyuldu. Mürid bu sözleri söyler söylemez, seccade suyun yüzeyine çıkıp yeniden süzölmeye başladı. Karşı kıyıya sağ salim vardıktan sonra mürid, şeyhine neden “Ya Şeyh!” diye zikretmesi gerektiğini sordu.

“Henüz imanın kemâle ermedi de ondan” dedi şeyh. “Hâl buyken daha münasip olan, benim Rabbimize seslenmem, senin de mükemmel imana ulaşman için sana yol gösteren rehberine olan itimadını sağlamlaştırmandı.”

Bu hikâye, ufukta görünen olaylarla yakından alakalıydı ve bu nedenle bir hayli mühimdi. Fakat maalesef güven dersi hitama erinceye kadar Mafsat Hoca’nın anlattığı hikâyenin üzerine bir daha hiç düşünmedim.

Mafsat Hoca geceyi tekkede geçirmeye karar verince, onu tekkenin üst katında misafir şeyhler için hazır tuttuğumuz odaya aldık. O gece, inzivaya ve halvete çekilme sırası bende olduğu için, ben de tekkede kaldım. Gün içinde olup bitenler beni düşünmeye sevk ettiğinden olsa gerek, kendimi şaşırtıcı derecede uyanık hissediyordum. Ama aynı zamanda akşam bir türlü geçmek bilmediği için içimde hafif, ancak belirgin bir sıkıntı peyda olmuştu. Hâl böyle olunca, dışarı çıkıp geceyi müşahade etmeye karar verdim. Yumuşak kadifeden bir elbiseye benzeyen gökyüzü, siyahlığıyla tezat oluşturacak şekilde, nefes kesici elmaslar misali parlayan yıldızlarla bezenmişti. Olağanüstü güzellikte bir geceydi, ama tarif edemediğim bir sıkıntı içimi kemirmeye devam ediyordu.

Dört bir yanımlı saran karanlığın içinde, toprağa yakın bir yerlerde yalnız bir ateşböceği yanıp yanıp sönüyordu. Aura benzeri mutad parlaklığıyla, gecenin karanlığında kâh kayboluyor, kâh başka bir yerde yeniden ortaya çıkıyordu. Gökyüzüne bakınca sayısız yıldız görüyordum ama bu yıldızlardan biri bile benimle hasbîhâl etmeye yanaşmıyordu. Hayal kırıklığına uğraşmışım.

Çok değil, sadece birkaç gece önce, Ramazan’ın son gecesinde, enfes bir “büyük final” tecrübe etmiştim. Tepenin tekkeye bakan tarafında bulunan fevkalade güzellikteki her dem yeşil ağaca doğru yokuş yukarı çıktığım esnada, etrafı hafif bir sis kaplamıştı. Ağacın ardında bulunan tekkeden gelen ışık sisle oynaşüyor ve ağacın dallarının arasından süzülen ışık huzmeleri, yelpaze şeklinde ısıtılı bir tayfa benziyordu. Işık huzmeleri sanki başımı kaldırıp bakmam için yukarıyı işaret ediyordu. Bu işaret uyarınca başımı kaldırıp dalların arasından görünen gökyüzüne baktım ve yan yana sıralanmış yıldızların oluşturduğu hattı gördüm. Bir ışık parlaması olmasını ya da gözüme bir şeylerin ilişmesini ümit ettim; doğrusu bana bir işaret gelsin diye umutlandım ama nafi.

Nazarımı tekrar yere doğru çevirdiğimde, az önceki yalnız ateşböceğini yeniden gördüm. Sadece bir kere parlayıp söndü. İnsiyaki olarak, ışığın parlayıp söndüğü yöne doğru hareket ettim. Bulunduğum yerden bakıldığında, etraftaki en büyük ağaç olan devâsâ akçaağaç, baştan ayağa gölgelere gark olmuştu. Öyle ki, gölgeden ibaretmiş gibi görünüyordu. O büyük gövdesinin hemen yanında durup haşmetli dallarının arasından gökyüzüne baktım. Gördüm ki, dalların etrafını parlayıp sönen ve titrek ışıklarını etrafa saçan yıldızlar sarmış, tıpkı o gecenin öncesinde ateşböceklerinin yapageldiği gibi.

Allah’a sonsuz hamd ü senâlar ederek, namaz kılmak için tekkeye döndüm. Şafak sökmeden hemen önce tekrar dışarı çıktım. Bu kez gökyüzünde iki yıldız gördüm. Bunlardan biri kuzeyde, diğeryse güneydeydi. Yıldızların arasında iki tane de şahap gördüm. İlk şahap doğudan batıya doğru

kaydığında kalbim hayret hissiyle dolup taştı. Bu manzaradan öylesine etkilenmiştim ki, olduğum yerde kalakaldım. Bu güzel ay için ve bana kemâl-i istikamet ihsan ettiği için El-Hadî'ye hamd ettim. Şükrümü eda ettikten sonra, ikinci bir şahap, bu kez batıdan doğuya doğru kaydı gökyüzünde. Tam o anda, müezzin sabah ezanını okumaya başladı.

Tekrar tekkeye girdiğimde, ezanın son nağmeleri duyulmaktayken camdan dışarı baktım. Gözlerim manzaraya kilitlenmişken, gökte parlak bir yıldız zuhur etti. Bana öyle geliyordu ki, benimle sohbet eden bu yıldızın pırıltılarıyla ezan arasında tarif edemediğim bir rabıta vardı. Bu pasparlak yıldız, ezan hitam bulur bulmaz gözden kayboldu. Bu hadiseler bana Ramazan ayının bitmekte olduğunu haber veriyordu. Parlayıp sönen ve titreşen bu ışıklar vesilesiyle bana, Allahü Azimüşşân'ın dualarımı kabul ettiği ve beni, dosdoğru ve incelikli bir yoldan yürüterek, maksuduma vasıl etmiş olduğu bildiriliyordu.

Ramazan'ın son gecesinin aksine, Mafsat Hoca'nın bizi ziyaret ettiği gece gökyüzüne tâ boynum ağrımaya başlayana dek ümitle baktım fakat hiçbir şey görmedim. Hâl böyle olunca, tekkeye geri dönmeye karar verdim. Ama kapıya yönelmemle birlikte, ne yana baksam karşımda yanıp sönen ateşböcekleri gördüm. Başından beri orada oldukları halde, nasıl olduysa görmemişim onları. Ama sonra birdenbire görüvermiştim işte! İçim hayret ve şaşkınlıkla doldu. Nasıl olurdu da bu mahlûkları görmezdim? Neden gelmişlerdi? Bu sorulara cevap ararken kendimi hâlâ aptal gibi hissediyordum. O gecenin daha erken saatlerinde karanlıkta durup, sanki galaksiler arası mesafeler görüş menzilimdeymiş gibi gözlerimi gökyüzüne dikmişim. Oysa, harikulâde varlık benim yanı başımdaydı ve ben az kalsın onu fark etmeyecektim. Bir an sessizce durdum. Hiç hareket etmeden, sadece nefes alarak şükrümü eda etmeyi denedim. Dikkatimi ateşböceklerine yöneltmeye ve bana söyleyeceklerine kulak vermeye çalıştım. Ama hiçbir şey duyamadım.

Kısmen hüsrân içerisinde, yeniden tekkeye girdim. Durduğum yerde duramıyordum. İçimi kemiren huzursuzluk hissi dinmek bilmediği için, bir yerde birkaç dakikadan uzun süre oturmayı beceremiyordum. Ayakta durup, bu duyguyu üzerimden silkip atmaya denediğimde ise, tarif edemediğim bir şey bir mıknaş misali beni yeniden pencereye çekti. Dışarı baktım, ama hiçbir şey görmedim. Ateşböcekleri hâlâ parlayıp söniyordu, ama sayıca azalmışlardı. Görünürde hâlâ yeni bir şey yoktu. Belki de beni tekrar dışarı çağırıyorlardır, diye düşündüm. Umut içerisinde koşarak dışarı çıktım ama değişen hiçbir şey olmadı.

Yeniden içeri girince, camın kenarında durup dışarı bakmaya devam ettim. Camın üzerinde yalnız bir ateşböceği ilişti gözüme ve irkildim, çünkü bu böcek kocamandı. Şaşırtıcı derecede kocaman. İnceleyince, ışığının titreşim olmadığını fark ettim. Kesintisiz bir ışık yayıyordu ve bu, gece boyunca sürdü. Bunda benim için bir ders olduğunu ve ateşböceğinin bana bu derste yâverlik etmek için orada, camın üstünde olduğunu biliyordum. Ateşböceğinin önünde sebatla, uzun süre durdum ve arkamda bıraktığım gün hakkında tefekkür ettim. Böceğin bana ne haberler vermek için gönderilmiş olduğu yavaş yavaş açıklık kazandı.

Şeyh, Mafsat Hoca'nın ilk ziyareti sırasında tekkeye gelmemiştı. Ziyaretçimiz sadece bir gün bir gece kalıp, halkımıza dâhil olan kaydadeğer sayıda müridin ikamet ettiği başka bir şehre gitmek üzere yola koyuldu. Bu müridler Mafsat Hoca'yı istisnâ bir misafirperverlikle ağırladılar ve Hoca, neredeyse bir aya yakın bir süre onlarla kaldı. Şeyh tekkemizi yeniden ziyaret ettiğinde, beraberinde o şehirde yaşayan ve Şeyh'e yakınlıklarıyla bilinen çok sayıda müridi de getirmişti. Hoca bu gelişinde, bizim hakkı arayanlardan oluşan halkamıza daha uzun bir konuşma yaptı. Konuşmaları yine nefse ve

nefsin nasıl alt edilebileceğine dairdi. Bu ziyaretinde anlattığı hikâyelerden biri şuydu:

Gavsü'l-Azam Abdülkâdir Geylânî, civar köylerden birinde, lambasını suyla yakan bir adam olduğunu haber aldı. Adam suyu alevlendirirken başkaca bir maddeye dahi ihtiyaç duymuyordu. Bir insanın zekâ ve muhayyilesinin nasıl bu kadar güçlü olabileceğini merak eden Gavsü'l-Azam, bu adamı bizzat ziyaret edip onunla tanışmaya ve sualler sorarak nasıl olup da lambada su yakmaya muvaffak olduğunu öğrenmeye karar verdi. Nihayet adamın evine vardığında, hakkında duyduklarının aslı olup olmadığını sordu. Gavs aynı günün akşamında adamın pınara gidip kovasını suyla doldurduğuna ve bu suyu lambanın içine döktüğüne şahit oldu. Adam bir kibrit çıkıp lambayı yakınca, Gavs'la birlikte oturdukları oda birden aydınlanıverdi.

“Bunu nasıl yaptın?” diye sordu Gavs.

“Nefsimin en çok neye meyli varsa, onun aksini yapıyorum” dedi adam. “Bu sebeple Rabbim, rahmetinden bana bu kabiliyeti lütfetti.”

Adam gayrimüslimdi. Gavs, adama neden Müslüman olmadığını sordu. Müslüman olsa, daha âlî manevî mertebelere vasıl olabileceğini söyledi. Adam, henüz bunun için hazır olmadığını söyledi. Lakin bu konuşmanın üzerinden çok geçmeden Gavs'ın huzuruna vararak şöyle dedi:

“Şimdi kelime-i şehadet getirmeye hazırım. Müslüman olmak istiyorum.”

“Nasıl oldu da bu kadar hızlı karar verdin?” diye sordu Gavs.

“Nefsime sual eyledim” dedi adam. “Nefsim de bana sual eyledi: ‘Neden Müslüman olmak istersin? Tanrı sana Hıristiyanken çok iyi muamele etti oysa.’ Bilahare farkına vardım ki, Müslüman olmak fikri nefsimi memnun etmiyor. Binaenaleyh, Müslüman olmam gerektiğini idrak ettim.”

Mafsat Hoca, başka bir gün tekkeye birkaç saatliğine uğradı. Ama Şeyh yine dışarıda olduğu için, Mafsat onu kaçırmış oldu. Mafsat Hoca, komşu şehirde, halkamızdan müridlerin yanında kalmaya devam etti. İbrahim Aleyhisselâm'ın Allah'a teslimiyet yolunda gösterdiği fedakârlığı yâd ettiğimiz Kurban Bayramı o yıl yaz sonlarına denk gelmişti. Kurban Bayramı'nda dünyanın dört bir tarafından milyonlarca Müslüman hacı olmak için Mekke'ye gider. Ne yazık ki, o seneki hacıların arasına teröristler karışmış ve çok sayıda insan katledilmişti. Şeyh bu olaya hayli şiddetli bir tepki verdi ve tepkisini, bu ve buna benzer hadiselerden bahsettiğimiz sohbet esnasında açıkça ortaya koydu:

“Samimiyetle ifade edeyim ki, bayramın üçüncü günü gelip çatıncaya kadar içim bayramı kutlamaya elvermiyordu” dedi. “Şehidlerin gömüldükleri günde kutlama yapmayı zül sayıyordum. Şahit olduğumuz, Şeytan'ın şölenidir.”

Şeyh, sohbetin devamında İslâm tarihinde Kâbe'ye yapılan diğer saldırılara da temas etti:

“İmanımız konusunda vicdan muhasebesi yapmamızın vakti geldi de geçiyor. Bu dünyanın boşluğu mudur bizi bir hırsız gibi soyan? Bu soruların cevabını boş bir hayat yaşayanlar bilmez. Bilakis, nuru arayan ve hayatları bu suretle nurlanan hayatlar bilir. Herkes, hayatının bir noktasında kendini çoğunluk ile mukayese etmeye mecbur kalır. Çoğunluk bu yolda bir adım bile atmazken, biz neden imanı ve nuru arar dururuz? Hadi kâfirleri ve zalimleri konu dışında bırakalım. Onları dışarıda bıraktığımızda bile, kendine Müslüman diyen ve maalesef kâfirlerden ve zalimlerden çok daha beterini yapan insanlar olduğunu görüyoruz.”

Şeyh sözlerini şöyle sürdürdü: “Âdil ve erdemli Budistler, Hıristiyanlar ve Yahudiler, terörize edilmiş Müslümanlara yeğdir. Şeytan şölen yapıyor, çünkü biz şölen yapıyoruz. Bereket ki o, *aleyhi'l-lane* (Allah'ın laneti onun üzerine olsun), Muhammed Aleyhisselâtüvesselâm'ın ümmetine ön cepheden taarruz edemez. Şeytan, iman surlarını aşamaz; yapıp yapabileceği, kendine içeriden kapıyı

açacak bir hain bulmaktır. Müslüman saflarına âlem-i gaybdan bakılabilirse, bu saflarda pek çok boşluk olduğu görülürdü. Boşlukların sebebi ise, aramızda münafıkların olmasıdır... Kafası Allah hakkında vehimlerle dolu olan, hatta Allah’a şirk koşan, ama yine de aramızda duran insanlar. Bunlardır saflarımızda boşluklar bırakan. Bu boşluklara çanak tutan hangi farklılıklarımızdır? Temelde birer yorum ekolü olan mezhepler mi? Peki ya Allah’ın *Va’tasimû bihablillâhi cemîân ve lâ teferrekû*, yani “Hep birlikte Allah’ın ipine sımsıkı tutunun ve birbirinizden kopmayın” emrine ne oldu? Kurbanın mânâsı nedir? Aramızdaki çekişmeler, sürtüşmeler ve ayrılıklar bugün, Hazreti Peygamber Aleyhisselâtüvesselâm’ın, ashabının tebessümleri eşliğinde putları yıktığı Kâbe’de atılan kurşunlarla tasdik edildi.”

Şeyh, iddiasında daha da ileri giderek Kâbe’de bugün her zamankinden daha fazla put olduğunu söyledi. “Rabb-i Zülcelâlimiz, biz insanlara hak ile bâtulı ayıran Furkan’ı bahşetti, ama bazıları hâlâ putlarını Kâbe’ye dahi sokuyorlar” dedi ve Arafat’ta bazı müminlerin kendilerinden geçercesine “*Lebbeyk*, huzuruna geldim ya Rabbim” diye haykırdıklarını, ama hâlâ American Express kredi kartlarının üzerindeki şeritleri, Allah’ın vechine karşı gülerek saydıklarını söyledi. “Resûlullah Aleyhisselâtüvesselâm’ın bizlere tebliğ ettiği mesaj, bu insanlara artık hiçbir şey ifade etmemektedir. Oysa hac, gerçekte bu dünyaya verilen tavizlerin son bulmasının sembolüdür” dedi Şeyh. “Kurbanın gerçek anlamı, bu ikiyüzlülüğe bir son vererek, yüzümüze taktığımız maskeleri bir bir çıkarıp tek bir yolu takip etmektir: Ehad ve Samed olan Allah’ın insanoğlunun önüne döşediği yolu, yani sadece O’na itaat etme yolunu. Bugün o sâfî çocukluk hâlinden ne kadar uzaklaştığımızın farkında mıyız? O hâle nasıl geri dönebiliriz? O masumiyet hâlini nasıl yeniden kazanabiliriz? Peygamber Aleyhisselâtüvesselâm’ın o pir ü pâk hâlini? Şunu aklınızın bir köşesine yazın: Hikmete giden yolun ilk ayağı mülksüzlüktür.”

Şeyh, ruhlarımızın konunun ağırlığı altında ezilmeye başladığını fark etti, ama konuşmayı sürdürdü. “Dünya denen hırsız, görme kabiliyetimizi bizden alıyor. Bu ise, kendimizi zincire vurmamıza sebep oluyor. Peki neden kendimizi zincirlerimizden kurtaramıyoruz? Sorulması gereken esas soru şudur: Böyle gelmiş, böyle gider mi diyeceğiz, yoksa artık yeter mi diyeceğiz? Hadi şu hâlimizin muhasebesini yapalım ve bu muammalı soruya bir cevap arayalım. İnsanların çoğu gaflet içerisinde, ölümün ya da hastalığın kendilerine dokunmayacağını sanıyorlar. Ayrıca, şunu hatırlarından çıkarıyorlar ki, elde ettikleri veya satın aldıkları her şeyin asıl sahibi Mâlik-i Mutlak’tır. Konuya bu açıdan bakıldığında, bütün koşturmaların, telaşların beyhude olduğu aşikâr olur. Gözümüzü asıl boyayanın ne olduğunu bile bile unutmamız ya da bu aldatmacaya odaklanmayı tercih etmemiz bizi dönüşü olmayan bir yola sokar.”

Hayli uzun bir sessizliğin ardından, Şeyh sohbeti noktaladı. Gözlerinde, ona uzaklara bakıyor gibi bir hava veren bir bakışla şöyle dedi: “Orta yaşa geldiğimizde, on beş yaşımızdaki hâlimizden eser kalmamıştır. Bu yaşlara geldiğimizde sanırız ki, bir an dursak sahip olduğumuz her şey ellerimizin arasından kayıp gidecek. Ne var ki, Rezzâk-ı Âlem, herkese rızkını çıkaracağı bir ekmek kapısı açar. Bir kişi nefret ettiği bir işten çıksa, elbet bir başka iş bulacaktır. İnsanlar hırslarından dolayı ihtiyaçlarından fazlasına tamah ederler. Hep daha fazlasını isterler. Bizim ümmetimizin fitnessi ve imtihanı da budur. Bazılarımız ihtiyacımız olan olmayan her şeye sahipken, bazılarımız fakr u zarûret içinde yaşamaya mecbur bırakılıyor. Bu durumu değiştirmek için bir şeyler yapabilirsiniz. Değişim niyetle başlar. Terazinin bir kefesine bu değişimin sağlayacağı faydaları, öbür kefesine de göze alacağınız riskleri koyun. Eğer terazinin kefesi, manevî olandan yana ağır basıyorsa, o zaman bilâtereddüt harekete geçin. Kıyamet günü, dörtnala koşan kuzgunî siyah bir at misali hızla

yaklaşmaktayken, dünya bu gerçeği görme kabiliyetimizi kimbilir kaç kere çaldı bizden? Dünyanın gözümü boyamak için önüme serdiği her şeye sırtımı dönüp terk-i dünya edersem, ancak o zaman hürriyete uzanan o fakr yolunun yolcusu olabilirim... Ne var ki biz hürriyeti inkâr ederiz.”

Kaderin cilvesine bakın ki, Mafsat Hoca, geciktiği için Şeyh’in söylediklerinin tek bir kelimesini dahi işitmedi. Şaşırtıcı bir şekilde, bu ikinci ziyaretinde Şeyh tekkedeydi. Bu, ders boyunca Şeyh ve Mafsat Hoca’nın aynı anda aynı yerde bulundukları yegâne andı. Daha sonra Şeyh’le beraber tekkeden ayrıldık ve bizi çok sayıda mürid ve eş dostun toplanacağı mekâna götürecek olan iki müridle buluştuk. Akşam bayram münasebetiyle mükellef bir sofraya hazırlanmıştı. Şeyh, şöfor koltuğunun yanındaki koltuğa geçti, ben de hemen onun arkasındaki koltuğa. Sessizlik içinde ilerlerken, müridlerden biri Şeyh’e dönüp bir soru sordu. Belli ki bir süredir aklında evirip çevirdiği bir soruydu bu.

“Kapı ne zaman açılacak?” diye sordu mürid. Soru bir bomba gibi düştü aramıza ve sessizliğin içinde asılı kaldı. Şeyh, ağırdan alıyordu. Bu garip sessizlik birkaç saniye daha sürdü. Sonra ansızın, boğuluyormuş gibi gömleğinin yakasını gevşetti Şeyh. Koltuğunda kıvranmaya başladı ve yüzünün rengi hızla solmaktayken ağızından büyük bir güçle şu sözler döküldü:

“Ölüyorum, ölüyorum. Bir parçam ölüyor.”

Şaşkına dönmüştüm. İçimde büyük bir çaresizlik hissi hâsıl oldu. Diğer müridlerin de benim gibi hissettiklerini tahmin ediyordum.

Sonradan Şeyh, kendisine bu kısmi ölümü tattırmanın Cebraîl Aleyhisselâm olduğunu söyledi bana.

“Her ölüm” dedi, “insanı hürriyete bir adım daha yaklaştırır.”

Şeyh bu çerçevede Liberace⁴ gibilerin yaşadığı şaşaalı ve tantanalı hayatlardan söz etti.

“Bu şaşaa ve tantana, bazı insanların ölüm denen hakikat karşısında nasıl devekuşu misali kafalarını kuma gömdüklerinin bir örneğidir” dedi. “Bu gibi insanlara mezarları dahi dar gelir ve öldükten sonra bile mutlak hürriyeti adamakıllı tadamazlar.”

Nasıl olduysa, Mü’min ve Heather bu sarsıcı derste yeniden boy gösterdiler. Şeyh, Heather’a olan karşı koyulmaz bağlılığı nedeniyle mahvolan Mü’min’in, ölümünden sonra dahi eziyet çekmeye devam ettiğini söyledi, zira ölüm onu zorla alıp götürmüştü. İnsanın enfüsî âlemini yoklayarak vicdan muhasebesi yapmasının ne kadar mühim olduğunu açıkça görüyordum. İnanıyorum ki, Şeyh bize mütemadiyen nasihat ediyordu, çünkü yaptığımız şahsî tercihlerin sadece dünya hayatımıza değil, ahiret hayatımıza da tesir ettiğini görmemizi istiyordu. Bu konuştuklarımız bana bir ay boyunca tefekkür etmeme yetecek kadar fikrî malzeme vermemiş gibi, buluşma yerine vardığımız esnada son birkaç tespit daha bulundu.

“Heather ve Mü’min’i tenkit edenler, kıssadan çıkarmaları gereken hisseyi çıkaramamış olanlardır. Kendilerinin de pekâlâ Heather ve Mü’min’inki gibi bir aşk ilişkisi yaşayabilecekleri ve bunun sonucunda perişan olabilecekleri gerçeğini göz ardı etmişlerdir. Hakikatte, ölüm yoktur. Sadece hüsrân vardır. Gelgelelim, bu düâlite gereği gibi anlaşılmaz. Ölümde hayat, hayatta ölüm vardır.”

Akşam yemeği verilen mekâna gittiğimizde, davete pek çok kişinin icabet ettiğini gördük. Şeyh, kendisine ayrılan yere oturdu, hemen bir tabak yemek getirildi önüne. Tabaktaki, bir tür lahana olduğunu tahmin ettiğim, kırmızıya çalan mor renkli sebzeyi saymazsak, sade bir yemektir. Şeyh, tabağından bir lokma ya aldı ya almadı. Tek hatırladığım, alelacele ayağa kalkıp mekânı terk ettiği. Bu hareketiyle, en az elli kişinin yüreğini cız ettirdi. Şeyh kalkıp gitmeye davranmadan sadece birkaç

saniye evvel, maiyetiyle birlikte Mafsat Hoca gelmişti. Şeyh'in ayrılışından sonra, Mafsat Hoca bizden beklediği alakayı göremedi ve bu durumdan çok rahatsız oldu. Şehirlerinde onu ağırlamış olan bazı müridler, edebe mugayir gördükleri bu davranışımızdan ve hürmetsizliğimizden dolayı bizi şiddetli bir şekilde kınadılar. Ama o gün, Şeyh'in mekândan ayrılmasının Mafsat Hoca'yla hiçbir alakasının olmadığı kuşkuya yer bırakmayacak şekilde ortadaydı. Şayet bu hakikat teslim edilmiş ve Şeyh'in konuşmasına kulak verilmiş olsaydı bu üzücü hadiselerin önü alınabilirdi. Ne yapalım ki kaderimizde, bu dersi zor yoldan öğrenmek varmış. Mafsat Hoca'nın, Şeyh mekândan ayrıldıktan sonra müridlerin sergilediği tavırdan hoşnut olmadığı belliydi. Şeyh'e gösterilen alakanın kendisine de gösterilmesini bekliyor gibi bir hâli vardı. Hâlbuki, müridlerin ilgi odağında Şeyh'ten boşalan yeri Mafsat Hoca değil, Şeyh'in neden mekândan ayrılmış olabileceğine ve önlerinde duran yemeğin neden artık iştahlarını kabartmadığına dair bir merak almıştı. Bu durum, Mafsat Hoca'nın çileden çıkmasına yetti de arttı bile. Ayağa kalkıp, kendisini bir adım öteden takip eden maiyetiyle birlikte, yemek için toplandığımız mekândan hışımla ayrıldı. Mafsat Hoca'nın bu hareketi, yepyeni bir olaylar silsilesinin başlangıcını teşkil ediyordu.

O gün olup bitenler hakkında düşündüğümde, Şeyh'in oradan ayrılmasının, önüne getirilen ve tadıp tatmadığına bile emin olmadığım yemekle alakalı olmadığına kanaat getirdim. Muhtemelen bu hareketinin, yemeğin rengiyle de hiçbir alakası yoktu. Sanıyorum ki, insan bir kez öldükten sonra yemekler de artık eski tadı vermiyordur ona. Ama yolculuğumun bu aşamasında, bu hakikatten henüz bihaberdim. Zira ben de, kardeşim addettiğim nice Âdemoğlu gibi, ölümden kaçmakla gereğinden fazla meşguldüm. Şurası açık ki, Şeyh'in her hareketine, her sözüne nüfuz etmiş olan safilikten yoksundum ve tasaffî ederek bu mertebeye vasıl olmam için defalarca kez ölmem gerekiyordu.

[4](#) Liberace (1919-1987): Şaşaalı hayatı, frapan giyim tarzı ve şovlarıyla meşhur ABD'li meşhur piyanist ve şarkıcı (çev. notu).

BEŞİNCİ BÖLÜM

GÜVEN: İKİNCİ PERDE

“Biz emaneti, göklere, yere ve dağlara teklif ettik de onlar bunu yüklenmekten çekindiler, korktular. Onu insan yükledi. Doğrusu o çok zalim, çok cahildir.”
(Ahzâb: 72)

Şeyh bir süre önce komşu şehirde yeni bir tekke tesis etmişti. Halkamızdaki müridlerin âlicenaplığı ve misafirperverliği sayesinde Mafsat Hoca, bu şehirde muazzam bir izzet-i ikramla karşılandı. Hoca’nın bir iki haftadan daha uzun süre kalmak için “müsait” olduğu anlaşıldığında, ona hususî bir oda dahi tahsis edildi. Hatta buraya dilediği zaman yiyecek ve içecek servisi yapıldı.

Hoca, sözüm ona munis görünen hâllerıyla ve mürşidvârî hâl ve tavırlarıyla çevresindekileri etkileme kabiliyetine sahipti. Saatler boyu, İslâm’ın mutad ibadetlerine dair dikkat çekici bilgilerle örülü tasavvufî hikâyeler anlatan Hoca, insanları etkileme gücünü de kullanarak çevresine toplanan müridlere tesir etmeye başlamıştı. Gelişinden çok kısa bir süre sonra Şeyh’in eski vekilinin dahi aklını çelmeyi başardı. Ona hususî alaka göstereceğini söylemiş ve kuvve-yi manevîyye, malumât-ı gaybîyye ve tenevvür-i ruhanîyye vaatlerinde bulunmuştu. Şeyh’in yanı sıra Şeyh Cemâlî’nin de (daha önce Şeyh Câmi Efendi olarak anmıştım) zamanında ziyadesiyle himmet etmiş olduğu mevzubahis vekil, çok geçmeden Hoca’ya Şeyh olarak hitap etmeye başladı. Hoca, cemaatimizden tesiri altına almaya başladığı müridlerle giderek daha çok vakit geçiriyordu. Bu gayretinin semeresini de çok geçmeden aldı: Çevresinde toplanan müridler âdeta efsunlanmış, akl-ı selîm ile düşünemez hâle gelmişlerdi. Hoca, ince hesaplarla tasarlanmış tedricî bir yükselişle ve cüretkâr manevralarla Şerîf’in üzerine çıkarak Şeyh’in makamına kuruluverdi. Şerîflik, Muhammed Aleyhisselâtüvesselâm’ın soyundan gelenlere mahsus, şerefli ve âlî bir makamdır. Hoca’nın hareketleri, sadece tasavvufun salâhiyet ve adabını ihlal etmekle kalmıyordu; bunlar aynı zamanda irşad kisvesine büründürülmüş zorbalıklardı.

Hoca, bu baltalama eyleminden hemen sonra müridlerden gördükleri rüyaları kendisine anlatmalarını tembihledi; rüyaları tabi edecekti. Şeyh’in düsturlarının bu şekilde apaçık ihlal edilmesine itiraz edenler katî ancak incelikli usullerle susturuluyordu. Hoca, şartların olgunlaştığını düşündüğü an, Şeyh’in ortalarda görünmeyişini diline dolamaya başladı. Lâkayt bir edayla müridlere “Şeyhiniz nerede?” diye soruyordu. “Onun burada, yanınızda olmadığını görmüyor musunuz? İzinden gittiğiniz Şeyh’in zâfiyete düşmekte olduğunu görmüyor musunuz? Kırk tarakta bezi olduğundan, himmete muhtaç besbelli. Belki baştan beri size sadece İslâm’ın abecesini anlatıyor olduğumu sanıyorsunuz, ama aslında anlattıklarım Şeriat’ın nûrundan nasiplenmenize vesile oluyor. Size temel kaideleri hatırlatıyorum ki, sözde şeyhinizin amellerinin şeriata ters düştüğünü kendi gözlerinizle görün. Benim burada hazır bulunmam, sizin hakikî irfan ile müşerref olmanıza ve kendi ayaklarınızın üzerinde durmanıza vesile ve destek oluyor. Siz köleleşmeyi kabul etmişsiniz. Ama İslâm sizi azad edecek. Ben, bu hususta size himmet etmek için Peygamber Aleyhisselâtüvesselâm’ın vekili olarak gönderildim.” Hoca’nın etrafında toplanan müridlerden biri, bu sözler üzerine telefona sarılıp Şeyh’in halkasındaki müridleri aramaya ve Hoca’nın onlara Allah’tan bir rahmet olarak gönderildiğini bildirmeye başladı. Bu müridin hangi akla hizmet böyle bir şey yaptığını havsalam almıyordu.

Hayli kurnaz bir adam olan Mafsat Hoca, komşu şehirdeki müridlere, Şeyh’in kendisine yetki

verdiği yalanını söyleyerek işe başlamıştı. Salâhiyet kisvesi altında, müridler halkasını yavaş yavaş ele geçirmişti. Fakat çok geçmeden anlaşıldığı üzere Şeyh'in, Hoca'yla hiçbir bağı yoktu. Zamanla, Hoca'nın etrafında toplanan bazı müridlerin zihinlerinde sorular belirmeye başladı. Takipçileri arasında yeşerdiğini gördüğü bu şüphe tohumları, Hoca'yı yaptığı açıklamayı değiştirmeye mecbur bıraktı. Şirin görünmeye çalışarak, şehre Şeyhimiz tarafından gönderildiğine dair daha önce söylediklerinin ya yanlış anlaşıldığını ya da yanlış nakledildiğini ifade etti. Yanlış aktarılan bilgiler ya da yanlış anlaşılmalara için hiçbir suretle mesuliyet kabul etmeyen Hoca, kendince, işin aslını anlatmaya koyuldu. Sözüm ona, gördüğü bir rüyada kendisine ABD'ye gelmesi buyrulmuştu ve yine sözüm ona bu rüyanın peşinden gidip, Şeyh'le bu şekilde tanışmış ve Şeyh'in rehberlik ettiği çeşitli mürid halkalarından haberdar olmuştu. Daha sonra bu halkaları ziyaret ettiğinde ise, karşısında müridler ve "sözde" Müslümanlar bulmuş, ama çoğunun İslâm dairesinde hareket etmediklerine kanaat getirmişti. Duruma el koymaya giriştiğinde ise, bazı müridler infiâle kapılmış ve kendisine muhalif olmuşlardı. Hoca'ya meyleden müridlerse, Şeyh'in saflarında kalmaya devam eden müridlere karşı Hoca'nın itirazlarını dillendirmeye başlamışlardı.

Şeyh, yavaş yavaş fiiliyata dökülen bu senaryoyu uzaktan takip ediyordu. İsteği üzerine vekillerinden biri, müridler arasında en isyankâr olanlarla temasa geçip onlara yaptıkları tercihler hakkında sorular sormaya başladı. Şeyh, buna ilaveten Hoca'nın sufi kimliğine dair detaylı bir araştırma yapılmasını istedi. Hoca, Nakşibendîlerden olduğunu ima etmişti. Ne var ki, Şeyh'in Nakşibendî Tarikatı'nın Büyük Şeyhi ile temas içinde olduğu ortaya çıkınca, Hoca herhangi bir tarikatı temsilen gelmediğini söyledi. Kendisine meydan okunmasına cevaben "Ben buraya şu ya da bunun için gelmiş değilim. Ben sadece ve sadece İslâm için buradayım" dedi. "Peki ya Şeyhiniz hangisini tercih ederdi? Kendi çıkarına olanı mı, yoksa İslâm'ın çıkarına olanı mı? Evvelâ şuna açıklık getirelim ki, tevekkül sadece Allah'adır."

Şeyh, Hoca'nın bu sözlerine şöyle karşılık verdi: "Hoca'nın tevekkülün sadece Allah'a olduğu yönündeki sözü doğrudur, ancak Hoca, hak ile batıl olanı birbiriyle harmanlamak ve yalan olduğu apaçık ortada olan sözler söylemek suretiyle cemaati parmağında oynatmaya çalışıyor. Gerçekte açıklık getirmemiz gereken mevzu, iman, dostluk ve sadakatin hakiki mânâlarından nasıl saptırılmış olduğudur."

Hoca'nın etrafındaki mürid halkasına keşmekeş ve herc ü mercin hâkim olmaya başladığı sıralarda Şeyh'in zikrettiği bu sözler, büyük yankı uyandırdı. Ne var ki, keder ve tasa, Şeyh'in tarafında kalan müridler halkasına da sirayet etmişti. Ufukta, bütün cemaati birbirine düşürebilecek, aşına olmadığımız türden bir ihtilaf belirmişti. Hiç kimsenin, bu ihtilafın önünü almak için ne yapılması gerektiğine dair en ufak bir fikri yoktu. Cemaatimiz ekseriyetle farklı şehirlerden gelen müridlerden oluşuyordu, ama Mafsat'ın sefil pençelerini geçirdiği komşu şehirdeki halkanın müridleri, birbirlerine sıkı sıkıya bağlı olan hayli kalabalık bir çekirdek teşkil ediyordu. Bu çekirdek halka, kadim dostlar, evli çiftler ve çocuklardan; yani birlikte çıktıkları manevî arayış vesilesiyle İslâm'la şereflenmiş olmaktan dolayı ya da kan bağıyla birbirlerine sıkı sıkıya bağlı olan müridlerden oluşuyordu. Bu müridler, yaşadıkları şehirdeki tekkenin henüz tesis edilmediği yıllarda, sık sık bizim kırsaldaki tekkemize gelirlerdi. Şehirlerinde yeni bir tekkenin açılması, hepimize umut vermişti. Şeyh'in kurduğu üçüncü tekke olan bu yeni tekke, kalabalıklaştığımızın ve tekemmül ettiğimizin bir ispatıydı.

Artık Mafsat Hoca'nın mesken tuttuğu bu şehirde bir bina ve arazinin satın alınmasını ve sonrasında tekkenin açılmasını hepimiz büyük bir ümit kaynağı olarak görmüştük. Bazı müridler bu şehirde hususî

bir tekke kurulmasını, hem içe hem de dışa doğru gerçekleşen bir genişlemenin alâmeti olarak görmüşlerdi. Tekkenin açılmasına kadar geçen zaman zarfında, en az iki müridin evinde geçici tekkeler kurulmuştu. Kurulduktan sonra Şeyh Cemâlî, bu yeni tekkeyi sık sık ziyaret etmiş, Şeyh Ahmet de orada bulunmuştu. Tekke, müridlerin ağlayıp inleyerek ve iç çekerek Allah'ı andığı nice zikir gecesine ev sahipliği yapmıştı... Bu tekke ayrıca, Şeyh Seyyid Ahmed Rufaî'nin derc ettiği dua ve zikirlerden oluşan ve Şeyh'e kadar ulaşan *Evrâd-ı Rıfâîyye*'nin harikulade icralarına da mekân olmuştu.

Hoca ilk geldiğinde, hemen hemen hiç kimse onu bir tehdit olarak görmemişti. Ne var ki o, nifak tohumlarını sinsice ekerek mensupları birbirine son derece bağlı görünen cemaati paramparça etti. Müridlerin enfüsî âlemlerinde, guruptan sonra çöken karanlık misali şüpheler peyda oldu. Daha da kötüsü, cemaatin, kendine zararı dokunacak davetsiz misafirlere karşı kendini ne ölçüde koruyabileceğine dair şüpheler, Hakk yolcularının zihinlerini kaskacına aldı. Şüphe, âdeta ölümcül bir zehir misali, aralarından su sızmayan kadim dostların ilişkilerine dahi sızdı. Yıllar boyunca tekkeye, aralarında pek çok şeyhin de bulunduğu nice misafir gelip gitmişti. Daha sonra fark ettim ki, bu misafirlerin her biri belirli bir maksat doğrultusunda gelip gitmişler. Peki ya Mafsat Hoca'nın bavulunda ne vardı? Ondan aldığımız dersler, hiç kuşkusuz yakıcı ateş hakkındaydı.

Muharrem ayına girmeden birkaç gün önce Hoca, müridlere namazdan *Rabbenâ ve leke'l-hamd* tahmidini çıkarmalarını buyurdu. "Söyleyin bana, bu tahmidin hangi hadiste mevzu edildiğini gördünüz?" diye sordu. Müridlerden biri, Şeyh Muzaffer Ozak'ın namaza dair hikmetli sözlerini hatırlattı. Hoca, bu hatırlatmaya "Şeyh Muzaffer gerçek bir şeyh değildir" diyerek hayli kaba bir cevap verdi. "Muhammed Aleyhisselâtüvesselâm'dan bu usulün hatalı olduğu yolunda doğrudan emir aldım. Bize, kalplerimizin çiçekler gibi açmasına vesile olacak yeni bir zikir lütfedilecek. Zira hâlis zikir, kalbi âdeta bir gülün yapraklarını açarcasına açar. Benim yaptığım, sizi kalbinizi ihya edecek bu zikre davet etmekten ibaret" dedi.

Hoca'nın etrafındaki mürid halkasına herc ü mercin gitgide daha çok hâkim olmaya başladığı sıralarda, onun yanında saf tutan halkada bir ihtilaf başgösterdi. Cemaatten bazıları, onu açıkça bozgunculukla suçlamaya başladı. Hoca, müridleri acilen toplantıya çağırdı. Şüphecilere karşı net bir tavır takınarak, başının dik olduğunu beyan etti. Ayrıca, kendisinden yana olan herkesin ona biat etmesi gerektiğini de ilan etti.

Şeyh ise, bütün müridlerin, geceyarısına kadar kimin müridi olmak istediklerine karar vermeleri gerektiğine dair bir haber saldı. "Hoca'nın varlığı, hem ona hem de size tam olarak nerede durduğunuzu görmek fırsatını tanıyor. Bu gece, Yezid'in tarafında mı, yoksa Ehl-i Beyt'in tarafında mı olduğunuza da karar vermeniz gerekiyor. İnşaallah, yarın neticeyi göreceğiz. Biat etmiş olanların, yalnız birini mürşid bellemeyi öğrenmeleri gerekiyor. Her birinizin, mürşidiniz olmaksızın, irşaddan mahrum kalacağınızı da fark etmeniz gerekiyor" dedi. Şeyh, daha sonra, bir an evvel karar vermemiz yönünde yaptığı çağrının bizi zora soktuğunu bildiğini, ama maalesef başka bir seçeneği olmadığını söyleyecekti. O güne kadar, elindeki bütün seçenekleri denemiş, ama Hoca hiçbir pişmanlık alâmeti göstermemişti. "Kişi kasten bir kusur işlediğinde" diyordu Şeyh, "en geç altı saat içinde istiğfar etmesi gerekir. Hâlbuki bizim durumumuzda, üç aydan fazla süre geçti. Neyin yakışık alır olduğuna İslâm nokta-yı nazarından bakıldığında, böyle bir durumun hiçbir makul açıklamasının olmadığı açıkça görülüyor. Hoca'nın yanında saf tutanlara kılıçları ve bıçakları iade edilecek ve sonrasında her türlü münasebetimize dostça son vereceğiz."

Müridler olarak, bundan birkaç yıl önce kılıç ve bıçaklar edinmiş ve bunları mücahid olmaya adanmışlığımızın simgesi olarak Şeyh'e takdim etmiştik. Mücahidin ödevi, nefsi ve gafleti mağlup etmek olduğundan, içinde gizli duran mücahidlik gücünü açığa çıkaran her müridin, er ya da geç Seyfullah hâline gelmesini temenni ediyorduk.

Zilhicce ayının son günü yaklaşırken, Hoca, bu ihtilafın tam göbeğinde durmuş, daha da büyük bir inatla ayak diremeye devam ediyordu. Şeyh, yürek dağlayan Kerbelâ Olayı'nı yâd etmek için tutulan matem orucuna o gün öğleden sonra niyet edileceğini ve orucun ertesi gün başlayacağını bildirdi. Bu orucu tutmanın manevî arayış içinde olanlarla, ehl-i tarik için iki açıdan bağlayıcı bir ödev olduğunu söyledi. Bu oruç, sadece Kerbelâ'da Ehl-i Beyt'e trajik bir şekilde hıyanet edilmesini anmak için değil, büyük insanlık ailesi içerisinde yüzyıllar boyunca edilen tüm dehşetli ihanetleri hatıra getirmek için tutuluyordu. Bu ihanetlere verilebilecek misaller arasında, Kızıldere'li ve bütün dünyadaki yerli halkların soykırım trajedisi, transatlantik köle ticareti için kaçırılan Afrikalıların yaşadığı dehşet ve yürek parçalayan Yahudi soykırımı da yer alır. Mevzubahis oruç, Hicrî yılın ilk ayı olan Muharrem'in ilk on günü boyunca tutulur. Ne var ki, Şeyh'in ilanından haberdar olan Hoca, matem orucunun sadece üç gün tutulacağını ilan etmekte beis görmedi.

Her iki halkadaki müridler de allak bullak olmuştu. Bazıları hayrete, bazıları dehşete düşmüş, bazılarının kafası adamakıllı karışmıştı. Bu esnada Şeyh şöyle dedi: "Kerbelâ'da İmam Hüseyin'in (ra) Peygamber Aleyhisselâtu vesselâm'ın torunu olmadığını dahi haykırmışlardı. Bugün ise aramızda tarikata dair rezil sözler sarf edenler var. İftira şimdiden içimize kök saldı."

Şeyh, müminlerin Kerbelâ'da nasıl vahşice saldırıya uğradıklarından bahsetti ve sözlerini şöyle sürdürdü: "Biz de bugün saldırı altındayız. Bu saldırıya karşı muhafaza edildiğimizden hiç şüphem yok, ama biliyorum ki, içimizden bazıları pek yakında destek ve dostluklarını bizden çekecekler." Bu sözlerin hemen akabinde, vaziyeti Hoca ile birlikte dikkatlice tahlil etmemizi tavsiye etti. "Bu, Allah'ın müdahale edeceği andır" dedi Şeyh, "Eğer ortada ihanetin zerresi varsa, Allah müdahale edecektir, zira nûru halk ve bahşeden Allah, onu şüphesiz esirgeyip muhafaza edecektir. Ama eğer korku duyanlarsanız, şimdi hayatlarınızı anlamsızca ziyan etmeyi bırakmanızın zamanıdır. Hâl buysa, kenara çekilin. Zira büyük kuvvetlerin çarpışmasına pek az kaldı."

Bundan kısa bir süre sonra, Mafsat Hoca, biri aracılığıyla Şeyh'e mektup gönderdi. Şeyh, zarfını dahi açmadığı bu mektubu, yanına aşağıdaki şiiri de ekleyerek Hoca'ya iade etti.

İbrahim bin Ethem rüyasından uyandığında

Bir melek buldu karşısında.

Melek altından bir deftere yazıyordu isimlerini

Allah'ın kendilerinden razı olduğu bütün sevgili kullarının.

"Benim ismim de orada mı?" diye sordu İbrahim bin Ethem.

Ama "Hayır" dedi melek cevaben.

O zaman şöyle dua etti İbrahim bin Ethem:

"İnşaallah benim adımla o deftere kardeşlerini seven biri olarak yazasın."

Melek bir şeyler daha yazdı deftere ve kaybolup gitti.

Ertesi gece yeniden geldi melek

İbrahim bin Ethem'i uykudan uyandıran parlak bir ışıkla parlayarak

Ve gösterdi İbrahim bin Ethem'e isimlerini

Allah'ın kendilerinden razı olduğu sevgili kullarının.

*İşte orada! İbrahim bin Ethem'in ismi en başta.*⁵

Anladığım kadarıyla Şeyh, bu şiiri göndererek, Hoca'nın, bütün bu olaylar sona erdiğinde adının nereye yazılacağı üzerine düşünmesi gerektiğini ima ediyordu.

* * *

Şeyh, tercihlerini yapanların listesini istediğinde gördük ki, şehirdeki otuz kadar müridin neredeyse yarısı Hoca'nın tarafına geçmiş. Bu otuz kişiden onu ise, Şeyh'e meylediyordu, ama hâlihazırdaki keşmekeş yüzünden iki tercih arasında gidip geliyorlardı. Ne Hoca'yı ne de Şeyh'i gücendirmek istiyorlardı. Geriye kalan beş kadar mürid ise sırra kadem basmıştı. Şeyh, bu haberleri alır almaz, şehirde en güvendiği müridlerinden biri olan Abdullah'tan, dosdoğru tekkeye giderek tacını alıp getirmesini istedi. Abdullah, böyle bir görev için biçilmiş kaftandı. Zira bütün müridlerin yakından tanıdığı ve çok sevdiği biriydi. Çalışkan, sabırlı ve sadıktı. Gerçi sınırları zorlandığında hırçınlaşır ve esip gürlerde ama onu tanıyanlar, o kadar ileri gitmeye cesaret edemezdi.

Abdullah tekkeye geldiğinde vekile ve Hoca'nın yanında saf tutan müridlere selâm verdi. Sükûnetle, "Mesele çıkarmaya gelmedim" dedi. "Buraya gelmemin yegâne sebebi, Şeyh'in tacını almak. Alır almaz gideceğim. Tacın muhafaza edildiği yeri tam olarak biliyorum, bundan dolayı bana refakat etme zahmetinde bulunmayın lütfen. Ne kadar hoş ve huzurlu bir akşam, sizce de öyle değil mi kardeşlerim?"

Tac, üzeri başka bir dokumayla örtülü olan pek güzel, işlemeli bir kumaşın içinde muhafaza ediliyordu. Abdullah'ın, tacı muhafaza edildiği yerden alması sadece birkaç dakika sürdü. Kimse ona mâni olmaya çalışmadı. Gerçi Hoca bunu itiraf etmedi ve maalesef müridlerden bazıları ne olup bittiğinden bihaberdi, ama sembolik başlığın oradan alınması, Şeyh'in irşadını ve rehberliğini o mekândan çektiği anlamına geliyordu. Artık orası bir tekke değildi! Peygamber Aleyhisselâtüvesselâm'dan mürşid ve şeyhler silsilesi yoluyla nakledilen salâhiyet hitama ermişti. Yakın zamana kadar bir nûr ve ümit menbaı olan tekke, birdenbire alelâde bir cami hâline gelmişti.

Bu olayın üzerinden çok geçmeden kulağımıza, tereddüt içerisinde bocalayan müridleri daha da kaygılandıran bir haber ulaştı. Hoca, müridlere bundan böyle Rufaî geleneğine özgü, külâh olarak bilinen yarım başlıkları giymemelerini buyurmuştu. Bunun yerine Peygamber Aleyhisselâtüvesselâm'ınkiyle aynı renk, yeşil sarıklar giyeceklerdi. "Bizi, tekemmülünden alıkoyan şeyden uzaklaşmamızın bir nişanesi olarak" demişti Hoca, "külâhları ateşe atıp yakacağız."

Tâ Kosova'daki Prizren tekkesinden Şeyh Cemâlî tarafından getirilmiş olan bu güzelim külâhlar, gerçekten de tekke ile garaj arasında yakılan ateşe atıldı. Bütün bunlar olup biterken Hoca, herhangi bir kabahati, suç ya da kusuru olduğunu kabul etmemekte ısrarcıydı. Kendini Peygamber Aleyhisselâtüvesselâm'la aynı safta görüyordu, ama davranışları bunun aksini söylüyordu. Hem kendi kabahatlerinden bihabermiş gibi hareket ediyor, hem de etrafındaki müridlere, Şeyh'in Peygamber Aleyhisselâtüvesselâm'ın sünnetine aykırı işler yaptığını söyleyip duruyordu. Bulduğu her fırsatta çuvaldızı "diğer Şeyh'e" batırırken, kendine iğnenin ucunu bile değdirmiyordu. "Şeyhiniz müridlerin himmete ihtiyacı olduğunu görüyor ama onlara yardım elini uzatmıyordu" diye şikâyet ediyordu. "Doğrusu, Şeyh hiçbirinize himmet etmeye yanaşmadı!" Daha sonra, zaten kaynamakta olan fitne kazanının altına bir odun daha attı: "Şeyh Cemâlî de ondan farklı değildi. Hakkında yapılan bütün o abartılı övgülere lâayık bir şahsiyet olsaydı, size himmet etmek için çok daha fazla çaba sarf ederdi."

Şeyh vaziyeti değerlendirmişti ve bocalayıp duran dervişleri silkeleyip kendilerine getirmek için

teşebbüste bulunmaya hazırды. Bu dervişlerin, Hoca'nın telkinleri sonucu girdikleri kısmî hipnoz hâli ile tarikatla ilişiklerinin kesilmesinden duydukları korku arasında salınıp durduklarını düşünüyordu. Ama artık onlara bir çıkış sağlamak için şartların olgunlaştığına inanıyordu. Beni arayıp yapılması gerekenlere dair bilgilendirdi. Konuşmamızın ardından ahizeyi yerine koyduğum anda, önerdiği müdahale usulünün altında yatan hikmet ve vukufun beni ne denli hayrete düşürdüğünü fark ettim.

Şeyh'in isteği üzerine, şehirdeki sâdık müridlerinden birinin evinde bir haftasonu akşamında bir araya gelecektik. Bu toplantıya Şeyh'in bütün müridleri davetliydi, ancak Mafsat Hoca'nın safında yer almayı tercih etmiş olanlardan hiçbirisi davete icabet etmedi. Toplantıya katılanların sayısı, ben ve benimle birlikte oraya gelen eşim hariç, on iki kişi kadardı. Gruba, Şeyh'in talimatı üzerine bir araya geldiğimizi ve Şeyh'in beni bu toplantıya göndermekten maksadının ne olduğunu izah ettim. Şeyh bu toplantıyla, safında kalmayı seçmiş olan müridlerin Mafsat Hoca denen ateşten gömleği sırtlarından çıkarmalarına yardım etmeyi amaçlıyordu. Bunu başarmak için de önce zihinlerini berraklaştırmaları gerekiyordu ve Şeyh işte bu noktada devreye giriyordu. Sohbeta başlamadan önce müridlere son olarak Şeyh'in şu sözlerini naklettim: "Peki biz bu meselenin neresinde duruyoruz? Biz olduğumuz yerdeyiz ve herkes, herkesin nerede durduğunu çok iyi biliyor." Daha sonra hep birlikte bir çember oluşturacak şekilde yere oturarak besmele çektik ve sohbeta başladık. Lafı daha fazla dolandırmadan, Şeyh'in benden, 17. yüzyıl Fransız edebiyatının meşhur oyun yazarı Molière'in beş perdelik *Tartuffe* (1664) adlı oyununu baştan sona yüksek sesle okumamı istediğini söyledim. Etrafımda oturan gruba, Şeyh'in oyun ile ilgili olarak söylediği şu sözleri de naklettim: "Güç ve nüfuz sahibi olmalarının yanında ahlâkî çöküntü içinde olan insanları tanımak, ama onlara güvenmemek gerekir."

Burada, Şeyh'in tembihlediği üzere baştan sona yüksek sesle okuduğum bu oyunun kısa bir özetini vermekle yetineceğim. Oyun, iflah olmaz bir riyakâr olan Tartuffe'ü, sathî dindarlığının büyüüne kapılarak saygıdeğer bir misafir olarak evine kabul eden safça bir adamın aile düzeninin Tartuffe tarafından nasıl alt üst edildiğini anlatır. İlginçtir ki, Tartuffe ismi Fransızcada sahtekâr anlamına gelir. Meteliğe kurşun atan, rezil adamın tekidir Tartuffe. İhlâslı bir dindar gibi görünerek kendini, eski bir kral muhafızı olan Orgon'a sevdendirir. Varlıklı bir adam olan Orgon'un evine kapağı atar atmaz, Orgon'un ailesini, sosyetik bir yaşam tarzından daha dindar ve sofuca bir yaşam tarzına doğru çekerek sözüm ona bu ailenin içindeki "gizli manevî potansiyeli" açığa çıkarmaya koyulur. Gerçek niyeti ise, Orgon'un genç ve cazibeli karısını elde etmektir.

Öte yandan, Orgon'un kızının, bütün kalbiyle sevdiği Valère adında bir nişanlısı vardır. Tartuffe, Orgon'un kızının nişanını atmasını istemektedir. Allem eder kallem eder, Orgon'u, kızını nişanlısından ayrılmaya zorlaması konusunda ikna eder. Orgon'a kızının daha günahsız bir hayat yaşaması için mütedeyyin bir adamla evlenmesi gerektiğini söyler. Orgon'un oğlu Damis bu duruma feci öfkelenir, zira o da Valère'in kız kardeşine âşıktır. Damis, Tartuffe'ü üvey annesine, yani Orgon'un karısı Elmire'e kur yaparken yakaladığında işler iyice sarpa sarar. Damis, Tartuffe de yanlarındayken babasına bu durumdan söz eder. Ne var ki, babası ona inanmaz ve Damis'in Tartuffe'ten özür dilemesi konusunda ısrar eder. Damis bunu yapmayı reddedince, babası öfkeden çılgına dönerek onu evlatlıktan reddeder.

Aile içi kargaşa büyüyerek devam etmekteyken Orgon, Tartuffe'e bir kutu emanet eder. İçinde önemli evrakların olduğu bu kutuyu ona sürgüne gönderilen bir arkadaşı vermiştir. Kutunun içindeki evrakların ifşa edilmesi durumunda, hem Orgon'un hem de sürgündeki arkadaşının vatana ihanetten hüküm giyerek idam edilmesi muhtemeldir. Orgon, Tartuffe'e o kadar güvenmekte, onun erdemli ve dini bütün bir insan olduğuna öylesine sarsılmaz bir inanç duymaktadır ki, bütün malikânesini, kendi

namına ilgilenmek ve idare etmek üzere Tartuffe'e devreder. Hatta aralarındaki bağı daha da kuvvetlendirmek için Tartuffe'e kızıyla evlenmesini teklif eder.

Orgon'un karısı Elmire, bütün bu olan bitenler sonucunda Tartuffe'e karşı iyiden iyiye bilenmiştir. Ona bir kumpas kurmaya karar verir. Kocasına konuşulanları duyabileceği bir yere gizlenmesini söyleyerek Tartuffe'e kur yapar. Orgon, Tartuffe ile karısının bütün konuşmalarını duyar. Bu olayın ardından hayal kırıklığına uğrayan ve öfkeden çılgına dönen Orgon, Tartuffe'e evini terk etmesini emreder, ancak unuttuğu bir şey vardır. Malikânenin mutlak kontrolünü ona devretmiştir. Ertesi gün Tartuffe, kanunların kendisine tanıdığı haktan istifade ederek Orgon'u ve ailesini evlerinden attırır ve evi kendi üstüne geçirmek için hazırlıklara başlar. Bununla da kalmaz; içinde Orgon'un arkadaşının sırlarının bulunduğu kutuyu götürüp Kral'a verir. Ne var ki Kral, Tartuffe'ün bir başka şehirde suç işlemiş rezil bir adam olduğunu fark eder. Tartuffe hapse atılır ve Orgon, Kraliyet Ordusu'nda resmî olarak hizmet etmiş muteber bir zât olduğu için, Kral kutuyu açmadan ona geri verir.

* * *

Oyunun son perdesini okuyup bitirdikten sonra dönüp çember hâlinde oturan müridlere baktım. İstisnasız herkesin yüzüne, başımıza gelen olayların iç yüzünü kavradıklarını gösteren bir ifadenin yerleşmiş olduğunu gördüm. Tartuffe karakterinde Mafsat Hoca'yı, Orgon'un ailesinde ise cemaati ve müridleri görmüşlerdi.

Okumam sona erdikten sonra, müridlerin oyunu ve yukarıda sözünü ettiğim bağlantıları zihinlerine iyice kazımaları için bir süre durup bekledim. Son olarak da, Şeyh'in onlara iletmemi istediği mesajın geri kalanını naklettim: "Eğer hâlâ şüpheleriniz varsa, lütfen derhâl bu yoldan dönün. Ha on müridim olmuş ha bir müridim olmuş, benim için fark etmez. Yoldan dönmeye karar vermenizin benim açımdan hiçbir mahzuru yok. Sinirler keman teli gibi gergin, yol uzun ve kaybetme ihtimalimiz yüksek. Cenâb-ı Hakk'a bizi esirgediği için hamd olsun. Yeni ödevimiz, yeni bir mekân bularak tarikatı ayakta tutmak. Ehl-i Beyt'in sancağının bu şehirde dalgalanmasını engellemek isteyenlere dur demek boynumuzun borcudur. Bu hayli zahmetli dersten maksat, hakikî bir müridi ve hakikî bir şeyhi nasıl tanıyabileceğimizi öğrenmemizdi. Sahte olanı gerçek olandan ayırmak için bazı hususların mercek altına alınması ve bazı soruların sorulması lâzım gelir. Bu dersin bizi tâbi tuttuğu çetin imtihanlar yoluyla, tasavvufun derinliklerine doğru adım adım ilerlemektediriz. Bu sayede, hararetle yanan ama dışarıya duman vermeyen bir alevin içinde yaşayan insanlar olmayı öğreniyoruz. Bu yanmada, her şey tevhide inkılab eder, Allah da Yâr ü Yâverimiz olur."

Toplantımız, Fetih Suresi'nin son ayetlerinin okunmasıyla nihayete erdi:

"Muhammed Allah'ın Elçisidir. Onun beraberindekiler ise, kâfirlere karşı çok çetin, kendi aralarında son derece merhametlidirler. Onları cemaatle rükû ve secde ederek, Allah'ın lütfunu ve hoşnutluğunu dilerken görürsün. Nişanları yüzlerindeki secde izidir. Bu onların Tevrat'taki misalleri, İncil'deki misalleri ise, kendileriyle kâfirleri öfkelenmesi için, filizini çıkarmış, onu güçlendirmiş, sonra kalınlaşıp sapı üzerine dimdik doğrulmuş, çiftçilerin hoşuna giden bir ekin gibidir. Onlardan iman edip de iyi işler yapanlara Allah hem bir bağışlama vaad buyurdu hem de büyük bir mükâfat."

(Fetih: 29)

5 İbrahim bin Ethem hakkındaki bu şiirin oldukça popüler olan "Abou Ben Adham" başlıklı orijinal versiyonu, 1784-1859'da yaşamış olan Leigh Hunt adlı bir İngiliz şaire aittir (çev. notu).

ALTINCI BÖLÜM

BİR KEZ DAHA BORULAR

“Hani Musa yardımcısına: ‘İki denizin birleştiği yere kadar yoluma devam edeceğim’ demişti, ‘bu yolda yıllar harcamam gerekse bile!’ Fakat iki denizin birleştiği yere vardıklarında balıklar bütünüyle akıllarından çıktı ve denize dalıp gözden kayboldu.”

(Kehf: 60-61)

I

Şehirdeki tekkenin kapanmasından sonra, baharın ilk günlerinde Şeyh, bütün müridlere bir hadra (toplanma) çağrısında bulundu. Umut verici bir gelişme olarak değerlendirdiğim bu hadra çağrısının bizim açımızdan tedavi edici ve öğretici olacağı kanaatindeydim. Mafsat Hoca, entrikalarına hâlâ devam ediyordu ve ihtilaf ve hüsrân duyguları hâlâ cemaatin içerisinde kol geziyordu. Toplantı, böyle bir şeye en çok ihtiyaç duyulduğu bir zamanda yapıldı ve hem tek tek şahıslar hem de cemaat olarak başımıza gelenlere göğüs gererek ayakta kalmamız için bize cesaret telkin etti. Bunun yanı sıra bizi, daha güçlü bir manevî hayata sahip olma adına imanımızı ve ibadetimizi takviye etmemiz için yüreklendirdi.

Şeyh, bize bu hadrayı, maksadı perdeleri bir bir kaldırmak olan “keşif hadrası” olarak adlandırdığını söyledi. Ama perdeleri kaldırmanın bazılarımızın zihinlerinde berraklığa değil, karışıklığa yol açacağı konusunda bizi ihtar etti. Ben bu ihtarın esasen Allah’a yakîn derecesinde iman etme yolunda sergilenen ihlâsla alakalı olduğunu düşünüyordum. Fikrimce, Şeyh’in yaptığı bu ihtar, aynı zamanda insanın, hakikatte kim olduğuna dair bilgisini artırmayı arzu etmesiyle de alakalıydı. Evet, marifetullah arayışı zaman zaman hayli büyük heyecanlar yaşatır insana. Ne var ki, eğer kişi sadece *heyecan* peşindeyse ya da manevî sırları keşfetmek için salt entelektüel bir arayışa koyulmuş, imanını kuvvetlendirmek ya da kendini daha iyi tanımak isteğini arka plana atmışsa, o zaman bu arayış tehlike dahi arz edebilir. Zira böyle durumlarda, kişi talep ettiği şeyi teslim alabilmek için yeterince hazırlıklı olmamak gibi bir riskle karşı karşıya kalır; bu sebeple de sonunda kendini maksuduna vasil olmuş bir hâlde değil, kafası karışık ve şaşkına dönmüş bir vaziyette bulabilir.

“Tarikat sırrının anahtarı, Allah’ın sırrının üzerinde duran perdeyi kaldırmaktadır” dedi Şeyh. “Peki bu nasıl mümkün olur? Eline bir çekiç alıp, bir ritüeli kırmakla. Peki neden? Çünkü bu ritüel, kırılmadığı takdirde, önünde sonunda başka bir dine dönecektir. Şeyhinizi, cübbesi ya da tacı nedeniyle takip etmediğinizi, onun bir ağabeyiniz olarak elinizden tutup size Allah yolunda rehberlik ettiğini hatırlınızdan hiç çıkarmayın.

Tacın hiçbir anlamı yoktur, ancak yine de unutmamalı ki, tacı Peygamber Aleyhisselâtüvesselâm’a veren Allah-ı Azimüşşân’dır. Tacı onun başının üzerine koyan da O’dur. Tacın Peygamber Aleyhisselâtüvesselâm’ın başının üzerine koyulmasından maksat, onu başkalarının üstüne çıkarmak değil, nübüvvetinin ödevlerini sadece ve sadece Allah rızası için ifa ettiğini göstermektir. Peygamber’in gerçek tacı, Allahü Teâlâ’nın nûrunun tacıdır. O hâlde, sünnetinin, hal ve davranışlarının, söz ve tavırlarının takip edilmesini Peygamber Aleyhisselâtüvesselâm’dan daha çok hak eden ve buna daha çok lâyık olan kimse var mıdır? Hâl buyken, yine de kendi nefslerinin ya da enelerinin onlara telkin ettiği yaşama biçimini, ilhamını Cenâb-ı Hakk’tan alan Peygamber’in sünnet-i

seniyyesinin önüne koyanlar var.”

Şeyh ayrıca şunları söyledi: “*Vezkur Rabbeküm*; Allah’ı zikretmek de ibadet hükmüne geçer. Namazdan sonra oturduğunuzda, Sırat Köprüsü üzerinde yürüdüğünüzü hayal edin. Bu dünyaya ait dertleri arkanızda bıraktığınızı düşünün. Ardından, size Hayat Bahşeden Muhyî’nin huzurunda olduğunuzu hayal edin. Daha sonra da şu diyeceklerimi yapın: Dikkatinizin çeperini gitgide daraltarak sadece Allah’ın huzurunda olmaya odaklanın. Ve her gün, yüklerinizden birazını üzerinizden atın. Zikre, aşkı tecrübe etmek maksadıyla yaklaşın... Ve unutmayın ki aşk, ne seks, ne takıntılı bir karasevda, ne de sosyal ihtiyaçların tatminidir. Hâsılı, yapmanız gereken iki şey var: Evvelâ endişelerinizi geride bırakın, ikinci olarak da odaklanın. Odaklanmış hâldeyken düzenli olarak nefes alıp vermeye devam etmeniz gerekiyor. Suyu bulandıran irili ufaklı her şeyi tek tek içinizden atın, bunu yaptığınızda Mahbub-u Ezelî’nin size karşılık verdiğini göreceksiniz.”

Şeyh’in, sohbet esnasında anlattıklarından biri de *Theseus ve Altın İplik* mitiydi:

Mite göre, Girit’in Knossos şehrinin kralı Minos, Atinalılara her yıl Minotauros’a kurban edilmek üzere genç kız ve erkekler göndermelerini buyurur. Minotauros, insan eti yiyerek beslenen, erkek gövdeli, boğa başlı, dehşetengiz bir canavardır ve mimar Daidalos’un tasarladığı devâsâ bir labirentte tutulmaktadır. Minos’un kızı Ariadne, Minotauros’a sunulan kurbanlar arasında bulunan genç Atinalı Prens Theseus’e kalbini kaptırır ve Daidalos’tan, Theseus’u sağ salim labirentten çıkarmak için yardım ister. Daidalos, Prensese’e Theseus’a altın ipten bir yumak vermesini ve labirentten çıkabilmek için bu yumağı nasıl kullanacağını anlatmasını tavsiye eder. Prensese, Theseus’a labirente girdiğinde elindeki yumağı çözmeye başlayarak, açtığı ipi arkasında iz olarak bırakmasını söyler. “Bu şekilde” dedi Şeyh, “Prensese, Theseus’u bir yumak ip ile irşad etmiş olur.” Theseus, labirentte ne zaman çıkmaz yola girse, arkasında bıraktığı altın ipliği geriye doğru takip ederek yolunu bulur. Prensese’in verdiği tavsiyelere riayet eden Theseus, sonunda Minotauros’u öldürerek Prensese Ariadne’yle birlikte kaçır. Şeyh, sohbetin bu kısmını şu sözlerle noktaladı: “Bizim bir araya gelmemizdeki maksad da bu. Biz, terk-i zulmet eden kişileriz. Tasavvuf yolu, korkunun değil, umudun yoludur.”

Altın İplik hikâyesinin, benim üzerimde bir hayli büyük bir tesiri oldu. Bu mitte, Prens Theseus’a labirentteki karanlığa yenik düşmemesi için nasıl himmet edildiği hikâye ediliyordu. Buna ilaveten ona, Minotauros’u alt etmesinde ve labirentin çıkışını bulmasında da himmet edilmişti. Şeyh her ne kadar bu konuya girmemiş olsa da, Minotauros’un dünyaya geliş hikâyesi de başlı başına bir ders teşkil eder, zira Minotauros, dalâlete sapmış insan tutkusundan doğan bir canavardır.

Şeyh’in anlattığı mit, altın ipin Theseus için ne kadar hayatî bir önemi haiz olduğunu ve onun için âdeta bir cankurtaran halatı vazifesi gördüğünü açıkça ortaya koyuyordu. Altın ip olmasa, Theseus, bir ihtimal Minotauros’u öldürebilirdi ama bu sefer de çıkmaz yollara girip labirentin içinde kısılmış kalabilirdi. Hikâyenin bu veçhesi, bize tasavvufta irşada nasıl itibar ve riayet edilmesi gerektiğine dair mühim bir ipucu veriyordu. Şeyh, hikâyeyi anlatırken Prensese’in Prens’i *irşad ettiğini* söyleyerek bu hikâyeden ders çıkarmamıza yardımcı oldu. Söz konusu mitte, Prens Theseus’u labirentten ona bir yumak iplik vererek kurtarmak fikri Daidalos’tan çıkmıştı çıkmasına ama Prens Theseus’a *Altın İplik*’i veren Prensese Ariadne’ydi. Tasavvuf irşad ve sohbetlerindeki “altın iplik”, söylenen sözlerde ve anlatılan hikâyelerdeki kilit noktaların farkına varılmasıdır. Gözlem gücünün geliştirilmesi, “altın ip”in ve olaylar arasındaki bağlantıların izini sürme kabiliyetinin keskinleştirilmesidir. “Altın ipi takip etmek,” hikâyeleri, rüyaları ve uyanıklık hâlinde tecrübe edilen

hadiseleri yorumlamak için ihtiyaç duyulan bir kabiliyettir. Bundan dolayı, manevî arayışa ihlâsla baş koyan herkes mutlak suretle kendini bu yönde geliştirmelidir.

“Eğer keşf mertebesine vasıl olursanız, enfüsî âleminizdeki kuyuya ardı ardına damlaların düştüğünü görürsünüz” dedi Şeyh. “Ve gün gelir, artık kimseden nefret etmediğinizi fark edersiniz.” Daha sonra, maziden bir hocanın şu sözünü nakletti: “Şeyh İlhami, Allah’ın rahmetinde inzivaya çekileliberi, artık hiçbir şey onu rahatsız etmiyor.”

Hadranın çarpıcı bir diğer tarafı da, Mürşide adında bir genç kızın bu toplantıda hazır bulunmasıydı. O gün bizimle birlikte hadraya katılmayı arzu eden bu genç kız, manevî mevzulara son derece hâkim bir âlimeydi ve ilmiyle âdeta ışıık saçıyordu. Mürşide’nin ölümcül bir hastalığı vardı, hadrayı yaptığımız esnada hastalığı son evredeydi. Kısacık hayatı boyunca ve hastalığı süresince en mütevazı ifadeyle bir nûr timsali olmuştu. Yüzü, müthiş bir güzellik ve nûrla parlıyordu. Aslına bakarsanız, bütün fizikî varlığı bir mum misali, ıslıl ıslıl bir parlaklıkla titreşiyordu. Mürşide’nin manevî bakımdan çok erken yaşta tekâmül etmiş olan ruhu, mütemadiyen Allah’ı zikreder bir hâldeydi. Sürekli tebessüm ediyor, hiçbir suretle şikâyet etmiyor ve dikkatini daima başkalarının hayat ve kalplerine veriyordu. Sadece hâl diliyle bile, bizi Allah’ı düşünmeye sevk ediyordu. Gözü olan herkes, bu genç kızın ruhunun hayret verici bir enginliğe sahip olduğunun ve vücudu düşüşteyken, ruhunun yükselişte olduğunun farkına varırdı. Bu kız Şeyh’i öylesine etkilemişti ki, onun hakkında irticalen bir şiir söyleyiverdi:

*Gerçek adını bilmiyorum, Mürşide
Ama öyle sanıyorum ki şanın
Değil çok uzakta... zira boğulan kızlar
Ve onların hakikati daha uzak değildir
Görünürde hür olanlardan,
Neşe içinde bahçelerde
Yelkenlileriyle denizde seyredip
Hürmüş gibi davrananlardan.*

“İçinizden kaç kişi onun yanında bütün bir gece boyunca kaldı?” diye sordu Şeyh. “Eğer onunla bir gece olsun kalmış olsaydınız, *hakikaten* boğulmakta olan bir insanın neler yaşadığına şahit olurdunuz. O bizim öğretmenimiz, ama biz her nedense ondan bir şeyler öğrenmiyoruz. Hasta yatağında yatan o, ama onun ağrı sızıları hepimizin içinde. İşte böyledir Ehl-i Beyt ruhunu yaşamak. Ehl-i Beyt’in çağları aşmasının nedeni budur. Kerbelâ Olayı, sadece bir dakika önce vuku buldu. İmam Hüseyin’in (ra) başı, işte bu odada Ümmü Gülsüm’ün kucağına düştü.”

Şeyh konuşurken ben kendi kendime, Mürşide’nin nasıl bir suda boğulmakta olduğunu düşünüyordum. Uhrevî olduğu besbelli olan bu su, hiç şüphesiz tatlı bir su olsa gerekti. Suyun manevî mânâsı ve bununla bağlantılı olarak, insanın dünyadan ahirete nasıl intikal ettiği üzerine tefekkür ederken, elinizde tutmakta olduğunuz bu kitabın adının neden *Gölgeler Koridoru* olması gerektiğini kavramaya başladım. Çünkü bu kitabın konusu, birbirine zıt iki âlem arasında uzanan yolda yapılan bir yolculuktu, yakın ve uzak, aydınlık ve karanlık, tatlı ve tuzlu, mantıklı ve esrarengiz, zahirî ve bâtinî âlemler arasında.

Mürşide, Ebediyet Okyanusu’nun dipsiz derinliklerine doğru süzülüp gittiğinde, hadranın üzerinden iki gün geçmişti. Ben, hem şehirde hem de kırsalda onu büyük bir hasretle hatırlayacak nice insandan yalnızca biriydim... Müridlerden ve hatta komşulardan yalnızca birisi... Mürşide’nin ebediyete intikal

ettiği sıralarda, cemaatimizde yürek parçalayan başka kayıplar da yaşandı. Aile üyelerinin vefatından ya da sevdiklerinin hasta düşmesinden dolayı ıstırap içinde olan müridlerin üzüntüsünü tâ içimde hissediyordum. Ama günler günleri, haftalar haftaları kovalarken ve pek çok hatıra silikleşirken, Mürşide'ye dair adını koyamadığım bir şey, onun hatırasının silikleşmesine mâni oluyordu. Bunda belki Şeyh'in ondan *Boğulan Kız* olarak bahsetmesinin de payı vardı.

II

Birkaç ay sonra, Ağustos gelip çattı. Hava öylesine sıcaktı ki, insan gölgenin altında bile su gibi terliyordu. Bu bunaltıcı yaz günlerinden birinde Şeyh bize telefon açtı. Kırsaldaki ilk tekkemizden yaklaşık bir sene sonra kurulan ikinci tekkemizde, yani Mavi Pınar Tekkesi'nde olup bitenlerden haberdar etmek için aramıştı bizi.

Mavi Pınar Tekkesi, Amerika Birleşik Devletleri'nin güneydoğusundaki sakin bir uydukentte bulunuyordu. Tekkeye hem kırsaldan hem de komşu şehirden bir gün süren bir araba yolculuğuyla ulaşılıyordu. Bu tekkeye halvete girmek, hizmet etmek ya da Şeyh o civarlarda olduğunda onunla görüşebilmek için zaman zaman giderdik. Yaptığımız telefon görüşmesi bizi hayli endişelendirdi. Şeyh'in bize tek söylediği, tekkeyi su bastığı ve bütün bir gece boyunca tekkeye dolan suyu boşaltmaya uğraştığıydı. Tekkeye vardığımda, çok sayıda mürid tekkeye ulaşmış, sorunun ne olduğunu anlamak için bir oraya bir buraya koşuşturuyorlardı. O sabah tesisat işleriyle uğraşan JBQ, yani "Jack Be Quick" (Elini Çabuk Tut Jack) adındaki şirketten bir adam geldi. Bize anlattığına göre, tekkeye geldiğinde karşısında, elinde kovayla suyu boşaltmaya çalışan Şeyh'i bulmuştu. "Geldiğimde" dedi tesisatçı, "bodrum kapısı ardına kadar açıktı ve su, binanın dışında, bodruma inen merdivenlerin dibinde bulunan gidere kadar ulaşmıştı. Beni asıl şaşırtan şey, suyun billur gibi duru olmasıydı."

Müridlerden biri, tesisatçıya suyun giderden çıkmış olma ihtimali olup olmadığını sordu. "Hayır" diye cevap verdi tesisatçı. "Eğer su giderden gelmiş olsaydı, rengi ya da kokusu olurdu, oysa su tertemizdi." Tesisatçı gördüklerini anlatmaya devam etti: "Suyun seviyesi de beni bir hayli şaşırttı. Buraya geldiğimde, şuradaki taburenin (eliyle, masanın köşesini işaret etti) üstüne kadar yükselmişti. Duşakabin ve etrafı suyla dolmuştu. Bodrum katının bir başka bölümünde, suyun etkisiyle çamaşır makinesi ve kurutucunun birbirinden ayrılmış olduğunu gördüm, ancak ikisi de zarar görmemişti. Banyodaki klozeti bütünüyle söktüm ve kılavuz telini tâ binanın dışına kadar uzattım. Tıkanıklığa ulaşmak için yaklaşık 20 metre bobin kullandım. Kılavuz telinin uç kısmına başka bir başlık takarak denediğimde, telle beraber çıkan sadece beton parçaları ve köklerdi."

Halvete girmek için tekkeye diğerlerinden önce gelen bir müride, geldiğinde dikkatini çeken bir şey olup olmadığını sordum; bana, önceki akşam nem alma cihazında biriken suyu boşaltıp, saat yedideki bir toplantıya gitmek için tekkeden ayrıldığını söyledi. Saat onda geri döndüğünde, nem alma cihazını yeniden kontrol etmeye gitmiş ve cihazın, yarım metre civarına yükselen suyun içinde yüzdüğünü görünce şaşkına dönmüştü. Hemen gidip, o esnada orada bulunmayan Şeyh'e tekkeyi su bastığını haber vermiş, bunun üzerine Şeyh derhâl tekkeye gelmişti.

Müridler bir araya gelip bu su baskınının nasıl olabileceği konusunda beyin fırtınası yaptılar. Tekkenin bir şekilde sabote edilmiş olma ihtimali var mıydı? Buna kimse ihtimal vermedi. Tekkenin bir yerinde sızıntı yapan borular mı vardı, birisi suyu açık mı bırakmıştı? Hayır. Suyun döşemeden sızdığına dair ipuçları vardı, ama bütün fayanslar söküldüğünde, alttaki betonun sapasağlam durduğu ortaya çıkmıştı. Zemine bir delik açıldı. Bu delik yoluyla zeminin altındaki toprak kontrol edildi. Otuz santim derinde hafif bir nemlilik vardı, ancak öyle aman aman ıslak değildi. Üstelik toprağın

dokusunda da gözle görülür bir farklılık yoktu. Müridler bir süre daha akıl yürütmeye devam ettiler. Ne var ki, bir cevap bulamadılar. Tekkede olanlara, beş duyuyla algılanan fizikî âlemin kuralları çerçevesinde açıklama getiren makul bir senaryoya ulaşmak pek mümkün gözüküyordu. Eldeki tek işe yarar ipucu, nem alma cihazıydı. Esrarengiz bir şekilde cihazda bir elektrik kaçağı yoktu ve cihaz, tekkeyi su basmadan önce mürid düğmesine bastığında da, su bastığı esnada da, sonrasında da kesintisiz çalışmaya devam etmişti. Hatta müridler beyin fırtınası yaparken dahi çalışmaya devam ediyordu. Bu durum, konuyu müzakere etmek için bir araya gelen müridleri şöyle bir kanaate sevk etti: Normal şartlarda cihazın motorunun yanması veya güç kaynağında ya da elektrik düzeninde kısa devre olması gerekirdi.

Müridler ancak bütün fizikî ihtimalleri eledikten sonra manevî ihtimaller üzerinde düşünmeye başladılar. Ama bu konuda kafa yormaya çok uzun süre devam edemediler, zira dikkatleri dağıldı. Tekkeye, işi almayı ümit eden ikinci bir tesisatçı çıkagelmişti. JBQ'dan değil, başka bir firmadan gelen bu tesisatçının elinde, belediyeden aldığı kâğıtlar, kâğıtların üzerinde de eve kadar gelen boru hatlarını gösteren şemalar vardı. Şemalardan biri, ana lağım hattı ile bu hattan eve uzanan boru arasındaki bağlantıyı gösteriyordu. Aramızdan biri, tekkenin ön kapısı ile asfalt yol arasındaki alanı adımladı. Eldeki şemaya göre bu alan, boru hattının tam üzerindeydi ve tekkeye gelen ilk tesisatçının kullandığı kılavuz telin buraya kadar ulaşmış olması gerekiyordu. Bir tesisatçı, şayet boruda bir çatlak olsaydı, bu çatlağın tekkenin üzerine bina edildiği alanın bir iki metre ötesinde olması gerektiğini ileri sürdü. Bazı müridler, komşulara gidip evlerini su basıp basmadığını sormaya niyetlendiler. Basmamıştı. Su, toprak altından geldiyse, diğer evleri neden su basmamıştı? Eğer su aşağıdan yukarıya doğru taşıysa, onu yukarıda tutan neydi, vanayı kapatınca taşıdığı gibi neden çekilmemişti ve bu su daha sonra nereye gitmişti? Müridlerden biri, daha önce sorulan bir soruyu tekrar sordu: “Bu suyun kaynağı, fizikî âlemde değil de başka bir boyutta olabilir mi?”

Gördüğüm kadarıyla, ortada ne suyun akışını sekteye uğratan fizikî bir engel ne de tekkeyi su basmasına yol açan görünür bir sebep vardı. Bazı müridler, su baskını ile nefis arasındaki muhtemel bağlantıları mütalaa ettiler. Şeyh, fiillerimizin altında yatan hikmeti kavramamız için hepimize Attar'ın *Mantıku't-Tayr* adlı eserini okumamızı tavsiye etti. Buna ilaveten bu irşadla ilgili olarak bizimle ilk kez doğrudan konuştu:

“Ben müridlere, akışın devamlılığını sağlayan bazı egzersizler veririm, ancak onlar artık bu egzersizlerden istifade etmiyorlar. Oysa bu gayretlerden uzak düşmek demek, tekemmülün akışına sekte vurmaktır. Hâl böyle olunca iş başa düşüyor ve Şeyh'in, akışı kolaylaştırmak için, paçalarını sıvayıp suya dalması gerekiyor.” Devamında da şunları söyledi: “Bu irşad, *İğne* irşadından daha derindir. Hacı Muhyiddin'in daha önce kâğıda döktüğü her şeyden daha derinliklidir. Öyle ki, bu dersin cevabı hiçbir kitapta bulunamaz. *Jack Be Quick* adındaki şirketi de içeren bu irşad öylesine derin ve muazzamdır ki, böylesi, hayatı boyunca insanın karşısına bir kez ya çıkar ya çıkmaz.”

JBQ irşadının içinden bu ilk haftasonu boyunca çıkamadık. Mavi Pınar Tekkesi civarında oturmayan müridler, meselenin hâlline katkıda bulunmak ve bundan gerekli dersi çıkarmak için uzun mesafeler kat ederek tekkeye gidip geldiler. JBQ'dan gelen tesisatçı, tekkenin dışında bulunan iki yerde keşif amaçlı çukurlar açmıştı. Gerçi tesisatçı, buna rağmen hiçbir borunun yerini tespit edemedi, ama en azından bu çukurlara tazyikli su vermek suretiyle, suyun evden anacaddeye doğru nasıl hareket ettiğini tespit etti. Bu gelişme bize, sorunun kaynaklandığı noktanın evin kapısıyla asfalt yol arasındaki alanın altında olduğunu düşündürdü. Tabii bir de, evle yol arasındaki bu hattın

kazılmasının gerekip gerekmediğini tartışmak zorunda bıraktı. Tekkedeki su baskınına dair yeni gelişmeler olması, müridlerin düzenli olarak Şeyh’le bir araya gelmesine vesile oldu. JBQ ne zaman yeni bir durum değerlendirmesi yapsa ya da ne zaman bu konuda kritik kararlar alınsa, müridler bir araya gelerek ne yapılması gerektiğine kafa yordular.

Kılavuz teli ilk kez kullanmalarının ardından JBQ’ya iki bin dolarlık bir çek verilmişti. Şirketten, daha fazla kazı yapılması için teklif geldiğinde öfkelenen bir mürid şöyle dedi: “Eğer bu şirkete bir daha iş verecek olursak, başımızı iki elimizin arasına alıp, tesisatçıların tam olarak nereyi kazacaklarını ve bunun maliyetini nasıl karşılayacağımızı etraflıca düşünsək hiç fena olmaz. Şirkete zaten epey yüklü miktarda bir çek verdik.” Başka bir mürid söze girip şöyle dedi: “Diyelim ki sorun, yolun altından geçen bir boruda. Bu durumda bu boruyu değiştirmenin neden bizim üstümüze vazife olduğuna bir türlü anlam veremiyorum.” Şeyh, tepkiye hayli ilginç bir karşılık verdi: “Su meselesini halletmek, şayet su borusu yolun altında olsa bile bizim sorumluluğumuzdur. Zira İslâm, suları arıtmak için gelmiştir.”

JBQ’nunkinden daha düşük bir ücret teklif eden ikinci tesisatçı, boruya “elektronik bir göz” sokmamızı önerdi; bu yönetime başvurarak, sorunun evin kapısıyla asfalt yol arasındaki hatta olup olmadığını anlayabilirdik. Ama Şeyh bu teklifi “Katiyen olmaz” diyerek reddetti. Bu ikinci tesisatçı, nev’i şahsına münhasır, nazik bir adamdı, ama çoğu zaman söylediğinden geç geliyordu ve insanlarla iletişim kurmak konusunda hayli beceriksizdi. İşi JBQ’ya vermek istediğimizden emin olmamamıza rağmen ödeme yapma vaadinde bulunmuştuk ve bu da yetmezmiş gibi, meseleye bu ikinci tesisatçıyı dâhil etmiştik. Nihayet, ikinci tesisatçıyla olan anlaşmamızı iptal etmenin, önümüzdeki tek makul seçenek olduğuna karar verdik. Bu kararı ilettiğimizde ise Şeyh, tuhaf şekilde adamın duygularını koruyan bir tavır sergiledi. Şeyh’in bu adama gösterdiği olağanüstü alakanın mânâsı üzerine düşündüm. Tesisatçıyla görüşmemizin ardından Şeyh, işine son verilen bu adamda, hislerinin incindiğine dair bir emare görüp görmediğimizi dahi sormuştu.

JBQ bizimle tekrar irtibata geçtiğinde, belediyenin Su ve Kanalizasyon İdaresi’yle sürekli temas hâlinde olduklarını ve geçtiğimiz 40 sene boyunca tekkenin bulunduğu sokak için yapılan tüm çizimlere eriştiklerini öğrendik. Tesisatçılar, tekkeye geldiklerinde beraberlerinde bu çizimlerin yanı sıra röntgen cihazları da getirmişlerdi. Rögardan aşağı sarkıtılabilen bu cihazlar yardımıyla, boruların konumlarını ve sokaktan eve kadar nasıl yol aldıklarını tespit etmeye yarayan görüntüler elde edilebiliyordu.

Bu gelişme, müridlerin yeniden bir araya gelerek epey hararetli bir tartışma yapmalarına neden oldu. Müridler, işi teslim etmeden önce, JBQ’yla ciddî bir görüşme yapılması gerektiği konusunda hemfikirdi. Yapılan en son toplantıda bize o ana kadar verdikleri hizmetin bedelinin 1700 dolar olduğunu bildirmişlerdi. Biz 300 dolarlık iadeyi kabul etmenin akıllıca olup olmadığını düşünelim, JBQ temsilcisi, konuyu yeniden değerlendirdiklerini ve eğer işi onların elinden derhâl alırsak bir iyi niyet göstergesi olarak bize 1000 dolar iade edeceklerini ifade etti. Ancak eğer kararımız onlarla çalışmaya devam etmek yönünde olursa, hizmetlerinin tamamının tahmini karşılığı olan 3200 doları ödemeyi taahhüt etmemiz gerekiyordu. Bu teklif hakkında yaptığımız mütalaa esnasında müteahhitlik konusunda bize göre daha çok bilgi sahibi olan bir mürid, JBQ’nun daha işin başında falso verdiğini söyledi. Zira şirket, kanunen, tahminî hizmet bedelinin üçte birinden fazla bir meblağ talep edemezdi. Ödediğimiz 1000 doların toplam bedelin üçte birinden az olduğunu fark edince, işi bir an evvel onlardan almamızın önünde herhangi bir mâni olmadığı konusunda şüphemiz kalmadı. İşi JBQ’dan almaya karar verdik ama bize yapılan haksızlık telâfi ya da tazmin edilmediği

için büyük bir memnuniyetsizlik duyuyorduk hâlâ. Öyle ki, yaptığımız istişare toplantısında, şirkete dava açmak ihtimalini bile masaya yatırdık.

Bu sohbet, Mavi Pınar Tekkesi’ni su basmasının ardında yatan sırrı kavramak için toplanan müridler halkasının yaptığı mutad sohbetlerden biriydi. JBQ, bu sohbetlerde yapılan mütalaaların belkemiğini teşkil ediyordu. Sohbetler esnasında mütemadiyen borulardan ve tesisatçılıktan dem vuruluyor; JBQ’nun yapabilecekleri, hangi teknolojiiden istifade edilebileceği ve bunun maliyeti hakkında ardı arkası kesilmez tahminler yürütülüyor; hâlihazırda çok fazla para harcayıp harcamadığımız, kazıklanıp kazıklanmadığımız hakkında sonu gelmeyen sorular soruluyordu. Zihinlerimizi meşgul eden bu düşünce ve sorular, bizi haftalar boyu bir hortum misali, gitgide artan ve denetlenemeyen bir hızla döndürüp durdu etrafında. Öyle ki, fırtına dindiğinde kendimizi tamamen sersemlemiş ve efsunlanmış bir hâlde bulduk. İşin garibi, pek çoğumuzun içine girdiği bu hipnoz hâline sebep olan, farkındalıktan başka bir şey değildi. Şeyh bu noktada duruma müdahale etme gereği hissetti ve şu sözleri söylemek suretiyle bizi derin mi derin gaflet uykumuzdan uyandırdı: “Bu irşad bütünüyle JBQ’nun elinden çıktı. Onlar, aslında borunun söyledikleri yerde olmadığını en baştan biliyorlardı. Sözleşmeye uygun hareket ediyormuş gibi görünüyorlardı, ama ne tuhaf ki, borunun yerini tespit etmediler. Ayrıca unutmadan sorayım, beraberlerinde getirdikleri çizimlerin hiçbirinde boruların gösterilmediğini fark eden oldu mu hiç içinizde?”

Şeyh’in bu sözleri zikrettiği esnada, müridlerden bazıları artık tamamen yılmış vaziyetteydi, bazıları ise yapacakları uzun dönüş yolculuğuna hazırlanıyordu. Kurulan tuzağa düştüğümüz gitgide daha aşikâr olmaya başlamıştı. Şeyh bize bakarak heyecandan uzak bir ses tonuyla şöyle dedi: “Buradan itibarınızı kaybetmiş bir vaziyette çıkıp gidiyorsunuz. Şeytan bu raunttan galip çıktı. Bu irşad vesilesiyle, siz müridlerime hayatın hakikatlerini göstermeye çalıştığımı anlamıyor musunuz? Gözlerinizi, bu ülkenin içinde bulunduğu vaziyete açmanızı istiyorum. Ülkenin bağırsaklarını bazı şer güçler mesken tutmuş. Bunlarla mücadele etmek bizim boynumuzun borcu. Dört bir tarafımızdan hücum eden düşmanlara karşı var gücümle cihad etmekte olduğumu nasıl olur da fark etmezsiniz? Verdiğimiz savaşı bir komutan gibi tepeye mevzilenip izlediğimi ve meydan savaşının bütün sorumluluğunu size bıraktığımı nasıl olur da görmezsiniz? Bugünlük bu kadar demeden önce size bir sorum var: ‘Cemaat olarak bundan sonra hangi adımları atmamız gerektiğini düşünüyorsunuz?’ ”

Şeyh’i dinlerken, *Kılıç* dersinde içtiğimiz and ve yine bu derste bahsedilen cihad çağrısı ihtimali hatırıma geldi. Bu cihad, hak etmedikleri muamelelere maruz kalanları müdafaa etmekle sınırlı bir cihad değildi sadece. İnsanı hayrete düşürecek denli çetrefilli yöntemlerle eziyet edilen ve kandırılan insanların haklarını müdafaa etmek de cihadın bir parçasıydı. Şeyh bizimle bu son konuşmayı yapana kadar, dersi anlamamıza yardım edecek kimi ipuçlarına ulaşmıştık gerçi. Fakat şuna eminim ki çoğu mürid, ne kadar müteyakkız olmamız gerektiğini gerçekten idrak etmeye, ancak Şeyh’in bizi uyandırmak maksadıyla yaptığı tenkidin ardından başladı. Gerek belediyeye gerek de JBQ’ya lüzumundan fazla güvenmiştik. Belediyede çalışan bir adamın söylediği şu sözler, nasıl bir hataya düştüğümüzü adamakıllı anlamamızı sağladı: “Elinde bu haritalar olan bir tesisatçının, boruların nereden geçtiğini ya da *geçmediğini* kesin olarak bilmesi gerekirdi.”

Bazı müridler, fizikî ve manevî meseleler arasındaki sınırı çözmeye çalışırken, bir noktada durum değerlendirmesi yapmak ve doğru istikamet ne olduğuna karar vermek sorumluluğunun bizim omuzlarımıza yüklenmiş olabileceğini düşünmeye başladılar. Şayet bu sorumluluğu üstlensek biz ne tür tercihler yapardık acaba? Röntgen cihazı yerine dedektör kullanılmasında mı karar kıldık? Yoksa bunların yerine Kur’ân’dan bazı sureleri tekrar tekrar okumayı mı tercih ederdik?

“Mafsat Hoca’nın gelişinden beri, insanlara bu yoldan dönmeleri için âdeta yalvardım” dedi Şeyh. “Zira tarikat yolu kızgın demir gibidir. İşin ciddiyetini idrak edemediyseniz, hayatınızı kaybetme ihtimaline karşı hazırlıklı değilseniz, o hâlde yapmanız gereken, geri adım atmaktır belki de. Kaybedecek vaktimiz yok. İnsanlığa karşı sorumluluklarımız var. İnsanlığın yaralarına acilen merhem bulmamız gerekiyor. Belki bazılarınız bu irşadın; zahir ve bâtının, yani görünen ve görünmeyen âlemlerin aslında nasıl iç içe geçtiğini görmekle ilgili olduğunu kavramıştır.”

Kur’ân’da zahir ve bâtının konu edildiği bir ayette Cenab-ı Hakk şöyle buyurur: *Hüvel evvelu vel âhiru vez zâhiru vel bâtını ve hüve bi külli şey’in alîm (Hadîd:3)*. Bu ayetin mealı ise şöyledir: “Allahü Teâlâ, ilklerin hepsinden önce ve sonların hepsinden sonra var olandır ve O, apaçık olan her şeyi ve gizli olan her şeyi kuşatır ve O, her şeyi kemaliyle bilendir.” Bu bölümdeki derslerin ışığında görüyoruz ki, Kadir-i Mutlak olan Allah, apaçık gibi görünen şeyleri gizli, gizli gibi görünen şeyleri apaçık kılmaya muktedir. Aslına bakarsanız, Cenâb-ı Hakk, ifade ettiğim bu şeyi bizim fark ettiğimizden çok daha büyük bir sıklıkla yapmaktadır. Ne var ki biz insanlar bunu her zaman göremeyiz. Zira dünyaya, içine doğduğumuz kültürün gözlükleriyle bakıyor ve hakikati, alışageldiğimiz bu dar çerçeveye hapsediyoruz. Gözümüzün önünde durduğuna ve hakkıyla gördüğümüze inandığımız şeylerle alakalı tasavvur ve fikirlerimizin bizi soktuğu cendereden bir türlü sıyrılamıyoruz. Şeyh’in dediği gibi, esneklikten yoksun düşünme ve algılama biçimlerimiz, tekemmülün önündeki engeller hâline gelebilir. Bunun sonucu olarak, kişinin peşine düştüğü çıkışlar, ellerinin arasından kayıp gidiverir. Hakkıyla görmeyi öğrenmek, manevî yolda tekrar tekrar talim edilmesi gereken bir derstir.

Sonraları, dersin içinden çıkmak bir tarafa, daha da içine gömüldüğümüz bir esnada, Şeyh bizi yeniden uykumuzdan uyandırarak, “Şimdi de cevaplar için kitaplara bakıyorsunuz” dedi. “Ama öyle bir gün gelecek ki kitaplardaki sözcükler göklere geri çekilecek. Peki ya o gün nereye bakacaksınız?”

Bu soru üzerinde tefekkür eden her müridin, derhâl pek tabii Allah’a bakacağını düşündüğüne adım gibi eminim. Ancak Şeyh’in sorduğu ne kadar da derin bir soruydu... İnsan ucuna “elektronik göz” monte edilmiş kılavuz tellerle bakabilir, haritalara ya da lağma sarkıtılan röntgen cihazlarına ve bunlardan elde edilen görüntülere bakabilir. İnsan, elindeki paraya ve zamana bakabilir ya da evine dönmek için yapmak zorunda kalacağı uzun yolculuğa bakabilir. Ama insan cevap için her ne zaman bir başkasına ya da bir başka şeye baksa, bunlar yerine Allah’a bakmanın ne kadar müşkül olduğunu hayretler içinde fark edebilir.

III

JBQ’nun dolaplarını çevirmeye devam ettiği ve bizim de Mavi Pınar Tekkesi’nde toplanıp bu meseleyi konuştuğumuz sıralarda, Şeyh laf arasında birkaç kez “Hacı Muhyiddin olan bitenlerin iç yüzünü kavradı” dedi. Şeyh’in sözünün üzerine hiç kimse söz söylemedi. Bu edep gereği idi. Hiçbir mürid çıkıp da Şeyh’in düşüncesini tasdik ya da reddetmezdi, zira Şeyh bizden bir cevap beklemiyordu. Esasen, o zaman ben dahi olan biteni anladığımı fark etmiş değildim belki de. Kesin olarak bildiğim tek şey, anlamaya çalıştığım idi.

Şeyh, bizi gaflet uykumuzdan uyandıracak şefkat tokadını attıktan sonra, hayli ağır konuşarak bize bir şeyler öğretmek için âdeta çırpındığını söyledi. Üstelik basiretimizin açılmasını istiyorsak nereye ve nasıl bakmamız gerektiğine dair pek çok ipucu da vermişti. Yardım etmek ve dersin mânâsını kavramak için Mavi Pınar Tekkesi’ne gelen müridler, zihinlerindeki sorulara bir türlü cevap bulamayınca, Şeyh dersin kapsamını genişletti. Tekkedeki olaylarla yakından alakadar olan

müridlerden ikisine bütün cemaati bu dersten haberdar etmeleri talimatını verdi. Müridler yaz sığağında sekiz saat direksiyon sallayarak evlerine döndüler.

Yorgun argın kırsaldaki tekkeye vardığımızda akşam namazının vakti yaklaşıyordu. Vakit kaybetmeden önemli haberler getirdiğimizi duyurup cemaati tekkeye çağırdık. Mavi Pınar Tekkesi'ndeki su baskınına dair haberler cemaat içerisinde, suya taş atıldığında gitgide genişleyen dalgalar misali yayıldı. Tekkedeki su baskını ile ilgili hakikatleri, en başından beri olayın zahmetini bizzat çekmekte olan müridlerin ağzından açıkça ve etraflıca dinlemek için bir fırsattı bu ne de olsa. Üstelik bu müridler, Şeyh nihayet tesisatçıların irşadımızı yönlendirdiğini ve bu yönlendirmeden maksatlarının bizi gaflete düşürmek olduğunu ifade edeli beri, JBQ'la ilgili gelişmelerle bizzat uğraşıyorlardı.

Müridler, su baskınının ve görünür bir kaynağı olmayan esrarengiz suyun hikâyesini duyar duymaz, az sayıda kişinin katıldığı dostane toplantılar yaparak ellerindeki parçaları birbirleriyle paylaştılar. Bu parçaları masaya koyup, el birliğiyle tutarlı bir bütün oluşturacak şekilde düzenlemeye çalıştılar. Bu şekilde resmin bütününe görebilmeyi ümit ediyorlardı. Ne var ki, iki hafta boyunca bir ileri bir geri gittiler. Bu süre zarfında su baskınının üzerindeki esrar perdesi kalkmadığı gibi, konu müridlerin zihinlerinde zerre kadar berraklık kazanamamıştı. Üstüne üstlük, Şeyh irşadın bu raundunun Şeytan'ın galibiyetiyle sonuçlandığını ifade etmişti. Öte taraftan, Şeyh'in, su baskını hakkındaki bilgilerini cemaatin geri kalanına ileten müridlere söylediği sözler de duyulmuştu. Şeyh'in bu müridlere, Mavi Pınar Tekkesi'nden itibarlarını kaybetmiş bir vaziyette çıkıp gittiklerini ve artık bütün cemaatin bu dersle boğuşmak zorunda olduğunu söylediği yönündeki haberler de, müridlerin kalplerinde manevî zuhuratın neşvünema bulmasına mâni olmuştu belki de. Garip ki bu yaz akşamının yakıcı sığağında cemaat âdeta donakalmıştı. Müridler haberleri dinliyor, ancak çok az soru soruyor ve çok ama çok az cevap veriyorlardı.

O akşam beraberce otururken, hayli ironik bir fikir bir şimşek misali çakıverdi zihnimde. Cemaat olarak suyu arşınıyoruz gibi geldi bana. Ah, ne kadar çok çekiniyordum suya düşüp boğulmamızdan. Çünkü her nedense, bu şekilde boğulmanın beyhude ve acı bir ölüm olacağını hissediyordum. Daha sonra bir soru, aklımın derinliklerinden yukarılara doğru süzülerek, suyun yüzeyinde beliriverdi. Bu soruyu hislerimden sıyrılarak müşahade etmeye çalıştım. Ama her nasılsa, sürekli olarak bakışlarımdan kurtulmayı başarıyordu. Bir an, Şeytan'ın bizi ikinci rauntta da mağlup etmesinden korktum. Sonra aniden şu sözler dökülüverdi dudaklarımdan: "Kimse suyun tadına baktı mı?" Bu soruyu sel gibi gelen cevaplar takip etmedi. Bilakis, upuzun bir sessizlik oldu. Akabinde, haber getiren müridlerden biri bana bakıp kulağıma eğildi ve yarı müstehzi bir eda ile şu sözleri söyledi: "Bize cevabı söyleme lütfen. Bırak kendimiz düşünüp çözelim."

Başta bu sözler karşısında afalladım. Zannımca müridin sözleri orada bulunan diğer müridlere de tesir etmişti, zira oda tekrar sessizliğe gömülmüştü. Ne var ki, bu ikinci sessizlik süresince, odanın üzerinden âdeta bir ağırlık kalktı ve her şeye sirayet eden bir hafiflik hissi peyda oldu. Bana öyle geliyordu ki, bu hafifliği hâsıl eden, herkesin zihninde yer etmiş olan şüphelerin bir anda ortadan kalkmasıydı. Müridler, ders süresince belki de ilk kez kendi kalplerinin sesini, zihinlerinin ve JBQ'nun kulak vereni gaflete düşüren sesinin önüne koymuşlardı.

Daha sonra, cemaatin kimseden yardım almadan sorunun cevabını bulmasına müsaade etmemi isteyen müridin sözlerindeki hikmeti gördüm. Bu son derece makul ve hikmetli bir istekti. Zira Şeyhimiz de, istisnasız her dersinde, bu dersleri kavramamıza yardım etmek maksadıyla çok sayıda

ipucu verir, ancak cevaplara kendi başımıza ulaşmamız için yeterli alanı da tanırdı.

Bu bölümün başında bir kısmını alıntıladığım Kur’ânî kıssa, bizim durumumuzla ilgili pek çok cevap barındırmaktaydı. Hazreti Musa Aleyhisselâm ve hizmetkârının iki denizin kavuştuğu yerde Hızır Aleyhisselâm’a ulaşması gibi, cemaat de başka iki denizin kavuştuğu bir yere ulaşmıştı. Kıssada iki denizin kavuştuğu yer, Musa Aleyhisselâm’ın, hikmetin iki nehrinin kavuştuğu kişi olan Hızır’la buluştuğu yerdi.

Dersin başlarında, Şeyh şöyle demişti: “Ben müridlere, akışın devamlılığını sağlayan bazı egzersizler veririm, ancak onlar artık bu egzersizlerden istifade etmiyorlar. Oysa bu gayretlerden uzak düşmek demek, tekemmülün akışına sekte vurmak demek. Hâl böyle olunca da, iş başa düşüyor ve Şeyh’in, akışı kolaylaştırmak için paçalarını sıvayıp suya dalması gerekiyor.”

“Akış”a sekte vuran şeylerin başında korku ve şüphe gelir. Müridler halkasında hafiflik hâsıl olduğunda, korku ve şüphe su misali buharlaşıp havaya karıştı. Daha sonra usul usul sabır ve tevekkül yağmaya başladı üzerimize. Müridler halkası, Şeyh’in bizi sürekli davet ettiği yere ulaşmıştı artık. Burası, iki denizin, yani Zahir ve Bâtın’ın kavuştuğu yerdi.

Son olarak, Mürşide’nin boğulmasının acı ya da korkulacak bir boğulma olmadığını derhatur edelim. Ah, bu boğulan kızla tanışmak ne büyük bir lütuftu. Hadi onun ruhuna bir Fatıha okuyalım. Daha sonra da, *Boğulan Bir Ruhun Hatıra Defteri*’ni okuyalım ey hak yolcuları, ardından da boğulalım! Boğulmadan önce boğulalım!

*Kendi cesedim için bir kefen hazırlamadayım
Dalgaların mercanlara müthiş bir sesle çarptığı yerde
Ebediyetin maviliklerin içine açıldığı
Ve bir kuş sürüsünün gözden kaybolduğu yerde*

*Eli kulağındayken ölümün
Hüzün ve hüsrân son bulur
Cesed batıp giderken ondan ayrılıp da ruh
Alacakaranlığın altın yıldızıyla buluşur*

*Buldum kusursuz sükûneti, yumuşacık döşeği
Zira sonsuz saadet şimdi sarmakta beni
Süzülmekteyim bir hatıra ya da bir rüya gibi
Billur bir nehir gibi sonsuz bir huzurla*

Boğulmuş Bir Adamın Hatıra Defteri
Şeyh’in Kaleminden Bir Şiir

YEDİNCİ BÖLÜM

SAVAŞ SANATI: BİRİNCİ BÖLÜM

“Savaş, hoşunuza gitmediği hâlde, size farz kılındı. Olur ki, bir şey sizin için hayırlı iken, siz onu hoş görmezsiniz. Yine olur ki, bir şey sizin için kötü iken, siz onu seversiniz. Allah bilir, siz bilmezsiniz.”

(Bakara: 216)

I

JBQ musibetinin sinsi dumanı yavaş yavaş çekilmeye başladığında, hayatlarımızda vuku bulan olaylar silsilesi üzerine tefekkür etmek için tekkenin üst katındaki sakin bir odaya çekildim. İki yanında sıra sıra leylâk çalılılarıyla tepeye doğru uzanan patikanın üst kısmına bakan küçük bir pencerenin kenarına oturdum. Olduğum yerden, kuyunun üstüne oturtulmuş dökme demirden eski el tulumbasını görebiliyordum. Daha yakında ise, iri dallarıyla göz alan ve hepimizin çok sevdiği ulu huş ağacını görüyordum. Ağacın, devâsâ bir ahtapotun nazik kollarına benzeyen dalları, yanına gelenleri muhabbetle bağrına basıp onlara destek olmaktan hiçbir zaman geri durmamıştı. Yılın ılık aylarında, Şeyh ve müridler, sohbet etmek maksadıyla bu huş ağacının yanı başına beraberce oturlardı.

Bunların yanı sıra, Mafsat Hoca'nın tepeye doğru ilk kez yürüdüğü gün hemen penceremin altında durup beklediği yeri de görebiliyordum. Onun belki de o an oturmakta olduğum odada bir gece geçirmiş olabileceğini düşününce, ensem bir anlığına buz kestiğini fark ettim. Pencereden oturup dışarı baktığım gün, John Greene'in suç duyurusunda bulunmasının üzerinden üç sene geçmişti. Şeyh'in daha önce anlattığım *Yaprak Yığını* dersi esnasında bize yaptığı uyarıdan yedi hafta sonra, Hoca'yı aramızda bulmuştuk. Şeyh'in tahminleri daha o zaman bir bir gerçekleşmeye başlamıştı. İki yılın sonunda, cemaat feci bir şekilde parçalanmıştı. Ertesi yılın sonuna yaklaştığımızda, Şeyh nihayet herkesin nerede durduğu sorusunu gündeme getirmişti. Komşu şehirde yaşayan müridlerimizin yaklaşık yarısı rüzgârın savurduğu yapraklar misali savrulmuşlardı. Sebat eden ve *Tartuffe*'ü okuduğumuz gün orada olan yaklaşık on iki mürid, sonrasında birbirine çok bağlı, hayli sağlam bir çekirdek grup hâline geldi. Ne var ki, cemaat olarak sebat ederek bir arada kalmaya muvaffak olmamıza karşın, sürekli yeni meşakkatlerle karşılaşılıyorduk. Cemaatçe kendimizi bir aileymiş gibi hissettiğimiz, müşterek başarılarımızın ve manevî tekâmülümüzün coşkusunu tattığımız harikulâde anlar yaşıyorduk ama musibetler de başımızdan hiç eksik olmuyordu. Hoca'nın gelişinden sonra cemaatten ayrılmayan müridler olarak, meşakkatlerle dolu tam on yıla göğüs germiştik. Bu dönemde çocuklarımızı, eşimizi dostumuzu hastalık, kaza ve hatta entrikalar sonucu kaybetmiştik. Yıllar boyunca bavullarında gizli gündemleriyle gelip aramıza karışan nice insana karşı verdiğimiz mücadeleler de cabası. Ne bizim manevî hayatlarımızı ne de kendilerininkini takviye etmek maksadıyla güden bu insanlar, apaçık bir sabotaj, ihanet ve yıkım niyetiyle girdiler içimize. Epey zarar gördük ve bir hayli canımız yandı ama ne havlu attık ne de mağlup olduk. Ancak paramızdan, birikimlerimizden, zamanımızdan ve sağlığımızdan olduk. Kimi zaman iç çatışmalarımız oldu da ama yiten umutların ve kırılan hayallerin arasından sıyrılmayı bildik. Şeyh'in tecrübe ettiği ancak bizimle paylaşmadığı imtihanların boyutunu keşfettiğimizdeyse, Rabb-i Rahîm'in merhametinin bazen yolumuza çıkan zorluklarda saklı olduğunu idrak etmeye başladık. Evet, türlü dertlerden geçtik. Zira dünya, imtihan

dünyasıydı ve yürüdüğümüz yol türlü dertlerle doluydu. Sözün özü, hayatlarımız derdin ipliğiyle dokunmuştu.

Çernobil nükleer reaktör kazası, Mafsat Hoca'nın gelişinden iki sene önce vuku buldu. Şeyh, hem bir doktor hem de bir bilim adamı olduğundan, ama daha da önemlisi, adaletsizliği görmezden gelemeyen ve hakkı ne pahasına olursa olsun müdafaa eden bir insan olduğundan sık sık bu olaydan bahis açıyordu. Nükleer tehlikenin gezegenimizi karşı karşıya bıraktığı yıkım riskinin inkâr edilmesini zorbalık ve küfür addediyor; bu riski, ihlâslı hiçbir müminin sırtını dönemeyeceği ya da reddedemeyeceği bir hakikat olarak görüyordu. Üstelik, Şeyh'in bu görüşleri etraflı bir eğitime ve derin bir bilgi birikimine dayanıyordu. Keza Şeyh'in, Mafsat Hoca'nın kırsaldaki tekkeye gelmesinin ardından ortalıkta görülmemesinin ardında yatan nedenlerden biri, büyük ihtimalle, o esnarlarda Çernobil için hizmet etmekle meşgul olmasıydı. Şeyh, Çernobilli çocuklara tıbbî destek vermişti. Buna ilaveten, nükleer kirlilik gerçeğinin apaçık gün yüzüne çıktığı bölgelerde hayalet şehirler oluşmaya başladığında, bu süreçte büyük sıkıntılar çeken başka insanlara da yardım elini uzatmıştı.

Şeyh, Çernobil faciasından bir sene sonra, o zamanlar henüz mahiyetini adamakıllı kavrayamadığım bir ödev verdi bana. Benden, hocalık yapmakta olduğum üniversitede halka açık bir konferans düzenlememi istedi. Şeyh, vereceği bu konferansta, *nükleer çağın küresel meselelerini* ele alacaktı. “Bu, insanların olaylara gözünü açacak nitelikte bir konferans olmalı” dedi bana. “Ve gelecekte düzenlenecek başka konferansların da önünü açmalı.” Şeyh'in farklı alanlarda pek çok kabiliyeti olduğunu biliyordum. O, aynı zamanda bir şair, tarihçi ve dilbilimciydi. Şeyh, mahremiyetini ve bağımsızlığını her daim asgarî seviyede de olsa korumakla beraber, her bir müride himmet etmek maksadıyla, Allah'ın ona bahsettiği bu kabiliyetleri bitmez tükenmez ve sarsılmaz bir kararlılıkla kullanıyordu. Yine de, bu konuya neden şimdi ve neden bilhassa beni müdâhil etmek istediğini merak ediyordum. Ben bir bilim adamı değildim ve hiç kuşkusuz nükleer radyasyonun teknik detaylarından tamamiyle bihaberdim. Kimbilir belki de aniden duyduğum bu endişenin altında, daha şimdiden geleceğe gereğinden fazla odaklanmam yatıyordu. Şeyh bana bu ödevi verir vermez, konuyla yakından ilgilenmem hâlinde üniversitemin benden bu alanda akademik bir çalışma yapmamı bekleyeceğini zannediyordum.

Öte taraftan, üniversiteden meslektaşlarım, ilgi ve dikkatimi birdenbire nükleer enerji alanına kaydırmaya karar verdiğimi fark ettiklerinde ne düşünecekler diye de merak ediyordum. Belki de nükleer enerji karşıtı bir fanatik ya da uydurma Melhame-i Kübra⁶ masalları anlatan bir isyankâr olarak yaftalanacaktım. Elbette çoğu meslektaşım büyük ihtimalle, olası nükleer tehlikenin az ya da çok farkındaydı. Ama o zamanlar, bu tehlikenin kendi hayatlarına da dokunabileceği gerçeği üzerine düşünmelerini istememin pek azının hoşuna gideceğini tahmin ediyordum. Onları, bu gerçeğe karşı ne büyük bir inkâr içinde olduklarıyla yüzleşmeye zorlamanın, içlerindeki kaygı ve korkuları tetikleyeceğini düşünüyordum. Anlayın ki, vurdumduymaz değildim. Şehâdet yemini ettiğimde, Ehad ve Samed olan Allah'a verdiğim sözün farkındaydım. Ne var ki, aklımdan geçenleri yokladığımda, Şeytan'ın daha şimdiden bir sürü vesvesesini kulağıma fısıldamaya koyulduğunu fark ettim. Manevî sahada hakkıyla cihad edebilmek için, zehirli telkinlerin ve gafletin ağına düşmenin bu cihadı baltalamasının muhtemel olduğu şuuru her daim diri tutulmalıdır.

Şeyh, liyakat sahibi bir zâttı. Donanımlı bir akademisyen ve deneyimli bir hocaydı. Bunun da etkisiyle, kendi kendime, içinde yaşadığımız çağ bağlamında nükleer enerjinin ele alındığı bir konferansın sınırları o kadar da zorlamayacağını düşündüm. Doğrusu, bu ilk konferansın buzdağının

görünen kısmından ibaret olduğunu fark etmedim. Bu konferans, aynı zamanda muazzam ve görkemli bir irşadın girizgâhını teşkil ediyordu. Bizleri, hizmeti küre-yi arzı baştanbaşa kuşatan bir amel olarak tahayyül etmeye sevk eden bir seyahatin ilk adımıydı bu. Rabbime rahmetiyle beni bu yolda hizmetkâr kılması ve önümü aydınlatması için niyaz ettim.

Şeyh, o dönem yaptığımız sohbetlerde, bize tarihte dünyanın farklı yerlerinde başgösteren zulüm ve savaşlardan ve bunlardan dolayı çekilen acılardan söz etti. Temas ettiği örnekler arasında Atlantik ötesi köle ticareti, Yahudi soykırımı, Afganistan, İkinci Dünya Savaşı'nda İtalya'nın Etiyopya'da yaptığı zulümler, Şili'deki diktatörlük, Güney Afrika'daki Apartheid rejimi ve Nelson Mandela'nın mahpusluğu yer alıyordu. Bunların yanı sıra, Amerika Birleşik Devletleri'nde bugün hâlâ devam eden ama buna rağmen pek çok kişinin görmezden geldiği, adaleti hiçe sayan zorbalıklardan bahsetti. Ayrıca, nükleer toplumun bilimsel platformları kullanarak dünyayı nasıl kandırdığına, riskleri ve tehlikeyi mütemadiyen nasıl azımsadığına değindi. Nükleer atıklardan, asit yağmurundan ve o esnada, yani henüz büyük petrol sızıntıları gerçekleşmeden seneler önce, okyanusların yüzde yetmiş sekizlik bir kısmının hâlihazırda kirli olduğundan söz etti. Güneş'in ısısındaki artışa ve buzulların erimesine değindi; dünya üzerindeki adaletsizliklerin ve güç ve iktidarın kötüye kullanımının gitgide daha büyük bir hızla yaygınlaştığının altını çizdi.

“Ama dünyada adaletsizliğin var olması dahi Allah'ın izniyledir” dedi bize. “Ne şer ve ne Şeytan, Cenâb-ı Hakk'ın izni olmaksızın var olabilir. İnsanın aklına ister istemez Allah Teâlâ'nın buna neden müsaade ettiği sorusu gelebilir” dedi Şeyh. “Celâl sahibi Rabbimiz” diye sürdürdü konuşmasını, “gözlerimizi açmak için bizi meşakkatler yoluyla imtihan eder. Ama zaten öyle ya da böyle her nefis bir gün ölümü tadacaktır.” Radyasyon ya da başka büyük küresel felaketler sonucu feci bir ölümle can vermenin teselli edici pek bir tarafı yoktu elbette. Ama anladığım kadarıyla Şeyh zaten bunu kastetmiyordu. Eninde sonunda hepimizin ölmek zorunda olduğuna, ama ölümün bir son olmadığına iman ettiğimize dikkat çekiyordu.

Hoca üniversitedeki konferansını, Mafsat Hoca'nın gelişinden altı ay önce, kıştan kalma soğuk bir akşamda verdi. Kasvetli havanın da etkisiyle, o akşam kötü bir şeyler olacağına dair bir hissikablelvuku ile ürperdim. Bilincim yarı açık bir vaziyette arabadan binaya doğru yürürken, ısınmak için paltomun yakasını kaldırarak önümü kapamaya çalıştım. İçeride, hava muhalefetine ve zorlu mevzua rağmen şaşırtıcı derecede kalabalık sayılabilecek bir dinleyici grubu toplanmıştı. Grubun içerisinde konuşmayı dinlemek için gelen çok sayıda mürid de vardı.

Şeyh, nükleer enerjiyle alakalı sorunların kapsamının ana hatlarını öyle net bir şekilde çizdi ki hayretler içinde kaldık. Çernobil faciasının nasıl koca bir şehrin tamamen boşaltılmasına neden olabileceğini ve ne gibi küresel etkileri olabileceğini izah etti. Dünyanın başka yerlerinde bulunan nükleer santrallerde güvenliğin ne kadar hayatî olduğunu gündeme getirdi. Normal şartlarda anlamamızın neredeyse imkânsız olduğu iyonize radyasyonun tesirini izah etti; kitle imha silahlarının -tabii şayet böyle silahlar gerçekten varsa- muhtemel etkileri hakkında bizi bilgilendirdi ve gelecek on yıllarda nükleer enerjinin terör amacıyla kullanılma ihtimaline karşı uyardı.

Şeyh, konferansın ardından müridlere Allah'a iman edenlerin bütün mahlûkata “hâdim” ve “muhafız” olmakla mesul olduğunu söyledi. Yıllar önce, Şeyh'le yeni tanıştığımız günlerde, onunla beraber ne yapacağımızı sormuştum. Tebessüm ederek şöyle demişti: “Benim müridim olacaksın. Benim müridlerim Müslümanların ve dünyadaki bütün diğer insanların öğretmenleridir.” Şeyh, bize hak yolcuları olarak şu fâni dünya hayatında varlığımızın anlamdan yoksun olmaması için ne

yapmamız gerektiğini öğretiyordu. Bizi, dua yoluyla kalplerimizin en kuytu köşelerinde, bu dünyaya dair umutlarımızı keşfetmeye davet ediyordu. Şahsî sıkıntılarımıza gelince; bunları tamamen olumsuz görmüyordu. Bilakis, gündelik yaşamımızda meşakkatlerle karşılaştığımızda bunlara derc olunmuş şahsî tekemmül yollarını görmemiz için bize himmet etmeye çalışıyordu. Bize, hayatımızın inişli ve çıkışlı yollarını adımlarken hep sabrı tavsiye ediyor, meşakkatlerle karşılaştığımızda Allah’tan umudumuzu kesmememizi öğütüyordu.

Şeyh her zaman şahsî mücadelelerimizin hem zahirî hem de bâtinî cihetlerine dikkatimizi çekiyordu. Bize, dünyadaki yolculuğumuzu sürdürürken, hayatı anlamak için farklı ve özgün bir bakış açısı geliştirmemizin ehemmiyetini göstermeye gayret ediyordu. Şeyh’e göre insanın gözleri, gözlemlediği şeyde ya da olayda eş zamanlı olarak en azından iki ihtimal görmeliydi. Hak yolcusu için, bâtin boyutu her zaman daha güçlü ve dinamikti. Ne var ki, zahir boyutu bâtına, bâtin boyutu da zahire ilişkin kavrayışı derinleştiriyordu. Bu, bâtinin, *gören* kişinin zahirdeki durum ve olaylara dair kavrayışını sürekli olarak derinleştirdiği anlamına geliyordu. Zahirî âlemden “hayatdar” zannettiğimiz şeyler, bâtinî âlemdeki imalar, ı ışık, karanlık ve kuvvet kaynaklarına kıyasla meyyit gibidirler.

Çernobil gibi bir olayın bâtinî veçhelerinin ne olduğuna kafa yorulduğu vakit, Şeyh’in neyi görmemiz için uğraştığı da anlaşılabilir. Kazanın zahirî boyutuna bakıldığında görülenler, gözlerini bâtına, yani kazanın manevî ve ruhsal boyutuna çevirenlere kendini cömertçe gösteren hakikatin bir kırıntısından ibaretti. Bu düşünme biçimi, pekâlâ acı konusuna da tatbik edilebilirdi. Şeyh, elbette kimsenin acı çekmeyi sevmesi gerektiğini ima etmiyordu; kastettiği, acının, insanın canını yakmakla beraber kendine özgü bazı faydalarının da olduğunu anlamamız gerektiği idi.

Zaman geçtikçe, seyahatimizde bu yol ayrımına nasıl geldiğimiz hakkında daha çok tefekkür etmeye başladım. Zulümlerle dolu nükleer dünyada, hizmet çatısının altında sadece büyük sıkıntılar tatmış olan insanların toplanabileceğini fark ettim. Nitekim, bizim önümüze böyle bir imkân ancak yıllar süren şahsî ve müşterek mücadeleler sonucunda çıktı. Eğer yerimizde saymadıysak bunun yegâne sebebi Şeyh’in bizi dert, cefa ve acılarımızdaki nimetleri görmeye zorlamış olmasıdır. Öte yandan Şeyh, Çernobil’in, hatta Hiroşima ve Nagazaki gibi daha da feci nükleer kâbusların sefil pençesinde acı çekmiş insanların hâlinde anlama kabiliyetini kazanmamıza da yardım etmişti.

Şeyh’in verdiği konferansın üzerinden bir haftadan biraz uzun bir süre geçmişti, ama sözleri hâlâ ruhumun derinliklerinde yankılanıyordu. Yaptığı konuşmanın ehemmiyeti ve ciddiyeti beni derinden sarsmıştı. Konuşmasına, ufukta beliren kaosun görünür belirtilerini ana hatlarıyla ortaya koyarak başlamıştı. Konuşurken dinî terminolojiye başvurmamış, herkesin anlayabileceği bir dil kullanmıştı. Şeyh’in bir bir saydığı alâmetler, esas itibarıyla kıyametin kopmasına, yani hâlihazırda bildiğimiz şekliyle hayatın sonunun gelmesine sebebiyet verecek kadar büyük bir “felâket”in ihtimal dâhilinde olduğunu ayan beyan gösteriyordu.

Sonraki hafta halvete gireceğim sıralarda dahi, Şeyh’in konuşmasının ruhumda bıraktığı derin izler hâlâ ilk günkü gibi canlıydı. Bu konuşma, bana sandığımdan çok daha fazla tesir etmişti. Biraz olsun rahatlamak maksadıyla dışarı çıkıp sadece yıldızların aydınlattığı kapkara bir göğün karanlığında zikir çektim. Gökyüzü öylesine açıktı ki, aşına olduğumuz bütün burçlar çıplak gözle görülebiliyordu. Ay, son dördün hâlindeydi. Gökyüzü bir kez görüldü mü akıldan bir daha çıkmayacak denli güzel, geniş ve karanlık bir odaya benziyordu ve ay, göğe, bu odanın bir köşesinde duran ışıltılı bir sallanan sandalye misali kurulmuştu.

Ertesi sabah uyandığımda, bu güzel gecenin fevkalade parlak ve güneşli bir güne dönüşmüş

olduğunu gördüm. Şeyh'in konuşmasında yaptığı ihtarları zihnimde evirdim çevirdim, ama gezegenimizde hayatın, tarif ettiği nükleer kış şartlarında neye benzeyeceğini bir türlü tasavvur edemedim. Kadir-i Mutlak olan Allah hepimize inayet eylesin. Ya Rabbe'l-Âlemin.

Şeyh'in en sık tekrarladığı sözlerden biri şuydu: "Baldıranı tatmayan, balı da tatmamış demektir." Bununla birlikte Şeyh bize hayatın anbean değişen cihetini de hatırlatır ve şöyle derdi: "Çark-ı felek her daim dönmektedir. Bir gün kral köleye hükmeder; ertesi gün bir bakarsın köle, kral olmuş." Şeyh bize sık sık şu ayeti de hatırlatırdı: "*ve le zikrullâhi ekber*; Allah'ı zikretmek elbette en büyük ibadettir."

II

Bu ilk konferansı takip eden günler ve haftalarda, Şeyh sürekli olarak bu işe soyunmuş olmamızın öneminden söz etti. "Bu çabamız vesilesiyle, Peygamber Aleyhisselâtüvesselâm'ın yaşayan tarikatı, hayatımızın içinde hak ettiği yeri edinecektir inşaallah" dedi. "Şayet amel etmeden, tekkede ilâhiler söylemekle yetinirsek, Şeytan'ın oyununu bozamayız. Söylediğimiz ilâhiler elbette ervahı ve diğer varlıkları şad eder, ama bundan daha fazlasını yapmak boynumuzun borcu. Zira tasavvuf, insanoğluna hizmet etmektir. Bunu yapmaya gayret edersek, Allah'ın tevfiğiyle, O'nun Ehadiyet'ini ve Samediyeti'ni insanlara göstermek için yeni yollar keşfedeceğiz."

Sonra seneler evvel kendisinden işitmiş olduğum bir sözü bu kez müridler halkasına hitaben tekrar söyledi: "Herkes, er ya da geç kendine şu soruyu sormaya mecburdur: 'Benim bu dünyada var olmamın sebebi nedir? Şeytan, insanlığın mezarını kazmakta. Peki o hâlde şehidlerin gösterdiği gayretlerin insanlığa nasıl bir faydası olabilir?' "

İnsanın, hangi dine inanıyor, hangi inancı benimsiyor olursa olsun en temel hakkı olan yaşama hakkını müdafaa edecektik. Gayretimiz, bütün dinlerden ve inançlardan insanları ayırım yapmadan kuşatacaktı. Bize ne kadar da muazzam bir mesuliyet verilmişti. "Başarısızlık gibi bir seçeneğinizin olmadığını unutmayın" dedi Şeyh. "Pek yakın zamanda yepyeni şeyler öğrenmeye başlayacaksınız. Daha sonra da bunları dünyaya anlatan dellâller olacaksınız. Öğrenmek ve daha sonra da çemberinizden dışarıya çıkarak öğrendiklerinizi başkalarına öğretmek *zorundasınız*."

Bu hedef doğrultusunda çalışmalarımıza devam ettiğimiz sürecin yaklaşık üç aylık kısmında, Mafsat Hoca aramızdaydı. O türlü entrikalarını çevirdiği sırada ve sonrasında Şeyh bambaşka bir imtihandan geçiyordu. Maaşlarına gereğinden fazla kıymet verenlere ve bu sebeple, nükleer tehdidin tehlikelerini azımsayarak bu tehlikeler hakkında yalan üstüne yalan söyleyenlere göğüs geriyordu. Şeyh susup köşesine çekilmeyi reddedince, aleyhtarları ona var güçleriyle saldıracaklarına and içtiler. Şeyh, bize aldığı tehditlerden söz ederken Karen Silkwood diye bir kadının adını zikretti. Karen Silkwood, işverenin iş güvenliği konusundaki ihlallerini araştırdığı şüpheli bir trafik kazasında hayatını kaybeden bir nükleer santral çalışanıydı. "Silkwood'un bundan on beş sene önce mücadele ettiği güçler, bugün bizim karşımızda duran güç odaklarına nazaran devede kulak kalır" dedi Şeyh. "Bizim kafa tuttuğumuz insanların arkasında milyarlarca dolarlarla oynayan din düşmanları var. Sayıca az olmamıza karşın, İmam Hüseyin'in (ra) Şimr bin Zi'l-Cevşen'e tanıdığı fırsatın bir benzerini tanıyoruz bu insanlara. Biz de, İmam Hüseyin'in (ra) izinden giderek zulüm ve kibre karşı mücadele etmek için sadakat yemini edeceğiz."

Şeyh, ilk konferansından neredeyse bir sene sonra, yine benim görev yaptığım üniversitede, ancak bu kez senede bir kez düzenlenen ve katılımın yüksek olduğu bir sempozyumda yeni bir konuşma yaptı. Sempozyumun açılış konuşmacısı olan Şeyh'in nükleer enerji konusunda küresel kaygıları ele

aldığı konuşması büyük beğeniyle karşılandı. O sıralarda, radyasyon tehlikesinin başgösterdiği acil durumları konu eden kendi seminer programımızı oluşturmak maksadıyla yaptığımız çalışmalara süratle devam ediyorduk.

Şeyh'in yaptığı ilk konuşmayı takip eden iki senelik mücadelemiz süresince pek çok aksaklığın yanı sıra üniversitenin ve acil durumlardan sorumlu yerel idarelerin bürokrasi engellerini aşmıştık, programımızı hayata geçirmeye neredeyse hazırдық. Seminer süresince, ele almak istediğimiz bütün konuları, katılımcılara bir ya da iki gün süren programlar dâhilinde aktarmayı hedefliyorduk. Bu programlarda hem teorik derslere hem de beceri kazandırma amaçlı pratik eğitimlere yer verecektik. Üstelik üniversiteden bir iki meslektaşımı, seminerimize katkıda bulunmak için görev almaya ikna etmeyi başarmıştım.

Bu meslektaşlarımdan biri bilimadamı, diğeri de kilit bir mevkide bulunan orta kademeli bir idari işler müdürüydü. Doktorlara ve diğer sağlık hizmetleri personeline yönelik ilk programımızı gerçekleştirmemize bir haftadan kısa bir süre kala, bilimadamı olan meslektaşımın davranışlarında bazı tuhaflıklar başgösterdi. Bu meslektaşımın gidip idari işler müdürünün amiriyle görüşüğünü keşfettim. Müdürün, amirine yanına yaklaşan adı sanı meçhul bir meslektaşımın, üniversitenin gizli bir nükleer karşıtı toplantıya destek vermesinden yakındığını rapor etmişti.

Bilimadamı olan meslektaşımınla konuştum ancak bu konuda bir açıklama alamadım. Şeyh, onunla bir kez daha konuşup kendisini programımızdaki görevinden almamı tavsiye etti. Bir diğer ifadeyle, meslektaşımı nazıkçe kovacaktım. Meslektaşım, bana karşı en ufak bir kötü niyeti olmadığına ve şahsî bir husumet beslemediğine beni ikna etmeye çalıştı. Ne var ki Şeyh, meslektaşımın bana yalan söylediğine, yaptıklarının şahsî bir kasıt içerdiğine ve programımızdaki görevinden alınması gerektiğine emindi.

“Onu görevden almazsak, bunun bedelini ağır öderiz” dedi Şeyh. “Meslektaşın görevinde kalmak istiyorsa, önce endişesi neyse onu bize adamakıllı anlatmalı. Sonra da, kendisine şikâyetle bulunduğunu iddia ettiği kişinin kim olduğunu tespit etmeli. Gölgelerle savaşamayız. Olacaksa Bedir olsun, Memphis Oteli⁷ değil.” Bir anlığına durakladı, sonra şöyle dedi: “Sen yoksa Şeytan *aleyhi'l-lane*'nin bu işe burnunu sokmayacağını mı sanıyordun?”

Daha sonra radyasyon konulu bir program düzenleme girişimimizin, benim akademideki pozisyonumu tehlikeye mi soktuğunu, yoksa konumumu takviye mi ettiğini sordu. En azından o anadok, bu girişimin üniversitedeki konumum açısından müspet etkileri olduğuna inanıyordum, ama Şeyh'in sorusuna nasıl cevap vereceğim konusunda kısa bir tereddüt yaşadım. Şeyh korkularımı anlamıştı ve lafı hiç dolandırmadan, üniversitede çalışmak suretiyle elde ettiğim rızkımı katiyen tehlikeye atmayacağını söyledi.

O anda, en iyisi fazlaca konuşmamak diye düşündüm. Çok konuşan çok yanılır, özellikle de söz konusu olan yolun henüz başında olan bir mürid ise. Şeyh'e yaptığım işin kölesi olmadığımı söylemeye yeltenmedim bile, çünkü bana, işimin beni nasıl boyunduruğu altına aldığını göstermesi işten bile değildi. Ama ben yine de akademik hayatımda, yürüdüğüm manevî yola fayda sağlayacak her türlü değişime açık ve heveskâr olduğumu sanıyordum. Eğer gerekirse, işimi bırakmaya dahi rıza göstereceğimi hissediyordum. Ancak Şeyh bu noktada, üniversitenin bize destek vererek hiçbir şey kaybetmeyeceğini, bilakis bu sayede pek çok kazanım dahi elde edebileceğini söyledi. “Baksana, sadece program broşürümüz bile pek çok meslektaşını heyecanlandırmaya yetti” dedi. “Ama aynı zamanda, Allahü Azimüşşân'ın Fetih Suresi'nin son âyetinde haber verdiği üzere, kimilerini de

hiddetlendirdi.”

Üniversitedeki bazı çevrelerin takındığı ihtiyatlı tutum üzerineyse şunları söyledi: “Sadece şunu demekle yetineceğim: Davamızın hak bir dava olup olmadığını görmek istiyorsanız bizi sınayın. Şayet becerebilerseniz bize haksız olduğumuzu gösterin. Karşımıza en ufak bir delille bile çıkarsanız, seminerimizi derhâl iptal ederiz. Ama faraza biz semineri iptal etsek bile, bizi engellemek isteyen insanlar çok kısa bir süre sonra karşılarına bizden çok daha güçlü ve hazırlıklı bir rakibin çıktığını göreceklerdir.”

III

Programımızın açılış günündeki bütün dersler hayli iyi geçti. Şeyh’in, Brezilya’daki tarihî nükleer kazayı ele alan konuşması, günün ilk konuşmasıydı. İçerdiği bilgiler açısından son derece doyurucu olmasının yanı sıra dokunaklı ve kışkırtıcı bir konuşmaydı bu. Şeyh, ümitvar bir eda ile noktaladığı sözleriyle, konuşmayı dinleyen herkesin, insanın havsalasının almadığı bu trajik hikâyeyi bizzat yaşamış gibi hissetmesini sağladı. Şeyh’in konuşmasının bir diğer başarılı yanı, katılımcıların nükleer enerji gibi içinden çıkılmaz görünen bir meseleyi, çözümlenebilir bir sorun olarak görmelerini sağlamasıydı. İkinci gün de her şey yolunda gitti. Üstelik üniversitenin rektörü o civarlardaydı ve seminerdeki kimi etkinliklere izleyici olarak katıldı. Ayrıca, Şeyh’le şahsen tanışma fırsatı da buldu. Bunun için Rabbimize hamd ü senâlar ettik.

Seminerden sonra, birkaçımız Şeyh’le birlikte akşam yemeği yedik. Şeyh, yemek esnasında bize iyi bir iş çıkardığımızı söyleyerek iltifat etti ve yaptığımız sunumlardan duyduğu memnuniyeti dile getirdi. Seminerleri düzenlerken üzerinde durduğumuz detayların bizi zahirî ve dünyevî kaygılara gark etmiş gibi göründüğünü teslim ediyordu, ama canımızı sıkan bazı olayların aslında görüldüğünden daha fazlasına delâlet ettiğini de ekledi. Böylece bize, zahirî olayların bâtınî veçheleri olduğunu bir kez daha hatırlattı. “Unutmayın ki” dedi, “müşahedattan, yani içinde yaşadığımız ve bu nedenle en sık gördüğümüz zahirî gerçeklikten tamamıyla farklı, alternatif bir gerçeklik vardır.”

Şeyh’i otele bırakmadan hemen önce, bana çalıştığım üniversitede misafir profesör olarak görev almak istediğini söyledi. O haftanın sonuna doğru, üniversitenin İnsan Kaynakları müdüründen randevu almak için izlenmesi gereken protokolü öğrendim. Araştırmalarımız sonucunda, üniversitede Şeyh’in görev alabileceği iki departman olduğunu tespit ettik. Temasa geçtiğim ilk departmanda, Şeyh’e görev vermek istiyor gibi göründüler, ama aslında Şeyh’in akademik ehliyeti ve liyakati onları tedirgin etmişti. Ayrıca, nükleer tehdit gibi ihtilaflı bir konunun gündeme gelmesine katkıda bulunarak karşılaşacakları muhtemel tepkilerden de korkuyorlardı.

İkinci departmanda temasa geçtiğim kişiler Şeyh’in departmanlarıyla işbirliği yapması konusunda alabildiğine hevesli görünüyor ve böyle bir işbirliğini, kendileri açısından son derece faydalı görüyorlardı. Nükleer enerjinin toplumun belirli kesimlerinin gözünde ihtilaflı bir mesele olarak algılanmasını da, beklenilenin aksine bir avantaj olarak görüyorlardı. Nükleer enerjiye yönelik çok önemli bir küresel kaygının sözcülerinden olan Şeyh’e destek verdiklerinin bilinmesini arzu ediyorlardı.

Bu arada ikinci seminerimizin eli kulağındaydı, broşürleri de dağıtmaya hazırdı. O sıralarda, fakülte senatosunun yaptığı toplantılardan birinde, bizimle yola çıkan ama sonra projeden elini çeken bir meslektaşına rastladım. Benimle sanki hiçbir şey olmamış gibi konuşsa da, yüzündeki ifade suçluluk hissini açığa vuruyordu. Bu arada, Şeyh’in üniversitede görev alması ile ilgili olumlu gelişmeler yaşanmaktaydı. Seminerin başlamasından bir ya da iki gün önce, dekan bu konudaki

desteğini açıkça ifade etti. Şeyh, seminerde yapacağı sunumdan hemen önce katılımcılara tanıtılırken, yeni akademik unvanı ilan edildi.

Seminere kaydadeğer bir katılım oldu. Yaklaşık yirmi kişi vardı. Bu yirmi kişinin içinde ikisi, katılımcı kisvesi altında, bizi türlü entrikalarla yıldırmaya çalışan güç odaklarına bilfiil hizmet ediyorlardı. Seminer esnasında bir ara bu iki kişi ayağa kalkarak Şeyh'e alabildiğine şiddetli bir şekilde meydan okudular. Bunu yaparken o kadar kabalardı ve o kadar nezaketsiz davranışlarda bulundular ki, Şeyh'in onlara hadlerini bildirmesine ramak kaldı. Neyse ki diğer katılımcılar bu söz kesmelere ve meydan okumalara karşı tepkilerini ortaya koydular. Sonrasında, orada olmalarına rağmen Şeyh'i müdafaa etmeyen müridler, Şeyh bu hususa dikkat çektiğinde büyük utanç duydular.

Seminerden çok kısa bir süre sonra, bozgunculardan biri, bilimadamı meslekaşımıyla temasa geçerek onun kulaklarını zehirli fısıltılarıyla doldurmuştu. Bunun üzerine meslekaşım, soluğu üniversitenin rektör yardımcısının yanında almıştı; rektör yardımcısı da dosdoğru rektöre gitmişti. Tevafuka bakın ki rektör yardımcısı, seminerlerimizi destekleyen Sürekli Eğitim müdürünün amiriydi. Müdür, amirinden telefon gelince, beni meydana gelen bu olaylar silsilesi hakkında bilgilendirdi. İki gün sonra, bu kez Dış İlişkiler Müdür Yardımcısından bir telefon geldi. Bana, seminerin yazılı materyallerinin mükemmel, katılımcıların yaptığı değerlendirmelerin de son derece müspet olduğunu söyledi. Seminerin ses kayıtlarının alındığı konusunda da bilgilendirilmişti. Kasetleri incelemek suretiyle, üniversitenin rektörüne iletilen sorunların iç yüzünü daha iyi kavramak istiyordu. Şeyh, benim de orada hazır bulunmam şartıyla, rektör yardımcısının ses kayıtlarını incelemesinde ve dilediği notları almasında herhangi bir beis görmediğini söyledi.

Şeyh, bu görüşmemiz esnasında bana, yaklaşık bir sene önce, elektrik enerjisi üreten bir şirketin nükleer düzenleme yetkilileri tarafından kapatılmasına ramak kalmış olduğundan da bahsetti. Hür düşüncenin endüstriler, özellikle de nükleer enerji endüstrisi tarafından baskı altına alındığı bir dönemi kapatarak tarihte yeni bir sayfa açmak için mücadele verdiğimizizi söyledi. Bu nedenle mücadelemiz tarihî açıdan da önemliydi. Şeyh, bundan dolayı onun akademide görev almasını destekleyen kişinin cesur biri olduğunu söyledi.

“Bozguncuların seminer salonunu bir tür Engizisyon mahkemesine çevirmeye teşebbüs ettiklerini görmüyor musun? Yoksa ülke oligarşiyle mi idare ediliyor? Yoksa bu insanlar bu ülkede diledikleri gibi at oynatabiliyorlar mı? Bir avuç insan, koca üniversiteyi kendilerine boyun eğdirebilir mi? Bozguncular yaptıklarından dolayı zerre kadar pişmanlık duymazlar mı?” diye sürdürdü konuşmasını. “Hadi bu soruları şimdilik bir kenara bırakıp yeni broşürümüz üzerine çalışalım. Broşüre, seminerin basın ve kitle iletişim araçlarında yer alacağı bilgisini de ilave edelim. Hadi, McCarthyciliğin⁸ gölgesinde uçup duranların kanatlarını yoyalım. Şu aşamada yapmamız gereken, hakaretlere karşı sabretmek. Bu hakaretlere, Allah izin verirse, tebessümle karşılık vermek. Bizim için övgü ile yergi birdir. Biz ahmaklarla tartışmayız.”

Ertesi gün rektör yardımcısına telefon ettim, bir sonraki Salı günü öğleyin ses kayıtlarını incelemek üzere randevulaştık. Toplantıda benden başka, eşim, rektör yardımcısı ve bir eğitim yöneticisi vardı. Beraberce seminerin ses kayıtlarını, bozguncunun müdahalelerine odaklanarak baştan sonra dinledik. Kasetleri dinlemek, üniversite temsilcileri açısından son derece aydınlatıcı oldu. Kayıtları dinlerken duydukları şeyler, bozguncunun menfî tutumunu apaçık gösteriyordu. Kasetler aynı zamanda Şeyh'in gösterdiği sabrı ve bozguncular karşısındaki entelektüel üstünlüğünü de açıkça görmelerini sağladı.

Rektör yardımcısı, Şeyh'e ve seminer katılımcılarına acilen birer özür mektubu gönderilmesini

teklif etti. Buna ilaveten, çalışmayı sabote eden kişilere seminere katılmak için verdikleri paranın iade edilmesi ve bu kişilere, bundan böyle seminere katılamayacaklarının bildirilmesi gerektiğini ifade etti. Toplantıdan sonra, Şeyh’in bundan böyle üniversitede görev alacağı bölümden bir meslektaşıyla görüştüm. Olup bitenlerden zerre kadar rahatsız olmuşa benzemiyordu. “Bana kalırsa, bu ifade hürriyetidir” dedi. “Kanımca, bir insan bizimle fikir ayrılığına düştüğünde, kendi fikirlerini savunmasına müsaade etmemiz gerekir. Bir sonraki seminere katılmak niyetindeyim, çünkü konuşulanları bir de kendi kulağımla dinlemek istiyorum. Sonuç olarak, birisi karşıt görüşte olmuş, ne yazar? Bu mevzu, daha en azından yirmi sene boyunca gündemde olmaya devam edecek ve Şeyh bu meseleye son derece dikkat çekici bir açıdan bakıyor.”

Üçüncü radyasyon seminerimizi de on gün sonra, Kasım ayının sonunda başarıyla tamamladık.

[6](#) Burada, kıyamet habercisi büyük kanlı savaşlardan dem vuran komplo teorikileri kastedilmektedir.(çev. notu)

[7](#) Dr. Martin Luther King, ABD’nin Tennessee eyaletinin Memphis şehrinde bulunan Lorraine Moteli’nin balkonunda kendisine isabet eden bir kurşunla suikasta kurban gitmiştir. Burada ifade edilmek istenen, Bedir’de düşmanın göz önünde olduğu, buna karşın Memphis’teki otelin balkonundan görülmediğidir (çev. notu)

[8](#) McCarthycilik, Cumhuriyetçi ABD Senatörü Joseph McCarthy’nin 1940’lar ve 1950’lerde yürüttüğü komünist avına işaret etmek için türetilen terimdir. Bu yıllarda gerçekleştirilen çok geniş kapsamlı operasyonlar sonucu çok sayıda insan hiç yoktan baskı ve zulme maruz bırakıldı. Hedef tahtasında, çok sayıda devlet memuru, eğlence sektörü çalışanı, eğitimci, sanatçı, şair ve sendika üyesi aktivist vardı. Bu kişiler, kimi zaman yetersiz kanıtlara dayanılarak kimi zaman da hiçbir kanıt gösterilmeksizin sadakatsizlik, devleti yıkma çabası ve vatana ihanetle suçlandılar.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

SAVAŞ SANATI: İKİNCİ BÖLÜM

Stratejiniz derin ve uzun vadeli ise yaptığınız hesaplardan büyük kazanımlar elde edersiniz.

Öyle ki, bu şekilde savaşa bile gitmeden zafere ulaşabilirsiniz. Ama stratejiniz sığ ve kısa vadeli ise, yaptığınız hesapların size getirdiği kazanımlar küçük olacaktır. Öyle ki, bu şekilde savaşı daha savaşa gitmeden kaybedebilirsiniz. Büyük stratejiler, her daim küçük stratejilere galip gelir. Stratejisi olmayanlar yenilmeye mahkûmdur. Dolayısıyla, muzaffer savaşçıların ilk önce kazandıkları, sonra savaşa gittikleri; mağlup savaşçıların ise ilk önce savaşa gittiklerini, sonra galip gelmeye çalıştıkları söylenir.

Sun Tzu

IV

Şeyh, üçüncü seminerden aylar önce, pratik ve uygulamalı bir nükleer acil durum simülasyonu planlamaya başlamıştı. Başlangıçta müridler bu faaliyetin hazırlıklarına sadece dışarıdan katkı veriyorlardı. Ama seminer bittikten sonra simülasyon için yapılan hazırlıklar hız kazandığında, Şeyh bize yeni bir ödev verdi. Bu, zorlu ancak öğretici bir ödevdi. Şeyh, farklı işleri etkin bir şekilde eş zamanlı olarak yürütebilmek gerektiğine inanıyordu. Onun bu çalışma biçimi, bizi de böyle çalışmayı öğrenmeye zorluyordu. Ne zaman gözümüze imkânsızmış gibi görünen ödevlerden oluşan bir aşamayı tamamlasak, bizi daha zorlu ödevler içeren bir üst bir seviyeye çekiyordu.

Şeyh tekrar tekrar, yapmaktan çekindiğimiz şeyleri yapmamızı gerektiren ödevler veriyordu bize. Bu işlerin kesinkes halledilmesi gerektiğini ve bunun ancak müşterek çabamızla mümkün olacağını da açık açık söylüyordu. Her birimiz, ödevin bir ucundan tutuyorduk. Ne var ki, ödevlerin bana düşen kısımları, beni kimi zaman bırakın yapmayı, yanına yaklaşmaya dahi direnç gösterdiğim şeylerle baş başa bırakıyordu. İçten içe bu tür şeylerden köşe bucak kaçmayı arzu ediyordum, ama bir yandan da kendimi, kendime rağmen, önümde duran ödevle yüzleşmeye zorluyordum. Düşüncelerimin, dikkatimi dağıtan şeylerin peşinden giderek bir oraya bir buraya savrulmasını engellemeye ve bu sayede hedefe kilitlenmeye azamî gayret gösteriyordum.

Yavaş başlayıp zamanla hızlanan ve maksadın ne olduğunu tadrîcen açığa vuran adımlarla yürüyerek, Kur'ân'daki cihadla alakalı ayetlerin derin ve şahsî mânâlarına ulaştım. Rabb-i Zülcelâl şöyle buyurur: “Savaş, hoşunuza gitmediği hâlde, size farz kılındı.” Hemen ardından da şöyle buyurur: “Olur ki, bir şey sizin için hayırlı iken, siz onu hoş görmezsiniz. Yine olur ki, bir şey sizin için kötü iken, siz onu seversiniz. Allah bilir, siz bilmezsiniz” (**Bakara: 216'dan**).

Seminerlerimiz yeni kitlelere ulaşmaya devam ediyordu ama biz hâlâ girdiğimiz her dönemeçte karşımıza çıkan zorluklara karşı cihad ediyorduk. Müridler olarak, Şeyh'in öğrenmemizi istediği çetrefil konuları öğrenmek için nefsimize karşı da cihad ediyorduk. Öte taraftan katılımcılar da, seminerde edindikleri bilgileri sindirmek için cihad ediyorlardı, ki bu aldıkları eğitimde ciddî boşluklar olduğunu ayan beyan gösteriyordu. Gerçi katılımcılar; tıp doktorları, hemşireler, teknik uzmanlar ve asistanlardan oluşuyordu ama onları seminere davet etmiş olan Şeyh, bu işin gerçek mânâda ehliydi. Şeyh, seminere katılan herkesi, geçmişte kazandıkları kişisel ve meslekî paradigmaları baştanbaşa değiştirecek acil durumlara açık olmaya ve hazırlanmaya davet ediyordu. Dahası, bu seminerle katılımcılara, büyük çapta insanî kayıpları, büyük çaplı bir hayat kurtarma

operasyonu ile önlemek için gerekli bilgi ve becerileri edinme fırsatı veriyordu. İnsanların pek çoğunun tahayyül etmekten bile korktuğu acil bir durum vuku bulduğunda, bu becerilere sahip olan herkes, ayaklı bir hazine hâline gelecekti. Mücadelemiz ve göğüs gerdiğimiz meşakkatler, bu işi başarıyla kotarmakta olduğumuzu gösteriyordu. Ama Şeyh buna bakıp gevşemememiz, teyakkuz ve ihtiyatı elden bırakmamamız konusunda bizi tekrar tekrar ikaz ediyordu.

Şeyh'in temkinli olmamız gerektiği konusundaki tavsiyelerine uyarak, kendimi ve başkalarını gitgide artan bir farkındalıkla gözlemlemeyi alışkanlık hâline getirdim. Görebildiğim kadarıyla, tek bir projeyi başarıyla yürütmeye çalışıyorduk, ama halkamızda başka şeyler de olup bitmekteydi. Bunlardan bazıları türlü güzelliklerden nasibimizi almamıza vesile olurken, bazıları bize daha fazla meşakkat, dert ve sıkıntı tattırıyordu. Cemâl-i Ezelî'nin görmemizi nasip ettiği güzelliklere bir örnek vermem gerekirse, Kurban Bayramı'nda semada beliren nefis gökkuşağını zikredebilirim. O gün, Azmiye Hanım'ın hesabına kurban kesildikten sonra güneş, ışıklarını sisi andıran bir yağmurun içinden fevkalade bir parlaklıkla saçmaya başlamıştı. Azmiye Hanım Şeyh'in muhterem annesiydi ve o da Mürşide'yi kaybetmemizden çok kısa bir süre sonra ebediyete intikal etmişti.

Öte taraftan, çektiğimiz sıkıntılara örnek vermem gerekirse, Şeyh'in ve ekibinin fikirlerinden ve düzenledikleri seminerlerden gözü korkan ya da Şeyh'i, çıkarları açısından daha fazla tehlike arz etmeden durdurmak isteyen insanların bize meydan okumalarını zikredebilirim. Bunların yanında John Greene hadisesini de zikretmeliyim. Şeyh, affedilmesi güç bir adaletsizliğe maruz kalan John'a kendini nasıl müdafaa edeceğine ilişkin dersler veriyordu. Bu dersler vesilesiyle, bir yandan da bizi karşılaşacağımız zor durumlara hazırlamaya başlamıştı. Yine aynı sıralarda, Şeyh şahsına yöneltilen ayrımcı muameleleri savuşturmaya çalışıyordu. Hiçbir dayanağı olmayan bu muameleler, aslında Şeyh'i yerinden etme teşebbüsleriydi, zira o, kendisine verilen talimatlar gayriahlâkî ya da bilimsel açıdan kabul edilemez olduğunda bunlara uymayı reddeden bir kimseydi.

Gözdağı vermek ya da sindirmek niyetini taşıyan bütün teşebbüslere rağmen, Şeyh düşündüklerini çekinmeden söylemeye devam etti. O, bu dünyada yaşıyordu ama verdiği kararlar, zihnine ve kalbine Ruhü'l-Kudüs'ten gelen ilhama dayanıyordu. Şeyh'in bu ilhama mazhar olmasının sebebi, nazarını Ruhü'l-Kudüs dışında bir menbaa çevirmemesiydi. Ne ailesine, ne devlete ne de dünya sahnesindeki herhangi bir lidere döndü yüzünü. Bir hevesten diğerine maksatsızca koşturup durmadı. Zira hayatın bütün veçheleri arasındaki rabıtalara görebiliyordu. Bütün mahlûkatın birliğini idrak etmişti ve bu sarsılmaz basiret, şahsî hayatına da aksediyordu. Attığı her adımda, bizi, tahkîkî ihlâsla arayan herkesin kalbinde bulacağına inandığı tecelligâha davet ediyordu.

Aramızda, Şeyh'in bizde hep olmasını arzu ettiği, basiret denen o manevî farkındalığı tecrübe etme kaygısı olmayanlar vardı. Şeyh, tam da bu nedenle içinde şüphe olanların kenara çekilmelerinde ısrar ediyor ve bu kişilerin yoldan dönmekte hür olduklarını söylüyordu. Tarikatta, yani İslâm'ın manevî yolunda yürümenin kızgın demirin üzerinde yürümeye benzediğini söylüyordu. Fikrimce Şeyh'in bu sözleri, aramızda bu yolun kendi yolları olup olmadığına emin olmayanların ayaklarının altındaki ısı daha da artmadan önce yoldan çekilmeleri gerektiği anlamına geliyordu. Mafsat Hoca'nın gelmesiyle beraber, çok sayıda mürid Şeyh'in bu tavsiyesine uyarak tarikatı terk etti. Daha sonra gidenler de oldu. Gidenlerden bazıları, aramıza entrikacıların talimatıyla sızmışlardı. Sözünü ettiğim kişiler, manevî nurları arar görünerek aramıza katılan, ama aslında zulmetin tarafında olan bozgunculardı. Zaman zaman, bazı müridler sessizce ortadan kayboluyordu, tıpkı İmam Hüseyin'le (ra) yola çıkanlardan bazılarının yaptığı gibi. Bazılarıysa ortalığı velveleye verip öyle gözden kayboluyordu. Sonra da saklandıkları çalılarının arasından bize taş atıp duruyorlardı. Bu kişiler, zaman zaman, Şeyh'e

duydukları şüpheden doğan rezil iftiralarda bulunuyorlardı. Bu, tarikatte kalmayı tercih eden diğer hak yolcuları için büyük bir tevekkül imtihanıydı.

Yukarıda kullandığım taş atmak ifadesiyle, insanın kendi şahsî sorunlarından dolayı başkalarını suçlamak temayülünü kastediyorum. Sözüünü ettiğim bu temayülü, ihlâslı bütün hak yolcularının kemâl-i dikkatle tetkik etmesi gerekir. İnsan, ilk olarak kendi enfüsî âlemini tetkik etmeyi düstur edinirse, kendini nefesine yenik düşmekten kurtarabilir. Öte taraftan, nazarını ilk olarak başka insanlara ya da başka şeylere çevirmeyi alışkanlık hâline getirirse, meselelerin gerçek mahiyetini hiçbir zaman kavrayamaması muhtemeldir. Şayet bir kişi başta kendi kalbine bakar ve yine de dürüstçe kabahatsiz olduğuna kanaat getirirse, o zaman bu kişiyi, adaleti mutlaka tecelli edecek olan Âdil-i Mutlak’a havale etmek gerekir. Aslına bakarsanız, aramızdan ayrılanlardan bazıları, tarikatten yana memnuniyetsizliklerinden Şeyh’i sorumlu tutmuşlardı. Dahası, bazıları ellerindeki taşları onunla beraber, tekkeye ve hatta diğer müridlere de attılar. Onlar hakkındaki hükmü verecek olan Allahü Teâlâ’dır. Zira Âlemlerin Rabbi olan O Âlim-i Mutlak, gizli ve açık bütün amelleri ve bunların arkasındaki niyetleri bilendir.

Bayramdan sonra matem başladığında dahi bazı dertlerimiz henüz son bulmamıştı. Ne var ki, Kerbelâ’da İmam Hüseyin’in (ra) başına gelenleri her gece yeniden gözden geçirmemiz, başımızdaki dertlerin gözümüze daha önemsiz görünmesini sağladı. Yedinci gece hep beraber zikir çekerken, Kerbelâ’da İmam Hüseyin (ra) ve ailesinin halkasından yayılan parlak bir ışık gördüm. Ertesi gün, tekkenin hemen yakınındaki tepeden aşağıya doğru yürürken, muazzam güzellikteki rengârenk sisin güneşin ışıklarını öptüğüne ikinci kez şahit oldum.

V

Şeyh’in planladığı ve koordine ettiği acil durum tatbikatında, X şehrinde gecenin geç saatlerinde gerçekleşen bir nükleer reaktör kazası etrafında gelişen olaylar simüle ediliyordu.

Kazanın nedeni, sistem arızası ve teknisyen hatasıdır. Bunların sonucunda patlamalar olur, reaktörün koruyucu kabında çatlaklar oluşur ve radyoaktif parçacıklar ve gazlar çevreye salınır. Birkaç saat sonra, devlet başkanı olayı ulusal felaket ilan eder ve bölgenin yetmiş iki bin sakini tahliye edilir. Çağrı merkezleri yoluyla, kurtarma operasyonlarında talep edilen destek birimleri bölgeye sevk edilir. Ama ertesi sabah gerçekleşen patlamada yüzlerce asker ve kurtarma görevlisi yaralanır ya da radyasyona maruz kalır. Civardaki bütün hastanelere ve acil destek hatlarına çağrılar gelmektedir. İşte X şehrindeki tatbikat bu noktada başlar. Hastaneye tedavi için yüz kırk altı yaralı asker getirilir ve X Şehri Hastanesi’nde acil eylem planı devreye sokulur.

Seminer hazırlıklarına katkıda bulunmuş müridler olarak, hepimiz tam bir gün süren bu tatbikata da katıldık. Bu tatbikat yoluyla, bütün bir şehir ve civardaki mahalleler aynı felaketten muzdaripken, hastaneye tedavi için yüzden fazla yaralı insanın getirildiğini görmenin ne menem bir şey olduğuna bilfiil şahit olma imkânı bulduk. Şahit olduğumuz bu simülasyonda hasta rolü yapan kişilere yapılan makyaj o kadar başarılıydı ki, yaraları gerçekmiş gibi görünüyordu. Yaralılar ve onları tedavi edenler, sanki gerçekten de bir felaket olmuş gibi hareket ediyorlardı. Talim sırasında gördüğümüz yaralanmalar o kadar vahim ve sarsıcıydı ki, bu yaraların makyajdan ibaret olduğunu bilmemize rağmen, kalbimiz gördüklerimize güç bela dayandı. Fakat bu yaralara hem tesirli hem de müşfik bir şekilde nasıl müdahale edilebileceği de bir o kadar büyük bir yetkinlikle bize gösterildi.

Simülasyonun tıbbî müdahale kısmında; acil tedavi, yaralıların sınıflandırılması, felaketzedelerin

maruz kaldığı radyasyon dozunun derecesini saptamak için gerekli ölçümlerin yapılması ve hastanenin radyasyona maruz kalan hastalar için hazırlanması gibi bütün mühim konuların ve daha fazlasının üzerinde duruldu.

Simülasyonlu tatbikat olağanüstü geçti. Bu eğitime katılmak bir ayrıcalıktı, özellikle de, Şeyh bizi bu tatbikata, hizmetimizin mahiyetini ve kapsamını daha iyi idrak edelim diye dâhil ettiği için. Bu amaçla, profesyonel uzmanlık alanında kendisine iştirak etmemize müsaade etti. Bizleri etraflıca ve hakkını vererek kavramaya davet ettiği seminer konularının ehemmiyetini ilk elden gösterdi. Her bir yaralıyı, sağlık görevlisini ve müridi, canlı bir tecrübenin içine çekti. Bize, nükleer felaket gerçeğini, şayet bir gün başımıza böyle bir felaket gelirse ne yapmamız gerektiğini bilecek kadar yakından görme fırsatı verdi. Şeyh, bizi yeni bir Tebük Seferi'ne çıkmaya davet etmişti sanki. Belki de bu tecrübe, bazılarımız için, Tebük Seferi'ni anlamaya en çok yaklaştığımız andı.

Şeyh, mahir bir koordinatördü. Oyuncular, yaralılar, sağlık personeli ve eğitmenler olarak gruplandığı askerî personelin kabiliyetlerinden en iyi şekilde istifade etmeyi bildi. Aynı durum, hastanenin acil ekibi ve biz, yani simülasyona şahit olan müridleri için de söz konusuydu. Şeyh, bizi bu simülasyona davet etmek suretiyle önümüze, eğitimimizi, ilgi alanlarımızı ve kabiliyetlerimizi eğitmenler, konuşmacılar ve koordinatörler olarak kullanabileceğimiz yeni mecralar açmıştı.

Baharın sonlarına doğru bir öğleden sonra hangâhımızda yaptığımız bir toplantıda şu sözleri söyleyerek bizi bir kez daha kendi kendimizle mücadele ve cenk etmeye sevk etti: “Sizden, bütün dünyayı ilgilendiren küresel meseleler üzerine çalışmanızı istiyorum. Tarihsel konulara olduğu kadar güncel meselelere de hâkim olmanızı istiyorum. Halkamızın müridleri olarak sizlerin, gözlerinizi açıp dünyanın içinde bulunduğu duruma bakmanızı istiyorum. Bunu yaptığınızda göreceksiniz ki yozlaşma, bugüne kadar hiç olmadığı kadar ciddiyet arz ediyor. Bizler, bu durum karşısında ancak Allah'ın inayetine bel bağlarız.”

İki ay sonra, dördüncü seminerimizi gerçekleştirdik. Şeyh, önceki seferlerde programı, *Nükleer Çağın Küresel Sorunları* adlı bir konuşma ile başlatmayı âdet edinmişti. Ancak dördüncü seminerde, âdetini bozarak, derse başlamadan önce seminere katılan müridlerle sıradışı bir sohbet yaptı. “Mesele furkan ya da bir başka deyişle ölçüt meselesidir” dedi. “Furkan hakkı batıldan, helâli haramdan ayırandır. Şeytan, hakkın karşısında olan her şeyin içindedir.” Şeyh, derse geçmeden evvel çift kutupluluk ilkesinden ve madde ve anti-maddeden söz açtı.

“Şeytan, elektromanyetik darbeyle ilgilenir” dedi. “Enerji ve ruhlar âlemdir onun âlemi.” Bu noktada bir parantez açarak yanıkların deri üzerindeki tesirine, ateşi nasıl algıladığımıza ve sinir reseptörlerinin işlevine temas etti. “Ateş kayaları çatlatır” dedi, Kur'ân'ın şu ayeti zikrederek: “Cinleri de dumansız ateşten yarattı” (**Rahmân: 15**). Yâsîn Suresi'nden bir ayeti de zikretti: “*Ve nufiha fîs sûri fe izâ hum minel ecdâsi ilâ rabbihim yensilûn*” (**Yâsîn: 51**). Bu ayette, Sûr'a üflenmesinin ve insanların kabirlerinden çıkarak Rablerine doğru koşmalarının anlatıldığını söyleyerek “Peki ölümler nasıl olur da bu sesi duyarlar?” diye sordu bize. “Hiç kuşku yok ki, duyan ruhtur. Ruh, maddî bir varlık olmadığından, başka bir enerji formuna verdiği tepki, aşına olduğumuz şekilde kulağımızla işitmekten çok daha hassas ve güç algılanır bir tepkidir.”

Şeyh, bu noktada, sohbetlerinde sık sık yaptığı gibi, söz ettiği konunun içine başta alakasızmış gibi görünen bir fikir sokuşturdu: “Ormanda, kırılan bir dalı başka hiçbir şey fark etmese de, rüzgâr fark eder. Hava, dalın çıkardığı sesle titreşir ve böylelikle hareket etmiş olur.” Daha önce ormanda kırılan bir dalın, kimse orada olmasa dahi işitilip işitilmeyeceğini sormuştu. “Ayda kaya çatlar mı?

Çatlarsa sesi duyulur mu?” diye devam etti. “Eğer astronotlar o esnada orada, ayın yüzeyinde duruyor olsalar bu sesi duyarlar mı?”

Şeyh, bizi âdeta soru bombardımanına tutmuştu, sürekli yeni bir bahis açıp duruyordu. Bizi o kadar sorguladı ve o kadar zorladı ki, sonunda sorularına hiçbir mânâsı olmayan cevaplar vermeye başladık. Pek çoğumuz, sözcüklerle ifade ettiklerimizin ne mânâyâ geldiğine dair en ufak bir fikrimiz ya da bâtinî hakikatlere dair hiçbir farkındalığımız olmadan cevap veriyorduk. Buna rağmen Şeyh dur durak bilmiyordu. Sorularına Müslümanca mantık yürüterek cevap verdiğimizizi söyledi. Hemen sonra da fiziğin, güneşte meydana gelen nükleer patlamaları duymamızı mümkün kılıp kılmadığını sordu. Bizi, güneşte hakikaten de nükleer patlamaların olduğunu söyleyerek bilgilendirdi. Sonra da bu patlamaların ses çıkarıp çıkarmadığını sordu.

“Bütün bunlar, derse başlamadan önce tarif etmemiz gereken şeyler” dedi Şeyh. “Aydaki kayalar çatladığında, çatlağın içinden dışarıya enerji salınır. Sonra da toz çıkar. Ayın üzerindeki çatlamalara sebep olan şey sıcaklık değişiklikleridir.” Şeyh, fiziksel ve fiziksel olmayan radyasyondan bahsediyordu. Parçacıklardan ve dalgalardan, kızıl ötesi dalgaların aşırı kısa, mor ötesi dalgaların da çok uzun olduğundan söz ediyordu. “Ama dalga spektrumunun büyük kısmı algı ötesindedir” dedi. “İnsanın neyin var olduğunun farkında olması için göze ya da kulağa ihtiyacı yoktur.”

Sonra, ses meleği olan İsrail’den bahis açarak sürdürdü konuşmasını. Kâinattaki dört kuvveti sayıp sayamayacağımızı sordu. “Bunlar, zayıf kuvvet, güçlü etkileşim, yerçekimi kuvveti ve elektromanyetik kuvvettir” dedi. Ardından, başka âlemlerin minyatür hâllerinden ibaret olan âlemlerin varlığından söz etti.

Cebrail, İsrail, Mikail ve Azrail’den (Allah’ın selâmı üzerlerine olsun) söz ettikten sonra, bu meleklerin ifa ettikleri vazifelerin fiziğin diline tercüme edilebileceğini ifade etti. Bu meleklerin sırasıyla, Allah’tan gelen vahyi peygamberlere nakletmek, zamanın sonu gelip çatığında Sûr’a üfleme, bütün kâinatta yağmur ve fırtınalarla ilgilenmek ve ecel geldiğinde ruhu teslim almakla vazifeli olduklarını söyledi. Daha sonra arka arkaya şu soruları sordu: “Gezegenlerin düşüp dağılmasını engelleyen şey nedir? Mikro ve makro sözcükleri bizi neden alakadar eder?” Cevap vermeksizin, Şeytan’ın adlarından olan Lucifer kelimesinin anlamını bilip bilmediğimizi sordu. “Lucifer, parlak ışık demektir” diye kendi cevap verdi. “Tıpkı, Azazel gibi (İblis’in kovulmadan önceki adı). Bu bize gösteriyor ki, fizik ilmi meleklerin ve Şeytan’ın fiillerinde mükemmel bir yansımasını bulmaktadır.”

Bu sohbet üzerine derin derin düşündüm ve sohbetin mânâsının kalbime intikal etmesi için çabaladım. Şeyh’in dersinden çıkardığım fikirlerden biri şuydu: İnsanoğlu, bencil çıkarları uğruna atom çekirdeğinden enerji elde ediyordu. Hâlbuki bunu yaparak neye davetiye çıkardığının bir farkına varsa, bir daha nükleer enerjinin n’sini ağzına almazdı.

VI

Dördüncü semineri de başarıyla kotardıktan sonra, bir sonraki seminer için hazırlıklara başladık. İkinci sene seminerlerimiz sürmekteyken, Şeyh bana gözümü hayli korkutan bir ödev verdi: Radyasyon kazalarında ve nükleer savaşta insanların radyasyona maruz kalarak yaralanmaları üzerine bir makale yazacaktım. Bu gibi ödevleri her zaman baş koyduğum manevî yolun ya da düzenlediğimiz programların bir gereği olarak ifa ediyordum. Fakat, ne zaman böyle bir ödev üstlensem, ödevden şahsî bir ders çıkarmama vesile olan bir tecrübe de yaşıyordum. Manevî yolda ilerledikçe, irşadla gitgide daha büyük bir sıklıkla göz göze gelmeye başladım. Başımı nereye çevirsem irşad, var

oluşumun derinliklerinden başka âlemlere özgü, tarifsiz güzellikteki bir volkandan çıkan lav ve kıvılcımlar misali önüme saçılıyordu.

Bu tecrübelerden biri, oğlumla beraberken başıma geldi. Oğlum o zaman sekiz yaşındaydı. Eski Mezarlık dersinde anlattığım gibi Allah yazılı ağaçları görmüş ve daha sonra, bu ağaçları görmesi için bir gündüz vakti oğlumu da mezarlığa götürmüştüm. Ağaçların karşısına geçip durduğumuzda oğlum bana hayretle tebessüm ederek şöyle dedi: “Biliyor musun babacığım? Artık her ağaçta Allah’ın ismini görüyorum.” Oğlumun verdiği tepki, insanlarda öğrenme sürecinin nasıl gerçekleştiğini gözler önüne seriyordu. Bize bir şey işaret yoluyla gösterildiği zaman, bir anda onu daha iyi görmeye başlarız. Mesela, arkadaşına şöyle sorarsın: “Karşımızdaki düzlükte duran şu erkek çocuğunu görüyor musun?” Arkadaşın şöyle der: “Hayır, görmüyorum.” Sonra şu soruyu sorarsın: “Binanın hemen yanındaki ulu meşe ağacını görüyor musun?” Arkadaşın “Evet” der. Sen de, “Şimdi, gözlerini ağacın gövdesinden sola ve aşağı doğru kaydır” dersin. Arkadaşın da, “Hah, işte şimdi gördüm çocuğu!” der. İşte bu anlattığım örnekte oluğu gibi, bir şeyi işaret etmek insanın o şeyi görmesine yardım eder. Ne var ki, görebilmek için kişinin, Allahü Teâlâ’nın ona verdiği manevî gayret gücüyle asgarî düzeyde de olsa gayret etmesi gerekir. Ne kadar gayretli olduğumuz Cenâb-ı Hakk’la bizim aramızdadır. Çoğumuz, şayet kendimize karşı dürüst olmayı başarabilirsek ne kadar himmet sahibi olduğumuzu ya da olmadığımızı bilebiliriz. Eğer ihlâsla kendimize dair manevî bir farkındalığın peşine düştüysek, neleri arzu ettiğimizi ve hayatta neyi aramaya heveskâr olduğumuzu ayan beyan görebiliriz.

İki aylık bir çabanın ardından bir yaz sabahında, saat altıda, Şeyh’in benden yazmamı istediği makalenin büyük kısmını tamamlamış vaziyetteydim. Geriye sadece son rötuşlar kalmıştı ancak tekkemizi ziyarete gelen bir müridi karşılamak için arabayla kırk dakikalık bir yolculuk yapmam gerekiyordu. Nedense kendimi pek iyi hissetmiyordum. Kendimi âdeta sürükleyerek evden çıktım. Otoyolda direksiyon sallarken, bir anda sanki bir hastalık rüzgârı esti ve estiği gibi bana musallat oldu. Bu epey garip bir hastalıktı. Hissettiğim, şiddetli bir mide bulantısı, nefes darlığı, kalp çarpıntısı ve baş ağrısıydı. Çok geçmeden, akut radyasyona maruz kalan hastaların gösterdiği bütün belirtileri gösterdiğimi fark ettim. Bir hafta boyunca, bu duruma mânâ vermeye çalıştım. Sonuçta anladım ki, Hiroşima ve Nagazaki’de radyasyonun insanlara verdiği zararları zihnimde evirip çevirirken bu insanlarla aramda öyle kuvvetli bir manevî rabıta hâsıl olmuştu ki, onlar gibi hissetmeye ve onların fiziksel tecrübelerini yaşamaya başlamıştım.

Tam bir haftadır içimde çalkalanmakta olan her şey, arabayla otoyolda ilerlerken bir anda içimden taşıvermişti. Geri dönmek aklımdan geçmedi değil, ama içimden gelen sese kulaklarımı tıkayarak yola devam ettim. Birkaç dakika sonra mide bulantım dayanılmaz bir hâl aldı, mecburen arabayı yolun kenarına çektim. Arabanın kapısını açar açmaz istifra ettim. Aşağı sarkmış öğürürken, aklımdan nedense az sonra bir polis aracının beni görüp duracağı fikri geçti. Aracının içinden çıkacak memurun benden alkolmetreye üflemini isteyip istemeyeceğini merak ettim. İçim dışıma çıkmış bir hâlde yol kenarındaki çakıllara bakarken, bir ses işittim: “Biliyoruz, verecek daha fazla şeyinin olmadığını sanıyorsun, ama sen ortadan kayboluncaya ve geriye sadece ben kalıncaya kadar senden istemeye devam edeceğiz.”

Bu ses, bana bahşedilen hayatın nasıl bir hayat olduğunu fark etmeme vesile oldu. Sınırları sürekli zorlanan ve her daim beklenmedik olaylara gebe bir hayattı benimkisi. Bu sebeple, gidip müridi almak için yeniden yola koyuldum ve rahatsızlığım hâlâ devam ettiği hâlde, dönüş yolunda da arabayı ben sürdüm. Dönüş yolunda mürid bazı sureleri tekrar tekrar okuduğu için ruhum huzur buldu. Eve

geri döndükten sonra bir süre istirahat ettim, ama evvelâ, yazdığım makalenin bilgisayar çıktısını aldım. Son rötuşları yaptım, ama rahatsızlığım dikkatimin dağılmasına neden oluyordu; yaptığım tashihleri, daha önceki gibi titizlikle bilgisayardaki dosyaya aktarıp kaydedemedim.

Öğle namazını eda etmek için ayaklandığımda, Hiroşima ve Nagazaki'deki insanları ve göğüs gerdikleri onca acıyı düşündüm. Hasta olduğu zamanlarda da namazını eda eden sevgili Peygamberimiz Aleyhisselâtüvesselâm'ı yâd ettim. Namazdan sonra yeniden istirahata çekildim. Uzanıp, çatıya vuran yağmur damlalarının sesine kulak kabartmışım ki, karım odaya girdi. Yağmur ve fırtınadan dolayı bilgisayarın kapandığını söyledi. Belgenin kaybolmasından endişelenmişti. Bereket versin ki, makalenin çıktısını almıştım. Belge gittiye bile sadece yaptığım ufak tefek tashihler kaybolmuştu. Gösterdiğim ihtimam ve gayretin Allahü Teâlâ tarafından takdir edildiğini düşünerek O'na hamd ü senâlar ettim. Hafta başında, karımın o dönemde bizimle birlikte yaşamakta olan teyzesi, hava durumunu dinlerken gök gürültülü fırtına olacağına dair bir şeyler duyduğundan bahsetmişti. Belli ki şuurlaltımda, her an yağmur yağmasını beklemiştim. Makaleyi yazdığım hafta boyunca, bilgisayarın başından bir dakikalığına bile ayrılmam gerekse, her seferinde dosyayı dikkatlice kaydetmeye özen göstermişim.

Günün ilerleyen saatlerinde, hangâhımızda bir araya gelmiş olan bir grup müridle birlikte oturup sohbet ettik. Bu sohbet sırasında, çok latîf bir hediyeye mazhar olduk. Önünde oturduğum pencereden, gölün üzerinde alabildiğine uzanan gökyüzünde bir anda göz alıcı bir gökkuşağının peyda olduğunu gördüm. Gökkuşağı öylesine güzeldi ki, herkes onu görmek için verandaya akın etti. Bu gökkuşağı, semadan üzerimize ışıklarını saçan, alabildiğine geniş bir tebessümdü sanki. Allahü Teâlâ'nın gayretlerimizi takdir ettiğinin bir alâmeti addettiğimiz gökkuşağı, hepimizin ruhunu şenlendirdi. Daha sonra Şeyh'e o gün olup bitenler hakkında malumat verdim. Şeyh radyasyon hastalığının belirtilerini göstermemin, mevzu ile derinden alakadar olmamdan kaynaklandığını söyledi. Şeyh'e göre, meseleyi kalbimin derinliklerinde hissedebildiğim için lâıykıyla kâğıda dökmeye muvaffak olmuşum. Radyasyonu konu eden makaleyi yazarken yaşadığım bu hayret verici fiziksel tecrübe, tarikatın yaşayarak öğrenilen derslerinin bir örneğini teşkil ediyordu. Tarikat tecrübesinin, hak yolcusunun şahsî tecrübelerine de aksettiği yadsınmaz bir gerçektir. Geleneksel eğitim büyük bir öneme sahip olsa da, manevî yolda alınan eğitimin penceresi, insanın gözünün önüne önceden aşına olmadığı, yepyeni, taptaze ve coşkulu bir manzara serer.

Ekim seminerinin sona ermesinden kısa bir süre sonra, Şeyh bize Hiroşima'ya atılan bombanın yaklaşık 140.000 insanın canına mal olduğunu hatırlattı. Şeyh'in söylediğine göre, günümüzde dünyanın sahip olduğu nükleer güç, Hiroşima'ya atılan bombanın gücünün bir milyon katına denkti. Bir nükleer denizaltıda 24 silo, her bir siloda da 10 nükleer başlık olduğunu söyledi. Her bir nükleer başlık 50 megatonluk darbe gücüne sahipti. Yani bir Trident denizaltısı, New York gibi 240 şehri dümdüz edebilecek güçteydi.

“Tehlike çanları çalıyor” dedi Şeyh. “Rusya'nın İskandinavya ‘dehşet dengesi’ni⁹ tesis etmek amacıyla çevirdiği entrikalar bu felaketin alametlerinden sadece biri. Ne var ki, dünyanın altı milyon şehrinde her gün ezan sesi duyulmakta ve bu şehirler, dünyadaki bütün nükleer başlıkların toplamından daha büyük bir güce sahip. İçtihat yoluyla edinilen bilgilerden istifade ederek, yaklaşmakta olan nihaî savaşta kim kime hizmet ediyor, ona karar vereceğiz. Bazıları bu savaşa Melhame-i Kübra diyor. En azından ben öyle diyorum.”

Şeyh, iman ile küfür arasındaki çatışmanın had safhada olduğu günümüzde, Peygamber

Aleyhisselâtüvesselâm'a ve Ehl-i Beyt'e muhabbet ve hürmet edenlerin, zahirdeki olayları hakkıyla idrak etmek zorunda olduklarını söyledi. "Nazarımızı bâtına çevirmeden önce, bunu yapmamız (zahir seviyesinde vuzuha ulaşmamız) lâzım gelir. Bu söylediklerim her birinizin şahsî irşadı için de geçerlidir" dedi.

Şeyh bunların yanı sıra, sadece İkinci Dünya Savaşı'ndan bugüne dört büyük çağdan geçtiğimizi ifade etti. Bunlar (1) Nükleer Çağ, (2) Bilgisayar Çağı, (3) Enformasyon Çağı ve (4) Genetik Mühendislik Çağı'ydı. "Bu çağlardan her biri insanlık tarihi açısından, toplamda 40,000 sene süren Taş, Demir ve Bronz çağları kadar büyük bir önemi haizdir" dedi Şeyh. "Besbelli, bir şeyler hayatın akışını hızlandırıyor. Günümüzde o kadar çok bilgiye erişebiliyoruz ki, bu bilgilerin içinde âdeta boğuluyoruz. Bilginin akışı gitgide daha da hızlanıyor... Tıpkı, ilk hareket edişinin ardından gitgide hızlanan bir lokomotif gibi. Dünya hızlanıyor. Arkamızda bıraktığımız kırk sene, tam dört çağa sahne oldu."

Sohbetin ilerleyen bölümlerinde Şeyh, Yecüc ve Mecüc'den bahis açarak şöyle dedi: "Yecüc ve Mecüc'ün devrinde insanlar ateşi bulmuşlar ve demiri işliyorlardı." Bunun ardından gelen istilaların taş üstünde taş bırakmadığı gibi, musallat olduğu yerlerin tarihini yok ettiğini ifade etti ve insanların Zülkarneyn'den nasıl yardım istediklerinden bahsetti. Yecüc kabileleri kuzeydoğudan ve Mecüc kabileleri de kuzeybatıdan gelmişti. Güneşin Battığı Yer'deki halk, Zülkarneyn'den Yecüc ve Mecüc'e karşı korunma talep etmişti. Zülkarneyn onlara bir set inşa ettirdi. Kimleri bu setin, Hayber Geçidi olduğu kanaatindedir. Beş ila yedinci yüzyıllarda, bu geçitten büyük milletler geçmiştir. Bazıları, Çinlilerin akın akın Ortadoğu'ya gelerek Allah'a iman edenlerin yurtlarına yerleşeceklerine inanıyordu. "Buradan çıkarılacak asıl fikir" dedi Şeyh, "insanların aldığı tedbirlerin, şerri uzak tutmaya kâfi gelmediğidir. Allah'ın inayeti olmaksızın, şerrin önüne set çekilemez."

Şeyh, Attar'ın eserinden hareketle bize şöyle bir tavsiyede bulundu: "Bu manevî yolda elbette kayıplar olacaktır. Pek çok kuş geride kalacaktır; hepsi de farklı bahaneler öne süreceklerdir. Bu kuşlardan bazıları bahanelerini allı pullu kelimelerle ifade edeceklerdir. Benim yaptığım, nazarımı bu manevî arayışa çevirip, kuşları, seyahati ve seyri müşahade etmekten ibaret. Vekillerin En Güzeli bize inayet etsin ve bizi istikametten ayırmasın."

Şeyh, Zülkarneyn'in kendisinden yardım isteyen halklara verdiği cevapla alakalı olarak da şunları söyledi: "Bu demir duvar ya da set, insanoğlunu çağlar boyu korumuş ve korumaya devam eden kelâmullahıdır... Eğer biz davamızda muvaffak olamazsak, Rabb-i Rahîm çocuklarımıza merhamet etsin. Bizler, belirsizliğin hüküm sürdüğü bir çağda yaşıyoruz. Eğer ehl-i şer galip gelirse, kıyametin kopması an meselesi olabilir. Bizi geçmişte de mağlup ettiler, ama müminler sağ ve ayakta kalmayı başardılar."

Bu sohbet beni, ıstıraplarla dolu zor zamanlarda sabır ve sebat etmek üzerine derin bir tefekküre gark etti. Tefekkür ederken, Şeyh'in irşad ve rehberliğindeki irfanı ve letafeti de gördüm. Şeyh'in irşad ve rehberliğinden, niyetimiz ve himmetimiz ne kadar hâlis ve kuvvetli olursa o kadar istifade edebiliyorduk. Halkamızın yıllar içerisinde ne kadar tekâmül ettiğini gitgide daha açık seçik görüyordum. Bunlar üzerine düşünürken, Şeyh'e ait hikmetli sözlerden biri geldi yeniden hatırıma, ancak bu sözlerin ne mânâya geldiğini ilk kez bu kadar iyi anlıyordum:

"Onlar, hayatın türlü hâllerini tadararak bir beladan diğerine savrulan insanların arasında, çığa kapılarak gitgide büyüyen bir kartopu misali büyüyorlar. Ruhları, Allah'ın huzurunda, semada tekâmül ediyor. Onların yolu, yuvarlanarak büyüyen bir kartopunun takip ettiği yol kadar dosdoğru

bir yol.”

9 “Dehşet dengesi”: İki süper gücün, sahip oldukları nükleer silahları bir kez kullanmaya başlamaları durumunda, ilk darbeyi hangi tarafın vurduğundan bağımsız olarak, dünyanın sonu geleceği için nükleer savaşın olanaksız olduğuna işaret eden Soğuk Savaş dönemine ait bir kavramdır (çev. notu).

DOKUZUNCU BÖLÜM

AKVARYUM KUARTETİ

Bütün bu hikâyeler ve bunlardan çıkarmaya çalıştığımız dersler zaman zaman başka hadiselerle ve irşadlarla çakışıyordu. Kaleme aldığım ilk Akvaryum Kuarteti'nde (*Su Üstüne Yazı Yazmak* adlı kitabımda) olduğu gibi, bütün dersler benim şahsî irşadımı ve Şeyh'in diğer müridleri ile müşterek faaliyetlerimizi de kapsıyordu. Bazen sohbetlerden çıkardığımız birbiriyle alakalı dersler, hikâyeleri birbirine bağlıyordu. "Gölgeler Koridoru" yılları, küresel nükleer krize dair kaygıların dorukta olduğu yıllardı. Dolayısıyla, bu gibi zor dönemlerde başkalarına hizmet etmek konusu halkamızda sürekli olarak gündeme geliyordu. Kendimi onca ağır hadisenin ve hakkı müdafaa etmek için yapılan onca çağrının altında ezilmiş hissettiğim bir esnada, Şeyh âdeta aklımdan geçenleri ve hissiyatımı okudu. Benim gibi bu hâle düşüp bocalayan bir insanın işe hangi ucundan tutarak başlaması gerektiğini merak ediyordum.

"Neredeysen oradan başlamalısın" dedi Şeyh. Bana kalırsa, kurduğum akvaryum analojisini yepyeni bir seviyeye taşıyordu. Şeyh'le karşılıklı münasebet içinde olduğumuz ilk seneki Akvaryum dersleri esnasında, harabeye dönmüş bir ambarın kalıntılarını toplayıp yakmak üzere ateşin içine atıyorduk. Temizlenmesi gereken kırık kirş ve keresteler hiç bitmeyecek gibi görünüyordu gözümüze. "Gölgeler Koridoru"nun on senesi boyunca ve sonrasında da, yozlaşmış ruhlarımızın ve kültürlerimizin yıkıntılarını temizliyorduk aslında. Gezegenimizin ateşe verilme tehlikesiyle karşı karşıya olduğunu görmek için allâme-i cihan olmaya gerek yoktu. Dünyanın üzerine gitgide daha kesif bir karanlık çökmekteydi ve karanlık çöktükçe giderek daha çok yıkıntı göze çarpıyordu.

"Demek ki Pine Crest, gezegenimizde büyük bir yer kaplamıyor" dedi Şeyh. "Ama bizimle olan mücadeleleri, aynı zamanda karşılaştıkları ilk meydan okumadır. Neredeysen oradan başlamalısın."

I / Pine Crest Entrikaları

Radyasyon konulu beşinci seminerimize hazırlık yaptığımız sıralarda, Şeyh aylardır süren bir ayrımcılık davasında verilen hukukî mücadelenin orta yerinde bulmuştu kendini. Olay, yine Pine Crest adlı küçük güney kasabasında başlamıştı ve mevzu yine John Greene'in, ırkçı önyargıları yüzünden ona saygısızca muamele eden ve ayrımcılık yapan eski patronuyla ilgiliydi. Şeyh davaya müdâhil olmasının sebebini açıklarcasına, "Dr. Martin Luther King'in suikastının bile ayrımcılığa dayandığını kimse kanıtlayamadı" demişti bize. Kaderin cilvesine bakın ki, Şeyh'in eski işverenine, ayrımcılık yaptığı gerekçesiyle açtığı davada müdafî olmak üzere mahkemeye gittiği hafta, Başkan Bush yeni bir Medeni Haklar tasarısını veto etti.

Bu dava hakkında Şeyh'le konuşan müridlerden biri, bir toplantı çağrısı yaptı. Toplantıda bizi davanın vaziyeti hakkında bilgilendirdi. Mahkeme salonunda hazır bulunmasak da davayla yakından ilgileniyorduk. Şeyh bizi düzenli olarak gelişmelerden haberdar ediyor, zaman zaman fikirlerimizi alıyor ve davanın nasıl seyretmesini arzu ettiğimizi soruyordu. Bu suretle, davasına uzaktan da olsa iştirak etmemize ve bu şahsî dava vesilesiyle bir şeyler öğrenmemize imkân sağlıyordu.

Bir keresinde Şeyh'in avukatı, ona olayı mahkeme dışında halletmek istediğini söylemişti. Şeyh, bu öneriyi kabul ederse, beraberinde bazı şartları da kabul etmek zorunda kalacaktı. Buna göre, Şeyh hayatı boyunca bir daha bu davadan ya da davanın herhangi bir veçhesinden katiyen kimseye söz etmeyecekti. Şeyh'ten özür dilenecek ve özürde bazı karakter farklılıklarının bir yanlış anlaşmaya mahal verdiği ifade edilecekti. Son olarak da, Şeyh'e bir miktar para verilecek, alamadığı maaşı ile

mahkeme masrafları da ödenecekti.

Şeyh masaya koyulan bu şartlara, Peygamber Aleyhisselâtüvesselâm'ın hayatından bir misalle cevap verdi. Kureyşlilerin Ebu Talip'e, yani çocukluğunda Peygamber Aleyhisselâtüvesselâm'ın bakımını üstlenerek onu büyüten amcasına yaptığı baskı etrafında gelişen hadiselerden bahsetti. Kureyşliler, Ebu Talip'ten yeğeniyle bağıni koparmasını istemiş, bunu yapmazsa başına geleceklere karşı hazırlıklı olmasını söylemişlerdi. Tehditlere göğüs geremeyeceğini hisseden Ebu Talip, Peygamber Aleyhisselâtüvesselâm'dan geri adım atmasını istedi; şayet geri adım atarsa başına gelecek büyük yıkımdan kurtulabilirdi. Ebu Talip, bu kavgaya müdâhil olmak istemiyordu. Peygamber Aleyhisselâtüvesselâm, amcasının isteğine karşılık olarak kuvve-yi maneviye ile dolup taşan bir sesle şöyle demişti: "Ey sevgili amcam! Allah'a yemin olsun ki, Mekkeliler güneşi sağ elime, ayı da sol elime verseler, ben yine de vazifemden vazgeçmem." Yeğenin sarsılmaz iradesinden etkilenen Ebu Talip, Peygamber Aleyhisselâtüvesselâm'a şöyle demişti: "Mademki hâl böyledir, bildiğini yapmaya devam et. Allah'a yemin ederim ki, seni son nefesime kadar koruyacağım." Ya Rabbe'l-Âlemin, diye düşündüm, irşadının karşısında bir kez daha hayrete ve hayranlığa gark oldum.

Şeyh bize, Kerbelâ'da büyük fedakârlıklar yapıldığını, ancak bunun zorunlu olduğunu, zira İslâm'ın bu gibi fedakârlıklarla ayakta durduğunu da söyledikten sonra, davaya nasıl devam etmemiz gerektiği konusunda fikrimizi aldı. İlginç olan şu ki, biz bir hafta önceden bu gelişmenin olacağını tahmin etmiş ve bu nedenle konuyu mütalaa etmek maksadıyla bir araya gelmiştik. Bizim kanaatimize göre, hiçbir maddî teklif ya da mahkeme dışında dilenecek hiçbir özür kabul edilmemeliydi. Elde edeceğimiz netice ne olursa olsun, bizim için esas olan niyetlerimizi hâlis tutmaktı. Ayrıca, ölçüyü kaçırarak bu neticelerin neler olabileceği konusunda tahminler üretmemeye de kesin olarak karar verdik. Şeyh bize kararımızı sorduğunda, bu kararı zikretmekte birimiz bile tereddüde düşmedik.

Şeyh, sonraki haftanın her gününü mahkemede geçirdi. Şeyh Cemâlî tekkemize gelerek bu süre zarfında Şeyh'e ve halkımıza destek oldu. Şeyh Cemâlî, hakikaten de ona en çok ihtiyaç duyduğumuz ve zor günlerden geçtiğimiz zamanlarda bundan önce de hep yanımızda olagelmmişti. Sağolsun, Şeyh de, sözünü ettiğim hafta boyunca bir mürid aracılığıyla bize sürekli olarak haber göndermek nezaketinde bulundu. Bu şekilde, mahkeme salonunda olup biten her şeyden haberdar olduk.

Şeyh Cemâlî'nin bu dönemde yaptığı ilk sohbetinde cinlerden bahis açması dikkatimi çekmişti. Sohbetinde, cinlerin geçmişte de bugün de üzerinde yaşadığımız dünyanın sakinlerinden olduğunu söyledi. Şeyh Cemâlî'nin anlattığı üzere, bazı cinler doğum yapabiliyorlardı. Aralarında Hristiyanlık, Musevilik, Budizm ve İslâm'ın da olduğu farklı dinlere mensuplardı. Bazı insanlar cinleri görebiliyordu. Peygamber Aleyhisselâtüvesselâm cinlerle konuşurdu. Hatta bazı cinler, Peygamber Aleyhisselâtüvesselâm'la konuştuğundan sonra ihtida etmişti. Bazı cinler ise ona hizmet ve yardım ederdi. Şeyh Cemâlî, cin mevzuuna temas ettiği bu sohbetinde bize iki kamburun hikâyesini anlattı. Bunlardan biri, bir cinin yardımıyla kamburundan kurtulmuştu. Diğer ise, kamburundan kurtulmak bir yana, kendisine verilen talimatlara riayet etmediği için sırtında ikinci bir kambur oluşmuştu.

Şeyh Cemâlî, misafirimiz olduğu sırada bize moral veren hoş sohbetler yaptı. Bu sohbetler, Hazreti Muhammed Aleyhisselâtüvesselâm'ın Ehl-i Beyt'inden ve ashabından verilen misallerle doluydu. Ayrıca, pek çok evliya menkıbesi nakletti bize. Bu evliyalar arasında, geçmişte yaşamış şeyhler ve pirlere de vardı. Şeyh Cemâlî, sohbetlerinde bunların yanı sıra pek çok ilâhiden bahis açtı ve pek çok tasavvufî hikâye anlattı. Aşağıda naklettiğim hikâye, size Şeyh Cemâlî'nin anlattığı hikâyeler

hakkında bir fikir verebilir:

Bir zamanlar sofı bir kadın yaşardı. Bu kadının bir fikr-i sabiti vardı. Ne zaman bir işe koyulacak olsa, şöyle der idi: “Bismillâhirrahmânirrahim. Destur ya Hazreti Pir.” Kadının bu sözleri zikretmesi, imanı kendisine kıyasla daha zayıf olan kocasının tepesini attırıyordu, zira karısı her ne yapacak olursa olsun, bu sözleri büyük bir sadakatle söylemeyi huy edinmişti. Nihayet kocasının sabrı tükendi, artık hışmını ve hiddetini dizginleyemez hâle geldi. “Şayet buna bir son vermezsen, elimden bir kaza çıkacak” diye haykırdı.

Kadın, kocasına şöyle cevap verdi: “Ben senin sadık karınım, ama beni dövsen de öldürsen de bu sözleri söylemekten geri durmayacağım.” Günlerden bir gün adamın aklına, karısını caydıracağını umduğu bir hinlik geldi. İçinde tomarla para olan cüzdanını karısına verdi ve ondan cüzdanını bir yere saklamasını ve muhafaza etmesini istedi. Kadın, cüzdanı ufakça bir kutunun içine sakladı. Kutunun kapağını kapatırken bir kez daha “Bismillâhirrahmânirrahim. Destur ya Hazreti Pir” diye tekrarladı. Kutuyu kilitleyen anahtarı çevirirken de aynı sözleri tekrarladı, ardından anahtarı bir kancaya astı.

Adam gizlice eve geldi, karısına fark ettirmeden cüzdanı kutudan çıkardı. Açıldığı anlaşılmasın diye kutuyu tekrar kilitledikten sonra cüzdanı götürüp kuyuya attı. Daha sonra eve henüz gelmiş gibi görünmek maksadıyla telaş içinde ve nefes nefese bir vaziyette girerek karısından cüzdanı ve içindeki parayı istedi. Kadın anahtarı aldı, her zaman söyleyegeldiği sözleri tekrarladıktan sonra kutuyu açtı. Kutudan ne çıksa beğenirsiniz! Cüzdan ve içindeki bir tomar para! Üstelik üzerlerinden şıpır şıpır su damlıyordu. Bunu gören adam imana geldi, zira karısının cüzdanı ilâhî bir müdahale olmadan bu kadar hızlı bir şekilde bulup yerine geri koyamayacağını biliyordu. Şeyh Cemâlî, bu hikâyeyi, bir insanın kararlı duruşunun şüphe duyan bir insanı inanmaya sevk edebileceğinin kanıtı olarak anlatmıştı bize.

Biz günlerimizi Şeyh Cemâlî ile geçireduralım, Şeyh’in sergilediği direniş, mahkemeye yeni şahitlerin akın etmesine sebep olmuştu. Ama bu da Şeyh’in gözünü yıldırmaya yetmedi. Aksine, “Ne kadar çok şahit, o kadar iyi” dedi. “Bu şahitler bir noktada dengelerini kaybedip birbirlerinin üstüne yığılacaklar.” Şeyh, sözlerine bu denli büyük bir kararlılıkla hareket eden cemaatle iftihar ettiğini de ekledi. Ona göre, şayet bize teklif edilen rüşveti ‘ne kadar para koparsak yanımıza kârdır’ mantığıyla kabul etmiş olsaydık, bu yaptığımız, yaşadığımız ülkede insan haklarına elveda demek mânâsına gelecekti.

Şeyh’i savunan avukatların cesareti kırılmıştı. Ne var ki Şeyh, davayı kaybedeceklerini düşünmeye başlamış olan avukatlarına, ümitsizliğe kapılmanın yersiz olduğunu, çünkü davadan galip çıkacaklarından adı gibi emin olduğunu söyledi. Avukatlar buna pek inanmıyorlardı. Şeyh “Kazanacağımızı hissediyorum” dedi. Ortada ayrımcı muameleyle dair pek çok kanıt bulunduğunu söyledi. Bize de, Peygamber Aleyhisselâtüvesselâm’ın rüyasına girdiğinden bahsetti.

Beşinci radyasyon seminerini, Şeyh’in davasının görülmeye başlamasından hemen önce tamamlamıştık. Müridler sunumlarına gerektiği gibi hazırlanmışlardı, fakat önceki seminerlere nazaran çok az katılım oldu. Şeyh, bu durumu sükûnetle karşıladı ve şöyle dedi: “Sadece hamamböceklerine hitap edecek olsak bile, semineri hazırlamaya ve konuşmaların yapıldığı o salonda bulunmaya değerdi.”

Dava üç hafta sonra sonuçlandı. Şeyh’in avukatları mahkeme salonunda baskın çıkmışlardı. Davada, ayrımcı uygulamalara dair utanç verici kanıtlar gözler önüne serilmiş ve sonuç olarak mahkeme,

Şeyh'e tazminat ödenmesi gerektiğine hükmetmişti. Bu, olağanüstü bir zaferdi. Şeyh'le kısaca konuştuğumda bana davayı takip eden haftasonu bizimle bir araya geleceğini söyledi. Haftasonunda bir günü baştan sona bizimle geçirdi. Beraberce başımızdan geçen hadiseleri ve davayı mütalaa ettik. Ayrıca, Şeyh bizimle Büyük Aşklar ve Küçük Aşklar konusunu ele aldığı bir sohbet yaptı. Bu konuşmanın maksadı ve tavsiyesi esas itibarıyla şuydu: Her zaman için büyük şeyleri küçük şeylerin önüne koymak gerekir.

Mahkemede galip gelmemize rağmen, türlü imtihanlar, dertler ve sıkıntılar peşimizi bir an olsun bırakmadı. Mahkeme kararının üzerindeki mürekkep henüz kurumamıştı ki, Şeyh'in bizden bir kez daha aylar boyunca uzak kalma ihtimali olduğu haberini aldık. Bu haberi almadan evvel Şeyh, cemaate senelerce süren meşakkatler karşısında gösterilen sabırdan ve metanetten dolayı iltifat etmişti. Şeyh, bizi bu süreçte ihmal ettiğini düşünüyordu. Bunu elbette elinde olmayan sebeplerle yapmıştı, ama ona göre bu, bizi ihmal ettiği gerçeğini maalesef değiştirmiyordu. Şeyh'ten başka türlü davranmasını da bekleyemezdik, zira cihad ediyordu. Fakat uzak düştüğümüz zamanları telafi etmek için bize bir halvet takvimi hazırlayacağına söz verdi. Her bir mürid, onun gözetiminde belirli bir süre için halvete çekilecekti. Ne kadar gecikmiş olursa olsun bu fevkalade ümit verici bir haberdir, zira enfüsî hayatlarımızı takviye etmek için Şeyh'ten doğrudan ve şahsî destek alabileceğimiz mânâsına geliyordu.

II / Büyük Aşklar ve Küçük Aşklar

Şeyh, Kılıç dersi döneminde, Mü'min ve Heather'ın yürek burkan destanı hakkında muazzam bir ders vermişti bize. Büyük manevî derinliğe sahip âlicenap bir adam olan Mü'min, karısını çok büyük ve şiddetli bir aşkla, âdeta çılgınlar gibi sevmekteydi. Destanın daha başında Mü'min'den ayrı yaşamakta olan Heather, kırılgan, hassas ve şefkate muhtaç bir kadın izlenimi vermekteydi. Ne var ki Heather, bu görüntünün altında gizlenen bir femme fatale'di.¹⁰ Ne zaman korksa, öfkelenirse ya da incinse, pervasızca davranmakta ve daima ihtiraslarına sığınmaktaydı. Hayatı boyunca aşkı ilk kez Mü'min'de bulmuştu. Ama Mü'min'in aşkının ateşi öylesine harıl harıl yanmaktaydı ki, bundan ürken Heather, yine pervasızca iç dünyasındaki keşmekeşin gem almaz alevlerine atmıştı kendini. Bunu yaparak da, Mü'min'in kalbini paramparça etmişti.

Şeyh, Büyük Aşklar ve Küçük Aşklar'ı ele aldığı sohbette, konuyu dönüp dolaşıp yukarıda hikâyesini naklettiğim Mü'min ve Heather'a getirdi. Bir kez daha, onların, hemen hepimizin içinde kendimizden de bir şeyler bulabildiğimiz derin ıstırabının içine çekti bizi. "Mü'min bir hata yaptı" dedi Şeyh. "Heather, Mü'min'in sandığının aksine, onun büyük aşkı değildi." Şeyh daha evvel, bir erkek ya da kadının eşi için büyük bir aşk olabileceği gibi, pekâlâ büyük aşktan uzaklaştıran küçük bir aşk da olabileceğinden bahsetmişti. "Küçük aşklar, büyük aşklara nispeten daha çok zamanımızı alır ve biz, en çok küçük aşklarımızı kaybettiğimizde ıstırap çekeriz. Büyük aşklarımızı kaybettiğimizde çoğu zaman o kadar ıstırap çekmeyiz, zira bu aşkların boyutundan bihaberizdir. Ama üzerinden biraz zaman geçip de kaybettiğimiz aşkın gerçek boyutunu idrak ettiğimizde derin bir buhranın pençesine düşeriz. Artık çok geçtir; büyük aşkımızı bir daha bulamamacasına kaybetmişizdir."

Şeyh, sözünü ettiği türden küçük aşklara misal olarak insanların katıldığı çeşitli sosyal kulüplerden bahsetti. "İnsanlar, bu kulüplere hayatlarına anlam katmak ya da başka insanlarla münasebette bulunarak hayatlarını zenginleştirmek için katılırlar" dedi ve sözlerini şöyle sürdürdü: "Bunların arasında, örgü, kitap ve aşçılık kulüplerini sayabileceğimiz gibi, kiliselerde düzenlenen sosyalleşme

toplantılarını ve sporla alakalı faaliyetleri de bu kapsamda değerlendirebiliriz. Bu kulüpler ille de sakıncalı olmak zorunda değildir elbette, fakat biz bunları, huzurumuzu kaçıran var oluşsal boşlukları doldurmada kullanıyor ya da Kadir-i Mutlak olan Rabbimizi anmanın, Halıkımıza karşı sorumluluk bilinciyle yaşamanın yerine koyuyorsak, işte o zaman bu kulüpler vakit kaybı olmaktan öteye geçemez. İnsanın zamanını ve hayatını nasıl sarf edeceğine ilişkin tercihi, son derece şahsî ve kalbî bir meseledir. Hangi tercihler bizi tekâmüle, sağlığa ve potansiyelimizi lâıykıyla açığa çıkarmaya götürür? Hangileri bizi anbean büyüyen bir gaflete düşürmeden rahatlatır, hatta derdimize deva olur? İşte bu tercihleri yapmak, ihlâsla hak yolundaki arayışını sürdüren bir insanın önünde duran hayli meşakkatli bir imtihandır.”

Şeyh, Heather’dan ilhamla bir misal daha verdi. Bu misal, uzun yollar aşır görmeye geldiği kişinin kendisine gönülsüzce ev sahipliği yaptığını ve bulduğu her fırsatta yanından ayrılıp bir başkasının yanına gittiğini fark eden bir kişiyle alakalıydı. “Komşunuzu kendiniz kadar sevin” dedi Şeyh. “Ama kendinizi sevmediğiniz müddetçe, kimseyi hakkıyla sevemezsiniz.” Öyle sanıyordum ki Şeyh bu sözlerle, insanın ancak artık sevmeye *ihtiyaç* duymadığı noktada bir başkasını sevmeye başlayabileceğini ve bir başkasının kendisine olan sevgisini hissedebileceğini izah etmeye çalışıyordu. Keza insan ancak gerçekten sevildiğini hissettiği anda, artık sevmeye *ihtiyaç* duymaz oluyordu.

Şeyh, “Gerçekte kimse bizi kayıtsız şartsız ve olduğumuz gibi sevmiş midir?” diye sordu. Daha sonra, hayatımızın ilk haftalarında geceler boyu uykularını bölmemize ve bezimizi kirletmemize rağmen bize duydukları sevgi zerre kadar azalmayan annelerimizin istisna teşkil ettiklerini söyledi. Çoğunlukla kimsenin kimseyi olduğu gibi sevmediğini ekledi sözlerine. İnsanlar birbirlerini olmalarını arzu ettikleri, olmalarını diledikleri, hayal ve talep ettikleri kişiler olarak seviyorlardı.

“İşte bu nedenle korku içinde yaşarız” dedi. “Henüz çocukken, ebeveynimizin istediği mükemmel çocuklar olamamaktan korkarak işe başlarız. Ama mürşidimiz bizi kayıtsız şartsız sever. Peygamber Aleyhisselâtüvesselâm bizi kayıtsız şartsız sever. Cenâb-ı Vedûd bizi kayıtsız şartsız sever. Mürşid, O’nun bizi sevdiği gibi, bizi yargılamadan sever. Keza insanoğluna muhabbeti ve necâtı talim eden Hazreti İsa Aleyhisselâm’ın irşadında da, insanın kendini sevmemesine, olduğu gibi kabul etmemesine, suçlamasına, yargılamasına ve nihayet mahkûm etmesine yer yoktu. Eğer Allah varsa, ki vardır, Ebedî ve Bitip Tükenmez Aşk olarak vardır. Bizi, hatalarımız yoluyla cehenneme mahkûm eden yine kendimizden başkası değil aslında.”

Şeyh’in sohbeti, insanoğlunun yanlış yola sevk edilmiş bu iştiyakının ruhunu yakalayan popüler bir şarkının sözlerini getirdi aklıma:

*Tutuldum mu bir kere
Ebedi aşkın büyüüne
Bir yıldız gibi kayarak
Kapattım mı dünyadan
Cennete giden yolu
Anlarım ki değiliz artık
Uzak köşelerde*

*Erir buzlar yağmur olur yine
Biter aşk, elimde kalır acı yine*

*Yine de gidiyorum, aşkı bulurum diye
Erise de buzlar yağmur olsa yine
Bitse aşk acı kalsa elimde*

Şeyh, son olarak bütün ömrümüzü, kendimizi sevmemek adlı trajedinin başrolünü oynayarak geçirdiğimizden bahsetti. Kendimizi sevemiyorduk, zira ebeveynimiz hoşlarına gitmeyen şeyler yaptığımızda bizi sevmekten vazgeçmişti. Kendimizi sevmiyorduk zira kendimizi bir an için iyi ve kötüye dair ikici düşüncelere boğmuştuk. Kendimizi sevmiyorduk zira ana babamızın, dedemizin, büyükannemizin, arkadaşımızın ya da büyük bir muhabbetle sevdiğimiz bir başkasının beklentilerini karşılayamamıştık... Çoğu kimse zanneder ki, insanın kendisine olan sevgisinin en nefsî ve hodperest tarifi, insanın başkaları yerine kendisini sevmesidir. “Oysa nefis, bizi kendimizi sevmekten alıkoyan şeyin ta kendisidir aslında” dedi Şeyh. “Zaten kendimizi sevmediğimiz için nefis inatla var olmaya devam eder.”

Sonra, konuşmasını şu sözlerle noktaladı: “Şehâdet kâfi değildir. Dur durak bilmeden dünyaya susuzluğumuzu körükleyen güçlere galip gelmek için daha fazla himmete, daha fazla gayrete ihtiyacımız var. Mahbûb-u Ezelî’ye yaklaşmak için dualar ediyoruz, ama O’nu bilmenin O’nu sevmekten geçtiğini unutuyoruz. O’nu sevmenin ilk şartı ise, küçük aşklarımızı terk etmektir. Allah’ın iradesinin tecellilerine mazhar olmak istiyorsak, kendi irademizi bir kenara koymayı bilmeliyiz.”

III / Cin Dersleri

Davanın sonuçlanmasından hemen sonra başka hadiseler vuku bulmaya başladı. Şeyh’e yardımcı olmak için zaman ayıran ve onunla aramızdaki haberleşmeyi sağlayan mürid, Şeyh’in arabasının anahtarlarını kaybetti. Fakat mürid, anahtarları kaybetmediğini, anahtarların sadece gözden kaybolduğunu söyledi. Nitekim daha sonra anahtarlar ortaya çıktı. Aynı mürid, bir başka gün Şeyh’in tembihlediği üzere işten çıkıp onunla buluşmaya gitti. Fakat, beraber arabaya bindiklerinde bu kez anahtar yanlarında olmasına rağmen, araba bir türlü çalışmak bilmedi.

Araba bir müddet öylece durduktan sonra nihayet çalıştı. Şeyh’le mürid, beraberce Şeyh’in oturduğu apartmana kadar gittiler ve arabayı park yerinde bir lambanın yanına park ettiler. Şeyh, arabadan indiğinde arabanın tavanına bir daire çizilmiş ve dairenin içine de 666 sayısının yazılmış olduğunu fark etti. Dairenin çevresine bir de külâha benzer bir üçgen çizilmişti. Arabanın üstünde bunların dışında bazı yatay çizgiler de vardı, ancak bunların mânâsı sadece Şeyh’in malûmuydu.

Şeyh yaşadığı daireye vardığında buraya birilerinin girmiş olduğuna dair belirtiler gözüne çarptı. Cüzdanı, koyduğu yerden farklı bir yerde duruyordu ve evden çıkmadan evvel kapattığı ışıklar açıktı. Şeyh, bu gördükleri üzerine müride vakit kaybetmeden Mavi Pınar Tekkesi’ne gitmeleri gerektiğini söyledi. Tekke, Şeyh’in evine arabayla iki saat mesafedeydi. Tekkeye ulaştıklarında, Şeyh oraya da birilerinin gizlice girmiş olduğunu fark etti. Tekkeye girenler her kimse, kapının önüne yeşil bir vazı koymuşlardı. Tekkenin içindeyse tuvaletin kapısını açmışlardı. Oysa o kapı hep kapalı olurdu. Müride kalırsa eşyaların yerlerini değiştirenler cinlerdi. Mürid, bu düşüncesini Şeyh’le paylaştı.

Şeyh ile mürid, Şeyh’in evine geri dönmek maksadıyla tekkeden ayrıldılar, ancak arabayı yine bir türlü çalıştıramadılar. Arabayı iki kez takviye kabloları ile çalıştırmayı denedikleri halde başaramayınca, yeni bir akü satın aldılar. Nihayet, arabayı güç bela çalıştırabildiler. Şeyh’in evine dönmeleri âdetâ mucize kabilinden bir olay oldu. Eve vardıklarında, bu kez de birisinin kapının kilidini kurcalamış ve levye gibi bir şeyle açmış olduğunu fark ettiler. Mürid, Şeyh’e bunun maddî

âlemede, insanlar tarafından yapılıp yapılmadığını sordu. Bu soru, Şeyh'i cinler hakkında konuşmaya sevk etti. Mürid'e, bir kişinin ya bir şeyin onun oralardan gitmesini istediğini ayan beyan gördüğünü söyledi. Davayla alakalı olaylar bazı güç odaklarının keyfini kaçırmış ve bu güç odakları, durumdan rahatsız ve öfkeli olduklarını Şeyh'in bilmesini istemişlerdi. Şeyh, bunları söyledikten sonra her nedense birden konuyu değiştirdi ve müride şöyle dedi: "Arabadaki sorunun ne olduğunu henüz anlamadıysan evvelemirde öğrenmelisin." Şeyh, karşılaştıkları sorunları baştan sona bir daha zikretti: "En başta anahtarlar kayıptı ama araba çalışıyordu. Ertesi gün, arabaya bir şeyler oldu. Şimdi ise, arabada ikaz lambalarından biri bir türlü sönmüyor." Sonra da, "Bu cinlerin yaptığı bir büyü" dedi.

Müride, bir an evvel oradan ayrılarak bu soruna bir çözüm bulmasını tembih etti. Şeyh, "Arabayı, karanlık güçlerin içine doğru süreceksin" diye ikaz etti müridi. "Arabayı dikkatli sür, çünkü aksi hâlde kazaen birini öldürebilirsin. Arabayı tamir ettirmen gerekiyor, ancak bunun için kimseye para ödemeyeceksin."

Mürid, soruna bir çözüm aramak maksadıyla oradan ayrıldı ve nasıl olduysa, soluğu büyük bir alışveriş merkezindeki bir tamirhanede aldı. Tamirhanede çalışan iki adam, saatin hayli ilerlemiş olmasına rağmen hâlâ çalışıyorlardı. Mürid, onlara arabanın kafasına göre bir çalışıp bir çalışmadığından ve ne yaparsa yapsın ikaz lambalarından birinin sönmeyeceğinden bahsetti. Son olarak da para ödeyemeyeceğini, ama kendilerinden yardım rica ettiğini olanca samimiyetiyle itiraf etti.

Tamirciler, kulaklarına inanamamışlardı. Bir adam, normal şartlarda tamirhanenin çoktan kapanmış olması gereken hayli geç bir saatte gelmiş ve kendilerinden yardım istemişti. Dahası, bu adam, para ödeyemeyeceğini söylemişti. Şaşırtıcı olan şu ki, tamirciler arabaya göz atmayı kabul ettiler. Bir türlü sönmeyen ikaz lambası, tamircilerden biri sigortayı söküp çıkardığında dahi yanmaya devam etti. Tamirci, "Tuhaf" dedi. "Sanırım, bu meselenin kaynağına gitmemiz gerekiyor." Bu arada diğer tamirci saatine bakıp duruyordu. Vakit geç olduğu için kısa yoldan kabloları kesmek istiyordu, ama daha ilgili görünen tamirci bunu reddetti. Sonunda bu tamirci, saatine bakıp duran tamirciden pensesini ödünç istedi. Akünün kutuplarından birinde bir sorun olduğunu keşfetmişti. Alternatörü de kontrol etti, ancak burada bir sorun yoktu. Sonra kutup başını sıktı, ikaz lambası artık açılıp kapatılabiliyordu. Mürid, iki adama da kalpten teşekkür ederek gerisin geri Şeyh'in evine döndü.

Mürid eve geri döndüğünde yorgunluktan uyuyakaldı. Bu sırada Şeyh'in kulağına bazı garip sesler çalındı. Müridin yanına gelerek kâbus görüp görmediğini sordu. Zira müridin uykusunda inlediğini ve çığlık attığını duymuştu. Mürid uyku mahmuruydu. Şeyh, ona arabayla ilgili gelişmeleri sordu. Mürid, arabadaki sorunun insanı hayrete düşürecek bir şekilde çözüldüğünü haber verdi. İkaz lambası artık yanmıyordu.

Mürid uyku mahmurluğunu üzerinden attığında, başlarına gelen olayların iç yüzüne dair ipuçlarının rüyasında kalbine ilham edildiğini fark etti. Artık âlem-i gaybın müspet ve menfi güçlerinin nasıl işlediğini hiç olmadığı kadar iyi anlıyordu. Bunun yanı sıra, dünyadaki zalim insanların ve güç odaklarının zulmün her türünü içinde barındıran faaliyet sahasına ve Şeyh'in neden cihad ederken bize bir şeyler öğretmeyi tercih ettiğine dair kavrayışı da derinleşmişti.

Bu olaydan bir süre sonra Şeyh bize melekler ve cinler hakkında bir ders verdi. Dumansızlık vasfının hem nûrda hem de narda tezahür ettiğini söyledi. Cenâb-ı Hakk'ın buyurduğu üzere, cinler dumansız bir ateşten halk edilmişti. Halık-ı Zülcelâl, hem cinleri, hem melekleri, hem de bu mahlûkatın sahip olduğu güçleri, insanoğluna şehâdet âleminde yalnız olmadığını ispat etmek için yaratmıştı. Her ne kadar melekler insanların ruhlarıyla münasebet kurabilirse de, bu, insanlar ve

cinler arasındaki münasebetten daha ender rastlanan bir durumdu. Gerçi cinler, meleklere nispeten insanlarla çok daha sık temas kuruyordu, ama bu mahlûkattan her ikisi de, ehl-i hakikate, âdetâ attığı her adımda eşlik ediyordu. Şeyh'in naklettiği bir hadise göre Peygamber Aleyhisselâtüvesselâm'ın etrafında o kadar melek olurdu ki, mihrapta parmak uçlarında dururdu. Cinlerin evde eşyaların yerlerini değiştirdikleri ya da insanlara sesler ve renkler vasıtasıyla tesir ettikleri biliniyordu. Habislikler, genellikle kendilerini Allahü Teâlâ'ya teslim etmiş olan cinlerden gelmezdi.

Buraya kadar aktardıklarım, Şeyh'in zikrettiği nice söz arasından seçilmiş bazı ipuçlarıdır sadece. Esas önemli olan, hak yolcularının kendi fikirlerini müşahade etmeleridir. Hakkı arayanlar, nefslerinin isteklerine uymaktan kaçınmalıdırlar. Aksi takdirde, bu temayüller onları karanlık güçlerden gelen telkinlerin cazibesine kapılmaya sevk eder. Şunu bilin ve asla hatırimizden çıkarmayın ki, Kadir-i Mutlak, Hâlık-ı Zülcelâl ve Kudreti Her Şeyi Kuşatacak Kadar Vâsi olan Allah'ın kudretinden başka kudret, O'nun kuvvetinden başka kuvvet yoktur. *Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'l'âhi'l-aliyyi'l-azîm.*

IV / Timur'un Hikâyesi

Nükleer konulu beşinci semineri tamamlamamızdan kısa bir süre sonra, Timur Bey beni telefonla aradı. Şahsen tanıdığım bir şeyhin müridi olan Timur Bey'le görüşmeme vesile olan, karısının, yani Gamze Hanım'ın Şeyh'le tanışıklığıydı. Bir süredir Timur'dan telefon bekliyor ve bana iyi haberler vermesini ümid ediyordum. Nihayet görüştüğümüzde, tasavvuf konusunun ele alınacağı uluslararası bir konferansa katılmamı teklif etti ve teklifini kabul etmem için beni ikna etmeye çalıştı. Timur'a, konferansa elbette katılmak istediğimi, ama evvelâ Şeyhimle bu mevzuu istişare etmem gerektiğini söyledim. Timur, Mavi Pınar Tekkesi'nin yakınlarında halletmesi gereken bir iş olduğunu ve dolayısıyla Şeyh'le bu konuyu bizzat görüşeceğini söyledi. Daha sonra Şeyh'i telefonla arayarak cevabını öğrenecekti. Ne var ki Timur, Şeyh'le bir türlü temas kuramadı. Ona ne işyerinden ne de evinden ulaşabildi. Bir hafta sonra, Gamze Hanım, kocas namına beni arayıp konferans hakkındaki kararımı sordu. Şeyh'le konuşmamış olduğumdan, daveti reddettim. Timur'u daha fazla bekletmek istemediğimi söyleyerek henüz Şeyh'le konuşamadığım için, kendimi daveti reddetmeye mecbur hissettiğimi izah ettim. Gamze Hanım'dan kararımı Timur'a iletmesini ve şayet bu kararım onun canını sıkarsa, hakkını helâl etmesini rica ettiğimi söyledim.

Timur, karısıyla Cumartesi günü yaptığım bu telefon görüşmesinden iki gün sonra, Pazartesi günü yeniden aradı. Telefon geldiği vakit evde olmadığım için, karımla görüşüp, talebini yinelemiş. Karım da ivedilikle Şeyh'le görüşüp Timur'u aramış. Timur'a Şeyh'in kalpten selâmlarını ve şu mesajını iletmiş: "Timur'un arzusu benim için emirdir. Hacı Muhyiddin'in konferansa katılmasına elbette müsaade ediyorum." Görünürde her şey yolundaydı. Karım Timur'a, bundan sonraki aşamalarda yapılması gerekenleri konuşmak için bizzat benimle görüşebileceğini ve ertesi sabah saat sekizde yeniden ararsa bana ulaşabileceğini söylemiş.

Timur, tam zamanında aradı. Ne var ki, keyfi epeyce kaçmıştı. Şeyh'e alabildiğine öfkelenmişti. Onu aptalca oyunlar oynamakla ve ne İslâm'la, ne tasavvufla, ne ilim irfanla, ne de mürşidlerin riayet ettiği adab ve erkânla bağdaştırılabilecek bir tutum sergilemekle suçluyordu. Timur, beni müspet bir insan olarak gördüğünü, ama ne zaman Şeyhimle irtibata geçse, kaçınılmaz biçimde olumsuz hislere kapıldığını söyledi. Şeyh'in unvanını zikretmeyi zül sayıyor; ondan adının arkasına bir "bey" sözcüğü ekleyerek bahsediyordu. Timur'a kalırsa, Şeyhim yolunun üzerindeki dikenli bir çalıdan farksızdı; ya etrafından dolanılması ya da tümünden uzak durulması gereken biriydi. Ona izahatta bulunmaya çalıştım,

ama kulaklarını söyleyeceklerime tıkamıştı. Görüşmenin sonunda konferansla alakalı müşterek çabamızın daha başlamadan bittiğini ilan etti. Gelecekte dilersem onu ziyaret edebileceğimi ve kitabımı okumaktan memnuniyet duyacağını söyledi; fakat telefonu, gösterdiği bu hüsn-ü niyetle hiç bağdaşmaz bir şekilde, öfke ve hiddet dolu sözler söyleyerek kapadı.

Timur’la münasebetim beni birkaç yönden rahatsız ediyordu. Öncelikle, onun Şeyhime karşı apaçık bir muhalefet içerisinde olduğunu biliyordum. Dahası, şeyhi hakkında bildiklerim doğruysa, Timur’un ona karşı da muhalif olduğunu tahmin edebiliyordum. Şeyhinin böyle bir nezaketsizliği tasvip etmeyeceğinden adım gibi emindim. Bana kalırsa, Timur tarikatta fesad çıkarmak için bulunan insanlardan biriydi. Üstüne üstlük, bunu yaparken öylesine mağrur ve öfkeliydi ki. Timur’la yaptığımız görüşmeyi bitirmeden evvel, ona gerçek düşüncelerini lafı hiç evirip çevirmeden ve ayan beyan ifade ettiği için teşekkür ettim. Ayrıca, onun Şeyh’e karşı bu denli olumsuz hislerle dolu olmasının bana ne kadar büyük bir esef verdiğini de söyledim; en nihayetinde hakkında konuştuğu Şeyh, benim Şeyhimdi. Timur, müridlerin müşidlerini nasıl seçtiklerine dair bazı yorumlarda ve tam olarak anlam veremediğim bazı başka imalarda bulundu. Özetle şunları söylüyordu: Görüşmemizin başlarında biraz mahmurdu, henüz kendine gelememişti, ama artık gözünde uykudan eser kalmamıştı. Dolayısıyla, kendini bu kaygılarını benimle paylaşmaya mecbur hissetmişti.

O günün ilerleyen saatlerinde Şeyh’le konuştum. Timur’la yaptığımız telefon konuşmasından haberdardı ve görüşmemizin detaylarını öğrenmek istiyordu. Ona aramızda geçen diyalogu aktardım. Şeyh bana öyle muhabbet dolu bir irşad ve sohbet lütfetti ki, ruhuma sürünerek girmelerine müsaade etmiş olduğum rahatsız edici hisler ortadan kayboluverdi. Şeyh, Timur’la yaptığım telefon görüşmesinin, rahatsızlık verici bir imalar sarmalına girdiğini söyledi. Öte taraftan bana açıkça, Timur’un kendisiyle dengi olarak ilişki kurmak istediğini, ama onun zinhar kendisinin dengi olmadığını söyledi. Şeyh, ona hakikat seviyesinden hitap ettiğinde, Timur cevap verememişti. Timur’un bu sebeple incinen gururu ve kibrinden Şeyh şöyle bahsetti: “Nemrut yüksekte uçtuğu gibi, yüksekte düşer.” Timur’un bundan böyle kendisiyle vekilleri vasıtasıyla görüşmesinin daha uygun düşeceğini söyledi. Şeyh, Sultan Selim’e atıfta bulunarak şöyle dedi: “Bizler hadimü’l-fukarayız, yani fakirlerin hizmetindeyiz. Biz kadim zaman fukarasının ayaklarının tozuyuz.” Belki de insanlar, cihadımızı kaç ayrı cephede sürdürdüğümüzü ya da cihadımızın Schwarzkopf’un¹¹ ya da Saddam Hüseyin’in cenginden daha mühim olduğunu idrak edemiyorlar. Bu gibi olaylar bizi ne alt üst eder, ne de vereceğimiz stratejik kararları etkileyebilir. Biz seleflerimizden bir bayrak devraldık. Onların bıraktığı yerden devam ediyor, ödenmemiş borçlarını tahsil ediyoruz.”

Sonra Timur’un hakikat mertebesinin bana kıyasla hayli aşağılarda olduğunu söyledi. Şeyh’e göre, Timur benim huzurunda hürmetle niyaza durmalı ve ben izin vermediğim müddetçe ağzını açmamalıydı. Şeyh’e, cemaatten birisinin böyle davranıyor olmasından müteessir olduğumu söylediğimde, bana cemaatimizi parçalayan Mafsat Hoca’yı ve takipçilerini hatırlattı. Hoca’nın bize nasıl cepheden taarruz ettiğinden, açık bir çatışma talep eden mektuplar yazdığından ve nezaket ile kabalık arasındaki hududu mütemadiyen nasıl zorladığından bahsetti.

“Peki ya şimdi ne yapıyor ?” dedi Şeyh. “Şeyh olduğunu iddia eden ama hakikatte olmayan bu adam şimdilerde helâl et satıyor!” Bu çerçevede bana, Fetih Suresi’nin kime nasıl muamele etmemiz gerektiğini öğreten son ayetini hatırlattı:

“Muhammed, Allah’ın Resûlüdür. Onunla beraber olanlar, inkârcılara karşı çetin,

Şeyh, bazı hadiselerin insanın şahsî muvazenesine karşı nasıl savaş açtığına işaret ederek, Hallac-ı Mansur’un şu sözlerini aktardı: “Biz bütün bunların üzerinde sükûnetle dururuz.”

Son olarak da, istemediğim takdirde Timur’un müridi olmaya beni kimsenin zorlayamayacağını söyledi. Ben de kendisine bunu zinhar istemediğimi, bana bir mürşidin kâfi geldiğini söyledim. Bu lafım üstüne yüzüne yayılan tebessümle şöyle dedi: “Ne mutlu bize ki, biz Peygamber Aleyhisselâtüvesselâm’ı mürşid bilmişiz.”

Şeyh, Timur’un geri dönüp dönmeyeceği konusunda ne düşündüğümü sordu. Döneceğini düşündüğümü söyledim. Şeyh de benimle aynı kanaatteydi. Timur henüz bizimle işini bitirmemişti; bu nedenle er ya da geç bize tekrar yanaşacaktı. “Ona karşı kibar ve nazik ol. Ancak, herhangi bir vaatte bulunmadan önce Şeyh’in iznini alman gerektiğini açık seçik bir dille izah et.” İlginçtir ki, Timur halkamızdan, olup bitenlerden bihaber olan bir başka müridle temas kurmaya yeltenmişti. Fakat bu mürid Timur kendisiyle temas kurduktan kısa bir süre sonra Şeyh’le görüşmüş ve ona durumdan bahsetmişti. Şeyh bana söylediğinin aynısını ona da söyledi: “Ona karşı kibar ve nazik ol. Ancak, herhangi bir vaatte bulunmadan önce Şeyh’in iznini alman gerektiğini ona açık seçik bir dille izah et.”

[10](#) İlişki yaşadığı erkeklere sonunda büyük sıkıntılar yaşatan çekici ve baştan çıkarıcı kadın anlamına gelen Fransızca ifade (çev. notu).

[11](#) General Herbert Norman Schwarzkopf, Jr. 1991 yılındaki Körfez Savaşı sırasında ABD ordusuna komuta etmiştir (çev. notu).

ONUNCU BÖLÜM

VERANDA

Şeyh'in dervişlerinden biri, Cuma hutbesinde aşağıdaki ayeti Arapça olarak okudu:

“Peygamber, Rabbinden kendisine indirilene iman etti, mü'minler de iman ettiler. Her biri; Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve peygamberlerine iman ettiler ve şöyle dediler: ‘Onun peygamberlerinden hiçbirini diğerinden ayırt etmeyiz.’ Şöyle de dediler: ‘İşittik ve itaat ettik. Ey Rabbimiz! Senden bağışlama dileriz. Sonunda dönüş yalnız sanadır.’”

(Bakara: 285)

Derviş, bu ayetlerin sadece hutbesinin değil tarikatın da belkemiğini teşkil ettiğini söyledi. Ayrıca bana kalemtraşımı çıkarıp kalemimi açmamı tavsiye etti, zira Şeyh ona pek yakında Veranda adında yeni bir derse başlayacağımızı haber vermişti. Şeyh, cemaate tekkeye bir eklenti yapılması talimatını vermişti. Tekkeye camlı bir veranda yapılacaktı ve inşaatı, dervişin hutbeyi verdiği Cuma'yı takip eden haftasonunda başlayacaktı.

Derviş Şeyh'le beraberken, eşiğinde durmakta olduğumuz irşad hakkında bir soru sordu. Dervişin sorusu hatırımda kalmadı. Aklımda kalan, Şeyh'in bu soruya Musa Aleyhisselâm ile onun Firavun'un zulmünden kurtardığı kölelerin kıssasını anlatarak verdiği cevaptı. Şeyh, dervişe irşad olmadan insanoğlunun hayatı herhangi bir maksudu olmaksızın oradan oraya amaçsızca dolaşarak geçirmesinin işten bile olmadığını söyledi. Ayrıca, Musa Aleyhisselâm'a mahsus duyma kabiliyetinden bahsederek, onun kendinden başka herkese tuhaf ve anlaşılmaz gelen sesleri işitip anlayabildiğini söyledi.

Şeyh, daha sonra Hâdî olan Allahü Teâlâ'nın Musa Aleyhisselâm'a ve İsrailoğulları'na denizden ve çölden sağ salım geçmeleri için nasıl rehberlik ettiğinden söz etti. Allah, onlara geceleyin yollarını aydınlatmaları için ateş, gündüz yol göstermek için dumandan bir sütun ihsan etmişti. Allahü Teâlâ, Musa Aleyhisselâm'dan ve İsrailoğulları'ndan Altın Buzagi'nın etrafında gelişen hadiselerde de rehberliğini esirgememişti. Şeyh'e göre, Musa Aleyhisselâm'ı Vaadedilmiş Topraklar'a vasıl olmaktan men eden vesveseydi. Dervişin cemaatimizin vaziyetini ve Mafsat Hoca'nın gelişinden beri tecrübe ettiğimiz nice imtihanları ve sıkıntıları konu edindiği hutbe üzerine tefekkür ettiğimde, Musa Aleyhisselâm gibi bizim cemaatimizi de Vaadedilmiş Topraklar'a vasıl olmaktan men eden şeyin vesvese olduğunu fark ettim.

O sene birkaç ay önce, Ramazan ayında, aynı derviş bir Cuma hutbesi daha vermişti. Derviş bir önceki hutbesinde Hoca etrafında gelişerek cemaatimizi paramparça eden hadiselerle ilgili düşüncelerini bizimle paylaştı. Cemaatimizin bazı mensuplarının Hoca'nın giderken arkasında bıraktığı tortulardan dahi hâlâ ne kadar çok etkilendiklerini fark ettiğinde hayrete düştüğünü söyledi. Bu tortunun özünde, hâlâ müridlerin içini kemirmekte olan sinsi bir vesvese vardı. Derviş, kendisi üzerinden vesvese meselesi üzerine düşünmeye çalıştığından bahsetti. Nefsini yokladığını ve içinde vesvese denen fısıltılarla ittifak eden kuytu bir köşe saptadığını itiraf etti.

Derviş, Şeyh'in Ramazan ayının vesveseler üzerine tefekkür edip, bunları tetkik etmemiz için en münasip ay olduğu, zira Şeytan'ın bu ayda bazı şeyleri yapmaktan alıkonulduğu yönündeki düşüncelerini de nakletti. Kişinin, bu tür sancılı tetkiklerden, enfüsî tekâmül sürecinin bir parçası olarak istifade etmeye çalışması gerekiyordu. Zira insanın kendini acımasızca tetkik etmesi ve

kendisiyle yüzleşmesi, onun tatlı bir enfüsî hayata vasıl olmasının önündeki engelleri kaldırabilirdi.

Derviş, Muhammed Aleyhisselâtüvesselâm'ın miracına ve Asr-ı Saadet'te kâfirlerin arasında bulunan şüphecilere de temas etti. Bu kişiler, Peygamber Aleyhisselâtüvesselâm'ın Burak ile Mekke'den Kudüs'e, oradan da Sidretü'l-Müntehâ'ya, yani kâinatın en üst sınırına kadar gitmesini akla mantığa sığmaz addetmişlerdi. Derviş, kâfirlerin şüpheleri ile Peygamber Aleyhisselâtüvesselâm'ın ashabının fikirlerindeki sâfi vuzuh ve sarsılmaz katiyet arasındaki tezadı gözler önüne serdi. Peygamber Aleyhisselâtüvesselâm'ın yakın dostu ve halifesi Hazreti Ebu Bekir es Sıddîk, "Eğer Muhammed (asm) dediyse, o hâlde doğrudur" derdi. Dostuna ne kadar da güveniyordu! Kalbinde şüpheden eser yoktu.

Dervişin verdiği hutbenin bu kısmı üzerine tefekkür ederken, bizim hedefimizin de bu olması gerektiğini düşündüm. Benim de şahsen hedeflemem gereken işte tam olarak bu, dedim kendi kendime. Şüphenin zerresi bile, faciaya ve hüsrana açılan bir kapıdır. Şüphe, çıkışsız bir labirente, dipsiz bir bataklığa sürükler insanı. İnsan şüpheye gark olduğunda, imanı da kazaen bataklığa dalmış soylu bir at misali batıverir. İmanı saplandığı bu bataklıktan çıkarmanın neredeyse imkânı yoktur. Elde kalan, insanın yüreğini paramparça eden bir hüsrandır. Önümüzdeki zorlu ödev ve aynı zamanda fırsat, tekrar tekrar tevekkül ve itimat etmektir. Tevekkül ve itimatın yolu ise, sadece ve sadece şüphe kapısına yaklaşmamaktan, bu kapıyı aralamamaktan geçer. Şüphe kapısının eşiğinden atlamamak, Mafsat Hoca'ya, Timur'a ve hakikati aramaktan geri duran tüm müridlere verilecek en iyi cevaptır. İnsan manevî yolda daima teyakkuzda olmalıdır. Zira bu basit bir yol değildir. Şeytanî korsanlar ve haydutlar, kimi zaman sırf oyun olsun diye bu yolun yamaçlarına pusu kurup, avare dolaşan ruhları avlamak için beklerler.

Şeyh, insanın kendini şüpheye açmak suretiyle nasıl bir manevî yıkıma uğrayabileceğine dair misaller verirdi ardı ardına. Bu misallerden bir tanesinde, *Drakula* adlı romana ve bu romanın ana karakterlerinden olan Lucy Westenra'ya atıfta bulunmuştu: Lucy'ye penceresini kapalı tutması tavsiye edilir, ama o tavsiyeye kulak asmayarak penceresini azıcık aralık bırakır. Vampir, şüphe misali, şahsen davet edilmediği ve cam açık bırakılmadığı müddetçe bir eve giremezdi. Ne var ki, pencereyi azıcık aralık bulduğu vakit, göz açıp kapayıncaya kadar bütün karanlığı, büyü ve sihirle pencerenin arasından sıyrılıp eve giriverirdi. Tarikat bizi eğitir ve bu vampir gibi kalbimize girmek için bir açıklık kollayan şüphelerden muhafaza eder. *Ûzkurûllallâhe zikren kesîrâ*. Bu ilâhî emre uyarak Allahü Teâlâ'yı çokça zikretmek de bizi şüphelerden korur.

Gerçekten de, kendi içlerinden yükselen fısıltıların tesirine kapılarak yürüdükleri manevî yolda pusu kuran şeytanî güçlere kolay av olan nice mürid vardı. Bu müridlerden ikisi, yaşadıklarıyla bana büyük bir ders vermişlerdi. Bazı bakımlardan nüfuz etmesi güç ve dolaylı olmakla beraber bana derinden tesir eden derslerdi bunlar.

Şeyh, halkamızdaki müridleri, tarikata intisap ederek tasavvuf yolundaki manevî yolculuklarına ilk adımı attıklarında, bu adımın bir nişanesi olarak tekkenin civarına bir ağaç dikmeye teşvik etmişti. Zaman içerisinde büyüyen bu ağaçlar neşvünema bularak muazzam bir letafete mazhar olmalarının yanı sıra, ağaçları diken müridlerin tarikattaki terakkîlerini de temsil eder oldular. Mesela müridlerden biri, hayli narin ve cılız görünen bir ağaç dikmişti ve bu ağaç, ilerleyen senelerde daha da zayıflamış ve daha çarpık çurpuk bir hâl almıştı. Hoca'nın etrafında gelişen olayların ardından, bu ağacı diken mürid baş koyduğumuz yolun münasip bir yol olmadığına dair itirazlarda bulunmaya başladı. "Aklınızdan zorunuz mu var sizin?" dedi. "Daha şimdiden kaç kişinin bu yoldan döndüğünü

görmüyor musunuz? Yol dediğiniz bu şeyi stres kaynağından başka bir şey değil. Üstelik Şeyh'in bu streslerin sebep olduğu hissî ihtiyaçlarımızı gidermeye hiç mi hiç zamanı yok. Bu sebeple ben artık yokum.” Böylece halkamızı terk etti ve diktiği ağaç da onun ardı sıra kuruyarak geride hiçbir iz bırakmayacak şekilde ortadan kayboldu. Ağacı kimse kesmemiş ya da yerinden sökmemişti. Çok sonraları ağacın bulunduğu yere giden birisi, bir zamanlar ağacın durduğu yerde artık yeller estiğini görmüştü.

İkinci müridin diktiği ağaç ise, büyüdükçe daha da güzelleşmişti. Aslına bakarsanız, bu ağaç onu diken müridi gölgede bırakacak kadar güzelleşmişti. Bu mürid, sufi halkasını entelektüel bir kulüp, Şeyh'i de kendisiyle beraber sosyalleşebileceği bir arkadaş telakki ediyordu. Beklentileri boşa çıkınca, memnuniyetsizliği gitgide arttı ve bize karşı mesafeli durmaya başladı. Her nedense meselesini Şeyh'le şahsen konuşmaya gönlü olmayan bu mürid, tasavvuf yolunun sahte bir yol olduğunu ima etmeye ve orada burada, Şeyh'in ve müridler halkasının hakikî kardeşlik bulmak ümidini nasıl boşa çıkardığını anlatmaya başladı.

Bu şikâyetlenmeler, mesele yüz yüze konuşularak çözülmediği için bir sene kadar sürdü, tâ ki Şeyh, müridin diktiği ağacın kesilmesini emredene kadar. O zamana kadar Şeyh'in buna benzer bir şey istediği ne duyulmuş ne de görülmüştü. Pek çok mürid şaşkına dönmüştü, ama hiç kimse en bir ufak yorumda bulunmadı. O sıralarda tekkede bir misafirimiz vardı. Müridlerden birinin arkadaşı olan bu kişi, İslâm'ı yakından tanımak gayretindeydi. Misafirimiz, ağacın kesilmiş olmasından esef duyduğunu ve ağacı, dışarıda kesilip düştüğü yerde öylece yatıyor vaziyette görmeyi içinin kaldırmadığını ifade etti. Mürid, arkadaşının bu söylediklerine son derece mânidar sözlerle karşılık verdi. “Ağaç için üzülmene gerek yok; illâ üzüleceksen de asıl kendin için üzü” . “Gün gelip de senin kendini bu ölen ağacın temsil ettiği türden bir şeyin göbeğinde bulmaman bundan katbekat önemli. Zira insanı Allahü Teâlâ'ya karşı sorumluluk bilinci içinde yaşamaktan alıkoyan bir hayat tarzını tercih etmek, hüsrandan başka hiçbir şey getirmeyecektir. Ağaçlara gelince, onlar her gün kesilir, evler ve gemiler yapılabilir, kâğıt üretilir, diyor. İnsanlar evlerini ısıtabilirler ve yemek pişirebilirler diyor.” Daha sonra, mürid ile arkadaşısı arasında geçen bu konuşma üzerine tefekkür ederken, Yunus Emre Hazretleri'nin bir şiirinden şu dizeler geldi hatırıma:

Kuru ağacı n'iderler kesip oda yakarlar

Her kim âşık olmadı benzer kuru ağaca

Ağaç meselesi çetrefilli bir meseleydi. Bir ağaç kuruduğu vakit yapılması gerekenin bu ağacı kesip ateşe atmak olduğunu herkes bilir. Gelgelelim, kesilen bu ağacın cemaatin üzerinde ne büyük bir etkide bulunduğu kendi gözlerimle gördüm. Gözlerimi zahirî dünyaya kapadığımda, kardeşlerim addettiğim müridlerin kalplerinde, bu ağaçla aynı kaderi paylaşma korkusunun yer etmiş olduğunu gördüm. Bunu öylesine somut bir şekilde hissettim ki, âdeta uzansam dokunabilecektim kalplerindeki bu korkuya. Bu tefekkür sırasında, Şeyh'in dervişe neden Musa Aleyhisselâm'dan ve hürriyetine kavuşturmak istediği, ama kalplerindeki vesveselerden ötürü amaçsızca dolaşmaya mahkûm olan İsrailoğulları'ndan bahsettiğini de daha iyi anladım. Fikrimce Şeyh, her bir müridi kendi ağacının da devrilmiş olabileceği ihtimali üzerine düşünmeye davet ediyordu, ama bu davetten maksadı onlarda korku ya da ümitsizlik uyandırmak değildi. Öyle sanıyorum ki Şeyh bize nasıl dalları göğe doğru uzanan, ulu ağaçlar olabileceğimizi talim etmek istemişti.

Şeyh'in, kesilen ağaç hâlâ dışarıda öylece dururken yaptığı sohbetlerden bir diğeri de yine manevî âlemimize nüfuz ederek bizi aydınlatan, alabildiğine faydalı bir sohbetti. Bu sohbeti Şeyh Tusî'nin

sözlerini naklederek açtı: “Kendime kendi gözlerimle nazar ettiğimde, yalnız kendimi gördüm. Kendime Allah’ın nazarıyla baktığımda, yalnız Allah’ı gördüm.” Bu sözlerden hareketle bize “Aramızda kaç kişi, muntazaman kendine Allah’ın nazarıyla bakıyor?” diye sordu. Sonra bizi ihtar ederek şöyle dedi: “Sıkı sıkı sarıldığınız o dogmatik düşüncelerinizi bir kenara bırakarak düşünce tarzınızı baştan aşağı değiştirinceye kadar kendinize Allah’ın nazarıyla katiyen bakamayacaksınız. Esaretin zincirlerini kırmalı ve hayatınızda en azından bir kez olsun hücrenizden dışarı adım atarak hürriyeti doya doya solumalısınız! İster Hristiyan olun, ister Budist, isterse başka bir dine mensup olun, Müslüman (Allah’a teslim) olduğunuz sürece mesele yok. Fakat esaret altında olan insanlar Müslüman olmayı arzu ederler mi? İşte işin can alıcı noktası bu.”

Şeyh’in söylediklerinden, hür olduğunu sanan bazı insanların gerçek mânâda köleleşmiş olduklarını, ama maalesef bunun farkında olmadıklarını anladım. Başkaları tarafından köhne fikirlere takılıp kalmak ve kulluğa razı olmakla itham edilen bazı insanlar ise, aslında gerçek mânâda hür olanlardı. Tasavvuf da, insanlara ruhlarının muvazenesini muhafaza etmelerinde ve hem maneviyatı hem de mahlûkatı doğru ve hakikî bir açıdan görmelerinde yardımcı oluyordu.

Şeyh sözlerine Ömer Hayyam’ın bir dizi rubaisine atıfta bulunarak devam etti. Hayyam’ın bu rubaileri, bir testi dükkânında raflara dizili testileri konu eder. Hayyam, rafta öylece duran biçare testileri, testi ustası gelip de bizi kırarsa hâlimiz nice olur, diye düşünür hâlde tasvir eder. “İnsan daha az şüphe duymalıdır” dedi Şeyh. “Testi Ustası’nın halk ettiği varlıkların aleyhinde tasarruf edeceğini düşünmek abesle iştigaldir. Bu hususta, testinin şeklinin ya da renginin ne olduğu da hiç fark etmez. Evet, testilerin arasında zahirde bazı farklılıklar olabilir, ama testilerin hepsi de topraktan halk edilmiştir. Fakat biz olaya kendi pencereğimizden bakarak Testileri Yapan’ın eline bir sopa alıp bütün turkuaz renkli testileri kıracağını söylüyoruz. Siz elbet kendi testilerinizden hoşlanmıyor olabilirsiniz, ama unutmayın ki Ahkemü’l-Hâkimîn’in her hâli sizin en hikmetli hâlinizden fersah fersah üstündür. Âlim-i Mutlak olan Allah, elbette mahlûkatının akıbetinden haberdardır. Şundan emin olabiliriz ki O, kendi tasarımının aleyhine tasarrufta bulunmayacaktır.”

Halkadaki müridler olarak, camlı verandanın inşa edilmesi için neler yapılması gerektiğini görmek ve bir inşaat projesi hazırlayarak bu projenin hayata geçirilmesindeki ilk adımları atmak maksadıyla çeşitli yerlerden yola çıkıp tekkede bir araya geldik. Seneler boyunca elbette birlikte pek çok şey yapmıştık, fakat daha önce tekkenin dışındaki tuvaletten daha büyük hiçbir yapı inşa etmemiştik. Aramızda marangozluk hakkında çok şey bilen mahir bir doğramacı ile elektrik işlerinde çok kabiliyetli olan bir başka mürid de vardı. Bu proje başlayana kadar, aramızdaki bazı müridlerin gerçekte ne kadar kabiliyetli ve hünerli olduğundan bihaberdik.

İşe koyulmak üzere bir araya geldiğimizde tekkenin arkasında, yaklaşık 4 metrekarelik bir alanı kaplayan beton bir zemin vardı sadece. Tekkenin, bu beton alana açılan kapısının hemen yanında da ahşap bir ayakkabılık duruyordu. En azından birkaç senedir, yılın ılık aylarında güneşin tadını çıkarmak için bu beton zeminin üzerinde oturuyorduk. Ramazan ayında itikâfa çekildiğimizde, kimbilir kaç kez sabaha karşı gelip buraya oturmuş ve yıldızlı gökyüzüne karşı sahur yapmıştık.

Şeyh, inşa edeceğimiz verandayı, bu beton zeminden çok daha geniş bir alana yayılacak şekilde tasavvur etmişti. Veranda yaklaşık 17 metre uzunluğunda ve 8 metre derinliğinde olacaktı; üç tarafı boyları bel hizasına gelen beton duvarlarla çevrilecek ve etrafı camla kapatılacaktı. Verandayı kapatmak için, sözünü ettiğim beton duvarlar ile tavanın arasına, içine cam yerleştirilen çerçeveler oturtulacaktı. Ayrıca verandanın karşılıklı iki tarafına monte edilecek olan iki kapı için açıklık

birakılacaktı. Verandanın güzelce bir tavanı ve ahşap zemini, pedavra ile kaplı bir çatısı ve ışıklandırması olacaktı. Bize öyle geliyordu ki, tekkenin bu kısmı bittiğinde hakikaten de harikulâde görünecekti. Diğer teşebbüslerimiz gibi, bu verandayı inşa etme teşebbüsümüz de haddi zatında bir amaç değildi, sadece yeni bir başlangıçtı. Şeyh, bizi hem zahir hem de bâtın cephesinde bir genişlemeye davet ediyordu.

İnşaat hazırlıklarını tamamlamamız üç haftamızı aldı. Müridler, kendilerinden daha usta olanların talimatlarına uyararak toprağı ve taşları küreklemeye koyuldular. Beton zemin parçalandı ve yıkıntılar el arabasıyla taşındı. Alan inşaata hazır hâle getirildikten sonra, el arabasında yeni harç karıldı. Daha sonra, beton bloklar ve ahşap plakalar hazırlanarak yerlerine oturtuldu ki sıra marangozluk işlerine gelsin. İnşaat, o sene sonbaharın sonlarına doğru başlamıştı. Camlı verandayı inşa etmemiz takriben üç ayımızı aldı. Bereket versin ki, inşaat süreci çok uzamadı, zira işe koyulduğumuzda Ekim ayındaydık ve her geçen hafta hava biraz daha soğuyordu. Üstelik tekkede ısıtma düzeni de yoktu. Gitgide ağırlaşan hava şartları, beraberinde başka zorluklar da getirdi: Civar şehirlerden gelen müridler, diğer müridlerden daha uzun yol kat etmeye mecburdular ve zaman zaman bu yolculuğu yapmaktan ve dışarıda, soğuğun altında çalışmaktan kaçınır gibi oluyorlardı.

Bu dönemde, Şeyh’le yaptığımız sohbetler, ruhlarımızın kalburundan elenip incelerek içimize süzölmeye devam ediyordu. Şeyh, bu sohbetlerden birinde bazı müridlerin şeyhlerine isyan etmekten nasıl büyük bir haz duyduklarından bahsetti. Bize şu soruyu sordu: “Aranızda kulağına bir kez olsun isyana davet eden seslerin çalınmadığı kimse var mı?” Bazı müridlerin, “işiten ve itaat eden” diğer müridlerden farklı olarak buyruktan kendilerini sıyırmak için nasıl incelikli manevralar yaptıklarından söz etti. İçimizden yükselerek, bize aşkla verilen buyrukları hükümsüz kılmak isteyen küçük seslerden bahsetti. “Bu seslere kulak verin ve iyice belleyin size söylediklerini” dedi Şeyh. “İşittiğiniz bu sesler, itaat etmeye direnen ve itaati reddeden münafıklarla aynı saflarda yer alır. Biz pek çok hayırlı işe soyunuyoruz, ancak attığımız her adımda karşımıza dikilen bu seslerle yüzleşerek onları susturmazsak, bütün çabalarımıza taş koymaları işten bile değildir. Bizlerin arasındaki ilişki bir ‘ahbap çavuş’ ilişkisi değil. Kimileri lüzumundan fazla teklifsizleşip, asıl niyetlerini unutuyorlar. Sanıyorlar ki Şangri-La’da¹² yaşıyoruz.” Şeyh’in Şangri-La misalini, insanoğlunun zahmet ve cefanın olmadığı, rahat ve sefanın hâkim olduğu ütopya tasavvur edip, bunları nasıl idealize ettiğini anlatmak için verdiğini düşündüm. Şeyh, bu dersi kulaklarımıza batılı fısıldayan sesin bizi istikametten ayırmasına müsaade etmeyeceğimizi umduğunu söyleyerek noktaladı.

Beton blokların ve ahşap plakaların yerleştirilmesinden bir hafta sonra hastalandım. Rahatsızlığım birkaç gün içerisinde gripten zatürreye çevirdi. Bunun üzerine karım Şeyh’i arayıp yardım istedi. Şeyh, acilen doktora görünmemi söyledi; bir de bitkisel bir karışım tarifi vererek bu karışımı okuyup üfleyerek içmemi tavsiye etti. Hasta olduğum süre zarfında, tekrar tekrar şu ayeti okudum: “Biz Kur’ân’dan, müminler için şifa ve rahmet olacak şeyler indiriyoruz. Zalimlerin ise Kur’ân, ancak zararını artırır.” (İsra: 82)

Bu ayetlerin mânâsı, Şeyh’in verdiği tavsiyeler ve yaptığı sohbet üzerine tefekkür ettiğimde, zihnimdeki pek çok düşünce berraklık kazandı. Gördüm ki, Şeyh’in şüphe üzerinde bunca ısrarla durmasının sebebi, iman hak yolcularının manevî hayatlarındaki tekâmülün mihenk taşı olmasıydı. Hak yolcusunun maksudu, şüphenin, içine katiyen sızamayacağı kadar kuvvetli bir imana, yani yakîn mertebesine vasıl olma idi. Şayet hak yolcusu, böyle bir imanî tekâmüle mazhar olacak kadar talihli ise, önünde zahirî âlemden hiç aşına olmadığı manzaralar sunan yepyeni bir pencere açılıverirdi. Bu

sayede, her ne kadar ilk bakışta çelişik gibi görünse de, bazı insanlara tamamıyla lüzumsuz gelen bir şey, mümine kendini şifa ve rahmet olarak takdim ederdi. Keza imansız kişi zahirde lüzumsuz gibi görünen bu şeyi eğilip yerden alsa, bu şey ona sadece hüsrân getirebilirdi. Kur’ân’da, bu konuyla alakalı olarak şöyle buyrulmuştu: “Herkes kendi şekline işler görür” (**İsra: 84’ten**). Bu demek oluyordu ki, kişinin amellerinden elde edeceği netice, onun tavrına ya da karakterine göre şekilleniyordu. Yakîn bir iman, şifa ve rahmete, insanı inançsızlığa sürükleyen şüphe ise, hüsrân üstüne hüsrana gebeydi.

Yeniden camlı verandanın inşasında çalışmaya başladığımda, bu inşaat ve inşaattan çıkarmam gereken dersin ne olduğu hakkında düşündüm. Çok şükür hem inşaat devam ediyordu, hem de tekkeye gelerek inşaatta çalışmaya direnen müridler, isyankâr tutumlarına son vermişlerdi. Farklı bölgelerde ikamet eden müridler, verandanın inşasına el vermek maksadıyla haftasonlarında düzenli olarak tekkeye akın ediyorlardı.

Hava sıcaklıkları gitgide düştüğü hâlde, kar fırtınası olmadı. Aslına bakarsanız, bazı haftasonları gökyüzü son derece güzel ve açık oluyor; hava kuru olduğundan, soğuk o kadar yoğun hissedilmiyordu. Veranda inşaatı sırasında bir ara, birbirimizle sohbet etmeye başladığımızı fark ettim. Böylelikle hem hoş vakit geçiriyorduk, hem de zaman göz açıp kapayıncaya kadar geçiyordu. Üstelik bunlar öyle sathî, içi boş sohbetler de değildi. Mesela, müridlerden birinin boynunda bir ağrı vardı ve sürekli olarak diğer müridlerle istişare ederek bu derdine çare arıyordu.

İmam Hüseyin’in (ra) çektiği ıstıraplarla ve Şeyh’in sohbetiyle alakalı mütalaalarımız neticesinde, ıstırapın belki de “kurtuluşu” bir şey olmadığına mutabık kaldık. Bu, Şeyh’in de açıkça tasdik ettiği gibi kışkırtıcı bir sorgulamaydı. Öte taraftan, o sıralar matemde olduğumuz için, zulüm görmelerine ve büyük ıstıraplar çekmelerine rağmen imanlarını kaybetmeyen bu insanlarla aramızda samimi bir manevî rabîta oluşmuştu. Bunu Cenâb-ı Hakk’ın büyük bir lütfu sayıyorduk.

Diğer müridlerle yaptığımız bu sohbet bana, geçmişte acı çekmiş olanların ve onlarca senedir acı çekmeye devam edenlerin ruhlarına Yasin okumak için ilham verdi. Kur’ân’ın şu ayeti, matem süresince yâd ettiğimiz insanların çektikleri ıstırap ve meşakkatlerin ışığında, benim için çok daha derin mânâlara kavuştu: “*Selâmun kavlen min rabbir-rahîm*” yani “Çok merhametli olan Rab’den bir söz olarak kendilerine ‘Selâm’ vardır!” (**Yasin: 58**).

Şeyh bu süreçte bize sık sık Kerbelâ ovasında vuku bulan savaşın bugün hâlâ devam ettiğinden bahsetti. Her çağda, imana daveti kabul ederek iman bayrağını gelecek kuşaklara taşıyan insanların, hakkı ve insanoğlunun en asil vasıflarını ayakta tutmak için savaşanlar olduğunu söyledi. Şeyh’in yaptığı sohbetler, bir bakıma, bize camlı verandayı inşadan ve meşakkatli mücadelelerle hayata geçirdiğimiz diğer projelerden maksadın ne olduğunu izah ediyordu.

“Cihadın maksadı zafer değildir” dedi Şeyh. “Cihadın akıbeti bilinmez. Mühim olan cihad ediyor olmaktır, cihadın neticesi değil. Başarı, cihadın kendisidir. Zafer, karşı taraf savaş meydanına hangi birliklerini sürerse sürsün, sebat ederek cihadı sürdürmektir. Kişinin niyeti, hem kendine hem de başkalarına cihad esnasında ayan olur. Mücadele, niyetlerimizin aşikâr olmasına, önceliklerimizi yeniden sıraya koymamıza ve imanımızı takviye etmemize vesile olur.”

Mücadelemizin hem şahsî hem de müşterek bir maksadı olduğu böylelikle açıklığa kavuştu. Artık farkına varmıştım ki, her ne zaman hayatlarımızda karşılaştığımız meşakkatler üstümüze üstümüze gelse, Şeyh önceliklerimizi yeniden sıralamamızda bize yardımcı oluyordu. Bu değişim, bize her ne kadar yeni bir mücadele gibi gelse de, aslında bizim ayakta kalmamızı sağlıyordu. Camlı verandayı

inşa ettiğimiz sırada, Şeyh bize bu inşaatın aslında bizim okulumuz olacak daha büyük bir binanın inşası için bir tür alıştırma niteliğinde olduğunu söyledi. Nitekim dediği gibi de oldu. İnşasında çalıştığımız camlı veranda ve diğer yapılar söz konusu olduğunda, amelî açıdan bakıldığında yaptığımız şey, bize barınma sağlayan yapılar inşa etmekten ibaretti. Hâlbuki bana göre inşa etmekte olduğumuz hakikî barınak, Allah'ın rızasını kazanmak için beraberce, ahenk içerisinde hareket etmeyi öğrenmiş olmamızdı... Tıpkı, yekvücut olarak hareket eden organ ve uzuvlarımız gibi...

Son olarak Şeyh, cihad konusunda yaptığı sohbette, müminlerin düşmanlarının aslında farkında olmadan İslâm'a hizmet ettiklerini ifade etti. “Düşmanlarımız, müminlerin tekâmül etmesine vesile olarak dolaylı yoldan İslâm'a hizmet ediyorlar” dedi. “Bilmiyorlar ki, müminlerin tekâmül etmesi, onların mahvını hazırlamaktadır aslında. Allah bizi öyle bir kuvvetlendirsın ki, hiçbir zarar, hiçbir hüsrân imanımızı zayıflatmasın. *Âmin* Rabbimiz, *Âmin*.”

[12](#) Şangri-La: James Hilton'un 1933'de kaleme aldığı “Kayıp Cennet” romanında tasvir edilen hayalî yeryüzü cenneti (çev. notu).

ON BİRİNCİ BÖLÜM

DİRENİŞ

Dava sürecinde çektiğimiz sıkıntıların üzerinden iki sene geçmişti. Okulda, bahar döneminin ilk dersini verdiğim günün akşamında, ofisime bir telefon geldi. Arayan, halkamızdan bir müridi. “Kötü haberlerim var” dedi. “Sa’id vefat etti.” Sa’id, daha iki ay önce, camlı verandayı inşa etmemizde, canını dişine takarak bize yardım eden elektrik ustası dostumuzdu. Henüz kırk ikisi yaşındaydı. Beni arayan mürid, Hakk’ın rahmetine kavuşan sevgili kardeşimizin ruhuna, o gece tekkede kelime-i tevhid zikrine başlanacağını haber verdi. Gelen habere inanmakta güçlük çekiyordum; beynimden vurulmuşu dönmüştüm. Hüzün, hüsrân ve kedere gark olmuştum. Sa’id’in tüm ailesinin, karısının, ana babasının ve kız kardeşinin derin acısını tâ içimde hissediyorum. Zihnimin dört bir köşesinden, ailelerimizle beraber akşam yemeği yediğimiz, Sa’id’le şakalaştığımız ve basketbol oynadığımız zamanlara dair hatıralar sükün ediyordu.

Sa’id’i kaybetmenin cemaatimiz üzerindeki etkisi de beni derinden sarsmıştı. Haberi duyan müridlerin nasıl buz kestiklerini, cemaat olarak bir araya geldiğimiz farklı şehirlerde üst üste defalarca gördüm. Bu beni ister istemez, beş sene önce bu zamanlar, Şeytan’ın ve Mafsat Hoca’nın çevirdiği dolaplarla cemaatimizin parçalanmasından bu yana ne kadar büyük sarsıntılar ve sıkıntılardan geçtiğimizi düşünmeye sevk etti. Çok dertler görmüş ama bütün bu dertlere metanetle göğüs germeyi bilmiştik.

Sa’id’i kaybetmemizden bir gün sonra aldığımız bir haber kanımızı dondurdu... Sa’id bir cinayete kurban gitmişti. İşyerinde rahatsızlanmış ve amirlerinden birisi, hastalığının işiyle alakalı olmadığını söyleyerek ona yardım etmeyi reddetmişti. Amiri, yardım için birilerini aramayı reddettiği gibi, Sa’id’in iş arkadaşlarına da engel olmuştu. Nihayet 911 acil yardım hattı arandığında, olayın üzerinden tam 45 dakika geçmişti. Ambulans geldiğinde, tıbbî müdahale için çok geç kalınmıştı. Şeyh, sonraları, henüz hayattayken de, genç yaşta ölüm alâmetlerinin, Sa’id’in yüzünden okunduğunu söyledi. Fakat elbette bu durum, Şeyh’in, Sa’id’in vefatından dolayı duyduğu derin üzüntüyü zerre kadar hafifletmiyordu. “*Rahmetullahi Aleyhi,*” diyerek Cenâb-ı Hakk’tan onun için rahmet diledi.

Sa’id’in karısı ve annesiyle telefonda görüştüm. Sa’id’e yapılan haksızlığa karşı mücadele vermekte kararlı görünüyorlardı. Gazeteciler cenaze evine akın etmeye başlamıştı. Sa’id’in karısı dert üstüne dertle boğuşuyordu. Sa’id için evvelâ şehirde bir anma töreni düzenleneceği haberini aldım. Daha sonra naaşı uçakla bizim bulunduğumuz eyalete gönderilecek, cenaze namazı için kırsaldaki tekkeye getirilecekti. Naaş Cumartesi akşamı gelecek, Pazartesi günü toprağa verilecekti.

Günün büyük bir kısmını tekkede geçirdim. Akşamüzeri, bir başka mürid, nöbeti devralınca, naaşı almak üzere havaalanına doğru yola koyuldum. Sa’id’in nasıl istifrag edip boğulur gibi olduğunu duymuş, son anlarında neler yaşadığını öğrenmiştim. Kalp krizi geçirirken yanında birileri vardı, ama ne yazık ki bu kişiler onu seyretmekle yetinmişlerdi. İlk yardım eğitimi almış olan amiri de dâhil kimse müdahale etmemiş, kalp masajı yapmamıştı. Aceleyle havaalanına doğru giderken aniden rahatsızlandım. Sakinleşip kendime gelmek için arabayı yolun kenarına çekmeye mecbur kaldım. Çok geçmeden bir kadın polis memuru geldi ve yardıma ihtiyacım olup olmadığını sordu.

Havaalanına benden başka üç mürid daha gelmişti. Bunlardan biri, Sa’id’in en yakın dostlarından olan Emin kardeşti. Ne kadar üzgün olduğu her hâlden belliydi. Birkaç dakika sonra cenaze işleri amiri de geldi ve hep beraber, tekkenin yakınındaki küçük bir kasabada bulunan cenaze evinin yolunu

tuttuk. Cenaze evinde, tabutun üzerindeki ambalajı çıkardık ve tam olarak kapatılmamış bir supabın tabutta bir vakuma sebep olduğunu fark ettik. Bu vakum tabutun kapağında büyükçe bir çukur oluşturmuştu. Kapağı açtığımızda, naaşının zarar görmemiş olduğunu gördük. Tam aksine, hayattayken olduğu gibi güzel görünüyordu, yüzünde dişlerini gösteren bir tebessüm vardı. Meğerse şehirdeki cenaze görevlileri Sa'id'i yıkayıp defin hazırlığı yaparlarken, yüzüne aniden bu kocaman tebessümün yerleştiğini görmüşler. Bu dünyadan göç etmeden önce nasıl tebessüm ediyorsa, şimdi de aynen öyle tebessüm ediyordu.

Sa'id'i son yolculuğuna uğurlamak isteyen eşi dostu kabristana akın etti. O gün orada bulunan herkesin bu ani ölümden ne kadar müteessir olduğu yüzlerden okunuyordu. Cenaze namazı kılındıktan sonra, kabrin başında dualar okudum ve Sa'id'i toprağa verdik. Çukura kürek kürek toprak attık, ama ne hikmetse, mezar bir türlü dolmak bilmiyordu. O güne kadar pek çok yakınımızı kaybetmiştik, ama neredeyse hiçbirinin mezarını örtmek için bu kadar ter dökmemiştik. İşin garibi, toprağa çok sayıda büyük taş ve kaya parçası da karışmıştı. Nedense çukur gözümüze devâsâ görünüyordu. O sırada on iki yaşında olan oğlum bile, çukurun ne kadar büyük olduğunu ve bu çukuru toprakla doldurmanın önceki cenazelere kıyasla ne kadar uzun sürdüğünü fark etmişti. Sa'id'in, vefatıyla, hayatlarımızda ne kadar büyük bir boşluk bıraktığını idrak ettiğim andı bu. Daha şimdiden burnumda tütüyordu. Onu ne kadar büyük bir muhabbetle sevdiğimi aramızdan ayrılanlara kadar fark etmemiştim.

Cenazeden sonra, namaza katılan pek çok kişi bizim eve geldi. Şeyh, öğle üzeri bizi arayıp müridlerden biriyle, Sa'id'in vefatı hakkında konuştu. Kız kardeşlerimizden olan bu mürid, Sa'id'in karısıyla birlikte hizmette bulunurken, onunla epey vakit geçirmişti. Şeyh, anma töreninin nasıl geçtiğini, Şehir Camii'nden ve halkamızdaki müridlerden kimlerin törene katıldığını sordu. Ayrıca, Sa'id'in gözünün açık gitmemesi için bazı adımlar atmamız lâzım geldiğini söyledi. Şeyh'in teklifi, bir sonraki müşterek mücadele için zemin hazırladı: Hakk'ın rahmetine kavuşan kardeşimiz namına hep birlikte mücadele edecektik. Sa'id'in dul karısı bu konuda kararını çoktan vermişti: Kocasını Sa'id için adalet tecelli edinceye kadar yas tutacaktı.

Şeyh'le konuşan mürid, telefonu bana uzattı. Şeyh, hâlimi hatırlıyordu; idare ettiğimi söyledim. Ben de onun hatırlı olduğunu sordum; "Perişan durumdayım... Tek kelimeyle perişan" diye cevap verdi. Sa'id'in ruhuna hatim indirmemizi tavsiye etti. Evimde hâlihazırda kaç kişinin olduğunu sordu. Evde otuz kadar kişi olduğunu, ama hepsinin Kur'ân'ı yüzünden okumayı bilmediğini söyledim. Bazılarının Kur'ân'ın İngilizce mealini okumasının caiz olup olmadığını sordum; "Olur" dedi. Sa'id'in ana babası da dâhil olmak üzere, bütün erişkinler hatme dâhil oldular. Kur'ân cüzlerini aramızda paylaştık. Kendimize düşen cüzleri eşzamanlı olarak okuduğumuz için seslerimiz birbirine karıştı, ama sonuç olarak hatmi o gün indirdik, ilaveten kelime-i tevhid zikri de yaptık.

Daha sonra, Sa'id'in kız kardeşi onu rüyasında gördüğünden bahsetti. Rüyasında Sa'id o aşına tebessümünü takınmış, neşe içerisinde devâsâ bir silindirin içinden kayıyormuş. Bu rüya Şeyh'in Sa'id'le ilgili bir sözünü hatırlıma getirdi: Daha uzun süre yaşasaydı, Sa'id'in bu dünyaya çok büyük hayırları dokunacağını söylemişti Şeyh. Ama bu dilek, kaderinde olmayan bir şeyi, onun hayatına ekleme isteğinden ibaretti elbette.

Sa'id'in kırkı çıktıktan sonra, Şeyh beni halvete çekilmeye davet etti. Şeyh'in bir hangâh kurduğu Chesapeake City adındaki kasabanın yolunu tuttum. Mavi Pınar Tekkesi'ne iki saat mesafede olan bu hangâh, Şeyh'in müridlerini ve hak yolcularını halvete çekilmeleri ya da sürekli yenilerini tasarladığı projelerde kendisine yardım etmeleri için kabul ettiği kuş uçmaz kervan geçmez bir yerdi. Hangâha

Pazar sabahı saat altı sularında vardım. Şeyh'in yaptığı plana göre, halvete bir başka müridle beraber çekilecektim ve bizden önce halvete çekilen iki mürid, bir iki gün içinde oradan ayrılacaklardı. Ramazan ayında olduğumuz için niyetliydik. İftar vaktinde dördümüz beraber orucumuzu açtık. Akşam namazımızı eda ettikten sonra istirahat etmek için köşelerimize çekildik.

Şeyh'i ertesi akşamın geç saatlerine kadar görmedik. Gelip yanımıza oturunca hatırını sordum. Yorgunluğunu üzerinden atamadığını söyledi. Aklım hâlâ Sa'id'e takılı vaziyette, Kitab-ı Mukaddes'te Yâsîn Suresi'ne benzeri bir bölüm olup olmadığını sordum. Şeyh, böyle bir surenin olmadığını, Kitab-ı Mukaddes'in büyük bölümünün vahye değil, ilhama dayandığını ve Kur'ân'ın Son Ahit olduğunu söyledi. Sonra, "Küntü kenzen mahfiyyen" hadis-i kudsîsini zikretti. Allah, bu hadis-i kudsîde şöyle buyuruyordu: "Ben Gizli bir Hazineydim, bilinmek istedim." Bu ifadenin Kur'ân'da geçip geçmediğini soran çok kişi olmuştu kendisine. Şeyh "Bu söz aslında üstü kapalı olarak Kur'ân'ın pek çok yerinde geçer" dedi, "Bâtının ve gaybın zikredildiği her yerde. Kur'ân'daki bazı ayetlerin mânâları gizlidir. Bu âyetler sadece ruhanî bir hayat sürenlere açar kendilerini. Bu âyetlerin mânâsı, bedenlerinin ve hevâlarının hâkimiyeti altında olanlara kapalıdır. İşte tam da bu nedenle kitabında yazdığın şu söz çok önemli: 'Çal tatlı nefsen şiir değildir'. Bu söz, çok sevilen şu ilâhiden bir dizedir:

*Canan gerek sen
Vuslat dilersen
Çal tatlı nefsen
Seyf-i Celâli"*

"Bu ilâhi hakikate ayna tutar" dedi Şeyh. "Vücudu öldürmek... Tek geçerli yol bu... Şayet hakikate bu hayatta nüfuz etmek istiyorsak, vücudumuzu gerçek mânâda öldürmeye mecburuz." Başını iki yana sallayarak sözlerini şöyle noktaladı: "Başka yolu yok."

Akşam namazını eda ettikten sonra, termostatın kapalı olmasına rağmen kaloriferin bir açılıp bir kapandığını fark ettik. Durumu, *zahirî* açıdan tetkik ettiğimizde, daha önce döşeme tahtalarını yerleştirmek için çatı katında çalışırken bir kabloyu ezmiş olabileceğimizi düşündük. Şeyh, aniden durdu ve şöyle dedi: "Sa'id'i arayın." Müridlerden birine, Sa'id'le yakın bir ilişkisi olup olmadığını sordu. "Var, inşaallah" dedi mürid. Bu esnada ben de sessizce orada oturuyorken içimden "Ya Sa'id" diye seslendim.

Bir an için, çatıdan tahtalar yer değiştiriyormuş gibi sesler çalındı kulağıma. Aynı esnada, bodrum katında bulunan kalorifer kazanından gelen bir tık sesi duydum. Çatıya çıktığımda, Şeyh'in bir döşeme tahtasını kaldırmış, tutuyor, müridin de eğilmiş, kabloyla uğraşıyor olduğunu gördüm. Şeyh, müride bir an evvel kabloyu bantlamasını söyledi. Bu esnada bize bir Nasreddin Hoca fıkrası anlattı. Nasreddin Hoca, düşmesin diye bir duvarı tutuyordu. Hoca orada bu şekilde dururken, yanına bir adam yaklaştı ve ona, Nasreddin Hoca'nın nerede olduğunu sordu. Hoca dedi ki, "Sen şu duvarı benim yerime tutuver, ben hemen gidip getireyim onu." Hoca adamı orada öylece bıraktı ve bir daha geri dönmedi.

Şeyh bana Sa'id'e seslenip seslenmediğimi sordu. Seslendiğimi ve bir an için ondan gelen bir cevabı duyar gibi olduğumu söyledim. Bu kez, duyduğumun bir insan sesi olup olmadığını sordu. "Hayır, tam olarak insan sesi denemez" dedim. "Demek istediğim, Sa'id'in konuştuğunu duymadım, ama ona ait olduğundan zerre kadar şüphe duymadığım bir kahkaha çalındı kulağıma."

Şeyh, Sa'id'in elektrik konusundaki bilgisini ve elektrikle ilgili her tür sorunu çözebilme

kabiliyetini methederek onu bir kez daha yâd etti. Ardından Sa'id'in ahirette dünyaya nazaran daha çok kıymet gördüğünü, Allah'ın, onun bu dünyadaki imtihanının nihayet bulduğuna hükmettiğini söyledi. Sa'id'in elektrik konusundaki kabiliyeti hakkında konuşurken, cinlerin farklı enerji türleriyle karşılıklı münasebeti ve meleklerin gücü hakkında bir sohbet açıldı. Bu sohbetten sonra, Şeyh bizden Sa'id'in ruhuna Fatiha okumamızı istedi. “Kardeşimiz zinhar bir münafık değildi” dedi Şeyh. “O, istisnasız her durumda hakikati söyleyen bir adamdı. O kadar ki, insanlar onun açık sözlülüğünden dolayı zaman zaman gücenirlerdi. Kardeşimiz Sa'id, hiçbir vakit bu dünyaya ayak uydurmadı. İşte, şu anda bulunduğu yerde daha çok kıymet görmesinin sebebi de tam olarak bu.” Sözlerinin ardından bize şu soruyu sordu: “Bir insanın ruhu, berzah âleminden çıkarak şu anda bulunduğumuz Roper Sokağı 907 numaraya seyahat edebilir mi?” Kimseden ses çıkmayınca, “Hiç kuşkusuz bunu yapabilir!” dedi. Son olarak da, cinlerle elektrik enerjisi arasındaki münasebetten ve ruhlardan bahsederek meleklerin ve onların hareketlerinin, insanların görüşünü nasıl keskinleştirebildiğini söyledi.

Şeyh, ertesi gün sabah namazında cemaate katılmadı, ama hangâhtan ayrılmadan önce bizimle bir süre konuştu. Oraya geldiğimizde beraber halvete çekilmiş olan iki müridten birinin dışında ciddî bir iltihaplanma olmuştu. Şeyh onun için bir sevk ayarlamıştı. Benden bu müride dış hekimi randevusuna giderken refakat etmemi rica etti. Şeyh'in ricasını kırmadım elbette. Ancak, müridin rahatsızlığı başka komplikasyonlara yol açtı. Yani halvette geçirmeyi planladığım günlerin çoğunu, tedavi sürecinde kendisine destek olmaya çalıştığım müridle birlikte hangâh ile dış hekiminin muayenehanesi arasında mekik dokuyarak geçirdim. Şeyh'in o sabah söylediği sözler beni derin düşüncelere sevk etti: “Şayet Şeyh'in yapmak zorunda olduğu şeyleri bilseler hiçbir mürid onun yerine geçmeyi arzu etmez.”

Müridle muayenehaneye gidip geldikçe, Şeyh'in kastettiği mânâyı idrak eder gibi oldum. Hâlihazırda, Şeyh'in hayatında ne tür meşakatlere göğüs gerdiğine defalarca, farklı olaylar yoluyla şahit olmuşum. Fakat şahit olduğum bir şey daha vardı, rahatsız olan mürid ne Şeyh'in ne de dış hekiminin tavsiyelerine riayet ediyordu. Şeyh, telefonda dış hekimiyle ve benimle görüşmeye epey vakit ayırıyordu, zira mürid telefonda doğru dürüst konuşmayı beceremiyordu. Nihayet müridin dışındaki iltihap iyileşti ve Şeyh, müridin halvetine son verdi. Ona ve onunla beraber halvete çekilen diğer müride yolculuklarıyla ilgili tembihlerde bulunduktan sonra derviş adabı gereğince onlar için dualar etti ve bir an evvel yola koyulmalarını tavsiye etti.

O akşam sohbet yapmadık, ancak Şeyh bana rüyalar ve halvette geriye kalan zamanımı nasıl geçireceğim konusunda bazı tembihlerde bulundu. Ayrıca benden ve halvetteki diğer müridten Mavi Pınar Tekkesi'ne bir ziyarette bulunmamızı ve tekkenin bulunduğu kasabanın camiinde teravih namazı kılmamızı istedi.

Ertesi gün, Şeyh bize sahurda eşlik etti. Bana rüyalarımı sordu; ben de anlattım ve sonrasında, vakti geldiğinde bir müridin de kendi rüyalarının mânâsına vâkıf olup olmayacağını sordum. “Evet, olabilir dedi”, dedi ve sözlerini şöyle sürdürdü: “İnsan rüya görürken, başka bir boyuta geçer. Rüyalar, insanın içine girdiğinde tecrübe ettiği ve hissettiği şeyleri başkalarına tasvir etmekte aciz kaldığı devâsâ bir çukura ya da boşluğa benzer. Kelimeler burada yaşananları tarif etmede yetersiz kalır. İnsan, kendisine müsaade edilmediği için değil, rüya denen o boyutta tecrübe ettiklerini kuşatacak bir dil var olmadığı için anlatamaz gördüklerini.” Şeyh, Cenâb-ı Hakk izin verirse benim de bir gün rüyaların mânâsını lâıykıyla kavrayacağımı söyledi.

Sahurda bana gece boyunca herhangi bir ses duyup duymadığımı sordu. Bu soruya, inlemeye benzer bir ses duyduğumu söyleyerek cevap verdim. “Peki, inleyen adam korku içinde miydi?” diye sordu.

“Hayır”, dedim. Söylediklerimin doğruluğunu tasdik etti. Bu iki soruya cevap verdikten sonra Şeyh’in gözlerinin dolduğunu fark ettim. Şeyh, âdeta o diğer boyutta *yaşıyormuş* ama orada olmanın kendisinde uyandırdığı hissi başkalarına nakletmek imkânına sahip değilmiş gibiydi.

Bu konuşmanın ortasında diğer mürid konuyla ilgisiz gibi görünen bir soru sordu. Sorusu, Şeyh’in bize daha önceden anlattığı bir hikâyeye alakalıydı. Hikâye sık sık tartışan bir karı kocayı ve kadının her tartışmada son sözü söylemesini konu ediyordu. Aslına bakarsanız, bu sorunun ne yeri ne de zamanıydı. Üstelik bu, müridin Şeyh’in sohbetine dikkat kesilmediğini de gösteriyordu. Şeyh de benim gibi, müridin durduk yerde neden bu soruyu sorduğuna akıl sır erdirememişti. Duyduğu hayreti itidalli bir şekilde ifade edince, mürid de olanca samimiyetiyle, durumu izah etmeye koyuldu. Tartışmalarda her zaman son sözü söylemek isteyen bir öğrencisi olduğunu ve bu öğrencisine, Şeyh’in anlattığı hikâyeyi nakletmek istediğini söyledi. Şeyh bunun üzerine sabırlı bir şekilde hikâyeyi anlatmaya başladı:

Bir adam ve karısı sık sık tartışıyorlar ve kadın tartışmaların çoğundan galip çıkıyordu. Kadın bazı tartışmalarda mantığını kullanarak, bazılarında da ısrar ve inadı sayesinde galip geliyordu. Kadının inadı ve kazandığı zaferler, kocasını kelimenin tam anlamıyla çileden çıkarıyordu. Günlerden bir gün, kırdan yaptıkları bir yürüyüş esnasında bir meranın yanından geçerken, bu kez aralarında meranın üzerinde biten otların nasıl kesildiğine dair bir tartışma çıktı. Otlar, adama göre tırpanla, kadına kalırsa makasla kesilmişti. Tartışma bir demiryolu köprüsüne varmalarına kadar boyunca sürdü. Adamın kafası öyle bir atmıştı ki, kontrolünü kaybederek karısını demiryolunun üstünden itiverdi. Suyu düşen kadın boğulmak üzereyken bile elini suyun üstüne çıkarmayı ve iki parmağını bir açıp bir kapatarak makas işareti yapmayı ihmal etmedi!

Sohbetin bu şekilde kesintiye uğraması ve Şeyh ile mürid arasında geçen bu konuşmalar, benim açımdan ders içinde ders oldu. Müridin konusu ısrar olan bu hikâyeyi dinlemek için bu kadar ısrar etmesi gerçek mânâda bir ironiydi. Bu ironinin, hikâyedeki kadının inadı hakkında olduğu kadar insan tabiatındaki körlük hakkında da pek çok şey anlattığının farkına vardım.

Şeyh’in hikâyeyi anlatmasının ardından mürid yanımdan ayrıldı. Şeyh ile baş başa kaldığımızda yeniden rüya bahsini açtık. Şeyh hayatımla ilgili rüyalarım ve hayallerim olup olmadığını sordu. Cevaben şöyle dedim: “Eğer ortada arzu edilecek bir şey varsa, bu, o şeyden henüz yeteri kadar olmadığı mânâsına gelir.” Bunun üzerine Şeyh, rüyalarımın kendine yer bulan arzuları gördüğünü ve önümüzdeki günlerde arzuladığım bu şeylerin gitgide daha büyük bir sıklıkla karşıma çıkacağını söyledi.

Mavi Pınar Tekkesi’ne vardığımızda, bizi Şeyh karşıladı. Yeniden tekkede olmak beni fevkalade mutlu etmişti. Su baskınından beri oraya gitmemiştim. Şeyh’in varlığı bir rayiha gibi, tekkenin en kuytu köşelerine dahi sinmişti. Bu hissi anlamının, onu bizzat tecrübe etmekten başka yolunun olduğunu sanmıyorum. Şeyh’in tekkedeki varlığı bu hissi hâsıl etmesinin yanı sıra, Şeyh’in geçmişine ve yaşamış olduğu başka yerlere ait hatıralarının da âdeta tecessüm etmesine neden olmuştu.

Tekkeye vardığımızda, Şeyh yemek yapıyordu. Bu yemeklerin bir kısmını akşam hangâha giderken yanıma alacağımızı ve sahurda yiyeceğimizi söyledi. Şeyh, son derece mahir bir aşçıydı, pişirdiği yemeklerin çoğu sevdiğim ve tarifini alıp pişirmek istediğim yemeklerdi.

Şeyh, halvete çekildiğim günlerin nasıl geçtiğini merak ediyordu. Dünyayla arama yeteri kadar mesafe koyarak bir nebze olsun soluklanıp soluklanamadığımı sordu. Halvete biraz daha uzun kalmış olabilmeyi ne kadar çok istediğimi söyledim. Bana halvet için ayrılan sürenin önemli bir kısmını,

dişinden rahatsız müridle geçirdiğimi ekledim. Tabii Şeyh'i bunu şikâyetlenmek için söylemediğime temin ederek... Gerçekten de, kardeşime hizmet etmenin benim açımdan zerre kadar mahzuru yoktu, bilakis ona elimden geldiğince şefkat ve nezaket göstererek hizmet etmeye çalışmıştım. Şeyh, ne demek istediğimi anlıyor gibi görünüyordu. Konuşmamızın bir noktasında, Allah'ın beni diğer müridle bu şekilde bir araya getirerek bana ne göstermek istediğini merak ettiğimi söyledim. Şeyh, tebessüm ederek şöyle dedi: "Mürid, sana bu dünyada nasıl yaşanmaması gerektiğini öğretiyordu." Sonra ondan sık sık duyduğum bir kasideyi okumaya başladı. Kaside, Şeyh İlhâmî'nin Hakk'ın rahmetine kavuştuktan sonra bu dünyada yaşamaya nasıl devam ettiğini konu ediyordu. "İlhamî artık sadece kalplerimize dokunuyor" dedi Şeyh. "Sadece kalplerimize."

Eve dönerken, Şeyh'le beraber yaptığımız yolculuklardan biri geldi hatırıma. Otobanda âdeta denizde seyrederek gibi ilerliyorduk. Aniden bana dönerek "Hacı Muhyiddin" demişti "hayat ışık hızıyla ilerliyor." Söylediği hepi topu tek bir cümleydi, ama ben bu cümlemin üzerine uzun müddet tefekkür ettim. Kendime şöyle dedim: *Zaman ışık hızıyla ilerliyor ve ben nereye doğru ilerliyorsam oraya doğru ilerlemeye devam ediyorum. Işık hızında ilerliyor olabilirdim. Kimbilir belki de ışık hızında ilerlemem gerekiyordu. Ama heyhat! Işık hızına ulaşmak ne mümkün! Ya da en azından bana mümkün değilmiş gibi geliyor. Her şeye rağmen, Rabbim bana arada bir hayatın nasıl sırat-ı müstakim üzere yaşanabileceğini ve zamanın en yüksek doruklarında nasıl durulabileceğini şöyle bir gösteriveriyor. Bu zamanlarda zamanın içinde, sanki ben bir sörfçü, içinde bulunduğum an da, sanki okyanusun doruk noktasına ulaşmış, az sonra akıntıya kendini bırakacak bir dalgaymış gibi ilerliyorum. Ya Rabbe'l-Âlemin.*

Arabayı kullanırken, her ne hikmetse Şeyh'in yanından, bir kez olsun onu bir daha ne zaman göreceğimi bilerek ayrılmadığımı fark ettim ve bu konu üzerine de düşündüm. Fark ettim ki, müridin, mürşidiyle geçirdiği her bir an'ı hakkını vererek yaşamayı öğrenmesi gerekiyordu. Bu vesileyle mürid, hayatın her anının bu minvalde lâıykıyla nasıl yaşanması gerektiğini de talim ediyordu. Bu bakımdan, Şeyh'in bu dünyadan şöyle bir soluklanmak için gerektiği kadar uzaklaşıp uzaklaşmadığıma dair sorusu mühimdi. Halvetten çıktıktan sonraki birkaç günlük geçiş döneminde evden dışarı çıkmadım ama dünya bütün meşgaleleriyle birlikte etrafımda dönüp durmaya devam ediyor, sabırsızlıkla ona geri döneceğim anı kolluyordu.

Şeyh'i tekrar görmek mutluluğuna eriştiğimde, halvetten çıkmamın üzerinden çok zaman geçmemişti. Şeyh'i gördüğüm sıralarda, yeni seminerimizin eli kulağındaydı. Şeyh, beni seminerden önceki akşam aradı ancak telefona yetişemedim. Ertesi sabaha kadar Şeyh'e ulaşmam mümkün olmadı. Neyse ki seminer başlamadan hemen önce kısa da olsa görüşme fırsatı bulduk. Şeyh'e, kabristanda oğlumun yaptığı gözlemlerden ve üzerine kürek kürek toprak atmış olmamıza rağmen Sa'id'in mezarını nasıl bir türlü toprakla dolduramadığımızdan bahsettim. Şeyh, anlattıklarımı merakla dinledi.

"Bütün bunları bana daha önce anlatmamıştın!" dedi. Şeyh'in bu sözleri, bizi ruh ve ruhun kabir ve berzadaki tecrübeleri etrafında dönen güzel bir sohbete sevk etti. Yaptığımız sohbet mânâ bakımından son derece çetin ve şiddetli olmakla beraber, bir o kadar sade ve hoştu. Şeyh, her zamanki gibi nazik ve zarifti. Kalbimin kadehini doldurarak beni bu kadehten yudumlamak üzere kendimle baş başa bıraktı.

* * *

Bir sene sonra, Sa'id'in vefatının ilk yıldönümünde, erkek, kadın ve çocuklardan oluşan, yaklaşık otuz kişilik bir grup olarak şehre gittik. Şeyh'in tavsiyesi, Sa'id'in karısının ön ayak olması ve

cemaatin de destek vermesi sonucu, bir protesto yürüyüşü tertip etmiştik. Eşimizle dostumuzla ve bize destek vermek için oraya gelen pek çok başka Müslüman'la beraber, kardeşimiz için adalet talebinde bulunduk. Ellerimizde dövizler, sloganlar atarak sokaklar boyu yürüdükten sonra Sa'id'in çalıştığı ve vefat ettiği arıtma tesisinin önünde toplastık. Beraberimizde, Sa'id'e yardımcı olmayı reddeden amirinin ve bu amirin lehine karar veren hâkimin temsilî kıyafetlerin içini doldurarak hazırladığımız kuklalarını da getirmiştik. Sonraki dört sene boyunca, Sa'id'in vefatının yıldönümlerinde aynı protesto yürüyüşünü ve gösteriyi tekrarladık. Kardeşimizin Hakk'ın rahmetine kavuşmasından tam yedi sene sonra, arkasında bıraktığı karısı nihayet büründüğü siyahlardan sıyrılabilirdi. Yedi sene süren hukuk mücadelesinin sonunda davayı kazandı ve kocasının ölümüne kanuna aykırı bir şekilde göz yumulduğu için tazminat hakkı elde etti. Davanın sonuçlanmasından sonra kendine kırsalda, tekkeden çok uzakta olmayan bir ev inşa ettirdi.

“Savaş, hoşunuza gitmediği hâlde, size farz kılındı. Olur ki, bir şey sizin için hayırlı iken, siz onu hoş görmezsiniz. Yine olur ki, bir şey sizin için kötü iken, siz onu seversiniz. Allah bilir siz bilmezsiniz.”

(Bakara: 216)

ON İKİNCİ BÖLÜM

DÖRDÜNCÜ SEYAHAT

Sa'id'in vefatından bir sene sonra, sonbaharda, Şeyh bizimle bir toplantı yaptı. Bizi son aylarda nelerle meşgul olduğuna dair bilgilendirdi. Bu süre zarfında Şeyh'i pek sık görememiştik, ama çoğumuz onun eski Yugoslavya'daki insanî krizle yakından alakadar olduğunu tahmin ediyorduk, zira burası Şeyh'in memleketiydi. Nihayet onunla yeniden bir araya gelmiş olmaktan dolayı büyük mutluluk duyuyorduk. Fakat toplantı sırasında savaşın çirkinliğine ve Müslümanların katledilmesine dair konuştuklarımız ruhumuzu sıkıyordu; olanları bir türlü havsalamıza sığdıramıyorduk. Küresel askerî bloğun gücü hakkında çetin sınamalardan geçmiştik ama savaşın insana gerçekdışı görünen dehşetinden ve tahrip gücünden bihaberdik. Çok yakınlarda Batılı kaynaklardan aldığımız haberlerde askerî müdahale olmaksızın, şeytani bir soykırım yapmakta olan milliyetçi Sırları durdurmanın bir yolu olmadığını duymuştuk. Gelgelelim, milliyetçi Sırları durdurmak konusunda Batı dünyasına genel bir tereddüt ve isteksizlik hâli hâkim gibi görünüyordu.

O sene Aralık ayında bir müridten telefon geldi; bu mürid bana Hırvatistan'a gitmek isteyip istemediğimi soruyordu. Bu davetin esasında Şeyh'ten geldiğini anladım ve bir an olsun tereddüt etmeden evet dedim. Daveti, hizmette bulunabilirim umuduyla kabul ettim. Şeyh'in talimatı üzerine, her biriyle yolun belirli bir noktasında buluşacağım üç müridle beraber Hırvatistan'ın başkenti Zagreb'e gidecektim. New York'tan uçağa binip müridlerden biriyle buluşmak üzere Chicago'ya gitmeyi planlıyordum. İkimiz beraber Almanya'nın Münih şehrine uçup, orada üçüncü müridle buluşacaktık. Daha sonra da üçümüz birlikte, arabayla Almanya'dan Hırvatistan'a gidecektik. Dördüncü müridle de Zagreb'de buluşacaktık. Ekibimizin bütün üyeleri bir araya geldikten sonra, el ele verip ödevlerimizi ifa edecektik.

Şeyh Zagreb'de neler yapacağımızı anlattıktan sonra bizim için hazırladığı detaylı ve kolay anlaşılır seyahat planını verdi. Seyahat zamanları, sınır geçişleri ve nerelerde gecikmelerle karşılaşabileceğimiz hakkında da detaylı bilgi ve talimatlar verdi. Ayrıca temasa geçmemiz gereken kişilerin isimlerini söyledi ve üstesinden gelmemiz gereken ödevi izah etti. Bu seyahati, olağanüstü şartlar altında yaşayan ve büyük ıstıraplar çeken insanlara yardım etmemize imkân tanıyacağına inandığım mühim bir vazife olarak görüyordum. Kimbilir, belki de bu seyahat esnasında kendi ruhlarımıza da yardım etme imkânı bulacaktık.

Bir üniversite tarafından düzenlenen, büyük ölçekli insanî krizler konulu bir konferansa katılacaktık. Hepimiz, savaşın üzerinden geçtiği şehirleri, kasabaları ve köyleri baştanbaşa yerle bir ettiğini ve buralarda yaşayan insanların mahvına sebep olduğunu biliyorduk elbette. Ne var ki çok geçmeden, savaşın yol açtığı insanî krizin gerçek mahiyetini tam olarak kavrayamamış olduğumu fark ettim ve bu beni müthiş huzursuz etti. Şeyh, seyahat esnasında bize hiçbir zarar gelmeyeceğini söylemiş, ama irşadın kolay olmayacağını da hatırlatmıştı. Bana, bu seyahatin bende şahsî açıdan çok mühim ve büyük değişikliklere sebep olacağını da söyleyerek korkup korkmadığımı sormuştu. Korkmuyordum. Ona, içimde daha çok minnettarlık hissinin ağır bastığını söyledim. Ayrıca, böyle bir fırsatın kapıma gelmiş olmasının şaşkınlığı vardı üzerimde. Bana o senenin sonunda gerçek bir savaş bölgesinde olacağımı söyleseler, herhâlde inanmazdım.

Seyahatimiz boyunca her şey planladığımız gibi gitti. Almanya'nın Münih şehrindeki müridle buluştuk. Buradan, bir Volkswagen kiralayarak yola koyulduk. Tavsiye edildiği üzere, arabayı

kiraladığımız acentaya Hırvatistan’a gideceğimizden bahsetmemiştik, zira araba kiralama firmaları, arabalarının savaş bölgesine sokulmasını tercih etmiyorlardı. Gece geç saatlerde, Avusturya Alplerinin, görür görmez insanın zihnine mihlanan güzelliklerinin arasında yol aldık. Dağlar yola öylesine yakındı ki, sanki üzerinde ilerlediğimiz yol bir beşik, dağlar da bizim beşiğimizi sallayan anneydi. Dağların insana huzur veren karanlık yamaçları, ay ışığında bizi korunaklı kollarıyla sarıp sarmalıyordu.

Tahmin ettiğimiz üzere, Slovenya sınırında bir müddet bekletildik ama sonunda vizelerimizi vererek sınırı geçmemize müsaade ettiler. Bled kasabasına giderken, ufak çaplı bir dolandırıcılığın kurbanı olduk. Yerleşmeyi planladığımız Park Oteli kapalıydı. Nihayet, Golf adında başka bir otel bulduk, ancak iki ufacık oda için kişi başı altmış beş Alman markı ödemek zorunda kaldık. En azından odalarımız temizdi ve otel, insana hüznün telkin eden latîf bir gölün civarında, güzel bir mevkide bulunuyordu. Ertesi sabah otelden ayrılmadan evvel, Şeyh’in Zagreb’de görüşmemiz için irtibat bilgilerini verdiği Dr. Z.’ye telefon ettik ama ulaşamadık. Ahizeyi yerine koyduğumda ensemdeki tüylerin diken diken olduğunu hissettim. Kendimi, yolda Sırp askerleriyle karşılaşma ihtimalini düşünürken yakalamıştım, zihnimi dağıtmaya gayret ettim.

Küçük bir marketten ekmek, peynir ve şişe suyu aldık. Markette satılan ürünler, özellikle de sebze ve meyve epey düşük kaliteliydi. Bazı meyveler öylesine kupkuru ve buruş buruştu ki, meyveden çok minyatür insan beynine benziyordu. Daha sonra bu ürünlerin, muhtemelen yakında bir yerlerde olanca şiddetiyle devam etmekte olan savaşın bir işareti olduğunu fark ettim.

Yeniden yola koyulmadan önce, küçük bir kafede kahve içtik. Kafede otururken, radyodan gelen bir Amerikan Rhythm and Blues (R&B) şarkısı çalındı kulağıma. Duyduğum, Anita Baker’ın “Whatever it Takes” (Ne Pahasına Olursa Olsun) adlı şarkısıydı:

*Merak ediyorum ne olur
Eğer güvensen bana
İnanmanı sağlarım, görmeni sağlarım
Gerek yok benden kaçmana*

Bu şarkıyı duyduğum an, Allahü Teâlâ’nın gayretimi takdir ettiğini hissettiğim, dokunaklı olduğu kadar huzurlu bir andı.

Slovenya’da kışa yaraşır bir hava vardı. Gece kar yağmıştı. Bereket versin ki, yollar ıslak olduğu hâlde buzlanma yoktu; bu nedenle yolculuğumuz stresli geçmedi. Yola çıktıktan birkaç saat sonra Hırvatistan sınırına ulaştık. Burada da kısa bir müddet bekletildik. Sonunda pasaportlarımızı verdiler ve yolumuza devam ettik. Öğleden sonra saat birde sağ salım Zagreb’e vardık.

Katılımcıların çoğu, Hırvatistan’a insanî yardımda bulunmaları için çağrı yapılan Avrupa ülkelerinin temsilcilerdi. Sayıları 500.000’i aşan mülteciler Zagreb’e akın etmişti ve ülkenin tıbbî ve sosyal hizmetler sistemi felç olmuştu. Az kişiden oluşan delegasyonumuzun hedefi, mevcut durumun kapsamını ve etkisini değerlendirmektir. Özellikle de, durumun Bosna Hersek ve Hırvatistan halkları üzerindeki etkisine odaklanacaktık. Şeyh’in görüşmemizi istediği delegeler ve resmî görevliler ile toplantılar ayarlamak için epey zaman harcadık. Mülteciler yoğun kalabalıklar hâlinde ülkeye akın etmiş olduğu için telefon hizmetinin aralıklı olarak verilebildiği ve ulaşımında büyük zorlukların yaşandığı bu ülkede aslında hiçbir şey kolay değildi.

Zagreb’e vardığımızda, mültecilerin arasında milliyetçi Sırp kuvvetlerinin yaptığı akla hayale sığmaz mezalimden kaçan kadınların, çocukların ve yaşlı ya da yaralı erkeklerin de olduğunu gördük.

Hırvatistan'a hınca hınç dolu otobüslerle ya da yürüyerek gelen bu insanlar, mülkiyetlerinin taşıyabilecekleri kadarını çantalara doldurarak ellerine almış ya da sırtlarına yüklemişlerdi. Bu hâlde bu kadar çok insanı bir arada, üstelik de büyük bir şehirde görmek çok sarsıcıydı. Gördüklerim karşısında verdiğim tepkilere şaşırıp kalıyordum. Burası ne New York, ne Chicago, ne San Francisco ne de bir başka tanıdık metropole benziyordu.

İnsanlar akarsu misali, yüz binlerce kişilik gruplar hâlinde şehirde buldukları her çatlağa, her yarığa doluyorlardı. Bazıları kalabalığa karışmaya, normal görünmeye ve bu şekilde görünmez olmaya gayret ediyordu, ama normallik onlar için bir seçenek değildi. Zira istedikleri kadar normal görünmeye çalışsınlar, perişanlıkları her hâllerinden belliydi. Tam olarak nedenini anlamamakla beraber üzerimde büyük bir ağırlık hissettim. Bu insanların yaşadıkları sarsıntıların, her birinin üzerinde mahiyetini tam anlamıyla kavrayamadığım bir ağırlık bırakmış olduğunun henüz farkında değildim.

İnsan yüzünü ne tarafa dönerse dönsün, sanki başka bir dünyaya aitmiş gibi görünen bir sarsılmışlık hissi, derin bir ıstırap ve korku buluyordu karşısında. Öylece durmuş insanlara bakarken, hemen biraz ileride duran otobüsten inen genç bir kadın bir anlığına benim olduğum tarafa baktı. Alabildiğine tuhaf bir andı bu. Bu bir iki saniye içinde göz göze geldik. Hürmetimden dolayı, selâm verdikten sonra gözlerimi ondan kaçırmaya çalıştım ama kadın ben daha ne olup bittiğini anlamadan gözyaşlarına boğuluverdi. O anda, kadının neden ağlamaya başladığına dair en ufak bir fikrim yoktu; kafam karışmıştı, endişelenmişim ve kendimi çok çaresiz hissetmişim. Kadının yüzündeki ifadede mahcubiyetin, hatta belki de utancın izini görür gibi olmuşum ve kendimi, bu ifadenin müsebbibi benmişim gibi suçlu hissetmişim. Sonraları birisi bana bu kadının tecavüze uğrayarak gebe kaldığını ve o sırada birkaç aylık hamile olduğunu anlattı. Belki de birden ağlayıvermesinin sebebi, ruhsal dengesinin son derece hassas olmasıydı. Kolay incinebilir bir hâlde olduğu ve hikâyesini kirli bir elbise gibi üzerinde taşıdığı apaçıktı. Bütün bunları duyduğumda, âdeta başımdan aşağı kaynar sular döküldü. Kendimi daha ferasetli sanırdım oysa. Aman Allah'ım diyerek içimden dualar ettim ve Rabb-i Rahîm'den merhamet diledim. O'na, basiretimi açması için niyaz ettim.

Zagreb'e geldiğimiz gün, geçmişte hayli muteber bir otel olan Dubrovnik Otel'i'ne yerleştik. Otel, canlı ve kalabalık olan şehir meydanına yakındı. Şeyh bize, görüşeceğimiz kimselerle hemen yakındaki Inter-Continental Otel'i'nde buluşmamızı tembihlemişti. Kaldığımız otel tıklım tıklımdı. Oteldeki komşularımızla yaptığımız ayaküstü konuşmalarda, burada kalanların çoğunun Hırvatistan'ın doğu bölgelerinden kaçan Hırvat mülteciler olduğunu öğrendik. Bu mültecilerden bazıları, tarihî bir şehir olan Vukovar'ın nasıl vahşice yerle bir edildiğine şahit olmuşlardı. Katliam, işkence, yağma, zorbalık ve medya manipülasyonu gibi şeytanî yöntemlere ilk olarak bu şehirde başvurulmuş ve bu şehirde yaşanan olaylar, daha sonra yaşanacaklara emsal olmuştu. Bu yöntemler daha sonra, bölgeyi “etnik olarak arındırmak” ve bu şekilde daha “arı” bir Büyük Sırbistan kurmak maksadıyla köyleri, kasabaları ve şehirleri ele geçirmek ve buraların sakinlerini tehcir ettirmek için tekrar tekrar kullanıldı. Oteldeki komşularımızın her birinin bir hikâyesi vardı. Bir yandan bu insanlara kulak verirken, bir yandan da olayların siyasî ve insanî akıbetini anlamlandırmaya çalıştım. Anlatılanlar beni derinden sarstı ve sersemletti, zira zihnimde, işittiğim şeyleri oturtabileceğim bir çerçeve yoktu. Öylesine şaşkındım, öylesine ambale olmuşum ki, önümde biriktikçe biriken insan acılarından ibaret yığınları ve parçaları bir araya getirip büyük resmi göremiyordum.

Gerek konferansın ev sahipleri gerekse Şeyh'in bizi görüşmemiz için yönlendirdiği diğer insanlar, kendilerini zulme karşı mücadele etmeye adanmışlardı. İstisnasız hepsi, ıstırap çeken insanlara karşı

akla hayale sığmaz korkunçlukta işkenceler ve eziyetler yapıldığına şahit olmuştu. Yapılanların boyutu, insanın havsalasının alamayacağı kadar büyüktü. Sözünü ettiğim insanlar, üniversite hocaları, idareciler ve dâhiliye, cerrahi, kadın doğum ve psikiyatri gibi çeşitli alanlarda uzman olan doktorlardı. Halka yapılan zulümlere dur demek için harekete geçmiş ve zalimlerin şeytanî hilelerini durdurmayı vazife bilmişlerdi. Bireyleri ve grupları uzmanlık alanları ve ihtiyaçlar doğrultusunda yönlendirmek için çaba sarf ediyorlardı. Her biri, savaşa dair mühim veriler içermelerinin yanı sıra son aylarda gelişen ve bölgede yaşamayanların haberdar olmadığı olaylar hakkında detaylı raporlar sundular. Hemen her akşam bir otelde, ofiste ya da restoranda bu insanlardan biriyle buluşuyor ve hikâyelerine kulak veriyorduk. Öyle dolmuşlardı ki, iki üç saat boyunca nefes almadan yaşadıklarını anlatıyorlardı. Her akşamın sonunda, buluştuğumuz kişilerin yanından, duyduklarımızdan dolayı sersemlemiş bir hâlde ayrılıyorduk.

Görüştiğimiz ilk birkaç kişiden biri ile bir tevafuk sayesinde tanıştık. Zagreb'e vardığımız günün akşamında, otelden çıkmış, meydandaki insanların arasına karışıp biraz yürümüştük. Meydanın karşı tarafında ilerleyen kalabalığın arasında, Hırvat Ordusu'nda asker olarak görev yapmış Boşnak bir adamın bir kez görenin bir daha unutamayacağı yüzü ilişti gözüme. Aslına bakarsanız, bu adam pek çok nişanı olan, memleketinde kendisine hürmet edilen, meşhur bir savaş kahramanıydı. Emekliye ayrıldıktan sonra onunla Amerika Birleşik Devletleri'nde tanışmıştık. Kendisi Şeyh'in yakın dostlarındandı. Tekkemizi birkaç kez ziyaret etmişti. Cenâb-ı Hakk'ın onu neden tam o anda o şehir meydanına getirmiş olduğu benim için başlangıçta bir muammaydı, ama daha sonra bunun nedenini anladım. Ona adıyla seslendim: "Mümtaz!" Sonra diğer müridleri de çağırdım, bir koşu yanına gidip onu selâmladık. Sevinç içinde kucaklaştık. Bizi, ertesi sabah civardaki bir restoranda kahvaltı yapmaya ve sohbet etmeye davet etti.

Sabah kahvaltısına, kamuflaj üniforması ile geldi. Belinde, 45 ACP olduğunu sandığım bir silah taşıyordu. Savaş hakkındaki görüşlerini bizimle paylaşırken, sırtını duvara vererek oturuyordu. Göreve döndüğü her hâlden belliydi. Bize, Bosna'nın o sıralar kuşatma altında olan şehirleri ile ilgili detaylar verdi ve fotoğrafını çekmemize müsaade etti. Herkese selâmlarını iletmemizi rica ettikten sonra yanımızdan ayrıldı. Saat üçte kaldığımız otelin lobisine geleceğini söyledi, ama onu bir daha hiç görmedik. Her ne kadar vedalaştığımızda onu bir daha görmeyi ümid ediyorduksak da bir yanımız, onun vedasının aslında kulağa bir elveda gibi geldiğinin pekâlâ farkındaydı.

Görüştiğimiz onca insanın arasında bilhassa ikisi diğerlerinin arasında öne çıkıyordu. Bu iki kişiden biri, bir tıp doktoru, üniversite hocası ve Dâhiliye Bölüm Başkanı olan Dr. Z. idi. Kendisi, üniversite hastanesinin belli başlı bölümlerinden birine başkanlık eden tek Müslüman'dı. Dr. Z., aynı zamanda Şeyh'in kardeşiydi. Zagreb'e varır varmaz, ona ya da başka herhangi birine telefonla ulaşmanın neden bu kadar zor olduğunu anladık. O yıllarda henüz piyasada cep telefonu yoktu; internete büyük ölçüde çevirmeli ağ üzerinden bağlanılırdı ve zaman zaman elektrik kesintileri olurdu. Dr. Z.'ye güç bela ulaştık ama onunla bir kez temasa geçtikten sonra, Zagreb'de kaldığımız süre zarfında bizimle fevkalade yakından ilgilendi.

Dr. Z. bize üniversitenin ve hastanenin temelde Katolik Hırvatların hâkimiyeti altında olduğunu söyledi. Ayrıca buranın Hırvatistan'daki en iyi hastane olduğunu ve dünya standartlarında bir sağlık merkezi sayıldığını anlattı.

Dr. Z.'nin hastanesini görmeye gittiğimiz gün, hepimize birer beyaz önlük verdiler. O gün, hastanede kullanılan ekipmanı gözlemleme fırsatı bulduk ama bundan çok daha önemlisi, büyük bölümünü

bölgenin farklı yerlerinden getirilen yaralı Bosna askerlerinin oluşturduğu hastaları gördük. Bu genç askerler bize adlarını ve savaştan önceki mesleklerini söylediler. Bazıları yaralarını gösterecek kadar samimiydi.

Hastanede geçirdiğimiz gün, savaşın insanların hayatında nelere mal olduğunu görmemizi sağladı. Hastalar arasında dövülerek, bıçaklanarak ve tüfek bombasıyla yaralananlar vardı. Bazıları kol ve bacaklarını kaybetmiş, bazıları hadım edilmişti. Tecavüze uğramış sayısız erkek ve kadın vardı. Yaralı asker ve sivillerin toplam sayısı, neredeyse hastanedeki yatak sayısına eşitti. Hastanedeki binlerce yaralının dörtte birini çocuklar oluşturuyordu. Bütün bu dehşetler savaş bölgesinde hayatın gerçekleriydi. Ya Rabbim, diye düşündüm, bütün bunları nasıl not edeceğim ben defterime?

Dr. Z. bize hastanenin savaş alanında ve cephe civarında tıbbî destek veren bir psikiyatri ünitesi olduğundan da bahsetti. Hastanede geçirdiğim bu ilk gün boyunca sakindim ama bütün gece gözümün uykuya girmemesi, isturap çeken insanların görüntüleri ve sesleri zihnime mihlanıp kalmıştı. Yatağımda dönüp dururken, bir balıkçının ağına takılıp denizden çıkarılmış, çırpınan bir balığa benziyordum.

Dr. Z. Zagreb’de geçirdiğimiz süre zarfında, Şeyh’in temasa geçmemizi tembihlediği kişilerle görüşmeler ayarlamamıza yardımcı oldu. Ayrıca bize şehri gezdirirken, savaş hakkında pek çok malumat verdi.

Ara ara milliyetçi Sırp ve Çetniklerden söz açan Dr. Z. “Bu insanlar âdeta cehennemden çıkıp gelmiş gibidirler” dedi. “Önlerine çıkan her şeyi, en ufak bir tereddüde kapılmadan ve kendilerini zerre kadar dizginleme lüzumu görmeksizin yağmalarlar.” Böyle şeyleri hangi insan evladının yapabileceğini düşünmeye çalıştım. Ne var ki, zihnimde dönüp duran bu soru, kafamı daha da karıştırmaktan başka bir işe yaramadı. Bu insanlar kimdi? Sanırım onlarla asla ve kat’a tanışmak istemezdim.

Dr. Z. bir ara, şehir mezarlığının karşısındaki ormanı işaret etti. İkinci Dünya Savaşı’nda Sırp buraya yaklaşık 20.000 Müslüman ve Hristiyan’ı katlettiklerini ve ormanın bir yerinde kazdıkları devâsâ bir toplu mezara gömdüklerini söyledi. Yüzüne yerleşen mahzun ve şaşkın bir ifadeyle, “Sırp neden Hırvatlardan ve Müslümanlardan bu kadar nefret ederler ki?” diye sordu. “Sadece Allah biliyor bunun cevabını. Şurası muhakkak ki, ben bilmiyorum.”

Görüşme fırsatı bulduğumuz kişiler arasında öne çıkan ikinci kişi de hekimdi. Adı Dr. Vedrana’ydı. Bu cesur ve metin kadın Vukovar’da doğmuş ve bütün hayatını burada geçirmişti. Hırvatistan’ın doğusundaki bu güzelim şehrin tamamının yerle yeksan edilmesine ve Yugoslav ordusu tarafından işgal edilmesine bizzat şahit olmuştu. 715 yıllık geleneğiyle, başkent Zagreb’den bile daha eski bir şehir olan Vukovar, Hırvatistan-Sırbistan sınırından geçen Tuna Nehri’nin kıyısındadır. Hırvatistan, Yugoslavya’dan ayrılarak bağımsızlığını ilan etmek istediğinde, o ana değin az çok kontrol altında tutulabilmiş olan Sırp direnişi, topyekûn bir direnişe evrilmişti. Çok geçmeden de, direniş dehşetli bir askerî taarruza dönüşmüştü. Dr. Vedrana, başlarda olanca naifliğiyle bu çatışmayı hafife aldığını, ama Sırp 1991 yazında şehre ateş açtıklarında, gerçekleri görmeye başladığını söyledi.

Bize şehrin nasıl kuşatıldığının ve sonunda da nasıl düştüğünün hikâyesini bütün detaylarıyla anlattı. Şehirdeki hastanelerin, yolların ve mezarlıkların nasıl tahrip edildiğinden bahsetti. Güzelim müzeler ve konser salonları yerle bir edilmişti ama bütün bunlar elbette insanî kayıpların yanında lafı bile edilmeyecek kadar önemsiz kalıyordu. Her gün binlerce kadın vurularak öldürülüyordu. Her gün, top ateşi ve hava saldırıları sonucu çok sayıda insan hayatını kaybediyordu. Dr. Vedrana’nın anlattığı hikâyeler, görüştüğümüz diğer insanların anlattıklarıyla benzerlikler taşısa da ondan dinlediklerimiz

çok daha acıklıydı.

Dr. Vedrana'nın şehrini kurtarmak ve ülkesine destek verilmesini sağlamak yönündeki gayretleri, Sırplar tarafından hapsedilmesine sebep olmuştu. Sırpların esir kamplarında binlerce insana yaptıkları dehşetli işkenceler hakkında bize birinci elden bilgiler verdi. Dr. Vedrana, tahliye edildikten sonra Avrupalı devlet adamlarıyla temas kurmuştu. Ne var ki, ülkesi adına dile getirdiği yardım taleplerine kulak veren olmamıştı.

Dr. Vedrana'nın hikâyesi, bende ona karşı derin bir hayranlık uyandırdı. Şimdiye kadar tanıdığım hiçbir doktora benzemiyordu. Zira Amerika Birleşik Devletleri'nin sağlık sistemi söz konusu olduğunda, bırakın doktorun hastasının sağlığı ve mutluluğu için savaş vermesini, hastası için ilaç tedavisinde değişiklik yapmaya ikna edilmesi bile neredeyse imkânsızdı. ABD'de, sayıca az olmakla birlikte, kendini işine adanmış doktorlar da vardı elbette. Ancak sistem, içinde gerekenden fazla yöneticiyi barındıran hantal bir bürokrasiyle malûldü.

Dr. Vedrana'yı tanıdıktan sonra, sorunlarla ve engellerle yüz yüze geldiğimde kolay yolu seçerek önümde duran sınırları hemen kabulleniverdiğim için utandım. Bu kadın tek başına öyle teşebbüslerde bulunmuş ve dünya liderlerine öyle bir meydan okumuştur ki, benim hakikate olan bağlılığımın derecesini temelden sorgulamama sebep oldu. Bu sorgulamanın ardından, Şeyh'in bizim Zagreb'de bu kadınla tanışmamızı istemesinin altında yatan sebebin, imanî mertebelerimizle bir alakası olup olmadığını merak ettim.

Dr. Vedrana, ABD Başkanı Bush'a da çok sayıda mektup yazmış ve Bush'un başkanlığı sırasında Dışişleri Bakanı olarak görev yapmış olan bir diplomatla bizzat görüşmüştü. Hırvatistan namına ülkedeki durumu olanca açıklığıyla gözler önüne sermişti: "Eğer Hırvatistan'daki şiddete bir an evvel son verilmezse, Bosna'nın başına gelecekler daha da dehşetli biçimde tekrarlanacak."

Çağrısına tek cevap veren, *Sınır Tanımayan Doktorlar* adlı bir grup olmuştu. Bu grup, 115 hastayı savaş bölgesinden çıkarmayı başarmıştı, ama ne yazık ki kısa bir süre sonra desteklerini geri çekmeye mecbur kaldılar. Sırpların top mermileriyle yaptığı saldırılarda yollar, araçların geçmesini engelleyecek kadar tahrip olduğunda, onların da eli kolu bağlanmıştı. Son olarak grupta yer alan iki hemşire yaralanınca, yardım etmek için daha fazla çabalamalarına müsaade edilmemişti.

Dr. Vedrana'ya göre, Vukovar sadece bir başlangıçtı. Ama Batı'dan gelecek bir askerî müdahaleyle işlerin daha da sarpa sarmasının engellenebileceğine ve bu sayede, bu şehirde yaşananların tekrarlanmasına engel olunacağına inanıyordu. Fakat müdahale söz konusu olmayınca, Vukovar, bölgenin dört bir köşesine sıçrayan olayların çok sayıda örneğinden biri olarak tarihe geçmişti. Bu olaylardan çok sonra, Dr. Vedrana Nobel Barış Ödülü'ne aday gösterildi.

Zagreb'deki ev sahiplerimiz bizi mültecilerle bir araya getirdiler. Bu süreçte bize makam ve mevki sahibi şahsiyetlermişiz gibi muamele ettiler. Bu muamelenin nedeni Amerikalı olmamız değil, ülkemizin yaptıklarını kâfi görmeyerek daha fazlasını yapmak niyetiyle bölgeye gelen Amerikalı Müslümanlar olmamızdı. Ancak, özellikle de Dr. Vedrana'yla daha yeni görüşmüşken, nefsimin beni beyaz bir önlük ve bir unvanla katakulliye getirmesine müsaade edemezdim. Yegâne mesleği "eşik misali ayaklar altında olmak"tan ibaret olan bir derviş gibi hareket etmek boynumun borcuydu. Peki ya savaş bölgesinde ne olmam gerekiyordu? Ya Rabbe'l-Âlemin, diye dua ettim, hizmet etme fırsatını kaçırmama izin verme. Üstelik başbakanın makamından tutun, terk edilmiş binalarda, arka sokaklarda ve düzinelerce çadırda kurulan mülteci kamplarına kadar, devletin bütün kademelerinde karşılaşacağımız bürokratik zorlukların farkındaydık.

Zagreb’de bulunduğumuz sırada, eski bir askerî kıışlada bir hizmet merkezi kuruldu, ama bu merkez, buraya akın akın gelen insanların ihtiyaçlarını karşılamakta çok yetersizdi. Öyle ki, gelenlerin küçük bir bölümünün dahi binaya yerleşip dinlenmesi mümkün olmadı. Dahası, hizmet merkezine gelen insanların karnını doyuracak kadar yemek yoktu, lavabolarla tuvaletler de bu kadar çok insanın ihtiyaına karşılık vermeyecek kadar az sayıdaydı. İnsanların tuvalet ihtiyaçlarını giderebilmeleri için, kalabalıkların arasında elden ele kovalar dolaştırıldı. Kovaların boşaltılması sırasında ortaya çıkan görüntüler durumun vahametini açıkça ortaya koyuyordu.

Gecenin ilerleyen saatlerinde, otel odamın loş ışığında oturdum. Dirseğimi masaya koymuş, içinde ıstırabın türlü suretlerinin dönüp durduğu başımı elime yasladım. Gnlğme, dinlediğim andan itibaren zihnimin en kuytu köşelerine, insanın tüylerini ürperten yarasarlar gibi asılıp kalan bütün o kâbus misali hikâyeleri, hatırladığım bütün detaylarıyla kaydetmeye çalıştım.

Mültecilerin arasında hizmetlerin en son ulaştırıldığı grup Bosnalı Müslümanlardı. stne üstlük en kötü hizmetleri alanlar da yine onlardı. Ne otellerde ne de kışlalarda görmüştük onları. En son tanışma fırsatı bulduğumuz insanların Müslümanlar olmasının sebebi buydu. Sığındıkları yerler berbat durumdaydı. Ne var ki, Müslümanların yaşadığı bu yerler aynı zamanda gördüklerimiz arasında hürmete en şayan olan yerlerdi. İnsanlar el yüz yıkamayı veya banyo yapmayı bırakın, içmek için bile su bulamazken, içinde yaşadıkları yerleri ova ova temizlemişlerdi.

Müslümanların kaldığı bu yerler, insan sıcaklığı, muhabbet ve misafirperverlikle dolup taşıyordu. İçimde bu ailelere karşı öylesine büyük bir muhabbet peyda oldu ki, elimde olsa kalbimi çıkarıp onlara verecektim. Tanışma şerefine nail olduğum Müslümanların bize gösterdikleri sıcaklık ve misafirperverlik, ne zaman namaza dursam ve ne zaman niyaz ile ellerimi açsam, mahcubiyet ve minnettarlık ile gözyaşı dkmeme sebep oldu. Bu insanların son derece üstün kerem ve edebinin ruhumuzda peyda ettiği ikilem kalplerimizi perişan etti. Bosnalı Müslümanlar bize ellerindeki en makbul şeyleri ikram ettiler. Gizli köşelerden yemekler, çikolata ve kahve çıkarıp önümüze serdiler. Ziyaret ettiğimiz Boşnaklar, kendilerine katılmadığımız müddetçe zinhar yemek yemediler. Nezaketleri bize tevazu telkin etti, ama onları karınlarını doyurmaktan alıkoyduğumuz için suçluluk ve endişe duyduk. Besmele ve tebessüm eşliğinde ikram ettikleri her bir yiyeceği son lokmasına kadar yemeden yanlarından ayrılmamıza müsaade etmiyorlardı. Bize yaptıkları hayır dualar, kalplerimizi dağlıyordu.

Müslümanlarla buluştuğumuz, acınası hldeki bir başka mekân da, Cami adındaki mesciddi. Bu caminin ufak bir kütüphanesi ve faal bir restoranı olan güzelce bir binası vardı. Binanın bir köşesinde geçici bir klinik açılmıştı ama klinikte çalışan doktor ve hemşirelerin başı o kadar kalabalıktı ki, görevlerini zorlukla yerine getirebiliyorlardı. Camide iğne atılsa yere düşmezdi. İbadete ayrılmış olan ve boş tutulmaya gayret edilen alan “namaz kılanlarla” doluydu, caminin girişindeki mermer ve taş zemin ile koridorlar, mültecilerin yatakhaneleri ve evleri olmuştu. zerine oturacak bir gazetesini ya da geceleyin üzerini örtecek bir battaniyesi olanlar, kendilerini şanslı addediyorlardı. Bodrum katı da hıncahınc doluydu. İnsanlar, zeminin üzerine yerleştirilen ahşap paletlerin üzerinde yaşıyorlardı. Bodrum katında genellikle aileler vardı; endişeğe gark olmuş analar ve her şeye karşın, oyun oynamayı, gülmeyi ve ağlamayı becerebilen ocuklar...

Mültecilere yaptığımız bu ziyaretin sonlarına doğru, Karlovac adlı bir şehirde bulunan bir başka hastaneye gittik. Bu hastane cepheye o kadar yakındı ki, civardaki çatılara mevzilenmiş düşman askerlerini görebiliyorduk. Yakın zamanda yapılan bombalı saldırılar, bir hastaneyi tamamen yerle

bir etmişti. Hastanenin katları birbiri üstüne çökerken, üst kattaki hastalar da, alt katta tedavi gören hastaların üzerine düşmüştü. Ziyaret ettiğimiz hastanede görüştüğümüz doktor ve hemşireler yaşadıklarını bizlere anlatmaya çalışıyorlar ama kelimeler kifayetsiz kalıyordu. İstirap ve ihtiyaçların bitip tükenmek bilmediği bu hastanede, en ağır şartlarda mesleklerini icra etmeye çalışıyorlardı. Hastane çalışanlarının anadili Hırvatçaydı, ama kelimelerden ziyade gözyaşlarıyla iletişim kuruyorlardı. Başladıkları cümlelerin sonunu getiremiyorlardı, zira konuşurken kelimeler boğazlarında düğümleniyordu. İçinde bulundukları durumu anlatmaya çalıştıklarında gözleri doluyor, ağlamaklı oluyorlardı.

On gün sonra, Zagreb yolculuğumuz sona erdi. Ama her ne kadar bedenem memlekete geri döndüysem de, bir parçam Hırvatistan'da kalmıştı, özellikle kalbim ve sesim. İnsanlar, eski Yugoslavya'ya yaptığım yolculuğu sorduklarında, birden nutkum tutuluyordu. Şahit olduklarım ve hissettiklerim hakkında tek kelime dahi edemiyordum. Mültecilerde gördüğüm manevî ağırlığın bir kısmı sanki bana da sirayet etmişti. Zagreb yolculuğunun ardından, eskiden olduğum kişinin daha ağır, daha karanlık, yorgun ve yoksun bir gölgesi oluvermiştim. Akademik çalışmalarımı devam ettirmekten acizdim. Şahit olduklarım karşısında beynimden vurulmuşa dönmüştüm. Bu görüntüleri bir türlü havsalam almıyordu. Gördüklerimin ne kadar etkisinde kaldığımı yatağa yattığımda, rahat bir yatağa sahip olduğum için suçluluk duygusuna kapıldığım an fark ettim.

Yaklaşık üç ay boyunca sessizliğe gömüldükten sonra, yeniden sesimi bulmaya başladım. Eski Yugoslavya'da şunun şurasında on gün kaldıktan sonra benim kadar yıpranan bir kişi, nasıl olup da Boşnakların ya da Hırvatların ıstırabını başkalarına anlatmak için tek kelime olsun etmeyi becerebilirdi? Bu hâlde kimseye acil eylem çağrısında bulunabilir miydim? Beni dinleyen bir kişinin, kendini o insanların yerine koymasını sağlayabilir miydim? Bana tesir eden bir şeyi başkalarıyla paylaşmak suretiyle, sözlerime kulak veren bu kişilere tesir edebilir miydim? Tecrübelerim dinleyicileri benim gibi hissetmeye ve şöyle düşünmeye sevk edebilir miydi? “Ya bu benim ailem olsaydı, ya bu ben olsaydım, karım ya da kızım olsaydı? Şayet oradaki kardeşlerimin başına gelen benim başıma gelmiş olsaydı, ne yapardım ben?”

Kiliselerde, sinagoglarda, camilerde ve askerî tesislerde; kısacası bulduğum her yerde ve fırsatta konuşmalar yapmaya başladım. Kendimi Bosna davasına elçi kabul ederek, insanları bu yürekler acısı durumla alakadar olmaya ve insan hayatını müdafaa etmeye davet ettim.

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SEVGİLİ BOSNA

Bosna için mücadele vermeye başlamamdan yaklaşık bir buçuk sene sonra, Dr. Z.'den bir mektup aldım. Dr. Z. mektupta bana şu soruyu soruyordu:

“Bosna halkı için neler yapabileceğini yerinde görebilmek için bu kez geçen seferkinden daha uzun bir süreliğine Hırvatistan’a gelmeyi düşünmez misin? Şayet gelmeye karar verirsen, sana bu konuda elimden gelen her türlü desteği vereceğim.”

Dr. Z. Hırvatistan’a yaptığım ilk yolculuğun sonunda bana aynı teklifi yapmıştı ama bu yolculukta o kadar çok şey görüp yaşamıştım ki, kalbim ve ruhum o esnada bu teklifi değerlendiremeyecek kadar doluydu. Fakat Hırvatistan’a yaptığım ilk yolculuğu takip eden aylarda, içimde oradaki işimin henüz sona ermediğine dair, bana bir türlü rahat vermeyen bir his hâsıl oldu. Sanki birisi kalbime bir kıymık batırmıştı. Kıymığı battığı yerden bir türlü çıkaramadığım için kalbimdeki sancı dinmek bilmiyordu. Dr. Z.’nin mektubuna karşılık vererek, ona Hırvatistan’a gelmeye çalışacağımı bildirdim.

Dr. Z. ile o senenin baharında mektuplaşmıştık. Bu mektuplaşmanın ardından, sonbaharda Zagreb’de misafir öğretim üyesi olabilmek temennisiyle, yedi yılda bir üniversite hocalarına verilen araştırma iznini almak için başvuru yapmaya niyet ettim. Meslektaşlarımın Bosna’yla alakalı çalışmalarını müspet karşıladıklarını biliyordum. Zira bu çalışmalar, hem mensubu olduğum bölüme hem de üniversiteye epey dikkat çekmiş ve kamuoyuna, savaşın travmatik etkileriyle yakından ilgilendikleri ve küresel krizi gereğince kavradıkları izlenimini vermişti. Rabb-i Rahîm’in tevfiikiyle ikna edici bir araştırma önerisi kaleme almaya muvaffak oldum. Üniversitem de bana, Hırvatistan’a dönerek Bosna davasına nasıl bir katkıda bulunabileceğimi görebilmem için dilediğim kadar zaman verdi. Hırvatistan’a gitmenin, kalbimi daha müsterih kılacağına emindim emin olmasına ama o zamanlar henüz kalbime batan kıymıktan kurtulana kadar ne zorlu imtihanlardan geçeceğinden tamamıyla bihaberdim. Üniversiteden izin çıktığında, uzun zamandan beri ilk kez içimde huzuru andıran bir his hâsıl olmuştu. Önümde yepyeni bir pencere açılmıştı.

Zagreb’e döndüğümde ilk fark ettiğim, oradan ayrıldığımdan beri pek az şeyin değişmiş olduğuydu. Bu şehir hâlâ mültecilerle ve onların beraberlerinde getirdiği zorluklarla baş etmeye çalışıyordu. Aynı süreçte Hırvatlar da alt üst olan hayatlarını ellerinden geldiğince idame ettirmeye ve yeniden dengeye sokmaya çalışıyorlardı. Ama en azından şehirleri düşman ateşi altında olmadığı için Cenâb-ı Hakk’a şükredebilirlerdi. Öte taraftan, hayat Bosna’da yaşayan halk ve Boşnak mülteciler için gitgide daha da zorlaşıyordu.

Hırvatistan’da ilk olarak mevcut şartlar altında bu ülkede nasıl yaşanabileceğini öğrenmeye ve kendime rutin bir çalışma düzeni tesis etmeye gayret ettim. Boşnak mültecilerle daha yakın temas içinde olmak istediğimi biliyor ve eninde sonunda Bosna’ya gidebilmeyi temenni ediyordum. Fakat Zagreb’e vardığımda, Bosna’ya nasıl gidebileceğim konusunda en ufak bir fikrim yoktu. Saraybosna’daki havaalanının uçuşlara kapatılmış olduğunu herkes biliyordu. Kara yoluyla gidenlerse, Sırp saldırılarından ötürü hayatlarını kaybetme ya da sakat kalma riskini göze almalıydılar.

Dr. Z.’nin yardımıyla, üniversitenin lisansüstü öğrencilerine tahsis edilmiş büyük yurtlarından birinin üçüncü ya da dördüncü katında bir oda kiralamayı başardım. Kiraladığım odanın binanın tam olarak kaçırıncı katında olduğunu hatırlamıyorum; aklımda kalan tek şey, odaya birkaç kat merdiven

çıkarak ulaşıldığı. Odam o kadar küçüktü ki, içine bir ranzayla hem yemek masası hem de kıyafet dolabı olarak kullandığım küçük bir çalışma masası ancak sığabilmişti. Odada tek başıma kalma fırsatı bulduğum için Cenâb-ı Hakk’a şükrediyordum. Zira odada aynı anda iki kişi olduğunda, hareket edecek alan kalmıyordu. Koridordan birkaç merdivenle, katın bütün sakinlerinin kullanımına açık olan ortak tuvalet ve banyolara iniliyordu. Alt katlardan birinde yemekhane vardı; burada para karşılığı yemek yenebiliyordu. Ama ben elimdeki parayı iktisatlı bir şekilde kullanmak için, civardaki bir marketten alışveriş yapmayı tercih ediyordum. Marketten genelde ekmek, peynir ve meyve satın alıyordum. Hırvatçayı (ve Boşnakçayı) temel düzeyde öğrenerek konuşabilmek için hayli çaba sarf ediyordum; bundan dolayı, markete gitmek için yurttan çıkarak az da olsa Hırvatçaya kulak aşinalığı kazanmak fikri bana cazip geliyordu. Öte taraftan yurttan, odamın bulunduğu katta kalan bazı öğrenciler, merdivenlerin üstüne bir köşe hazırlayarak buraya ufak bir buzdolabı ve elektrikli ocak koymuşlardı. Burada az da olsa yiyecek depolayabiliyor, çay kahve yapabiliyorduk.

Dr. Z.’nin ofisi kampüsün öbür ucundaydı, ama zaman içerisinde oraya yürüyerek gidip gelmeye alıştım. Dr. Z.’yle beraber hastanede mümkün olduğu kadar çok zaman geçirmeye gayret ediyordum ama o ekseriyetle meşgul oluyordu. Bazen ofisinde kendi başıma oturup bir şeyler okuyor, bazen de e-posta göndermek için bilgisayar merkezine gidiyordum. Cuma namazı için tramvaya binerek Cami adındaki mescide gidiyordum. Mescidin civarında çok sayıda mültecinin olması orayı gitmeyi benim açımdan daha anlamlı kılıyordu. Tramvayla Cami arasındaki upuzun sokağı adımlarken, sağlı sollu sıralanmış, bir şeyler satarak ya da dilenerek hayatlarını sürdürmeye çalışan çok sayıda insanla karşılaşıyordum.

Dr. Z. üniversitenin Psikiyatri Bölümü ile temasa geçmeme yardımcı oldu. Kısa zamanda, bölüm başkanı olan Dr. Muradich ve nev’i şahsına münhasır bir doktor, psikoterapist ve üniversite hocası olan Dr. K. ile aramızda bir dostluk gelişmeye başladı. Çalıştığım üniversiteden izin almak için araştırma önerisi yazdığım esnada aklımda, yaşadıkları travma sonrası stres bozukluklarını (PTSD) ve bunların etkilerini kavramak maksadıyla mültecilerle mülakat yapmak fikri vardı. Dr. K.’nin yardımıyla bir anket formu geliştirdim. Dr. K. anketi Hırvatçaya tercüme etti. Sonra da, mülakat yapabileceğim mülteciler aramaya koyuldum.

Bu hususta imdadıma yetişen Dr. Z. oldu. Beni meslektaşlarından Dr. Sadık’la tanıştırdı. Dr. Sadık’ın karısı Zeliha Hanım diş hekimiydi. Kendisi aynı zamanda, tanınmış bir İslâmi yardım örgütü olan Merhamet’in çatısı altında bir sosyal hizmetler programını idare ediyordu. Zagreb’de ve Hırvatistan’ın diğer yerlerinde bulunan Boşnak mültecilere yardım etmek için kaynak bulmak ve bu kaynakları yönlendirmek için tasarlanmış bu programa çok sayıda Boşnak doktor katkıda bulunuyordu. İşin ilginç yanı, Zeliha’yla birlikte yardım çalışmalarına destek veren doktorların kendileri de mülteci idi. Ne var ki Hırvatistan’da mesleklerini yasal yollardan icra edemiyorlardı, zira Hırvatistan devleti, Bosna’da almış oldukları diplomalarını tanımıyordu.

Zeliha bana bunlardan bahsettiğinde, ortada çok büyük bir yanlış olduğunu düşündüm. Boşnak doktorlar, âdeta toprağın derinliklerinde duran ve keşfedilmeyi bekleyen hazineler gibiydi. Zagreb, çok çeşitli sağlık hizmetlerinin ve sosyal hizmetlerin acilen ulaştırılması gereken mültecilerle dolup taşıyordu. Kimse, Boşnak mültecilerin ihtiyaçlarını Merhamet’in çatısı altındaki doktorlardan daha iyi anlayamazdı, zira bu doktorların kendileri de tıpkı hastaları gibi ayakta kalmak için mücadele vermekte olan mültecilerdi.

Zeliha Hanım, doktorları mültecilerle temasa geçirdi. Ne var ki bu doktorlar, mültecilere doktor

sıfatıyla değil, onlara Hırvatistan'ın mülteci hizmetleri bürokrasisi içinde yol gösteren sosyal hizmet çalışanları olarak yardım edebildiler. Fakat öyle sanıyorum ki, bu doktorlar aciliyet arz eden hâllerde, sosyal hizmet adı altında hastalara gizlice müdahale de ediyorlardı.

Zeliha, her hafta düzenli olarak yaptıkları toplantılardan birinde beni bu doktorlarla tanıştırdı. Herhangi bir maddî karşılık beklemeden, sadece mültecilere destek olmak için üniversitedeki çalışmalarına ara vermiş olmam onları epey şaşırtmıştı. Grup, yaklaşık on bir kişiden oluşuyordu. İçlerinden onu kadındı. Gruptaki on birinci kişi ise, altmış yaşlarında, yaşı kemale ermiş bir erkek doktordu. Mülteci Boşnaklarla yakın temas kurmamı ve bu teması devam ettirmemi sağladıkları için gruptaki bütün doktorlara ebediyen müteşekkir olacağım. Bu insanlar beni sorgusuz sualsiz hem kendi hayatlarına hem de mülteci hastalarının, diğer mültecilerin ve ailelerinin hayatlarına buyur ettiler.

Sağ olsunlar, doktorlar, travma sonrası stresle ilgili mülakat ve ölçümlemelerimin ilk denekleri olarak benimle karşılıklı oturup konuşmayı kabul ettiler. Mülakatlar esnasında bana, adı Şemse olan genç bir kadın yardımcı oldu. Saraybosna'dan Zagreb'e mülteci olarak gelen Şemse, Dr. Muradich'in danışmanlığını yaptığı bir psikiyatri öğrencisiydi. İngilizcesi epey düzgün olan Şemse, mülakatlar boyunca bana tercümanlık yapma görevini üstlendi. Mülakatlara başlamadan önce her nedense günde birkaç ve haftada en aşağı yirmi beş mülakat yapabileceğimi sanıyordum. Ne var ki, ilk mülakatı yapar yapmaz, tahminimde ne kadar yanıldığımı fark ettim. Mülakatlar o kadar yoğun geçiyordu ve konuşulanlar o kadar sarsıcı, o kadar travmatik ve o kadar duygu yüklüydü ki, kırk beş dakikadan kısa bir süre içerisinde takatim tamamen kesiliveriyordu. Gördüm ki, günde iki mülakattan fazlasını yapmaya gücüm yetmiyordu. Dahası, Şemse de dinlediği bu travmatik hikâyelerden en az benim kadar etkileniyordu, zira bu hikâyeler, memleketinden koparılmış bir mülteci olarak şahsen tecrübe ettiği hisleri de depreştiriyordu.

Bütün mülteci doktorlarla mülakat yapma fırsatı buldum. Fakat kamplarda yaşayan mültecilerle görüşmek için yaptığım programı hayata geçirmeye koyulduğumda, işler aniden sarpa sardı. Üçüncü haftanın ikinci günü yaptığım ilk mülakatın orta yerinde Şemse artık benim için tercümanlık yapmayacağını söyledi. Bu sözleri söyledikten sonra da kollarını kavuşturarak dudaklarını mühürledi. Olup bitenlere inanmakta güçlük çekiyordum. Meseleyi konuşmak için odadan dışarı çıktığımızda şöyle dedi: “Artık devam edemem. Bu ıstırabı dinlemek ve kelimelere dökmek bana tahmin edemeyeceğiniz kadar ağır geliyor. Aslına bakarsanız mesele, mülakatların bana yaşattığı zorluklardan ibaret değil. Kullandığınız yöntemlerin mültecileri yeniden travmaya soktuğuna inanıyorum ben.”

Hiç ummadığım bir anda tercümanımdan olmuşum. Afallamış ve ne yapacağımı bilmez bir hâldeydim. Zeliha Hanım'dan Şemse'yle beraber bir toplantı yapmamızı talep ettim. Dr. Muradich'le temas kurmak da aklımdan geçti ama onun için Zeliha'yla görüşene kadar beklemeye karar verdim. Bu arada, Mülteci Boşnak doktorlardan da yardım istedim. Sağolsunlar, mülakat yaptığım ilk iki kişiyle ve mülakatı sürmekte olan bir diğer kişiyle benim adıma konuşmayı kabul ettiler. Onlara, Boşnakların savaştan nasıl zarar gördüklerini araştırmaktan maksadımın ne olduğunu izah ettiler. Bunun yanı sıra, mütercimim endişelerinden bahsettiler ve benimle görüşmeye devam etmek isteyip istemediklerini sordular. Mülakat yaptığım insanların hepsi üç aşağı beş yukarı aynı şeyi düşünüyorlardı: Savaşa dair tecrübelerini bütün detaylarıyla yeniden hatırlamak onlara derin bir ıstırap veriyordu, ama diğer taraftan da dünyanın, ne büyük bir hayatta kalma mücadelesi verdiklerinden haberdar olmasını arzu ediyorlardı.

İki gün sonra Şemse sessizliğini bozarak benim için tercümanlık yapmaya kaldığı yerden devam etmeyi kabul etti ama bu olaydan sonra da ara sıra münakaşa etmeye devam ettik. Şemse'nin tartışmaya yatkın bir kişiliği vardı ve kullandığım mülakat yöntemi onu hâlâ rahatsız ediyordu. Şemse, Zeliha Hanım ve benim bir araya gelip konuşma fırsatını bulmamız iki haftadan uzun bir zaman aldı. Bu arada ben mültecilerle mülakatlar yapmaya devam ettim. Şemse de zaman zaman şikâyet etse de tercümanlığa devam etti. Sonunda elliyi aşkın mülakat yapmayı başarmıştım. Buna rağmen hâlâ mutmain değildim, zira uğruna Zagreb'e geldiğim davaya gereken katkıyı yaptığımı inanmıyordum. Kıymık hâlâ kalbimin orta yerine saplanmış vaziyette duruyordu.

Cami mescidine yaptığım ziyaretlerden birinde, Ferid adında Sudanlı genç bir doktorla tanıştım. Tevafuka bakın ki, Dr. Ferid tıp eğitimini Dr. Z.'nin danışmanlığında tamamlamıştı. Ülkede savaş çıktığında, Boşnaklara yönelik bir sosyal hizmetler programını idare etmek için Zagreb'de kalmıştı. Bu program temelde Araplar tarafından finanse ediliyordu. Zamanımı, onun ofisi ile Zeliha'nın ofisi arasında mekik dokuyarak geçirmeye başladım. Bu şekilde, mültecilerin, özellikle de Boşnak mültecilerin hayatları hakkında bir şeyler öğrenmeye devam edeceğimi düşünüyordum.

Bu süreçte her gün, mültecilerin hayatını biraz daha yakından tanıma fırsatı buldum. Ferid'in ofisinde karşılaştığım doktorlar, benimle tanıştıkları mültecilerin hikâyelerini paylaşıyorlardı. Ne var ki, elim kolum bağlı bir vaziyette, bu doktorların fondan acil barınak ihtiyacı, tıbbî destek ya da yemek için kullanmak üzere cüzi miktarlarda para almak için Dr. Ferid'in ofisine gelip gitmelerine şahit olmaktan başka bir şey yapamıyordum. Kalbimdeki kıymık hâlâ battığı yerde duruyordu ve ben kendimi hiçbir işe yaramıyormuş gibi hissediyordum. Bu sıralarda defalarca Şeyh'e telefonla ulaşmayı denedim, ama nafiye.

O günlerde birden aklıma mülteciler için bir dizi aile ve grup rehberliği semineri düzenleme fikri geldi. Sübhânallah. Bunu daha önce neden akıl edememiştim? Demek ki o ana kadar ne ben buna hazırdım, ne de zaman doğru zamandı. Ama şimdi nihayet önümde bir kapı aralanmaya başlamıştı. Mülteci Boşnak doktorlar, bu çalışmaya katkıda bulunacaklardı. Savaşın travmatik etkilerini ve mülteci olarak hayatta kalmayı konu eden bir dizi seminer düzenlemeye koyuldum. Bu seminerin amacı elbette mültecileri bizzat tecrübe ettikleri konularda bilgilendirmek değildi. Amaç, mültecilerin kendi hikâyelerinin resmini çekmelerine, bu resmi bir çerçeve içine yerleştirmelerine, sonra da kendi resimlerinin de bir parçası olduğu büyük resmi görmelerine yardımcı olmaktı. Fakat her şeyden önemlisi, seminerler vesilesiyle, başka mültecilerle yüz yüze gelerek konuşmalarına ve birbirleriyle tecrübelerini paylaşmalarına imkân sağlamak istiyordum.

Sonuç olarak seminerler, mültecilerin ruhunda, uzanıp nefes alabilecekleri bir pencere açtı. Keza bu seminerler benim daralan ruhumun da ferahlamasına vesile oldu. Mülteciler, elbette savaşın bütün dehşetlerinden haberdardılar; bütün bu dehşetleri bizzat tecrübe etmişlerdi. İnsanların nasıl evlerini, hayatlarını ve şereflerini kaybettiklerini, kadınların nasıl tecavüze uğradıklarını, şehir ve köylerin nasıl yakılıp yıkıldığını bütün detaylarıyla biliyorlardı. Kaybetmişlik hissi, hayatlarının en kişisel, en derin ve en mahrem köşelerine kadar nüfuz etmişti. Ama hepsi bütün bunları yakından bilmekle beraber, yaşadıkları tecrübelerin ve kayıpların, kendilerine kulak verenleri bir anafor gibi içine çeken derinliklerini birbirlerine anlatmamışlardı.

Dr. Ferid'in dostlarından olan, aynı zamanda Dr. Z.'yi de tanıyan Prof. Halil, Saraybosna Üniversitesi Hastanesi'nin İdari İşler Müdürü'ydü. Saraybosna'da çalışan Prof. Halil'in Zagreb'de yaşayan yakın akrabaları vardı. Bu nedenle zaman zaman Zagreb'e geliyordu. Düzenlediğim

seminerlerden biri sırasında Prof. Halil, Zagreb’de bulunuyordu. Dr. Ferid ile bazı mülteci doktorlar ona bu seminerden bahsetmişlerdi. Prof. Halil, benimle tanışmak istedi. Tanıştığımızda bana söylediği ilk şey şu oldu: “Düzenlediğin seminerlerden haberdarım. Bizim de Saraybosna’da tam olarak böyle bir seminere ihtiyacımız var. Saraybosna’ya gelip hastanemizde bu semineri bizim için de verebilir misin?” Kendisine, Allah izin verirse, bunu yapmaktan şeref ve mutluluk duyacağımı söyledim.

Prof. Halil’in, Saraybosna’dan Zagreb’e Birleşmiş Milletler uçağıyla geldiğini duymuş, ama kendisine yolculuğuna dair detayları sorma fırsatı bulamamıştım. Mültecilerin hâlâ bir yolunu bulup Bosna’ya gidebildiklerini ve hatta içlerinden bazılarının Saraybosna’ya dahi gidip geldiklerini biliyordum. Fakat bunu tam olarak nasıl yaptıklarını bilmiyordum, zira kimse bu konuda bilgi vermek istemiyordu. Mültecilere Saraybosna’ya gitmek niyetimi ne zaman çıtlatsam, bana verdikleri yegâne cevap suskunluk oluyordu. Sonunda bir Birleşmiş Milletler kimliği edinmeyi başardım. Bu kimlik kartı BM uçuşlarında, yer olması kaydıyla uçakta yer ayırtabilmemin önünü açıyordu. Ne var ki, bu yolla uçağa binebilmem için kimliği edinmemin üzerinden epey zaman geçmesi gerekti.

Merhamet’in çatısı altında mülteci doktorlarla birlikte düzenlemeye devam ettiğimiz seminerlerden biri, hepimiz için alabildiğine zorlu geçti. Sözüünü ettiğim seminerde pek çok acıklı hikâyeye gün yüzüne çıktı ve doktorlar, mültecilerin bu hikâyelere verdikleri tepkileri daha fazla deşmekten kaçındılar, hatta bunu yapmamak için direndiler. Mültecilerle geçirdiğimiz bu günün sonunda içimde büyük bir başarısızlık ve tamamlanması gereken bir işi tamamlayamamışlık hissi vardı.

O günkü seminerinin ardından, uzun zamandır endişeyle beklediğim toplantı anı geldi çatı. Zeliha Hanım ve Şemse’yle yaptığımız bu toplantı hiç verimli geçmedi. Yanlarından ayrılırken, içimden bu toplantının geciktiği iyi olmuş, hatta keşke daha da gecikseydi diye geçirdim. Çünkü toplantımız, bir dolu bağırış çağırış, itham ve son derece menfî hislerle son bulmuştu. Üslubu eskisine nazaran daha da sertleşen Şemse, beni mültecilere işkence yapmakla itham etmişti. Toplantı aramızdaki sorun çözülmeden sona ermişti. Binadan dışarı çıkarken, Zeliha Hanım beni arabasıyla gideceğim yere bırakmayı teklif etti. Ben de kabul ettim. Nasıl olduysa birden aklıma Dr. Ferid’in ofisine gitmek fikri geldi.

O zamana kadar, Boşnak mültecilerden oluşan en aşağı üç farklı gruba seminer vermiştim. Bu gruplardan biri, Dr. Ferid’in yürüttüğü sosyal hizmetler programı kapsamında hizmet veren doktorlardan oluşuyordu. Bu doktorlar Saraybosna’ya gitmem konusunda bana destek olup olmayacaklarına, kendi aralarında istişare etmek suretiyle karar vereceklerdi. Bir karara ulaştıktan sonra bana Saraybosna’ya nasıl gidebileceğimi söyleyeceklerdi, ama bir şartla: Bana verecekleri paketleri, Saraybosna’da yaşayan sevdiklerine ulaştıracaktım. Boşnaklarda, otobüsle seyahat eden insanlar vasıtasıyla akrabalarına yemek, para ve kıyafet göndermek âdettendi. Bu âdetin yerine getirilmesinde, eşe dosta yardım gönderenlerin namına paketleri taşıyan otobüs şoförleri önemli bir rol oynuyordu.

Prof. Halil’den çok sayıda faks almıştım. Bu fakslarda Prof. Halil bana ne zaman geleceğimi soruyordu. Ona cevap gönderdiğim her seferde, üzüntümü ifade ediyor ve önünde sonunda oraya gitmeyi temenni ettiğimi belirterek, bunun bir yolunu bulur bulmaz onu haberdar edeceğimi yazıyordum. Nihayet bir gün ona uzun zamandır beklediği faksı göndererek muhtemel tarihi ilettim. Bana coşkulu bir cevap gönderdi. Saraybosna’ya gelmemi dört gözle bekleyeceklerini söylüyor, hastanenin psikiyatri kliniğinin şefiyle bir toplantı yapacağımızı iletliyordu.

Dr. Ferid'in ofisine vardığımda, Boşnak doktorlar bir karara varmışlardı. Gruptaki kıdemli doktorlardan biri olan Dr. Sadıka, grubu temsilen benimle görüşmek için bekliyordu. Dr. Sadıka, Saraybosna'ya otobüsle gitmem için bana yol göstereceklerini söyledi. Aslına bakarsanız bana, adını verdiği bir otobüs şoförüyle ve Saraybosna'ya giden çok sayıda başka insanla tanışmak üzere dosdoğru otobüs terminaline gitmemi söyledi. Otobüs şoförü, Dr. Sadıka'nın komşusuydu. Saraybosna yolcuları arasında çok sayıda mültecinin yanı sıra iki rahibe, hatta iki de derviş vardı. Bu insanlarla tanışmam, Saraybosna'ya gitmenin mümkün olduğunu görmemi sağladı ve cesaret verdi. Öte yandan yolculuğun tehlikelerinin farkına varmaya başlamıştım: Savaşın vahşetinden kaçan mültecilerin yüzlerine yerleşen ifadeyi görmüş, korkudan ürpermiş bir vaziyette, insanın kanını donduracak kadar dehşetli hikâyelerine kulak vermiştim. Otobüs terminali tecrübemin ardından, Dr. Sadıka âdeta düşüncelerimi okumuşçasına bana şöyle demişti: "Eğer bu rahibeler, imanlarından kuvvet alarak bu yolculuğu yapabiliyorlarsa, pekâlâ sen de yapabilirsin."

Ertesi gün akşamüstüne doğru, bana otobüs biletinin nasıl alındığını öğretti. Bileti aldıktan sonra otobüse binmek için birkaç saat beklemem gerekti, çünkü gece boyunca yol alacak olan otobüsümüz ancak günbatımından sonra hareket edebildi. Ortada bir otobüs firması olmadığı için otobüs bütünüyle şoförün sorumluluğundaydı. Yine aynı sebepten ötürü, yolculuk için en uygun saat ile en emniyetli ve en az riskli olan güzergâhı seçmek de şoförün vazifesiydi. Şoför bunların yanı sıra, güzel bir otelde ya da kendisine ayrılmış bir kabinde dinlenmek gibi bir imkânı olmadığından, bir yolunu bulup nasıl dinleneceğine de kendisi karar vermek zorundaydı. Mola verdiğimizde telefonla Şeyh'e ve aileme ulaşmaya çalıştım. Bir iki dakikalığına da olsa telefon bağlantısı sağlandı ve Şeyh'in sesini duymayı başardım. Bosna'ya gitmekte olduğumu haber vererek benim için dua etmesini ve desteğini esirgememesini rica ettim. Neşeli bir edayla "Elhamdülillah" demesiyle, telefon bağlantısının kopması bir oldu.

Normalde Zagreb'den Saraybosna'ya gitmek dört saatten kısa sürüyordu ama savaş şartlarında bu iki şehir arasındaki yolculuk en azından yirmi dört saati buluyordu. Bu meşakkatli yolculukta otobüs Adriyatik kıyısı boyunca yol aldıktan sonra, bombalanmış köylerin içinden ve tehlikeli dağ yollarından geçen dolambaçlı bir rotaya sapıyordu. Dr. Sadıka benim için yolluk hazırlamış ve bana, ailesine götürmem için birkaç paket vermişti. Namaz kıldıktan sonra, Dr. Sadıka ve genç oğluyla birlikte tramvaya binerek otobüs terminaline doğru yola koyulduk. Yolcular arasında aşına tek bir yüz yoktu. Otobüse binmiş ve besmele çekerek meçhule giden yola koyulmuştum. Dr. Sadıka, otobüsün şoföründen Saraybosna'da havanın güzel olmasının beklendiğini öğrenmişti. Aralık ayındaydık ama henüz kar yüzü görmemiştik ve hava açıldı. Elhamdülillah.

Otobüste fazla yolcu yoktu ve fevkalâde güzel bir geceydi. Gece, etrafa öyle kesif bir kudret ve letafet hissi saçıyordu ki, bu geceden aldığım ilham, beni olanca kuvvetiyle irticalen şiir yazmaya itiyordu. Recep ayındaydık, ay ilk dördüne girmekteydi. Kapkaranlık gökyüzünde ayın etrafını saran harikulâde hâleyi görmek öylesine teselli ediciydi ki. Ayın şavkı, bomboş yol boyunca ilerlerken yanımda uzayıp giden denize vuruyor, denizin üzerinde yakamozlar oynasıyordu. Gökyüzünde yıldızlar belirindiğinde bu tarifsiz güzellik karşısında âdeta nutkum tutuldu.

Aslına bakarsanız, yolculuk sırasında yanı başımda dört güzel vardı: Leyla (gece), Jadranka¹³ (deniz), Kamer (ay) ve Venüs (yıldız). Çok yakındık, ama tenlerimiz birbirine temas etmiyordu. Yolun kenarındaki bariyerler ve sarp kayalıklar sınır çekiyordu bu güzellerle arama. Ama heyhat! Ne harikulade bir geceydi o! Fakat gecenin güzelliğinin tadını alabildiğine çıkarırken bile, baş koyduğum

yolun ciddiyetini üzerimde olanca ağırlığıyla hissediyordum. Korkunun herhangi bir köşe başından ansızın çıkıp önümü kesebileceğinin farkındaydım.

Dua ve tefekkür ederek, Rabbimle söyleşerek ve şükür gözyaşları dökerek sarıp sarmalamaya karar verdim gecenin güzelliğini. Koltuğumda otururken, içine doğru yol aldığım meçhul hakkında tefekkür ettim. Bu belirsizlik beni, hayatımı ve diğer insanlarla ilişkilerimi kalbimin gözüyle yeniden müşahade etmeye sevk etti. Zihnimdeki âlemde hayatımda yer etmiş bütün insanları tek tek yanıma çağırarak, onlara duyduğum minnettarlığı ifade ettim ve helâllik istedim. Cenâb-ı Hakk’a hepsi için teker teker hayır dua ettim ve şayet bu yolculuktan geri dönemezsem, bu insanların ruhuma Fatiha okumalarını diledim. Bu an benim için bir tür ölümdü. Ne var ki, gece boyunca sadece bir aksilik geldi başımıza. Hırvat polisleri otobüsü durdurarak bizi yolumuzdan bir süreliğine alıkoydular ama otobüsün içine girmediler. Otobüs yeniden hareket edinceye değin yerimde sessizce oturarak zikir çektim.

Fevkalade latîf bir geceydi. Havanın açıklığı ve gecenin sessizliği insana güven telkin ediyordu. Cemâl-i Ezelî, ardı ardına önümüze mürekkeple çizilmiş muazzam resimler seriyordu âdeta. Alabildiğine huzurla dolu karanlığın dört bir yanında, O’nun gölge sanatını temâşâ ettim. O’nun nasıl her dem siyah üzerine siyah gölgeler düşürdüğüne şahitlik ettim.

Sabaha karşı, namaz için mola verdikten sonra tekrar yola koyulduk. Öğleyin Mostar’a varmıştık. Burada şehrin panoraması gözlerimin önüne serildi. Böylece şehrin maruz kaldığı tahribatın boyutlarını da gördüm. Bu tahribatı gözüm görmekte, aklım anlamakta güçlük çekti. Zira bir zamanlar güzelliğiyle nam salmış olan bu şehirde, kilometrelerce uzayıp giden bir yıkımdan başka bir şey göremiyordum.

Neretva Nehri boyunca uzanan muazzam manzarayı da temâşâ ettik, her ne kadar yıkık Mostar Köprüsü’nü görmek kalbimizin tam ortasına bir sancı saplasa da. Pek çok tünelden ve köyden geçtik. Yol boyunca, yıkıntıların arasında dimdik ayakta kalmayı başaran Müslümanlar gördük. Ölülerini defnettiklerine şahit olduk. Köylerini ve hayatlarını, türlü imkânsızlıklar içinde sil baştan bina etmeye gayret ettiklerine şahit olduk.

O gece, gün batımından epey sonra, yolculuğumuzda yeni ve zorlu bir dönemece girdik. Şoför, herkesin otobüsten inmesini istedi. Otobüsten inmemizle kendimizi başka bir otobüse doluşmuş hâlde bulmamız bir oldu. Yepyeni, gıcır gıcır otobüsümüzü bırakmış, üzerine isabet eden kurşunlardan delik deşik olmuş külüstür bir otobüse binmiştik. Otobüsü değiştirdiğimizde, o ana dek hiç olmadığı kadar net bir şekilde fark ettim savaş bölgesinde olduğumuzu. Şoför eski otobüsle şehir merkezine giremezdi, çünkü hiçbir yolcu bu otobüse binmek istemezdi. Öte taraftan yeni otobüsle bu köyün sınırlarının ötesine geçmesi durumunda, otobüsün kurşunlara hedef olmasından korkuyordu. Otobüsteki yolcuların hepsi bu riskleri en baştan göze alarak yola çıktıklarının farkındaydılar. Bu yürekli insanlar, birbiriyle kesişen iki mefhum olan cesaret ve teslimiyete dair fikirlerimi yeniden gözden geçirmeme vesile oldular.

Saraybosna’nın üzerinde yükselen İğman Dağı’na yaklaştığımız sırada karanlık çökmek üzereydi. Keskin nişancıların bu dağın tepelerine mevzilenerek aşağıda uzanan yollara doğru ateş ettikleri herkes tarafından biliniyordu. Saraybosna’ya yaklaştığımızda, asfalt yol aniden bitti. Yol âdeta baltayla ortadan ikiye ayrılmış gibiydi. Bir tarafı asfalt, diğer tarafı toprak ve çamurla kaplıydı. İki şerit olması gerekirken, sadece bir şerit vardı. Ters istikametlerden gelen kamyonlar ve otomobiller, bırakın iki kamyon ya da otobüsü, bana neredeyse tek bir otomobilin geçmesi için bile fazlasıyla dar

görünen bu dağ yolunun üzerinde aynalarını birbirine sürterek geçip gidiyorlardı. Ulu çam ağaçları üzerimizde yükseliyor, aşağıda askerler, ısınmak için yaktıkları ateşlerin yanında nöbet tutuyorlardı. Kulağımıza silah sesleri geliyordu ve uzakta, şehrin donuk ışıklarını görebiliyorduk.

Otobüs değiştirdikten sonra, yeni otobüste kendimizi birden balık istifi bir vaziyette yol alırken bulduk. Yolda ilerlerken önümüze çıkan hemen her askeri otobüse buyur etmiştik. Ne de olsa, onlar bu ülkenin muhafızlarıydı. Otobüsün arkasına doluşan askerler, Boşnak türküleri ve ilâhiler söylüyorlardı. Askerlerin ve diğer yolcuların arasında sigara içenler vardı. Sigaraların ucundaki kıvılcık, karanlıkta apaçık seçilebiliyordu. Otobüsün bagajı tıklım tıklım olduğundan, yolcular artık bagaja sığmayan çantalarını ve kutularını otobüsün içinde, yanlarında tutuyorlardı. Otobüsün her bir köşesi, istiflenmiş hâlde sıkışık duran eşyalarla doluydu. Takatlerinin kalmadığı her hâllerinden belli olan yolcularının yüzlerinde ifadeden eser yoktu. Otobüsteki kalabalıktan dolayı, babasının kucağında oturan küçük bir erkek çocuğu babasına âdeta yapışmış kalmıştı. Otobüsün camları buğulanmıştı. Yolcular, şoförün otobüsü gereğinden hızlı sürdüğünden şikâyet ediyorlardı. Nitekim çok geçmeden bir polis memuru otobüsümüzü durdurarak, bizi bu konuda ihtar etti. Dışarıdan gelerek otobüsün içini aydınlatan yegâne ışık, önceki geceye nazaran biraz daha büyümüş görünen yarımaydan gelen ışıktı. Başımı yukarı çevirdiğimde çam ağaçlarının arasından ayı görebiliyordum.

Kimi zaman yanımızdan başka bir aracın geçmesi için, kimi zaman da askerlerin otobüsten inmesi veya yeni askerlerin otobüse binmesi için yolda pek çok kez durduk. Bu geceyi bir önceki geceyle kıyaslamaya çalışıyordum ama önceki gece kıyas dahi kabul etmiyordu. Nerede olduğumuza dair en ufak bir fikrim yoktu. Son durağımıza yaklaşıyorduk fakat yolda ne bir tabela ne de bir işaret vardı. Tek bildiğim, dağın doruğuna yakın bir yerde, helikopterler için yapılmış bir iniş alanının üzerinde olduğumuzdu. Şoför otobüsü durdurduğunda müthiş bir sesle irkildik. Sanki otobüsümüzün üzerine gökten tuğla büyüklüğünde damlalar düşüyordu. Bu sesi, istisnasız bütün yolcular duydu ve ses, şoför kapıyı açmaya davranıncaya kadar kesilmedi. Şoför kapıyı açmayı neredeyse başaramayacaktı, zira arılar misali başımıza üşüşen onlarca insan, etrafımızı çepeçevre sarmıştı. Nihayet otobüsten çıkmayı başardığımda, çantalarımı taşımak için birbirleriyle yarışan birkaç kişi beni kollarımdan tutup çekiştirmeye başladı. Bu insanlar, yolcuların eşyalarını aşağıya taşıyarak para kazanmak için her gün şehirden tâ buraya kadar tırmanıyorlardı. Yolculardan, eşyalarının ağırlığına göre Alman Markı üzerinden ücret talep ediyorlardı.

Yanımda, içinde sahiplerine teslim edilecek hediyeler olan büyük bir kamp çantası ile kendime ait küçük bir sırt çantası vardı. Eşyalarımı taşımaya yardımcı olması için Haris adında bir delikanlıyı seçtim, beraberce yokuş aşağı inmeye koyulduk. Kısa bir mesafe yürüyebilmiştik ki, insanlar aniden yolun dışına çıkarak dağın yamacındaki sarp yokuşa indiler. Rahibeler ise taksi tuttular. Saraybosna'nın yerlileri, buna Kamikaze seferi diyorlardı, çünkü taksiler şehre inmek için keskin nişancıların ateş hattından geçiyordu. Taksi şoförleri, atılan kurşunlara hedef olmamak için çılgınca bir hızla sürüyorlardı arabalarını. Saraybosna'da geçirdiğim süre boyunca bu rahibeleri düşündüm. Benim nazarımda, iman ve risk meseleleri rahibelerde tecessüm etmişti. Yaptıklarının Rus ruleti oynamaktan ibaret olduğunu düşünmek kolaya kaçmak olur; onların oyun oynadıklarına inanmıyorum. Bana sorarsanız, taksiye binmek onlar için yegâne seçenektir. Rahibelerin bindiği taksi ve her gün aynı hatta gidip gelen diğer taksiler, aslında bize Saraybosna'daki hayatı gösteriyordu: Bu şehirde insanların çoğu zaman ateş hattında durmaktan başka seçenekleri yoktu, karşılarına çıkan her dönemeçte, çaresizce Cenâb-ı Hakk'tan inayet istiyorlardı. Saraybosna'da bulunmak bende imanî ve şahsî açıdan çok büyük değişikliklere sebep oldu. Rahibelerin taksiye bindiğini gördüğüm o gece, bu

büyük değişimin başlangıcıydı sadece.

Yoldan çıkıp tepeye ilk adımımı attıktan sonra evvela kayalıklara basa basa aşağı doğru ilerlemeye koyuldum. Çok geçmeden yamacın meyli daha da arttı. Çamura bata çıka ilerlemeye başladım. Mütemadiyen ayağım kayıyordu, neredeyse her adımda düşüyordum. Hava çoktan kararmış olduğu hâlde, önümde daha uzun bir yol olduğunu görebiliyordum. Bir iki kere düşüp kalktım. Cenâb-ı Hakk’a şükürler olsun ki çantamı Haris taşıyordu, yoksa düştüğümde çantanın içindekilerin etrafa dağılması işten bile değildi. İnsanların sırtlarındaki bütün o ağır yüklerle nasıl olup da dağdan inebildiklerini aklım almıyordu. Belki de bunu mümkün kılan, bu insanların ailelerinin hayatta kalmasını sağlamak için bu işi yapmaya mecbur olmalarıydı. Ne de olsa şehir kuşatma altındaydı.

Yamaçtan düşse kalka, bata çıka, ayağım kaya kaya inmeye devam ederken, alternatif bir yol olup olmadığını merak ettim. Bunu düşünürken, bir anda karşıma bir kadınla bir erkek çıkıverdi. Yamaçtan inerken ne kadar zorlandığımı görüp imdadıma koşmuşlardı. İnanılması güç ama beni kollarımdan kavrayıp dağdan aşağı inmeme yardım ederlerken kendileri geri geri yürüyorlardı. Dağ keçileri gibi kuvvetli içgüdüleri vardı ve ayakları yere akıl almaz derecede sağlam basıyordu. Bana “Može, može” diyorlardı. “Polako, još malo.” “Yapabilirsin, yapabilirsin. Yavaş, birazcık daha.” Yanımda olduklarını bilmek ve seslerini duymak beni teskin ediyordu. Yardıma ihtiyaç duyduğum için birazcık utanmakla birlikte, bu yardımı kabul etmeye kâfi gelecek kadar tevazuum olduğu için şükreliyordum. Lütü ve rahmeti sonsuz Rabbime hamd ü senâlar olsun.

Nihayet bir yola ulaştık. Bana yardım eden kadınla erkek selâm verip yanımdan ayrılırken onlara vermek istediğim parayı kabul etmediler. Şehrin tek girişi olan tünele doğru giden bir taksiyi çevirdim. Ama şoför beni tünele kadar götüremedi, zira bir Boşnak askeri taksiyi durdurarak pasaportumu kontrol etmek istedi. Anlayacağınız, tekrar yaya kaldım. Haris benden 40 Alman Markı istemişti, şimdi buna ilaveten 10 Mark daha talep ediyordu. Taksi şoförü de 20 Mark istemişti. Bu paraları ödemek bana maddî açıdan ciddî bir darbe vurmuştu. Çünkü elimdeki nakit sınırlıydı ve Saraybosna’da tek bir ATM dahi çalışmıyordu. İnsanlar değiş tokuş ve ticaret yapıyorlardı ama iş elden nakit çıkarmaya gelince, buna hiç yanaşmıyorlardı. Göz açıp kapayıncaya kadar, hiç hesapta olmayan bir şekilde 70 Mark harcamış olduğumu fark ettim. Bu paranın sadaka hükmüne geçmesi için dua ettim. Kendime, bu paranın helâl para olduğunu ve insanların hayatta kalmasına hizmet ettiğini hatırlattım.

Tünele varmak için epey yürümek zorunda kaldım. Nihayet oraya vardığımda, etrafta tünelden geçmek için bekleyen çok sayıda insan olduğunu gördüm. Girişe, tünelden geçen insan sayısını kontrol altında tutmak için büyük bir bariyer koyulmuştu. Güç bela bariyere yaklaştığımda, görevli bir asker ağarmış sakalımı görerek bana seslendi: “Ja Efendi ja!” “Hey, sen beybaba!” Yanına gelmemi işaret edip beni sıranın önüne geçirdi. Tünele girip yürümeye başladım. Tünelin eğri ve basık bir tavanı ve üzerinden tren rayları geçen ıslak bir zemini vardı. Başımı tavana çarpmamaya itina etmem ve adımlarımı son derece dikkatli atmam gerekiyordu. Birbirimizin peşi sıra dizilmiş yürüyorduk. Oluşturduğumuz kuyruk zaman zaman duruyor, sonra tekrar ilerlemeye başlıyordu. Bir ara elektrikler kesilmiş olmalı ki, aniden karanlıkta kaldık. Arkamda yürüyen genç bir asker, çantalarımı taşımama yardım etti. Kamp çantamın sapları yırtılıp kopalı çok olmuştu. Çantaları taşımam iyice zorlaşmış, başlı başına sıkıntılı bir iş olup çıkmıştı. Bana yardım eden asker, gitmek istediğim yere varmak için neredeyse iki saat yürümem gerektiğini söyledi. Oraya, muhtemelen emekleyerek varacağımı tahayyül ediyordum. Durup dinlenmek için oturacağım bir köşe başı aradı gözlerim, ama nafile. Kendimi yürümeye zorladım.

Zifirî karanlık bir geceydi; dağdayken gördüğüm şehir ışıklarının çoğu mumlardan geliyordu, sokaklarda in cin top oynuyordu. Sonradan öğrendim ki, akşam saat ondan sonra sokağa çıkma yasağı ve karartma başlıyordu. Bunu fark ettiğimde saat sabaha karşı birdi. Arada sırada bir asker ya da vatandaş bana doğru istikameti gösteriyordu ama üç saat yürümüş olmama rağmen hâlâ hastaneye ulaşamamıştım. Zagreb'deki otobüs terminalinden hareket edeli 30 saati aşkın bir süre geçmişti. Islanmış ve acıkmıştım; pantolonum çamur içinde kalmıştı, dermanım kesilmişti. Hemen ilerimde bir BM karakolu olduğunu fark edince, içimi bir umut kapladı. BM karakolunun yanındaki sokak boyunca BM ve BMMYK'nin (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği) farklı büyüklüklerdeki araçları sıralanmıştı. Binanın kapısının demir parmaklıklarının arkasından görünen küçük kulübede genç bir muhafız oturuyordu. Muhafıza BM kimliğimi göstererek beni hastaneye götürecek bir araç tahsis edilmesi için yardımını rica ettim. Yardımcı olmaya hiç niyeti yok gibiydi. Bir ihtimal sabahleyin isteğimin yerine getirilebileceğini söyledi. Yorgunluk ve hüsrandan dolayı bir öfke patlaması yaşamak üzere olduğumu fark ettim. Kendimi, kapının önündeki beton zemine oturmaya zorladım. Muhammed Aleyhisselâtu vesselâm'ın insanın öfkelenmesinde oturmasını tavsiye ettiği hadisi geldi hatırıma. Öfkemin geçmesi için sokağın orta yerine yatmaya bile hazırdım. Asker, sabaha kadar beklememi söylüyordu, ama benim için zaten çok uzun sürmüş bir geceyi henüz sadece yarılanmıştık. Ne yapmam gerektiğini kestiremiyordum.

Oturmuş beklerken, sokaktan bir adam geçti. Ona seslenip hastanenin nerede olduğunu bilip bilmediğini, biliyorsa bana yolu tarif edemeyeceğini sordum. Bildiğini söyledi. Kırık Boşnakçamla, oraya nasıl geldiğimi anlatmaya çabalarken, beni o geceyi geçirmem için evine davet etti. Ayrıca, evine kadar çantamı taşımama yardım etti. Eve vardığımızda, jandarmaya gidip telefonu kullanmak için müsaade istedi. Hastaneyi arayıp Prof. Halil'e ulaşmaya çalıştı ama nafile. Adı Sultan olan bu adam çantamı sırtlanıp beşinci katta bulunan dairesine kadar taşıdı. Öylesine bitap düşmüştüm ki, bana o yüksek ve karanlık binada on kat merdiven çıkmışız gibi geldi. Binada elektrikler kesikti. Görebildiğimiz tek ışık, insanların yüzlerindekiydi. Karanlık koridorlardan geçip yine karanlık olan merdivenleri çıkarken, daha önce tanıştığım ıstırap çeken insanların yüzlerinde gördüğüm ışığı düşündüm. Hayatta kalmayı başaran Boşnakların sevdiği yüz binlerce insanın ebediyete intikal ettiğini, ama onların, geride bıraktıkları insanların yüzündeki ışıkla hâlâ bir tür irtibat içinde olduklarını düşündüm. Rabbimin, Zagreb'deki yurttaki gözüme sadece karanlık gibi görünen şey vasıtasıyla aslında bana nasıl bir lütufta bulunduğunu fark ettim. Sultan bir eliyle çantamı taşıyor, diğer eliyle de gazı neredeyse tükenmiş olduğu için güç bela yanan çakmağını bana doğru yakmaya çalışıyordu. Çakmak ara sıra yanıyordu ve her yandığında, ateşin ışığında merdivenden çıkan Sultan'ın topuklarını görebiliyordum. Ne tuhaftır ki, içimde hiçbir korku alâmeti yoktu. Normal şartlar altında, Sultan'la tanışmamız ve devamındaki senaryo beni tedirgin edebilirdi, ama o anda, korunup kollandığımı hissediyordum.

Sultan'ın evinde gaz vardı ama elektrikler kesikti. Bize kahve ve sıcak süt hazırladı. Ben de, onunla sırt çantamdaki yemeği paylaştım. Sultan'ın boyu, benim boyumun dörtte üçü kadardı. Ama yine de bana kuru bir eşofman altı verdi. Bunun yanında bana sıcacık bir battaniye ve uyuyacağım bir köşe de verdi. Ya Rabbe'l-Âlemin. Sokakta rast geldiğim bir insandı Sultan, ama bana ne karşı ne kadar da cömertti.

O gece Cenâb-ı Hakk'a kalpten dualar ettim. Rabb-i Rahîm'e benden rahmetini esirgemediği için hamd ü senâlar ettim. Ertesi sabah, Saraybosna'yı ilk kez gündüz gözüyle görmek nasip oldu. Sultan'ın evi, doğuya, eski Aslan Mezarlığı'na bakıyordu. Mezarlığın hemen ötesinde de Kosevo

Hastanesi açıkça görülebiliyordu. Güneş, sisi ve gecenin karanlığını dağıtarak doğuyor ve şehri hem sarıp sarmalayan hem de esir alan azametli dağları ve tepeleri gözler önüne seriyordu. Çetnikler bu tepeleri, Boşnak ordusu tarafından tutulan yerleri hariç olmak üzere, baştanbaşa mesken tutmuşlardı. Saraybosna'da yaşadıklarımın, Zagreb'de tanıştığım insanların hâlini daha biraz daha iyi anlamama vesile olduğunu düşünüyordum. Aynı zamanda, buraya kadar gelebilmiş olmanın benim için küçük çaplı bir zafer olduğunu hissediyordum.

Kahvaltıdan sonra, Sultan'la beraber hastaneye telefon etmeyi tekrar denedik, ama henüz çok erken olduğu için cevap veren olmadı. Nasıl olsa sonunda hastaneye gideceğimiz için, o yöne doğru yürümeye başladık. Vardığımızda, Prof. Halil'i bulmamız hiç de zor olmadı. Ofisinin nerede olduğunu öğrendikten hemen sonra, ona koridorda rastladık. Prof. Halil, Sultan'a beraber kahvaltı etmeyi teklif etti, ancak Sultan bu teklifi reddederek hastaneden ayrıldı. Prof. Halil, görüşmemi istediği kişileri tekrar gözden geçirirken, bir yandan da bana ekmek, peynir ve çay ikram etti. Psikiyatri kliniğinin şefi, yardımcısı ve klinikte görevli psikologlardan biri ve aynı zamanda da bir tıp doktoru olan Prof. Emir beni hayli sıcak karşıladılar. Şansıma, Prof. Emir epey iyi İngilizce konuşuyordu, bana çok yardımcı dokundu. Klinik, şehrin diğer iki bölgesinde de merkezleri bulunan büyük bir sistemin en tepesinde yer alıyordu. Kliniğin bünyesinde psikiyatri, nöroloji ve ruh sağlığı birimleri vardı.

Saraybosna'daki ilk iki günümü, kliniği ve şehri gezerek geçirdim. Hastanede bana özel bir oda tahsis edilmiş ve kıyafetlerim yıkanırken giyebilmem için, doktorların giydiği beyaz kıyafetlerle bir pelerin verilmişti. Prof. Emir bana kapsamlı bir brifing verdi, hatta benim için bir Saraybosna haritası çizdi. Saraybosna'daki durumun ciddiyetini anlattı. Savaş bölgesinde hayatın zorluklarını anlamamı sağladı. İçinde bulunduğumuz kritik durumu olanca açıklığıyla göstermeye çalıştı. Prof. Emir'den keskin nişancıların hangi noktalara mevzilenerek yayalara rastgele ateş ettiklerini ve havan toplarının şehrin hangi sokaklarına atıldığını öğrendim.

Genç bir profesör olan Emir, bana, şehirde faaliyet gösteren çeşitli sosyal hizmet kurumları ve programlar hakkındaki gözlem ve fikirlerini aktardı. Bu kurum ve programların ne derece etkili olduklarına dair görüşlerini de paylaştı. Emir'den, Saraybosna sakinlerinin çoğunun hayatta kalabilmek için insanî yardım ve destek aldığını öğrendim. Bu insanlardan çoğu aynı zamanda bölgeye yardım amacıyla gönderilen Birleşmiş Milletler Koruma Gücü (UNPROFOR), Uluslararası Kızılhaç (IRC), Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve diğer teşkilatlar için çalışıyorlardı. Emir, başka bölgelerden Saraybosna'ya elektrik getirildiğinden, şehre bazen iki gün gaz, ardından iki gün su verildiğinden, bazense 24 saat su ve gaz verilip 24 saat verilmediğinden bahsetti. Ayrıca, savaşın ilk günlerinde insanların hiçbir yerde hiçbir ihtiyaçlarını bulamadıklarını anlattı. Bu süreçte hayatta kalmak için akıl almaz şeyler yapmışlardı. Normalde yenmeyen bitki ve hayvanları yemişlerdi. Parklardaki ağaçları yakıt olarak kullanmak üzere kesmişler, ısınmak için kitaplarını ve mobilyalarını yakmışlardı.

Saraybosna'daki üçüncü günümde, Dr. Sadıka'nın erkek kardeşi Yunus'la temasa geçtim. Beni görmek ve emanetlerini almak için hastaneye gelmişti. Karısı, ana babası ve iki çocuğuyla tanışmam için beni kahvaltıya davet etti. Davetlerine icabet ettiğimde, Saraybosna'da geçireceğim süre boyunca evlerinde kalmamda ısrarcı oldular. Bu benim için zor bir karardı, ama daveti reddedemedim. Bu davet, her ne kadar oradaki şartlarla buradakiler birbirinden epey farklı olsa da, bana Zagreb'de Boşnak mültecilerle ilk görüştüğüm zamanı hatırlattı.

O gün öğleden sonra, psikiyatri kliniğinde görev yapan bütün doktorlarla bir araya gelecektik. Bu grupta psikiyatrinin farklı dallarında uzmanlaşmış kadınlı erkekli yaklaşık yirmi üç doktor vardı. Kliniğin üst katında bulunan geniş bir odada buluştuk.

Odanın, kurşun isabet eden bazı camları kırılmıştı. İçeri girdiğimde, doktorlar bir köşede toplanmışlardı. Üzerlerinde, bana da bir benzeri ödünç verilen beyaz önlükleri ve lacivert pelerinleri vardı. Hepsi ayaktaydı; çoğu kollarını kavuşturmuştu ve içlerinden bir kişi dahi gülümsemiyordu. Bu tavırları, Boşnakların kontrolünde olmayan BM karakolunda gördüğüm muameleyi hariç tutarsak, o ana kadar Saraybosna'da karşı karşıya kaldığım en soğuk muameleydi.

Toplantı için gelen tek bir kişinin ağzından bile şu sözler dökülmedi: “*Dobro došli u Sarajevo!*” yani “Saraybosna'ya hoşgeldin!” Kimse bana ne selâm verdi ne de kuru bir merhaba dedi. Söyledikleri ilk söz, kulağa daha ziyade meydan okuma gibi gelen bir soruydu: “Sadece on beş dakikamız var. Bize bir zahmet neden buraya geldiğini söyler misin?” Soruyu soran, grubun lideri gibi görünen bir erkek doktordu. Afalladığımdan olsa gerek, hemen cevap veremedim. Boşluktan istifade eden doktor, bombardımana devam etti: “Buraya, bize Travma Sonrası Stres Bozukluğu hakkında ders vermek için mi geldin? Hem sen bundan ne anlarsın ki? Burada olup bitenler, kitaplarda yazılanlara benzemez.”

Kendimi bir nebze toparlayınca cevap verdim: “Buraya geldim, çünkü ülkenizin insanların başına gelenleri umursuyorum. Elimde, sizinle paylaşabileceğim kadar anlamlı bir şeyler olduğunu umuyordum, ama niyetim katien size ders vermek değildi. Bütün samimiyetimle şunu söyleyeyim: Eğer buraya gelmekten bir maksadım vardıysa, bu, bir şeyler öğretmek değil, öğrenmekti.” Sözlerimi bitirdikten sonra kısa bir sessizlik oldu. Daha sonra doktor “Buraya nasıl geldin?” diye sordu.

Zagreb'den mültecilerin yardımıyla bulduğum bir otobüsle geldiğimi izah ettim. Ayrıca, İğman Dağı'ndan aşağıya doğru kaba etim üzerinde kaya kaya nasıl indiğimi anlattım. Hâlâ kimsenin yüzünde tebessümden eser yoktu. Doktor, heyecandan uzak bir ses tonuyla konuştu: “Başka hiçbir Amerikalı, senin gibi İğman Dağı'ndan inerek gelmedi buralara. Anlat bize hadi, daha sonra ne yaptın?”

Tünelden geçerek geldiğimi söyledim. Doktor, tünelin askerlerin kontrolü altında olduğunu ve benim de bir yabancı olarak oradan geçemeyeceğimi söyleyerek itiraz etti. Tünelin girişindeki askerin beni yanına çağırarak sıranın önüne geçirdiğini anlattım. Uzun bir sessizlik oldu, doktor bu esnada gruptaki arkadaşlarına danıştı: “Şimdi size öğlen yemeği ikram edeceğiz. Ardından kısa bir toplantı daha yapacağız.”

Beni küçük bir odaya götürdüler. Odada bir masa, masanın üzerinde de yemeğim duruyordu. Yemek, insanî yardım örgütlerinin dağıttığı, kapağı açılmış bir ton balığı konservesi, iki dilim ekmek ve küçük bir şişe sudan ibaretti; şükran duygusu içinde yedim.

Doktorlar, öğle yemeğinden sonra söyleyeceklerimi dinlemek için bana bir saat ayırmayı kabul ettiler. Onlara, Hırvatistan'daki tecrübelerimden, özellikle de Boşnak mültecilerle yaşadığım yüzleşmelerden bahsettim. Bana ayrılan bir saatin sonunda, gruptan bir temsilci göndererek, günün geri kalanını da onlarla beraber geçirmemi istediklerini iletiler. Onlarla iki saat daha kalmayı kabul ettim. Bu iki saat boyunca, bu kez daha detaylı bir şekilde mülteci yaşamına dair gözlemlerimden, gördüklerimin beni nasıl etkilediğinden ve ziyaretimin büyük bir bölümünde, mültecilere elle tutulur bir katkıda bulunamadığımı hissettiğimden bahsettim. Onlara, ABD'deki çabalarımın, zihnimde ve kalbimde taşıdığım Bosna'yla ilgili soruların cevaplarını bulma isteğinin beni nasıl işimden izin

alarak Hırvatistan'a geri dönmeye sevk ettiğinden bahsettim. Kısacası, bu iki saati, doktorlara nasıl bir insan olduğumu anlatmaya çalışmakla geçirdim. Yaptığım, bir konuşma değildi. Kalpten bir paylaşımdı. Doktorlara, akademik ve meslekî eğitimimden, imanın hayatımdaki rolünden bahsederek, onlarla insanların acılarına, mücadelelerine ve çaresiz görünse bile şartları zorladıklarında çare buldukları dertlerine dair fikirlerimi paylaştım. Bu zor zamanlarda hayatlarını yeniden inşa etmeleri için maddî kaynaklar bulmaları gerektiğine işaret ettim. Hastalarına ve toplumun geneline ulaşmak için yeni yollar keşfetmeleri gerektiğine dair fikirlerimi de aktardım. Kadir-i Mutlak olan Allah'ın bahşettiği ilhamlar sayesinde, zihnimin ve kalbimin en beklenmedik kuytu köşelerinden fikirler yeşerdi. O öğleden sonra beraber geçirdiğimiz saatlerin akabinde, iki hafta daha kalmak isteyip istemediğimi sordular. Vizemin süresinin dolmak üzere olduğunu ve Hırvatistan'a dönmem gerektiğini söyledim. Sözlerime şöyle karşılık verdiler: "Vizeyi dert etme. Onu biz hallederiz. Saraybosna hatırına, burada kalmanı temenni ediyoruz."

Saraybosna'da tahmin ettiğimden çok daha uzun süre kalacağımın farkına varınca, Yunus'a ve ailesine artık evlerindeki misafirliğimi sona erdirmek istediğimi söyledim. Onlara daha fazla yük olmak istemiyordum, zaten hastanede bana geçici bir oda da tahsis etmişlerdi. Ne var ki, Yunus ve ailesi mazeretlerimi kabul etmeye katıyen yanaşmadılar, onlarda kalmam için olanca samimiyetleriyle ısrar üstüne ısrar ettiler. O andan itibaren misafirliğim bitmişti ve aileden biri oluvermiştim.

Takip eden günlerde, yeni bir Grup ve Aile Rehberliği Semineri hazırlamaya koyuldum. İlk olarak Zagreb'deki mülteci doktorlarla birlikte tasarladığımız semineri biraz daha geliştirip kapsamını genişlettim. İki hafta sürecek 40 saatlik bir program tasarladım. Bu program, insanların, her sabah ikili ya da dördü gruplar hâlinde katılacağı çeşitli eğitim modüllerinden oluşacaktı. Katılımcılar, bu küçük gruplarda kendileri ve hastaları hakkında bilgi alışverişinde bulunacaklardı. Travmalar hakkında konuşacak, savaşın hem kendi hayatlarında hem de hastalarının hayatlarında yol açtığı psikolojik sorunları nasıl halledebileceklerine dair öneriler getirecek ve geçmişte yaşadıkları en büyük hayal kırıklıkları ve umutları hakkında paylaşımlarda bulunacaklardı.

Öğleden sonraları ise, doktorlar iki büyük gruba ayrılacaktı. İki grup da sekiz kadın ve üç erkekten oluşacaktı. İki grubun da iyi seviyede Boşnakça ve İngilizce konuşan bir tercümanı olacaktı. Tercümanların ne zaman çeviri yapacakları konusunda bazı kararlar aldık ve toplumsal âdetleri gözetmek maksadıyla, gün boyunca belli saatlerde Boşnak kahvesi ikram edilebilmesi için bazı ayarlamalar yaptık. Bu iki büyük grup zaman zaman "akvaryum" düzeninde oturtulacaktı: Gruplardan biri çalışıp paylaşımda bulunurken, diğer grubun mensupları ilk grubun etrafına daire şeklinde oturarak gözlem yapacaktı.

Bu faaliyetler, psikiyatri kliniğinde görev alan doktorları hayli etkiledi. Hırvatistan'daki mülteci doktorlar gibi, Saraybosna'daki doktorlar da savaş esnasında dirsek teması içinde, beraberce çalışmışlar, ama şahsî ıstıraplarının derinliği hakkında birbirleriyle hiç konuşmamışlardı. Katliam, etnik temizlik ve tecavüz gibi duygusal açıdan son derece ağır ve ıstırap verici konularla etraflıca uğraşmaya ayırdığımız süre zarfında, doktorların gruplar içindeki yakınlığı, onları hem şahsî hem de kolektif olarak taşıdıkları iyileşme potansiyeli ile temasa geçirdi. Tecrübeler paylaşıldı, eskiye dayanan dostluklar daha da pekişti ve yeni dostluklar inşa edildi. Şaşırtıcı gizli endişeler açığa vuruldu.

Seminer günleri süresince, insanlar birbirleriyle sıradışı hikâyelerini paylaştılar. Bu bölüme nokta koymadan evvel, bu hikâyelerden ikisini anlatmak istiyorum ki sizin de, bana itimat eden bu

doktorlarla birlikte geçirdiğim süre zarfında nelerin gün yüzüne çıktığına dair bir fikriniz olsun. Az sonra nakledeceğim hikâyeler, savaş dönemlerinde ıstırabın ve insanların hayatta kalma süreçlerinin ne denli karmaşık bir tabiatı olduğunu Saraybosna’da gördüğüm ya da duyduğum her şeyden daha iyi ortaya koymaktadır.

Saraybosna’da genç bir doktor olan Tina, savaş esnasında dul kalmıştı. Kocasını, cephede şehit edilmişti. Tina seminerin ilk günlerinde suskunluğunu bir an bile bozmamıştı desem yeri. Ancak, başka bir kadının, yaşadıkları apartmana bir havan mermisi isabet ettikten sonra hayatta kalan az sayıda kişiden biri olmaktan dolayı suçluluk hissettiğini ifade etmesi, belli ki Tina’yı da konuşmaya ikna etmişti. Ölümünden kıl payı kurtulmuş olan kadın, “Asıl şanslı olanlar orada ölenler” dedi. Tina bu sözler üzerine sessizliğini bozarak bu kadının hislerini anladığını söyledi.

Sözlerine kocasının ölüm haberini aldığı anda hissettiği ıstırabı anlatarak devam etti. Hissettiği çaresizlikten, öfkeden ve tutulduğu buhrandan bahsetti. Her gün, onunla aynı kaderi paylaşan pek çok başka insan gibi, karşılaştığı dehşet verici olaylardan nasıl sağ salim çıktığından ve kendini sürekli meşgul ederek huzur bulmaya çalıştığından söz etti. Meşgul olmak uğruna hayatını riske atıyordu, zira işe gitmek için her gün adımladığı yol keskin nişancılarının ateş hattı üzerindeydi. Tina, her ne kadar ölmeyi arzu etmenin günah olduğuna inansa da, bunu içten içe arzu ettiğini itiraf etti. Hatta intihar etmek için planlar dahi yapmıştı. Kendini öldürmeyi planladığı gün, Saraybosna kütüphanesi top mermilerinin hedefi olmuş ve ateşe verilmişti. Bunlara şahit olmak Tina’yı ebedî azabı düşünmeye ve planından vazgeçmeye sevk etmişti.

* * *

Natasha, kocasını, evlilik yıldönümlerinde bir keskin nişancının kurşunuyla kaybetmişti. Kocasını kucagında can vermişti. Bu olayın üzerinden daha bir ay geçmeden, 9 yaşındaki oğlu da bir keskin nişancının silahından çıkan kurşuna kurban gitmişti. Can çekişen oğlunu kucaklayıp tıbbî yardım alabileceği bir yer aramıştı ama nafile. Çocuğu da, tıpkı kocası gibi kollarında ölmüştü. Kalbindeki derin üzüntüye inat, savaş boyunca Bosna’da yaşamaya ve çalışmaya devam etmişti. Dışarıdan bakan bir göz onun bu kadar büyük acılar çektiğini tahmin edemezdi. Olağanüstü vakur, zarif ve fedakâr bir kadındı; özellikle de hastalarına karşı.

Natasha, gruptaki diğer doktorlara, kocasını ve çocuğunu nasıl kaybettiğini ve ıstırabını bastırmayı nasıl başardığını anlattı. Bir gün, çocuğunu yeni kaybetmiş bir kadınla sohbet edince ıstırabı depreşmişti. Bu kadının hikâyesinin onu nasıl içine çektiğinden bahsetti; öyle ki, o kadına profesyonel destek veremeyeceğine kanaat getirmişti. Kadının hikâyesi kendi yarasını kanatmıştı âdetâ. Ancak kadın, Natasha’nın da kendisinininkine benzer acılardan geçmiş olduğunu duymanın kendisine iyi geldiğini itiraf etmişti. Bu sözler Natasha’yı yıldırım çarpmışa çevirmiş, gözyaşları sel olup akmıştı. Natasha, kadına müşfik bir duygudaşlıkla yaklaşabilmişti. Aynı zamanda, grupla hikâyesini paylaşarak, kendi ıstırabına ve savunma mekanizmalarına dair daha derin bir farkındalığa erişmişti.

Seminere katılan diğer doktorlar da, bu iki kadının ıstırabını anlamış ve kendilerini onlarla özdeşleştirmişlerdi. Gruptaki her bir kişinin ayrı bir hikâyesi vardı. Hikâyelerini paylaşırken, aslında yalnız olmadıklarını fark ediyorlardı. İçinde bulundukları tecrit hâlimden kurtulmak, meslekleri gereği her gün onlarca insana yardım elini uzatan bu doktorlar için çok şey ifade ediyordu. İçlerinden pek çoğu, savaş başladığından bu yana, kendi ıstırapları, mücadeleleri ya da hüsrancıları hakkında ilk kez konuşabilmişlerdi. Gruptaki diğer insanlarla temas kurmak, kendi benliklerinde kaybettikleri parçalara yeniden sahip çıkmalarına yardımcı olmuştu. Olaylara başkalarının gözlerinden bakabilmek

kendilerini güçlü hissetmelerini sağlamıştı. Özellikle de, eğer ümitlerini kaybeder ve çektikleri ıstırapların anlamsız olduğuna inanırlarsa, katliamın faillerinin soykırım emellerinin işte o zaman gerçekleşeceğine ikna olmuşlardı. Kendilerini bir anaför misali içine çeken olayların, karşı konulamaz ve durdurulamaz biçimde tasarlandığını görebiliyorlardı. Doktorlar, bu keşfin ışığında, kişilerarası etkileşimin ve öğrenmenin beraberinde getirdiği manevî kuvveti içlerinde hissetmişlerdi. Seminer katılımcıları, katarsis deneyimleri¹⁴ yaşadılar ve içinde bulundukları durumu inkâr etmek yerine kabullenmeye başladılar. Sonrasında ise, neredeyse insiyaki bir biçimde onlara moral veren bir farkındalığa eriştiler. Bütün bunlar, duygusal bir güven, şefkat ve tevekkül hissinin hâkim olduğu bir ortamda idrak edilmiş, tadılmış ve hissedilmişti. Katılımcılar arasında olduğu hâlde günlerce sessizliğini koruyan bir kadın psikiyatrist, “Bunlar, savaşın başlamasından beri geçirdiğim en güzel günler oldu” itirafında bulundu. Saraybosna’da geçirdiğim günler, benim açımdan da çok güzeldi. Ancak ‘güzel’ sözcüğü, mazhar olduğum lütfu ifade edemeyecek kadar zayıf kalıyordu. Savaş bölgesinde hizmet ederken alacağım manevî derslerin bu kadar derin ve kuvvetli olacağını hiç tahmin etmemiştim. Demek ki *zahir* ve *bâtın* dersleri, kaldığı yerden devam ediyordu. Zahir bâtının aynasına, bâtın da zahirin aynasına yansıyor duruyordu. Manevî yolculuğun bazı aşamalarını savaş bölgesinde kat ediyordum, ama daha büyük savaşın insanın nefesine karşı verdiği savaş olduğunu hiç aklımdan çıkarmadan. Kadir-i Mutlak’a, kendisine bu şekilde kulluk etmeme müsaade ettiği için nice şükürler ettim.

¹³ Jadranka: Adriyatik sözcüğüyle aynı kökten türetilmiş olan Hırvatça bir kadın adı. (çev. notu).

¹⁴ “Katarsis”: Modern psikoterapide, hastanın bastırılmış ya da yok sayılmış derin hislerini ifade etmek ya da yeniden yaşamak suretiyle dışa vurmasını ve bu sayede bu hislerden kurtulmasını ifade eden terim (çev. notu).

ON DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ALTIN İPLİK

Şeyh, seneler önce bizimle yaptığı bir sohbetin tam orta yerinde durup tuhaf bir mahlûk olan *Taş Yiye*n Canavar'dan söz açmıştı. Her ne kadar ciddî bir edayla konuşmuşsa da, yaptığı *Taş Yiye*n Canavar tasviri, bize bu canavarın bir peri masalından çıktığı izlenimini vermişti. Bu canavarı, her tür taşı karşı konulamayacak kadar leziz bir yemek gibi görüp iştahla midesine indiren, doymak bilmez, heyulâ gibi bir böcek olarak tahayyül etmiştim. Bu çevik ve süratli mahlûk, karşısına çıkan istisnasız bütün taşların üstüne atılıyordu. Bu satırları kaleme aldığım şu anda, Şeyh bize bu mahlûkun bu dünyada yaşadığını söylemiş miydi hatırlamıyorum, ama öyle sanıyorum ki, *Taş Yiye*n Canavar'ın, dilediği anda dünyanın herhangi bir köşesinde belirebildiğini bir şekilde ifade etmişti.

Şeyh, *Gölgeler Koridoru*'nu müsveddesinden ilk kez okuduğu vakit, kitaba bir bölüm daha ilave etmemi tavsiye etti. Artık yazma işini sona erdirmek istiyordum ama Şeyh'in bana da makul gelen bu tavsiyesine uydum. İlave edeceğim bölümde neler söylemek istediğimi düşünmeye koyulunca uzun zamandır hatırımdan çıkmış olan bu *Taş Yiye*n Canavar bilmececi bir anda zihnime akın etti.

Şeyh, yaptığı kimi sohbetlerde konudan konuya atlardı. Düşünce akışını hakkını vererek takip edebilmek için, bu minvalde iki ya da üç düşünce hattı arasında mekik dokuyarak konuşmasına, zor olsa da zaman içinde alıştık. *Taş Yiye*n Canavar'dan hemen her söz edişinde, başka bir konudan daha bahseder ve derhal bilimsel bir üslupla konuşmaya başlardı. Öyle ki *Taş Yiye*n Canavar'dan bahsettiği zaman etrafı saran peri masalı atmosferi bir anda dağılır giderdi. Pozitif bilimlere vakıf olmayan bütün müridler, -ben de onlardan biriyim- bir bilimadamı olan Şeyh'in bahsini açtığı bu yeni ve zorlu konuyu takip edebilmek için olanca ciddiyetleriyle dinlemeye koyulurlardı. Şeyh, dünyanın dönüşü, bu dönüşün hızı, bunun güneş ve ayla olan ilişkisi, dünya ile kâinattaki diğer gezegenler arasındaki mesafelerden bahsederdi. Dünyanın özgül ağırlığından ve magma çekirdeğindeki sıcaklıktan da...

* * *

Kitaba bir bölüm eklememi isterken şunu da söylemişti: “Sana nahoş gelen olaylar da dâhil, başına gelen hemen her şey, Bosna'ya hazırladı aslında seni.” Bu sözdeki hakikat, ruhumun derinliklerinde bir yerde karşılığını bulmuştu. Doğruluğundan zerre kadar şüphe duymadığım bu sözler, beni, yaşadığım olaylar arasındaki bağlantıları kitapta okurlara yeterince net bir şekilde aktarıp aktaramadığımı sorgulamaya itti. Bana yeterince açık geliyor olabilirdi ama ya öyle değilmiye? Bunun üzerine enine boyuna düşündüm ve bu kitaba konu olan on yıl boyunca yaşadığım olayları Rabb-i Rahîm'in lütfu ve rahmeti, Şeyh'in himmetiyle tekrar gözden geçirdim.

Hırvatistan yolculuğumun Bosna'ya yaptığım yolculuk için doğrudan ve somut bir hazırlık süreci olduğu ortadaydı. Hırvatistan'a gidişim, bu yolculuk öncesinde edindiğim bazı bilgileri ve tecrübeleri pekiştirmek suretiyle beni Bosna'da yaşayacaklarıma hazırlamıştı. Bu bilgi ve tecrübelerden bazılarını, radyasyon konulu seminerler düzenlediğimiz ve nükleer enerji üzerine çalışmalar yaptığımız sıralarda edinmiştim. Biz bu seminerleri düzenlerken, eski Yugoslavya'da tansiyon gitgide yükselmekteydi. Başlangıçta, haber bültenlerinde, eski Yugoslavya'da yaşanan olaylara dair verilen bilgiler epeyce muğlâktı. Fakat ilerleyen günlerde uluslararası kamuoyu bu bölgedeki çatışmaları daha yakından izlemeye başladı. Bu sıralarda Şeyh bizi, seminer sunumlarımızı hazırlarken yaptığımız araştırmalar yoluyla dünyada olup bitenleri öğrenmeye teşvik ediyor, dur durak bilmeden,

dünyayla daha yakından ilgilenmemiz yönünde telkinlerde bulunuyordu.

Benimsediği talim metodu uyarınca, üzerine çalıştığımız konu her ne olursa olsun zahirden öteye geçmeye, konunun köklerini, özünü ve derin mânâlarını araştırmaya zorluyordu bizi. Medyada çıkan haberleri yorumlarken de bunu düstur edinmemizi istiyordu. Dikkatimizi bu çetrefilli dünyevi meselelere çekse de, elbette bu dar çerçeveye sıkışıp kalmamızı ve bu meselelerin zihnimizi bir noktaya çivilemesini istiyor değildi. Zaten bana bir hak yolcusunun, âlem-i gaybın sırlarına dalmak istememesi hâlinde, çıktığı yolculuğun onun için vakit kaybından başka bir şey olmadığını açıkça söylemişti. Ama aslında muazzam bir âlem olan ve ona dikkat kesilenler açısından son derece eğitici olan zahirî âlemin önemini asla ve kat'a yadsı mıyordu.

Kişi, zahirî âlemde teyakkuz, şükran ve temkinle yaşarsa, bu âlem ona gaybî âlemde öğrenilmesi mümkün olmayan çok kıymetli dersler verebilirdi. El-Hadî'nin hakikatte insanların bu dünyada erişmeleri için halk etmiş olduğu hidayet, paradoksal biçimde boyutsuz olan bir başka boyut ya da bir başka gerçeklik için hazırlık teşkil ediyordu. İçinde yaşamakta olduğumuz zahirî âlem içre bir başka âlem daha vardı ve fakat esrarengiz bir şekilde zahirî âlemle eşzamanlı olarak var olan bu âlem, aynı zamanda bu âlemin çok ama çok ötesindeydi.

Şu anda elinizde tuttuğunuz kitabın, temelde John Greene'in hikâyesini konu eden Prolog bölümünde, Şeyh'in Mafsat Hoca'nın gelişini bize bir ihtar yoluyla nasıl önceden haber verdiğini nakletmiştim. Bu bölümde ayrıca John Greene'in hikâyesi üzerinden, kişinin zulme maruz kaldığı gerçeğiyle yüzleşmesinin ne kadar gerekli olduğunu ortaya koymaya çalışmışım. Bu yüzleşme John için devrim niteliğinde bir uyanıştı, ama zaman geçtikçe, bu uyanış benim hayatımda da çok boyutlu bir devrimi gerçekleştirdi. Kaderin cilvesine bakın ki Mafsat Hoca da bu sıralarda alabildiğine sinsi taktiklere başvurmuştu. Müridleri, Şeyh'in onlara zulmettiğine, hayatlarını cendereye soktuğuna, önce kafalarını karıştırıp sonra da yüz üstü bıraktığına ikna etmeye çalışmıştı. Bu yetmiyormuş gibi, (hâşâ) bizzat Peygamber Aleyhisselâtu vesselâm'ın emriyle, bizleri Şeyh'in elinden kurtarmak için gönderildiğini beyan etmişti. Oysa Hoca bize hıyanetten başka bir şey getirmemişti. Bu hıyanetin sebep olduğu sarsıntı ve ıstıraplar, müridlerin kalplerinde ve zihinlerinde seneler boyunca yankılanıp durdu. Bütün bunların üzerinden on sene geçtiğinde gördük ki, bu trajediyi atlatsak da zaman, olayların üzerimizde bıraktığı izleri tamamen silememişti. Üstelik bize geçmişte yaşadığımız ıstırapları hatırlatan bu izler yalnızca zahirde, yüzeyde olanlardı; bir de bilinçaltımızın derinliklerinde gömülü hatıralar vardı. Bu hatıraları, ölünceye dek, görünmez bir yük olarak sırtımızda taşıyacaktık.

Böyle olacağı aklımın ucundan bile geçmezdi, ama bizim maruz kaldığımız ihanetlerin, alçaklıkların, zorbalıkların ve hilekârlığın çok daha geniş çaplısının, Bosna'da bütün bir halka dayatıldığına şahit olmuşum. Bu bakımdan Mafsat Hoca'nın verdiği ders, bize sadece tasavvuf yolundaki muhtemel tehlikeleri¹⁵ göstermekle kalmamış, aynı zamanda beni, farkında olmadan, Bosna'ya hazırlamıştı. Bu tecrübe, Bosna mezaliminin iç yüzünü daha iyi kavramamı sağlamıştı. Bosna'daki insanların karşı karşıya kaldığı ihanet elbette Mafsat Hoca'nın cemaatimize ettiği ihanetten katbekat ağırdı. Boşnaklara ihanet edenler, çeşitli dünya ülkelerinin başındaki hükümetler ve arabuluculardı; milliyetçi Sırp liderler ve kimbilir ne vaatlerle kandırılmış kimi Boşnak politikacıları. Dost bildikleri komşularıydı onlara ihanet edenler. Beraber akşam yemeği yedikleri, oturup karşılıklı kahve içtikleri insanlardı. Çocuklarının çocuklarıyla oynadığı insanlardı bunlar. Ne hazindir ki, kader an'ı gelince, karar vakti çatınca, komşuları, dostları, çocuklarının oyun

arkadaşlarının anne babaları onlara sırt çevirmiş ve milliyetçi zalimlere taraf olmayı tercih etmişlerdi. Bu mide bulandırıcı ihanetlerin içinden kapkara bir duman olup yükselmişti şer. Bu şer dumanı rüzgârla sürüklenerek her yeri sarmıştı ve sonuçta, Nazilerin yaptıklarıyla boy ölçüşecek kadar büyük bir zulüm, tecavüz ve soykırım çıkmıştı ortaya.

Boşnaklara zulmedenler, Mafsat Hoca'nın entrikalarını bambaşka bir boyuta taşımışlardı. Bu zalimler, önlerine çıkan her şeyi mahvedecek kadar merhametsizdiler. O kadar merhametsizdiler ki, gözlerini kırpmadan, mazlumlara ömür boyu silinmeyecek derin izler bırakmış, onulmaz yaralar açmışlardı. O kadar merhametsizdiler ki, zulümleri, düşenin içinden bir daha çıkamadığı kör ve karanlık bir kuyudan farksızdı. O kadar merhametsizdiler ki, hayatta kalan Boşnaklar, bu zulümler karşısında, ölmenin yaşamaktan hayırlı olduğunu düşünür hâle gelmişlerdi. Hayatta kalanlar, aklın alamayacağı kadar korkunç şekillerde katledilen insanları kendilerine göre daha talihli addederek bu şeytanî fikri benimsemeye başlamışlardı.

Böyle bir ortamda, hastanenin psikiyatri bölümünde görevli doktorların ve diğer mültecilerin yüzlerinde bir umut ışığı görmenin bana ne kadar büyük bir onur verdiğini anlatmak için kelimeler yetersiz kalır. Bu ışığı görmekle, öylesine büyük bir lütfâ mazhar olmuşum ki, anlatmam mümkün değil. Bu insanların, ateşlerde yanmış olmakla beraber tamamen küle dönmediklerini fark ettikleri fevkalâde bir an'a şahit olmuşum. Hayatlarının mahvolduğu doğrudu ama en azından hâlâ hayatta olduklarını anlamışlardı. Daha da önemlisi, çektikleri ıstırapların anlamsız olmadığını görmüşlerdi. Küllerin arasında, hâlâ yanmakta olan bir köz vardı. Öte taraftan, yanıp kül olan kalıntılarındaki lütf-u ilâhînin de farkına varmış ve bu sebeple kendilerini, küllerinden dirilen *Zümrüdüanka Halkı* olarak adlandırmışlardı. Bu ismi benimsedikten sonra, bunu hastaları, aileleri ve savaştan sağ çıkan başkalarıyla da paylaştılar.

Rabb-i Zülcelâlim beni Bosna'da savaş bölgesinin orta yerine gönderdiğinde, ıstırap hakkında, önceden aldığım derslerin pek çoğuyla kıyas kabul etmeyecek kadar derinlikli ve mühim bir ders aldım: Başkalarının acılarını ne kadar kolay inkâr ediyor, bu acılardan kendimizi ne kadar kolay uzaklaştırabiliyorduk! Saraybosna'da hayatta kalan doktorların birbirleriyle kurmayı başardıkları manevî dayanışma, işte tam olarak bu yüzden hepimizi bu kadar derinden etkilemişti. Bu doktorlar bize, insanın bir başkasının ıstırabının farkına varıp bunu kendi ıstırapı eylemesinin yolunu göstermişlerdi. Dahası, bunu başarabilenlerin bu şekilde şifa bulabileceğini de ortaya koymuşlardı. Kendimizi başkalarının yerine koyup onların hâlerinden anladığımızı sandığımız çoğu zaman, hakikatte onların duygularına dair en ufak bir fikrimiz yoktur. İnsan, bazen kendisi de ateşin ortasına düşüp felaketten payını almadan, bunları tecrübe eden bir insanın duygularını hakkıyla anlayamaz. Cenâb-ı Hakk inayetini üzerimizden eksik etmesin.

Bosna'da son olarak, beni gerçek mânâda sarsan şiddetli bir farkındalık an'ı deneyimledim. Savaştan sağ çıkan Boşnakların da, milliyetçi Sırp güçlerinin de, kahraman doktorların ve işçilerin de, eli kolu bağlı, olanları çaresizce seyretmek zorunda kalan yardım örgütü çalışanlarının da yansımaları benim içimdeydi! Savaşın tüm çatışmaları içimde cereyan ediyordu. Bunu fark ettiğimde hayretler içinde kaldım. Hayat deneyimlerimin içinde beni bile şaşırtacak daha ne gibi yansımalar olabileceğini düşündüm uzun uzun. Acaba hangi deneyimler, benim içimde olağanüstü iyi olan'ın açığa çıkmasını sağlayabilirdi? Acaba hangileri, içimde beni bile utandıracak denli kötü ve korkunç olan'ın açığa çıkmasını tetikleyebilir ya da buna zemin hazırlayabilirdi? Sonuç olarak diyebilirim ki, yaşadığım hiçbir deneyim, beni Sevgili Bosna'daki tecrübelerim kadar derinden sarsmamış ve enfüsî âlemimi, böylesine geri dönüşsüz biçimde değiştirmemişti.

Mavi Pınar Tekkesi’ni su bastığı sıralarda karşımıza çıkıp bizi neredeyse kendinden yıldırarak kadar uğraştıran esrar perdesi de, Bosna’ya hazırlanma sürecimin bir parçasıymış meğer. Su baskınındaki ders gibi, insana, bazı şeylerin aslında görüldüğü gibi olmadığını öğreten olaylar, şehâdet âleminde de yaşamlarını sürdürmek zorunda olan maneviyat yolcularının acilen öğrenmesi gereken esaslı derslerdendi. Su baskınından çıkardığımız diğer bir ders de, tesisatçıların, tekke de karşılaştıkları su baskını hakkında hiçbir fikirleri olmadığı hâlde bizden fahiş miktarlarda para koparmak için çevirdikleri dolaplara dairdi. Bu su baskını onların boyunu fersah fersah aşıyordu. Bu gibi dalavereler ve insanlardan para koparma teşebbüsleri, savaş zamanlarında son derece yaygınlaşır. Nitekim bu tarz dalaverelere Bosna’da da şahit oldum. Ancak, Mavi Pınar Tekkesi’nde, tesisatçılar ve tesisatçılık konusunda zahirî boyutta olup bitenlerden öğrendiklerimiz, âlem-i gaybdaki bereket çeşmelerinden kevser içme fırsatımız olmuştu aynı zamanda.

Savaş Sanatı’nın bize büyük acılar tattıran meşakkatleri de, beni Bosna’ya hazırlayan tecrübeler arasındaydı. Nükleer radyasyon seminerlerini hazırlamak için büyük bir titizlikle okumalar ve araştırmalar yapmamız gerekmişti. Şeyh, normal şartlar altında hiçbir şekilde yanına dahi yaklaşmayacağımız şeyleri öğrenmemizi istemişti bizden. Gerçekten de, fitrî eğilimlerim psikolojiye, dile ve sanata dönük iken, radyasyon biyolojisi ya da benzeri alanlarda çalışmaya, bundan başka ne sevk edebilirdi beni, bilmiyorum. Benden ve diğer müridlerden tekrar tekrar, başka hiçbir şart altında hür irademizle yapmaya yanaşmayacağımız, en zor ve en korkutucu işleri yapmamız talep edilmişti. Kendimi bir gün marangozluk yaparken, bir başka gün bir protesto yürüyüşüne katılırken buluyordum. Bir gün sevgili kardeşimizin ölümüne göz yumulmasına üzülürken, bir başka gün kendimi bütün bir ulusun hayatına son verme tehdidinde bulunan karanlık güç odaklarını protesto ederken buluyordum.

Aslına bakarsanız, sevgili kardeşim Sa’id’i kaybetmemin de, beni bir bakıma Bosna’da yaşayacaklarıma hazırladığını fark etmiştim. Onu kaybetmiş olmanın ağırlığını üzerimizde hissettiğimiz ve mezarına kürekle toprak attığımız anlar bizim için çok kritikti. Ama bunlardan da önemlisi, onun ölümüne yasalara aykırı biçimde göz yumulmuş olmasını protesto ettiğimiz anlardı. Sa’id’in kabrinden, elimizdeki tozu toprağı silip öylece ayrılısaydık ve bu bahsi kapanmış addetseydik, her şey çok daha kolay olurdu. Ama Sa’id’i büyük bir aşkla seven karısı ve pes etmek nedir bilmeyen aziz mürşidimiz, bizi bu konuda bir şeyler yapmaya zorladılar. İyi ki de zorladılar. Yine, Hırvatistan’dan döndüğüm vakit elimdeki tozu toprağı silseydim ve kalbimdeki inatçı acıyı dindirmek için oraya geri gitmeseydim, ne kadar çok şey kaçırmış olacaktım ve kaçırdıklarımın bir telafisi olmayacaktı.

Bunlar gibi nice ders sayesinde, sınırlarım hakkında aslında ne kadar yanlış zanlara sahip olduğumu keşfettim. Bazılarına değindiğim, bazılarına ise değinemeyeceğim bütün bu keşifler sayesinde de, başkalarının yaşadığı trajedilerin kalbime sızmasına, içimde yer etmesine, onların acılarının beni harekete geçirmesine müsaade etmeyi öğrendim. İnsanın, kendisine bahşedilen nimetler karşısında ne kadar şükürsüz olabileceği hakikatiyle yüzleşmeyi öğrendim. Bunların yanı sıra, her defasında paramparça olan kalbimin parçalarını bir araya getirip sonra onu alabildiğine büyüten mucizevî anlara doğru nasıl adım adım yürütüldüğüme şahit oldum.

* * *

Şimdi tekrar başa dönelim. Hani Şeyh’in, ne zaman Taş Yiyen Canavar’dan bahsetse, bilim temasına kaydığını ve sesini de bu konulardan konuştuğu zamanki mutad ses tonuna büründürdüğünü söylemişim ya; işte bu anlardan birinde Şeyh bizden, “Şayet dünyanın göbeğini delip geçen bir delik

açılabilse ne olurdu?” sorusu üzerine düşünmemizi istedi. “Peki ya bu deliğe tek bir taş atılsa ve taş, tâ dünyanın çekirdeğine ulaşınca kadar atmosferin bütün katmanlarından ve yerküre tabakalarından geçse ne olurdu?” Şeyh’in sorularına farklı cevaplar geldi. Bütün cevaplarda katı maddelerin özgül ağırlığından, atmosferin tabakalarından ve atmosfer basıncından, serbest düşmeden ve manyetik kuvvetten, güçlü etkileşim kuvvetinden, zayıf kuvvetten, yerçekimi kuvvetinden, merkezkaç kuvvetinden ve merkezçekim kuvvetinden dem vuruldu. Biz çeşitli tahminlerde bulunur ve kuramsal düşünceler üretirken, Şeyh üzerine düşünölmeye değer bulduğu cevapların altını hürmetle çizdi, fakat sonunda hepsini bir kenara bırakmamıza sebep olan bir şey söyledi: “Verdiğiniz bütün cevaplar ilginç ve kayda değer, ama lütfen bana taş ne olacağını söyleyin.” Bir oda dolusu derviş ve mürid, oturdukları yerde hem hayretle hem de sorunun cevabına duydukları merakla sallanadursun, Şeyh kendi sorduğu soruyu, alabildiğine ciddî bir ifade takınarak şöyle cevapladı: “En nihayetinde, Taş Yiyen Canavar her şeyi yer ve geriye hiçbir şey bırakmazdı.”

Taş Yiyen Canavar bilmecesi, altın ipliği gözden kaybetmeme dersiyle ilintiliydi. İnsan ilk duyduğunda, bunun basit bir peri masalı olduğunu düşünebilirdi ama bu hikâyeye aslında içinde nice anahtarların saklı olduğu bir sandığı açan anahtardı. Şeyh benden, kitabın farklı bölümlerindeki sıradışı tecrübeleri yeniden gözden geçirerek, hayatımdaki olayların içinden geçen altın ipliğin izini sürmemi istemişti. Kitabın bazı bölümleri manevî bir mânâdan yoksunmuş gibi görünebilir, bunun sebebi, bu bölümlerin içinden geçen altın ipliği takip etmiyor olmamızdır. Elbette benim de hayatımda “manevî anlam”dan yoksunmuş gibi görünen dönemler oldu. Altın ipin ucunu kaçırmaktan korktuğum anlar da oldu; ama bu anlarda hep bir mucizeye tanık oldum. İnsan çok güçlü bir imana sahip olsa da, hâlâ hayatında bir boşluğun olduğuna, yaşadıklarının belirgin bir manevî anlamdan yoksun olduğuna dair bir his taşıyabilir içinde. Ama aslında altın iplik hep burada ve gözümüzün önündedir. Her birimizin hayatının orta yerinden geçmektedir.

Asıl Altın İplik, Mahbûb-u Ezelî’nin eşsiz sevgisiyle, sınırsız merhametiyle, bitip tükenmez keremi, muhabbeti ve inayetiyle tek mil mahlûkatını kuşattığı gerçeğidir. İnsanın tek yapması gereken, bu altın ipliği aramak için yeterince ilgi ve gayret göstermektir. Eğer hayatınızda manevî bir boşluk döneminden geçerseniz umudunuzu kesmeyin. Sabrederseniz, inşaallah, hayatınızdan geçen o altın ipliği yeniden bulacaksınız. Çünkü arayışını ihlâsla sürdüren hiçbir hak yolcusu, bu yolda yüz üstü bırakılmayacaktır. Şeyh’in dediği gibi, “Biz karanlığı terk edenleriz. Tasavvuf yolu, korkunun değil, ümidin yoludur.”

[15](#) Şeyhü’l-Ekber, *Risaletü’l-Envar*’da, tasavvuf yolunda zaman zaman buna benzer dehşetli hadiselerin yaşandığını ifade ederek bizleri apaçık bir şekilde ihtar etmiştir.

EPİLOG

TÜRBE

Saraybosna'daki semineri tamamladıktan sonra Zagreb'e döndüm ama Bosna'ya olabildiğince sık gidip geldim. Sonunda, bölgede sekiz ay geçirdikten sonra, Amerika Birleşik Devletleri'ne döndüm; zira üniversitenin bana verdiği iznin süresi dolmak üzereydi. Ne var ki aklım Saraybosna'da kalmıştı. Bu şehir ve orada tanıştığım o güzelim insanlar hatırıma gelince, içimde bir yerler kanıyor, kalbim sızlıyordu. Ben Saraybosna'dan ayrıldıktan sonra da bu cefakâr ve çilekeş insanların düçar olduğu eziyetler dinmek bilmedi. Her geçen ay, Bosna'daki durum daha da vahim bir hâl alıyordu. Temmuz ayında yaşanan Srebrenitza Katliamı, Bosna'nın kalbinde derin bir bıçak yarası daha açmıştı. Srebrenitza Katliamı'nı izleyen sonbaharda ve ertesi yılın, yani 1996'nın Haziran'ında Saraybosna'ya iki kez daha gittim.

Bosna'dan uzakta olduğum zamanlarda hâlimden memnun olduğum, mutlu olabildiğim, sevinebildiğim için kendimi suçluyordum. Öte taraftan, Bosna'nın zihnimde geçmişe ait bir hatıra olarak kalmasını istemiyordum; orada tecrübe ettiğim, her günü yeni olaylara gebe o doğaçlama hayat burnumda tütüyordu. Bosna'da yaptığımı adım gibi emin olduğum bir şey varsa, o da hayatı dolu dolu yaşamamanın mânâsını daha derinden kavramaktı. Hem hayat yolumla ve hem de üzerinde yürüdüğüm manevî yolla kesişen Bosna maceramda geçirdiğim her anı lâıykıyla yaşamıştım... Yarın hiç yokmuş gibi, içinde bulunduğum ana şevkle sarılarak yaşamıştım...

Şunu da öğrendim ki, bu şekilde yaşayabilmek için insanın cesaretlerin en büyüğüne sahip olması gerekiyordu. Daha yerinde bir deyişle, bunun için, Allah'a çok güçlü bir imanla inanmak ve güvenmek gerekiyordu. Bosna'dan yeni döndüğüm sıralarda, kendimi elim kolum bağlanmış gibi hissetmeye başlamıştım ve bunu imanımın zayıflığının belirtisi sayıyordum. İşin tuhafı şu ki, imana ve şüpheyeye dair dersi çok önceleri öğrenmiş olduğumu sanıyordum. Oysa şimdi, geçmişte talim ettiğim iman ve şüphe dersinin bir pikap iğnesi bulmaktan ibaret bir giriş dersi olduğunu anlıyordum. İşte şimdi bir kez daha aynı dersin eşiğindeydim, ancak bu kez ders farklı bir surete bürünerek karşıma çıkmış ve içinde barındırdığı riskler, öncekine göre kıyas kabul etmeyecek kadar artmıştı.

Tevafuka bakın ki, Şeyh, tam bu sıralarda şüphenin aşka nasıl halel getirdiği üzerine bir sohbet yaptı. Konuya Hazreti Muhammed Aleyhisselâtüvesselâm'ın miracı ve Cebrail Aleyhisselâm'la birlikte Sidretü'l-Münteha'ya varmalarından söz ederek girdi. Hazreti Cebrail'in, bu noktadan daha ileriye gidemeyeceğini, çünkü giderse yanacağını söylemesi üzerine, Muhammed Aleyhisselâtüvesselâm şöyle demişti: “Ben zaten çoktan yanıp tutuşmuşum, şimdi burada duramam.”

Şeyh, bu cevabı, Allah'a olan aşkının, yaratılışına şahit olduğu Âdem'in (as) ve Âdemoğullarının aşkından daha büyük olduğunu sanan İblis'in şüphesi ile karşılaştırdı ve iki olay arasındaki zıtlığı işaret etti. İblis'in bu yaptıklarından çıkarmamız gereken dersin, itaatsizlikten çok şüpheyeye dair olması gerektiğine işaret etti. Sonra, tıpkı Muhammed Aleyhisselâtüvesselâm ve Hazreti Cebrail'in miracda geçen mükalesinde de, Cenab-ı Hakk ile İblis arasında geçen konuşmada da şüphe dersinin merkezde yer aldığına dikkat çekti.

Sohbetin sonunda Şeyh, Sidretü'l-Münteha'ya giden yolda şüphenin aşka en çok halel getiren şey olduğunu söyledi. Şeyh'in bu tespiti, seyr ü sülûkta da gündelik hayatta da pekâlâ geçerliydi. “İnsan âşık olabilmek için şüphenin üstesinden gelmek zorundadır” dedi Şeyh. “Ve insanın marifetullahı erişebilmesi için âşık olması gerekir.” Bu sohbetin üzerinden çok geçmemişti ki, birlikte Bosna'ya

gittiğim müridlerden biriyle görüştüm. Bu mürid, bana hem Hırvatistan'da hem de Bosna'da hayatımın her gün yeni olaylara gebe, her dem yenilenen bir hayat olduğunu hatırlattı. O günler, yegâne dayanağımın En Güzel Vekil olan Allah olduğunu ve O'nun beni hiçbir zaman yüzüstü bırakmadığını gereği gibi idrak ettiğim zamanlardı. Zikir benim kılıcım, kalkanım ve sihirleri yutan asâmdı... Bosna'dan uzakta olduğum günlerde bu düşüncelerden de uzaklaşmıştım, ama mürid kardeşimle yaptığımız sohbet bunları yeniden hatırlamama vesile oldu. Bu sohbet bana kendi yakın geçmişimdeki mucizevî anları hatırlattı. Bu hatıralar, Şeyh'in bir zamanlar söylemiş olduğu bir sözü getirdi aklıma: "Tarikatımızın üç nişanı vardır: Bunlar hikmet, halvet ve keramettir." Mürid kardeşimle görüştüğümüz o günden bugüne, nerede olursam olayım, kendimi elhamdülillah daha canlı ve daha ümitvar hisseder oldum.

O senenin sonbaharında, hiç beklemediğim bir mektup aldım. Mektup, Ankara'dan, Kültür Bakanlığı'ndan geliyordu. Mektupta, *Su Üstüne Yazı Yazmak* adlı kitabımla Yılın Yazarı Ödülü'nü alacağım bildiriliyordu. Kitabım, Türkiyeli olmayan bir yazarın kaleme aldığı, Türkiye kültürüne tesir etmiş bir kitap olması açısından bu ödüle lâayık görölmüştü. Ödülü almak ve okurlarımla buluşmak üzere İstanbul'a davet ediliyordum. Bu seyahat sırasında, Türkiye'nin görölmeye değer bazı yerlerini de ziyaret edecektim.

İstanbul'a karım ve kadim bir aile dostumuzla beraber geldim. Havaalanında son derece sıcak bir şekilde karşılandık. Dostlarımız bizi çay içmek için Boğaz'a nazır bir kafeye, daha sonra da Sultanahmet Camii'ne götürdüler. Türkiye'deki ilk günlerimde, Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda Doğu-Batı Buluşmaları başlıklı konuşmalara katıldım. Öğrencilerle çok güzel yemekler yedik ve çok hoş toplantılar yaptık. Daha sonra, beni başka dostlara emanet ettiler, bu dostlar beni İstanbul, Konya ve bu iki şehir civarında bulunan önemli yerlere götürdüler. Zahiren okurlarımla buluşuyor, kitaplarımı imzalıyor ve sayısız güzelliklerle dolu iki şehri geziyordum. Bâtinen ise, kalbimi âdeta ateşe veren mucizeler vuku buluyordu.

İstanbul'da geçirdiğimiz ilk günlerde, Aziz Mahmud Hüdayi Türbesi ve Camii'ni de ziyaret ettik. Burada, içimde müthiş bir huzur hâsıl oldu. Fakat Peygamber Aleyhisselâtüvesselâm'ın ashabından Hazreti Eyüb'ün (ra) türbesini ziyaret ettiğimde, kalbim öylesine hızlı atmaya başladı ki, bir an heyecandan duracak sandım. Türbede niyaza durduğumda, üzerinde kahverengi bir cübbesi olan, kahverengi sakallı ve nûr yüzlü bir adam zuhur etti önümde. Bu dev cüsseli, nûrani adam niyazıma karşılık verdi. Bu adamın Hazreti Eyüb'ün (ra) kendisi olduğunu sanıyorum.

İki gün sonra, Pazar günü, Konya'ya gitmek üzere trenle yola çıktık. Ertesi sabah, Türkiye'nin harikulade güzellikteki ovalarını ve tepelerini geçip de Konya'ya vardığımızda, bizi nefis bir gündeğümü karşıladı. Tren istasyonunda yolumuzu bekleyen pek çok kişi vardı. Bizi, Ali Bey dedikleri birinin evine götürdüler. Kahvaltıdan sonra biraz istirahat ettik ve öğle civarı, Şeyh Ahmet Hoca Ali Bey'in evine gelerek bizi, önce Şems-i Tebrizî Camii'ne, daha sonra da Mevlânâ Celâleddin Rûmî Hazretleri'ne götürdü. Bu yerleri görmekten gerçek mânâda heyecan duyuyorduk. Hazreti Mevlânâ'nın türbesinin turist kalabalığı ile dolup taşıyor olması, türbede hayli yoğun duygular yaşamamıza mâni olmadı. Ezanı duyunca, ziyaretimizi kısa keserek türbenin hemen yakındaki camiye geçtik. Buraya geldiğimizde de içimizde yine derin bir huzur hâsıl oldu. İmamın tilaveti, olanca letafetiyle insanı içine çekiyordu. Hangi sureyi okuduğunu sordum, içinde miraç bahsinin de geçtiği İsrâ Suresi olduğunu öğrendim. Hemen, Şeyh'in miracı konu ettiğİ sohbet geldi hatırıma.

Namazdan sonra, Şeyh Ahmet bizi Konya Üçler Mezarlığı'na götürdü. Burada ilk ziyaret ettiğimiz kabir, Hazreti Mevlânâ'nın son vekilinin kabri oldu. Daha sonra, seneler evvel Amerika Birleşik Devletleri'ne yaptığı seyahatlerden birinde kendisiyle tanıştığım Süleyman Dede Efendi'nin kabrini ziyaret ettik.

Akşam yemeğinden sonra, *Su Üstüne Yazı Yazmak* 'ın Konya'da tanıtılması için büyük bir şevk ve gayretle çalışmış olan çok özel bir hanımın evine gittik. Bu hanımın babası, evinin üst katında bir dergâh kurmuştu. O akşam, sözünü ettiğim hanımın evinde toplandık ve çok güzel bir zikir halkası oluşturduk. Derviş Hacı Efendi'nin, çayın güzelliğini ve çay içmenin âdâbını anlattığı eğlenceli sohbetinin eşliğinde çay içtik, zikir çektik.¹⁶ Sabahın ilk ışıklarına kadar birbirinden güzel ilâhiler söyledik. Bu huzurlu akşamı ömür boyu unutmayacağım.

Ertesi sabah, Şeyh Ahmet Hoca ve oğlu Mustafa Hoca Efendi'nin evini ziyaret ettik. Bu evde bir araya gelenler de yine fevkalade hoşsohbet bir topluluktuk. Hacı Efendi, burada da ilâhiler okudu. Aramızda, *Su Üstüne Yazı Yazmak* 'ı okuyan bazı öğrenciler de vardı. Kitapta yazdıklarımdan hareketle, Konya'da bıraktığım ayak izlerini takip ederek Şeyh Ahmet'e ulaşmışlardı. Şeyh Ahmet'in bir adım ötesinde yaşıyor olmalarına rağmen, onun kim olduğundan ve onlara bu kadar yakın olduğundan habersizdiler. Kitabı okuduklarında bunu fark edip nasıl hayrete düştüklerini ifade ettiler.

Türkiye'de yaşayan birilerinin, arkamda bıraktığım ayak izlerinden yürüdüğünü bilmekten tarifsiz bir şeref duydum. Konya'daki nice veliler, arkalarında o kadar çok ayak izi bırakmışlardı ki, yüzümüzü hangi yöne dönersek dönelim, önümüze bu izler çıkıveriyordu. İhlâslı bir hak yolcusu, bu şehirde ister sağa dönsün ister sola, ister yukarı doğru baksın ister aşağıya, illâ ki bir hazine buluyordu karşısında. Halık-ı Zülcelâl ve'l-İkram olan Rabbime hamd ü senâlar ettim. Seyahatime o kadar çok işaret ve o kadar çok mutluluk sığmıştı ki, sık sık gözlerim yaşardı; ağlamamak için kendimi zor tuttum. Rabbimin bana verdiği nimetler karşısında şükürümün ne kadar az ve kifâyetsiz kaldığını fark ettim.

Bir sonraki ziyaretgâhımız Şeyh Sadreddin Konevî'nin türbesiydi. Kabrine yaklaşmama müsaade ettiler. Bir Selçuklu sultanının oğlu olan Şeyh Sadreddin Konevî, Şeyhü'l-Ekber'in yakın dostlarındandı. Sultan vefat etmeden önce, oğlu Sadreddin'i Şeyhü'l-Ekber'e emanet etmişti. Sadreddin Konevî, bu sayede Şeyhü'l-Ekber'in müridi ve dervişi olmuştu. Daha sonra kendisi de şeyh mertebesine vasil olan Sadreddin Konevî, Şeyhü'l-Ekber'in irşadlarının önde gelen şârihlerinden birisidir.

Ziyaretim sırasında kabrinde dövme demirden bir levha vardı sadece. Buraya bir cami, bahçe ya da türbe inşa edilmemişti henüz. Şeyh Sadreddin Konevi'nin varlığını hissetmek için, kabri çevreleyen demir korkuluğa alnımı dayayıp gözlerimi yumduğumda, bütün o demir yapı, benimle birlikte havaya yükseldi ve yaklaşık otuz saniye boyunca havada öylece asılı kaldık. Bu saniyelerde serâpâ sâfi bir nûra ve letafete gark oldum. O anda âdeta dünyadan fersah fersah uzaklaştığımı hissettim.

Akşama doğru, Hazreti Şems'e son kez selâm etmek maksadıyla bir kez daha türbesinin yolunu tuttuk. Temennim, gece boyu camide halvete çekilebilmektir. Karımın da bu temennime ortak olduğunu biliyordum. Şeyh Ahmet, üstü kapalı olarak, üçümüzün orada daha fazla zaman geçirebileceğimizi söylemişti. Ne var ki, artık Konya gezimizin sonuna yaklaşıyorduk; halvete çekilecek vaktimiz kalmamıştı. Planımız suya düşmüştü.

Camiden ayrılma vakti gelip çatmıştı. Bu gerçeği bir türlü kabullenemediğim için suratım asılmıştı. Şeyh bize seneler evvel dervişlerinden birinin bu camide sabahladığını ve sadece üç saniyeliğine

tecrübe ettiği bir şeyi, hayatındaki en özel ve unutulmaz anlar saydığını söylemişti. Camiden en son ben çıktım. Aslına bakarsanız, ayaklarım geri geri gidiyordu. Hazreti Şems'in huzurunda hürmetle niyaza duruyordum, ama bir yere bir onun sandukasına bakarken hâlâ yüzümden düşen bin parçaydı. Caminin çıkışındaki kapı çok alçak olduğundan başımı küt diye vurdum. Yüzümü yukarı çevirdiğimde, sandukasının yanı başında olanca haşmetiyle duran Hazreti Şems'i gördüm. Devâsâ bir cüssesi vardı ve tacı, sandukasının değil, başının üzerinde duruyordu. Bana tebessüm ederek birkaç saniyeliğine orada öylece durdu ve sonra bir anda gözden kayboluverdi. Bu tecrübe beni o kadar derinden etkiledi ki, Türkiye'de geçirdiğim zamanın geri kalanında, âdeta başka bir şey düşünemez oldum.

Hazreti Şems'in huzurundan ayrıldıktan sonra, Konya Büyükşehir Belediye Başkanı bizi makamında kabul etti, fevkalade sıcak, samimi ve misafirperver davrandı. Konya'nın kardeş şehirlerle ilişkilerinden ve şehrine dair ümitlerinden bahsetti. Hacı Malik el-Şahbaz'a¹⁷ olan hayranlığından söz etti. Beraber çay içtik ve namaz kıldık. Daha sonra bizi muazzam güzellikteki balkonuna aldı ve birbirinden güzel hediyeler takdim etti. Başkan'ın yanından ayrıldıktan sonra, Şeyh Ahmet Hoca derin bir iç çekti. Bu samimi iç çekiş, beni zahirî ve bâtinî hakikatler üzerine tefekkür etmeye sevk etti.

Başkan'ın makamından ayrılır ayrılmaz tren istasyonunun yolunu tuttuk. Konya'ya vardığımızda olduğu gibi, şehirden ayrılırken de istasyona çok sayıda kardeşimiz gelmişti. Bu fevkalade uğurlama, içimde hem tatlı hem de acı hisler uyandırdı. Bizi uğurlamaya gelenler için oracıkta bir şiir yazdım. Bu şiiri, bizi İstanbul'a geri götürecek olan tren yavaş yavaş hareket etmeye başladığında ancak bitirebildim ve şiirin yazılı olduğu kâğıdı pencereden aşağıya uzattım.

Trenle yaptığımız dönüş yolculuğu olaysız geçti. Gelgelelim, yolculuk boyunca gözüme bir an olsun uyku girmedi. Bütün gece bir o yana bir bu yana dönüp durdum. Yolculuk bir türlü bitmek bilmedi. Ertesi gün, yani Perşembe günü, akşamüstü Cerrahi Dergâhı'nı ziyaret ettik. Ziyaretimiz, Şeyh Muzaffer Ozak'ın vefatının on ikinci yıl dönümüne tevafuk etmişti. Burada, Şeyh Muzaffer Efendi'nin çok kıymet verdiği dervişlerden biri olan İbrahim Baba'yla görüşme ve hasbîhâl etme fırsatı buldum. Kendisiyle seneler evvel Şeyh Muzaffer Efendi'nin sahaf dükkânında tanışmıştım. İbrahim Bey, dergâhtan ayrılmadan önce Hâcet Penceresi'ne uğramayı unutmamamızı öğütledi. Bu pencerenin üzerine hüsn-ü hatla şu sözler yazılmıştı: "Ya Kutbu'l-Ârifîn Pir Nûreddin el-Cerrâhî." Hazreti Pir'in ruhuna Fatiha okudum ve dergâhtan ayrılmadan önce, Peygamber Aleyhisselâtüvesselâm'a son bir salâvat gönderdim. Dergâhtan çıkmak üzereyken gökyüzünün haşmetli karanlığında yapayalnız duran bir yıldız gördüm. Yıldız kuzeybatı yönünde asılı duruyor ve etrafına öyle parlak bir ışık saçıyordu ki, sanki gökyüzünü delip geçmiş gibi bir hâli vardı. Eğilip selâm verdiğimde ve salâvat getirdiğimde de ıslıl ıslıl parlamaya devam ediyordu. Dergâhtan çıkarken gözüme ilişen bu yıldız, ışıyla âdeta şuurumu dağlamıştı. Yıldızın zihnime mihlanan ışığı, ertesi sabah gün ağarıncaya kadar sönmek bilmedi.

Cuma sabahı, 16. yüzyılda yaşamış müstesna bir şeyh olan ve Kanuni Sultan Süleyman'ın sütkardeşi olarak da tanınan Şeyh Yahya Efendi'nin türbesini ziyaret ettik. Onun huzurunda dururken, hayli hafif ve latîf bir rayiha çalındı burnuma; bu rayihaya içime işleyen derin bir huzur eşlik ediyordu. Daha sonra bu zâtın dinî ilimlerin yanı sıra tıp, matematik ve daha nice bilimlerde de otorite kabul edilen, son derece meşhur bir şahsiyet olduğunu öğrendim. Kendisi, hayatı boyunca istisnâî bir irşada mazhar olan, nicelerini irşad eden ve irşadını nakleden mümtaz bir tasavvuf ehliydi. Türbesinin yanına akrabaları da defnedilmişti. Şeyh Yahya Efendi'nin halefi Mehmet Nuri Efendi'nin huzuruna vardığımda içimde aniden kopan şiddetli bir fırtınayla sarsıldım. Şeyh Yahya Efendi'nin kızı Tasasız

Raziye Sultan'ın huzuruna geldiğimde ise, ruhundan yansıyan nûru ve gözlerindeki hikmeti tâ yüreğimde hissettim. Şeyh Yahya Efendi'nin oğlu Şeyh Ali Efendi'nin huzuruna geldiğimdeyse beni en çok etkileyen, insanın içine işleyen tebessümü oldu.

Sırayla huzurlarına vararak önlerinde niyaza durup selâm verdiğim her bir ruh selâmımı aldı ve bana selâm etti. En sonuncu kabre geldiğimde, alışılmadık bir havlama sesi çalındı kulağıma. Senelerden beri duymadığım bu sesi hemen tanıyıverdim. Evet, ses bir köpek havlamasına benziyordu ama türbenin civarında sadece kediler vardı. Ayrıca, bu mahlûk bu tanıdık sesi etrafı bir grup yaygaracı köpek tarafından çevriliyken çıkarmış olsa bile, öyle kendine özgü bir sesteki ki, alışılmış havlama sesinden hemen ayırt edilebilirdi. Bu sesi Yürüyen Çalılıklar'ın arasında da duymuştum, ama en net duyduğum yer, tekkemizin yakınında bulunan Eski Mezarlık'tı.

Kulaklarımdan gitmeyen bu ses, bana *altın ipliğin* hem zahirî hem de bâtinî âlemlerin içinden geçtiğini hatırlattı. Upstate New York'taki [18](#) Eski Mezarlık ziyaretim ile İstanbul'daki türbe ziyaretim arasında geçen senelerde yaşadığım her şey, her nerede olursam olayım hakikatle karşılaşma ihtimaline karşı gönlümü ve gözlerimi açık tutmaya çağırıyordu beni. Bu sesler apaçık gösteriyordu ki, bir daire çizerek, başladığım noktaya geri dönmüştüm. *Gölgeler Koridoru*'nun dersleri sona ermişti. Bundan böyle önümde duran zorlu ödev, ayaklarım zahirî âlemin üzerine basarken, şuurumun zahirî ve bâtinî âlemleri birlikte adımladığı aşkın bir hayatı yaşamaktı. Allah Azze Celle hepimize yardım eylesin.

ŞEYH'TEN DEYİŞLER

Sâfi bir kalp, sâfi bir ruh... Salih amellerle dolu bir hayat... Diğerkâm olmak, herkese muhabbet ve nezaketle muamele etmek ve kimseye kötülük etmemek... Herkese eşit fırsat vermek... Neden olmasın?

Herkesin gerçekte kim olduğunu Âlim-i Mutlak olan Allah bilir. Müslüman olmak, en şerefli unvanı taşımaktır. Bu, başrahiplerin ve devlet başkanlarınınkinden daha itibarlı, kralların ve prenseslerininkinden daha âlî bir unvandır. "Allah'a teslim olmuşluktan" daha şerefli bir unvan yoktur.

Tarikat, fırtınadan göz gözü görmezken insanlığa yol gösteren nûrdur. Tarikat, hakikati savunan insanlardan oluşur. Hakikati savunmak Müslüman'ın olmazsa olmaz özelliğidir.

Her şey Allah'a göre yaşamakta saklıdır. Allah'a göre yaşamaktır kiblemiz, Kâbe'miz. Tüm imkânlar elimizde olduğuna göre, insanlara model olacak olan da biziz. Eğer Afganistan'daki ya da Çeçenistan'daki insanlar, bizim elimizdeki fırsatlara sahip olsalardı, içlerinden çok sayıda Nobel Ödüllü insan çıkabilirdi.

Tarikat'ın marifeti, Allah'ın sırları üzerindeki perdeleri kaldırmaktır. Peki bunu nasıl yapabiliriz? Elimize bir çekiç alıp her türlü alışkanlığı ve kalıbı kırıp parçalayarak. Bunu yapmazsak alışkanlıklar ve kalıplar yeni bir din haline gelecektir.

Kulluğunuzu seve seve, gönüllüce edâ edin; bu da olmazsa sabrederek kullukta direnin.

Hikmetin anahtarı, fakr'da saklıdır.

Keşfe erişerseniz, eşyayı olduğu gibi görmeye başlarsanız, muhabbetin kuyunuza damla damla aktığını göreceksiniz. Ve bir gün gelecek, kalbinizde kimseye karşı en ufak bir kinin kalmadığını göreceksiniz.

Kıyamet, dörtlüde koşan kuzgunî siyah bir at misali hızla yaklaşmaktayken, dünya denen hırsız görme kabiliyetimizi kimbilir kaç kere çaldı bizden!

Kurban keserken kendimize şunu sormalıyız: Masum bir hayvanın canına mı kıyıyorum, yoksa hayatımı değiştirecek kesin bir karar mı alıyorum? Bu kurbanı bu kararımın arkasında durmak niyetiyle ve yeni seçtiğim yola baş koyarak mı kestim?

Hayallerinizin ardı sıra koşun. Hayaller ufkunuzdan hiç kaybolmasın ama kendinizi de paralamayın. Enerjinizi böyle tüketmeyin. Zira hesap gününde herkes kendi “kitabı”yla baş başa kalır.

Tarikat’te Burak’ımız fenâ’dır, hiçlik makamıdır. Hakk’a Hakk karşısında hiç olarak gidebilirsiniz ancak.

Hiçliğini düşün ve hiç ol.

O kıldan ince ipe asılıdır imanın taş gibi ağırlığı.

Allah, ümidinizi hepten yitirdiğiniz anlarda bile sizi asla yüz üstü bırakmaz. Ah, her yerde ne kadar bol keramet var, ne kadar çok iyilik ve ihsan var. Allah izin verince, her şey mümkündür.

Güneş doğmadan sabah olmaz. Önemli olan beklemeyi bilmektir.

Peygamber’in gerçek tacı Allah’ın nûrunun tacıdır. O hâlde, sünnetinin, hâl ve davranışlarının, söz ve tavırlarının takip edilmesini Peygamber Aleyhisselâtüvesselâm’dan daha çok hak eden ve buna daha çok lâayk olan kimse var mıdır?

Toprağa gömülerek boğulan kızların hâli, görünüşte özgür ama gerçekte mahpus zavallıların halinden pek farklı değildir.

Kendilerini bu dünyanın iktidarından pay alma yarışından uzak tutanlar ancak insanlığa katkı sunar, kendilerini hakikate adarlar.

Bütün mesele; zulme, zorbalığa ve Allah’tan başkasına kul olmaya kıl kadar taviz vermemek için cihad etmektir.

Ehl-i Beyt ruhu bütün zamanları aşar. Kerbelâ tarihî bir olay değildir; az önce gözlerimizin önünde olup bitmiştir.

Onlar, hayatın türlü hâllerini tadararak, bir beladan diğerine savrulan insanların arasında, çığa kapılarak gitgide büyüyen bir kartopu misali büyüyorlar. Ruhları Allah’ın huzurunda, semada tekâmül ediyor. Onların yolu, yuvarlanarak büyüyen bir kartopunun takip ettiği yol kadar dosdoğru bir yol.

Kendini unut. Ayrılık acısını hisset. Ve şimdi ayrılığı da unut. Hiç olup öyle başla namaza.

Allah, kullarını sıkıntılarla sınar. Hakkın yanında olanlar çoğu kez büyük acılar çeker, diğer taraftakiler ise hakkın sesine sağır olur.

Herkes, er ya da geç kendine şu soruyu soracaktır: “Bu dünyada var olmamın amacı ne?” Şeytan insanlığın mezarını kazmaktayken, şehitlerin bize söyleyeceği, hayatlarıyla bize anlatacağı bir şey yok mu sizce?

İnsanlığın geleceğini ilgilendiren sorunlar hiçbir zaman bu kadar ciddî boyutlara varmamıştı. Yaralandık, kanıyoruz. Acilen bir merhem bulmamız gerekiyor.

Yolu İslâm’ın içinde aramalı. İslâm’ın dışındaki her yol Allah’ı inkârla malûl olduğundan,

sonuçsuzluğa ve anlamsızlığa mahkûmdur.

Gün gelir Allah kralları köle, köleleri kral yapar. Kabiliyetlerinizi kullanarak gidebildiğiniz yere kadar gidin.

İblis'in Âdemoğlu ile alıp verememesinin özünde, derinlerde bir yerde İblis'in incinmişliği yatar. Şeriat okyanus, tarikat gemi, hakikat inci, marifetullah ise girdaptır; girdaba yeterince yaklaşırsanız, sizi içine çeker ve okyanusa gark eder.

Âşığın hiç ummadığı bir anda ihanete uğramasından daha acısı ne görülmüş ne duyulmuştur.

Kara sevdaya düşen ve şehvetlerinin kölesi olan kimileri âşık olduklarını zannederler.

Cömertlikte insanın izzetini kaybettirecek kadar ölçsüz olunmamalı.

Onur ve haysiyet konuları, aşk bahsi içinde ele alınmalı.

Bu dünya, ezel ve ebed'in arasında sıkışıp kalmış bir göz yanılgısıdır.

Allah, kâinatı mikro düzeyde idare ediyor değil; her hâlini her an bizzat idare etmektedir. Şehidallâhu ennehû... [Şahittir Allah her şeye, her işe...]

Mahalia Jackson,¹⁹ bir şarkısında bulunan şu dizelerde hakkı dile getirmiş: *Allah var, çünkü ben O'nu ruhumda görüyorum.*

Şunu hep aklınızda tutun: Sorunlar ancak ilgi odağınıza kendinizi koyduğunuzda baş gösterir. Hayatınızın merkezine Allah'ı koyarsanız, O'nun "bak!" dediği yerden bakarsanız, sorunlarınızı O çözer. Kişisel gündemleriniz olabilir ama bunları Allah'ın önüne koymamalısınız.

Abdestinizi tam almazsanız, namazınız da tamamlanmaz. Demek ki, bitişleri başlangıçlar belirler. Hak yolunda yürürken tökezleyebilir ve düşebilirsiniz. Unutmayın ki, yoldaki küçük şeyler tökezletir ve düşürür insanı, büyük şeyler değil.

Karıncaların neslinin tükenmesi büyük bir çevresel felaket olur ama insan neslinin tükenmesinin çevreye hiçbir zararı olmaz.

Rüzgâr olmasaydı, bütün dünyayı örümcek ağları sarardı.

Eğer Allah'a inanıyorsan, hiçbir şeyden korkmana gerek yok.

Bütün pencereleri açın, ruhunuz nefes alsın. Neden her mevsimin tadını çıkarmayalım ki? Bizi bunu yapmaktan men eden, kaybetme korkumuzdur. O kadar çok şeyin sahibi olunca, korkmayı öğrendik; oysa sahip olduklarımızdan vazgeçebilme becerisi kazanmaktır kulluk.

Allah'ın ihsan ettiği nimetleri israf etmek, cezasız kalmayacak bir cürümdür.

Allah'ın rahmetinden ümit kesen, İslâm'dan çıkmış demektir. Allah'a inanan ve güvenenler taviz vermez ve ümitlerini kaybetmezler. Ümitsizliğe düşmek ölmekten beterdir.

Bir münafığı yanımda dua etmeye başladığında tanırım.

Hoşlanmadığım iki şey daha var; yalan ve gıybet.

Siz Allah'tan ümit kesersiniz, ama Allah sizden ümit kesmez.

Görünen, gerçek değildir; gerçek, her zaman görünür değildir.

Âfâkta, dış âlemde zaferler elde etmek istiyoruz; ancak enfüste, kendi iç âlemimizde nefsimizle savaştan kaçıyoruz.

Kendimizce yollar çizmişiz, oradan oraya yürümek istiyoruz. Ancak kendi yollarımızda yürürsek, kendimizi köleleştireceğiz. Kölenin elinin altına her türlü imkân ve konforu vermişler ama o yine de kaçmış. Peki biz nasıl kaçırız? Bizi dünyaya bağlayan zincirleri kırıp Allah’la yaptığımız sözleşmenin iklimine koşarak...

Hakikatin sahibi siz değilsiniz, Allah’tır. İlâ-yı Kelimetullah sizin elinizde değil, Allah’ın elindedir. Yoksa, Kerbelâ Olayı İslâm’ın mezarı olurdu.

Fe bi eyyi âlâi rabbikumâ tukezzibân... Allah’ın ihsan ettiği nimetleri inkâr etmektir ve bu, cezasız kalmayacak bir cürümdür.

Ûzkurûllallâhe zikren kesîrâ ayeti, tarikatın Kur’ânî temelidir.

Allah’ın affettiği günahların sayısı atların yediği arpa tanelerinin sayısındadır.

Şeyh, bize Feridüddin Attar’ın “Hangi makama gelerseniz gelin, O’nu düşünmeksizin, O’nu unutarak bir nefes dahi alırsanız, bu haddi aşmaktır” sözlerini nakletti.

Kardeşlerimiz alkol ya da uyuşturucu kullansalar da kardeşlerimiz olmaya devam ederler, ama ahlak, fakr ve ubudiyetin bileşimi olan Tarikat’ta kendilerine yer bulamazlar.

Bazı insanlar Allah’ı, bazıları ise Allah’tan başka her şeyi, yani masivayı tercih eder.

İnsan tarikatsız ya da cemaatsiz olabilir, ama mürşidsiz olamaz.

Şüphe, aşkın en büyük bozguncusudur. [Şeyh, Hazreti Muhammed Aleyhisselâtüvesselâm ve Hazreti Cebrail Aleyhisselâm’ın Sidretü’l-Münteha’ya yükseldiği miracı anlatırken söyler bunu.]

Aşksız marifetullah olmaz. Aşksız adam, lüzumsuz adamdır.

İblis, Allah’a aşkının Allah’ın yaratıp ruh üflediğinden daha büyük olduğunu sanmış ve aldanmıştır.

Arayışta olanlar muhibdir; sevdiklerini bilirler. Huzura kabul edilmişler ise müridlerdir; sevildiklerini bilirler. Dervişler müridlerin içinden çıkar.

Kalbin bir günahı, kalıbın bin günahından beterdir.

Mürid’in gözü yerde olmalıdır, ancak başı Şeyh’in cübbesini gözden kaçırmayacak kadar da dik olmalıdır.

Seyr ü sülûk’un sırrı Allah’a güvenmektir.

Giderek daha çok insanın Ehl-i Beyt’in kapısını çalacağı günler yaklaşmaktadır. Bugüne kadar, herkese hüsn-ü zanla baktık, ama kısa zaman sonra kapılar bir daha açılmamacasına kapanacak, tıpkı Nuh’un gemisinde olduğu gibi. Geri dönüşü olmayan o yola girmemize az kaldı. O an gelip tufan koptuğunda, dağlar gibi dalgalar yükselecek ve düşüşler müthiş sert olacak.

¹⁶ O gece yapılan sohbette şimdilerde rahmetli olan Konyalı evsahibi Muammer Tolasa, çayın nasıl olması gerektiğini Prof. Dr. Nihat Çetin’e ait şu mısralarla anlatmıştı: “Çay kadehte dîde efruz olmalı/ Lebreng ü lebriz-i lebsuz olmalı” Yani, çay bardakta gönle hoş görünmeli; dudak renginde, dudak sıcaklığında ve dudak tadından olmalı. (çev. notu)

¹⁷ ABD’li siyaset adamı ve siyah hakları savunucusu Malcolm X’in (1925-1965) ihtida ettikten sonra aldığı isim (çev. notu).

¹⁸ Upstate New York: ABD’nin New York eyaletinin, eyalet merkezinin kuzeyinde bulunan bölgesi (çev. notu).

¹⁹ Mahalia Jackson Gospel’in kraliçesi olarak bilinen Afrika kökenli merhum ABD’li şarkıcı (çev. notu).